

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

14'üncü Toplantı
11 Kasım 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Komisyon Başkanı görevine seçilmesi dolayısıyla tüm üyelere şükranlarını sunduğuna ve bu dönemin başarılı hizmetlere vesile olması temennisine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1. Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bütçe görüşmelerinin internetten canlı yayınlanmasına ve Komisyonun diğer çalışma usullerine ilişkin açıklaması ile Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın aynı konuya ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

2.- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz'ın, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

3.- Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Zafer Demircan'ın,, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay tezkereleri

- a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- c) Nükleer Düzenleme Kurumu
- ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
- e) Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu
- f) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
- g) Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü
- ğ) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

14'üncü Toplantı
11 Kasım 2020 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.04'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz, Komisyon Başkanı görevine seçilmesi dolayısıyla tüm üyelere şükranlarını sunduğuna ve bu dönemin başarılı hizmetlere vesile olması temennisine;

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine, İlişkin açıklama yaptı.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylon, bütçe görüşmelerinin internetten canlı yayınlanmasına ve Komisyonun diğer çalışma usullerine ilişkin açıklama yaptı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz,

Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Zafer Demircan,

Tarafından 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunum yapıldı.

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,

Nükleer Düzenleme Kurumunun,

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün,

2021 yılı bütçe ve 2019 yılı kesin hesapları;

Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2021 yılı bütçesi,

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün,

Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün,

Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun 2019 yılı kesin hesapları;

Kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 12 Kasım 2020 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 22.24'te toplantıya son verildi.

11 Kasım 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 14’üncü Birleşimini açıyorum.(x)*

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Komisyon Başkanı görevine seçilmesi dolayısıyla tüm üyelere şükranlarını sunduğuna ve bu dönemin başarılı hizmetlere vesile olması temennisine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öncelikle dün seçimle Başkanlık görevini üstlenmiş bulunuyorum. Komisyonumuza, tüm üyelerimize tekrar şükranlarımı sunuyorum. Bu dönemin hep birlikte güzel, başarılı hizmetlere vesile olmasını temenni ediyorum.

Gündemimizde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumu, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nün bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları; Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu bütçesi ile Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi, vakit kaybetmeden sunumunu yapmak üzere...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, usul hakkında söz isteyebilir miyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

III.- AÇIKLAMALAR

1. Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın, bütçe görüşmelerinin internetten canlı yayınlanmasına ve Komisyonun diğer çalışma usullerine ilişkin açıklaması ile Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın aynı konuya ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, ben sizi göremiyorum ama görevinizde başarılar diliyorum. Umuyorum ki adil bir yönetim göstereceksiniz. Sonuç olarak, burası Türkiye Büyük Millet Meclisinin en önemli Komisyonlarından birisi ve burada hepimiz Türkiye’nin huzur ve refah bulması için mücadele veriyoruz. Bu konuda fikirlerimizi kendi partimizin siyasi görüşlerine göre ortaya koyuyoruz. Burada demokratik bir ortam var, zaman zaman gerilimler olabiliyor ama birbirimize saygı konusunda her zaman bir düzeyi tutturmuş durumdayız Komisyonumuzda. Sizin de bu konuda hassas olacağınızı, gerekli ve adil yönetimi göstereceğinize olan inancımı korumak istiyorum; teşekkür ediyorum.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Sayın Başkanım, şimdi, Türkiye'nin bütçesini görüşüyoruz ama Türkiye'nin bütçesi yeterli ilgiyi görmüyor siz Başkanlık koltuğuna yeni oturdunuz. Biliyorsunuz, geçtiğimiz yıllarda Türkiye'nin bütçesi görüşülürken, Türkiye'nin kalbi burada atardı; işçiler, memurlar, emekliler bize acaba bütçeden ne düşecek diye burayı izlerlerdi. Her gün burası en yüksek düzeyde haber olurdu; gerek yazılı gerek görsel medyada ama şimdi görüyoruz ki buraya dair çok az bir ilgi var. İnanın beş yıl öncesine kadar ki ilginin onda 1'i bile yok. Çünkü şu ana kadar olan bütçelerde bir virgül dahi değiştiremedik Sayın Başkan. Çünkü halkın ilgisi burada yok. Bu bütçeyi halka yansıtmanız lazım Sayın Başkan. Yani şu anda bu bütçe halka ulaşmıyor. Önceki Komisyon Başkanımız bu bütçenin canlı yayınlanması konusunda maalesef yeterli iradeyi ortaya koymadı.

Benim sizden istihramım, yeni bir Başkan olarak bu antidemokratik uygulamaya bir son vermeniz ve şurada gördüğünüz kayıt aleti var ya -hani bilirsiniz teknolojiyle sizde yakından ilgilisiniz, biliyorum- şurada yapılan yayının ucuna bir kablo bağlayıp, internete verilip, yayınlanmasını; halkın bütçe konusunda kimlerin neyi savunduğunu görmesini sizden talep ediyorum.

Bir talebim daha var, Sayın Başkan. Belli usuller konusunda mutabakat sağlamıştık ama dün Komisyon Başkanımızın da ayrılmasıyla beraber bütün o mutabakatların dağıldığını gördük. Bu konuda da usul tartışmasını açmanızı rica ediyorum yani hangi usullerle devam edeceğiz. Çünkü mutabık kaldığımız usuller şu anda uygulanmıyor. Hangi usullerle devam edeceğimiz konusunda bir hatırlatma yaparsanız ona göre bir tartışma yürütürüz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Biz Komisyonumuzu, İç Tüzük'ümüz ve yerleşik usullerimiz çerçevesinde çalıştırmaya devam edeceğiz. Biliyorsunuz, sunum ve kapanışlar canlı olarak veriliyor, onun dışındaki tartışmalar yine aynı şekilde devam edecek. Daha önceki Başkanımız ve ondan önceki dönemlerde de zaten aynı usul, teamül olarak bugünlere kadar gelmiş durumda ama bir taraftan da tutanaklarımız var elbette. Üyelerimiz kendi iletmek istedikleri mesajları zaten çeşitli kanallarla kamuoyuyla paylaşabiliyorlar. Yine aynı yerleşik usullerle, teamüllerle çalışmaya devam edeceğiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Yeni tas, eski hamam” diyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok yok, yerleşik usullerle uzun zamandır devam ettiğimiz, yerleşik usullerle yine devam edeceğiz.

Şimdi, tabii, bütçe görüşmeleri farklı bir özelliğe de sahip. Belli bir zaman kısıtı içinde hareket etmek durumundayız ve buradaki bütün gruplarımızın da mutabakatıyla belli bir düzen oluşmuş vaziyette.

Müsaade ederseniz, şimdi, vakit kaybetmeden Enerji Bakanımıza, Sayın Fatih Dönmez'e söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

Süreimiz otuz dakikadır.

IV.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Sayın Başkanı, kıymetli üyeleri, kamunun değerli çalışanları ve basınımızın güzide temsilcileri; şahsım ve Bakanlığım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu vesileyle, Sayın Başkan, bugün, görev alma tarihinden itibaren yaptığınız ilk toplantı olacak sanırım. Sizi de ayrıca şahsım ve Bakanlığımız personel çalışanları adına da kutluyor ve bu seçimin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

İdareimiz, genel politika ve stratejilerle ilgili genel bir giriş yapacağım. Bu arada ekranda da benim konuşmama paralel olarak bazı görseller hazırladık, grafikler hazırladık. Çünkü metnin içerisinde bazı dataların hepsini detaylı veremiyoruz vakit kısıtından dolayı ama arzu eden vekillerimiz, izleyicilerimiz ekrandan da o verileri takip edebilirler.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; Bakanlığımız, enerjinin yeterli, kaliteli, sürekli, katlanabilir maliyetli, sürdürülebilir şekilde sağlanması için enerji kaynaklarını ve tabii kaynakları verimli ve çevreye duyarlı şekilde değerlendirerek ülke refahına en yüksek katkıyı sağlama misyonu ve enerjide ve tabii kaynaklarda güvenli bir gelecek vizyonu ile hizmet vermektedir. Bu çerçevede, millî kaynaklarımızı önceleyen stratejimizle tüm enerji kaynaklarımızı sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda milletimizin hizmetine sunmak için son on sekiz yılda “Bağımsız enerji, güçlü Türkiye” sloganıyla pek çok proje hayata geçirilmiştir. Ülkemizin kendi enerjisini kendi kaynaklarından, kendi insan kaynağı ve teknolojisiyle elde etmesini sağlaması ve enerjinin her alanında kısa, orta ve uzun vadeli plan ve programlarla, geleceğe uzanan yolda emin adımlarla yürümesi adına yaptığımız yatırımlarla enerjide merkez ülke olmak için enerji değer zincirini çağın gereklerine göre yapılandırdık.

Ülkelerin küresel politikalarını enerji arz güvenliğini sağlama ve enerji pazarında avantaj yakalama amacı şekillendirmektedir. Dünyada yaşanan teknolojik gelişmeler, ham madde ve petrol fiyatlarındaki değişimler, yenilenebilir enerji ve doğal gaz kaynaklı politikalara geçiş, enerji sektörünün ne kadar dinamik ve gelişmeye ne kadar açık olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, bizler de stratejilerimizi bu değişimleri dikkate alarak yerileştirme, arz güvenliği ve öngörülebilir piyasalar anlayışıyla inşa ettiğimiz enerjideki yol haritamız, millî enerji ve maden politikamızla pek çok alanda büyük mesafeler katettik.

Enerjinin aynı zamanda istihdam, büyüme ve ulusal güvenlik anlamına geldiği bilincinden hareketle yerli ve yenilenebilir kaynakların ekonomiye kazandırıldığı, enerji kaynaklarının çeşitlendirildiği; rekabetçi, tüketiciyi koruyan, enerji verimliliği ve çevresel sürdürülebilirliği önceleyen, güncel gelişmeleri takip eden, katma değeri yüksek stratejilerle her alanda yenilikçi ve AR-GE yoğun bir anlayışla birçok yatırımı ülkemize kazandırarak 2023, 2053 ve 2071 yolunda daha birçok proje ve yatırımı gerçekleştirerek enerjimizle dünyaya örnek olmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; On Birinci Kalkınma Planı kapsamında yer alan politikalar çerçevesinde Akkuyu Nükleer Güç Santrali’nin 2023 yılında devreye alınmasını, linyit rezervlerimizin çevre standartlarına uygun şekilde ekonomiye kazandırılmasını, yerli kaynaklardan elektrik üretiminin artırılmasını, karbon salınımının azaltılmasını, uluslararası elektrik entegrasyon kapasitesinin artırılarak sınır ötesi ticaretin geliştirilmesini ve denizlerde hidrokarbon arama faaliyetlerinin artırılmasını hedeflemekteyiz.

Bu hedeflerin yanı sıra, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle başlatılan ve altıncı döneminde bulunduğumuz icraat programları kapsamında 144 eylem tamamlanmış olup 2020 yılı sonunda 31 ilave eylem daha tamamlanacaktır. Ayrıca, 2020 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’nda yer alan Bakanlığımız sorumluluğundaki 69 faaliyetin ise tamamlanmasına yönelik çalışmalarımızı da sürdürmekteyiz.

Bugün hayatın vazgeçilmez bir unsuru olan enerji alanında istenilen seviyeye ulaşmak için enerji politikalarını bütüncül, öngörülebilir ve sürdürülebilir bir stratejiyle ele alarak projelerimizi ve çalışmalarımızı politik sürdürülebilirlik, finansal sürdürülebilirlik ve katılımcılık ilkeleri doğrultusunda inşa ederken, geçmişteki başarılarından daha çok geleceğe bakarak uzun vadeli planlar yapmaya ve projelerimizi kararlılıkla hayata geçirmeye devam etmekteyiz.

Elektrik enerjisi alanındaki arz güvenliği konusuna gelince, ülkemizin elektrik enerjisine ilişkin göstergelerine bakacak olursak -ki şu anda ekrandaki yansılarda da görüyoruz- son on sekiz yılda elektrik enerjisi tüketiminde ortalama yüzde 5 oranında artış olmuş, 2000’li yıllarda 130 milyar kilovatsaat seviyelerinde olan elektrik tüketimimiz 2019 yılında 303,3 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmiştir. 30 bin megavat seviyelerinde olan elektrik kurulu gücümüz ise 2020 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 93.207 megavata çıkmış ve 129 milyar kilovatsaat seviyelerinde olan elektrik üretimimiz ise 2019 yılında 303,9 milyar kilovatsaate ulaşmıştır.

2020 yılı ilk dokuz ayında üretilen elektrik enerjisinin kaynak bazında dağılımına bakacak olursak, üretilen elektriğin yaklaşık yüzde 46’sı yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 34’ü kömürden, yüzde 19’u doğal gazdan, geri kalanı ise diğer kaynaklardan sağlanmış olup yerli ve yenilenebilir kaynakların payı yüzde 61 olarak gerçekleşmiştir.

Elektrik altyapısında, 2016 ila 2020 yılları arasında, elektrik dağıtım şirketlerinin -2020 Haziran TÜFE değeriyle- 37,9 milyar TL, iletim şirketinin ise 20,6 milyar TL olmak üzere toplamda 58,5 milyar TL yatırım gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, bunları bize dağıtır mısınız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Tabii, dağıtırız. Yani, şu anda basıldı mı bilmiyorum ama arkadaşlara söyleyelim.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik üretimine gelince, enerjide arz güvenliğini sağlamak ve dışa bağımlılığı azaltmak amacı doğrultusunda “Daha fazla yerli, daha fazla yenilenebilir” ilkesiyle çıktığımız yolda, yerli ve yenilenebilir kaynakları önceleyen birçok çalışma yürütülmüş ve yürütülmeye devam edilmektedir. Elektrik depolama başta olmak üzere, geleceğe yönelik teknoloji ve uygulamalar doğrultusunda uzun vadeli planlar yaparak yenilenebilir enerji alanındaki projelerimizi bir bir hayata geçirmekteyiz.

Yenilenebilir enerji alanında gerçekleştirilen teknolojik atılımlar meyvesini vermiş, 2020 yılının ilk yarısında yenilenebilir enerjiden elektrik üretiminde önemli başarılar kaydedilmiş, bu dönemde toplam elektrik üretimimizin yarısından fazlası yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmiştir. 24 Mayıs 2020 tarihinde elektrik üretimimizin yüzde 90’ı yerli ve yenilenebilir kaynaklardan elde edilerek günlük üretimde yeni bir rekora imza atılmıştır.

Yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimimiz 2000’li yıllarda 34 milyar kilovatsaat seviyesinde iken, 2019 yılında 4 katına çıkarak 133 milyar kilovatsaat olarak kaydedilmiştir.

2020 yılı ilk dokuz ayında yenilenebilir enerjiden üretilen elektrik enerjisini kaynak bazında incelersek, yaklaşık olarak, toplam elektrik üretimindeki hidroelektriğin payı yüzde 29, rüzgârın payı yüzde 8, güneşin payı yüzde 4, jeotermalın payı yüzde 3 ve biyokütleinin payı yüzde 2 olarak gerçekleşmiştir.

2000’li yıllarda 12 bin megavat seviyelerinde olan yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 2020 yılı Eylül ayı sonunda yaklaşık 47 bin megavata ulaşmış olup, toplam kurulu gücün yarısından fazlası yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşmuştur.

Özellikle -ekranda da görüyorsunuz- güneş ve rüzgâr enerjisindeki gelişime dikkatinizi çekmek istiyorum. On yıl öncesine kadar güneş enerjisi kurulu gücünden bahsedilmezken 2020 Eylül ayı itibarıyla güneş enerjisi santrali kurulu gücü 6.361 megavat seviyesine, o dönemde 1.000 megavatın altında olan rüzgâr kurulu gücü ise 8.077 megavat seviyesine çıkarılmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulu güç ve üretim verileri incelendiğinde ülkemizin başarısı açıkça görülmektedir. Kaynaklarımızı verimli ve etkin kullanarak izlediğimiz politikalarımızla ülkemiz, yenilenebilir enerji kurulu gücünde Avrupa’da 6’ncı, dünyada 13’üncü sıraya yerleşmiş; rüzgâr enerjisi kurulu gücünde Avrupa’da 7’nci, dünyada 12’nci; güneş enerjisi kurulu gücünde ise Avrupa’da 7’nci, dünyada 13’üncü sırada yer almıştır.

Yerli kömürden elektrik üretimi... Enerji stratejilerimizi belirlerken esas aldığımız yerlilik kriterini sağlayan kaynaklarımızın başında gelen yerli kömürün çevreyle uyumlu ve sürdürülebilirlik çerçevesinde enerji portföyündeki payının artırılmasına yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Yerli kömür, enerji fiyatlarında petrol ve doğal gaz fiyatlarının etkisinin azaltılmasına sağladığı katkıyla enerji üretim sepetinde önemli bir yere sahiptir.

Dünya genelinde kömürün birincil enerji arzındaki oranı yüzde 26,9, elektrik üretimindeki oranı ise yüzde 38,2’dir. Yerli kömürün enerji arz güvenliğinde önemli bir enstrüman olması kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde, ülkemizin linyit rezervine 11 milyar ton ilave edilerek toplam rezerv 8,3 milyar tondan 19,3 milyar tona çıkarılmıştır. Buna bağlı olarak 2000’li yılların başında 6.838 megavat olan yerli kömür kaynaklı elektrik kurulu gücü 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla 11.313 megavata yükselmiştir.

Doğal gazda kaynak ve güzergâh çeşitlendirme, depolama ve LNG... Petrol ve doğal gazın önemli ölçüde ithal edildiği dikkate alındığında arz güvenliğini tahkim etme yolunda atılan adımlarla, yeni kaynak ve güzergâhlarla birlikte rekabeti artıracak çalışmalarımız kapsamında Orta Doğu, Orta Asya, Afrika, Doğu Akdeniz, Karadeniz ve diğer potansiyel kaynaklardan sürdürülebilir şekilde doğal gaz temin edilmesi çalışmalarımız artarak devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; doğal gaz kullanmaya başladığımız 1987 yılında 500 milyon metreküp olan yıllık doğal gaz tüketimimiz bugün itibarıyla 45 milyar metreküp seviyesini aşmıştır. 2000’li yıllarda sadece 5 şehrimizde doğal gaz kullanılmaktayken 2018’den itibaren bugüne kadar yapılan çalışmalarla toplamda 81 ilimizin tümüne, 559 ilçeyle beldemize ve 165 organize sanayi bölgesine doğal gaz ulaştırılmıştır. 2000’li yıllarda 1,3 milyon olan doğal gaz abone sayısı bugün itibarıyla 17 milyona çıkmış olup ülkemiz nüfusunun yüzde 80’ine doğal gaz kullanım imkânı sunularak doğal gazdan aktif olarak faydalanan nüfus 55 milyona çıkmıştır. Bunun yanı sıra, doğal gaz arzı sağlanan yerleşim yerlerinin artırılması çalışmaları kapsamında teknik ve ekonomik olarak doğal gaz arzı sağlanabilecek 109 yerleşim yerinin de bir plan çerçevesinde doğal gaz arzına hazır hâle getirilmesi için çalışmalarımız devam etmektedir.

Doğal gaz arz güvenliği kapsamında, yıllık 32 milyar metreküp taşıma kapasitesine sahip Güney Gaz Koridoru’nun ana omurgasını oluşturan TANAP projesi üzerinden 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla ülkemize yaklaşık 7 milyar metreküp gaz sevkiyatı gerçekleşmiştir. TANAP’ın Avrupa’ya gaz arz edecek kısmının çalışmaları da tamamlanmış olup 30 Kasım 2019 tarihinde TANAP Avrupa bağlantısı açılış töreni gerçekleştirilmiştir. Güney Gaz Koridoru’nun Avrupa ayağını oluşturan Trans Adriyatik Doğal Gaz Boru Hattı Projesi’nin işletmeye alınmasının akabinde yıllık 10 milyar metreküp Azerbaycan gazının Avrupa’ya arz edilmesine başlanacaktır.

Rusya Federasyonu'ndan başlayarak Türkiye'nin alım terminaline ve devamında ülkemiz üzerinden Bulgaristan sınırına kadar uzanan her biri yıllık 15,75 milyar metreküp doğal gaz taşıma kapasitesine sahip iki hattan oluşan TürkAkım doğal gaz boru hatlarından biri ülkemize diğeri ise Avrupa'ya doğal gaz arzı sağlayacaktır. Hâlihazırda ülkemize doğal gaz arzı sağlayan bu projenin Avrupa'ya gaz sağlayacak kısmının ülkemiz sınırları içerisinde kalan bölümleriyle ilgili çalışma tamamlanarak proje açılışı 8 Ocak 2020'de gerçekleştirilmiştir.

İzmir Aliğa'da ve Hatay Dörtöl'da devreye alınan Yüzer LNG Depolama ve Yeniden Gazlaştırma Ünitesi (FSRU) terminallerinin ardından, Saros Körfezi'nde ülkemizin 3'üncü FSRU tesisini devreye alma çalışmalarımız devam etmekte olup, 170 bin metreküp depolama ve günlük 28 milyon metreküp gazlaştırma kapasitesine sahip Türkiye'nin yeni FSRU gemisi Ertuğrul Gazi ise inşallah, yıl sonunda ülkemizde olacaktır. Şu anda görüntülerini ekranda görüyorsunuz.

Tuz yapılarına inşa edilen, dünyadaki en büyük doğal gaz deposu olan ve 2017 yılında gaz depolanmaya başlanan Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi'nde 700 milyon metreküp depolama hacmine, günlük 20 milyon metreküp geri üretim kapasitesine ulaşılmış olup, genişleme projesinin tamamlanmasıyla toplamda 5,4 milyar metreküp depolama, 80 milyon metreküp günlük geri üretim kapasitesine ulaşılacaktır. Bu, dünyada tuz yapılarındaki en büyük proje olacak bittiğinde.

Kuzey Marmara Doğal Gaz Depolama Projesi kapsamında yürütülen genişleme çalışmalarıyla depolama kapasitesi 3,14 milyar metreküpe, geri üretim kapasitesi ise günlük 25 milyon metreküpe ulaşmıştır. 2023 yılında 3'üncü faz genişleme projesinin tamamlanmasıyla bu tesis, 4,6 milyar metreküp depolama kapasitesine, 75 milyon metreküp günlük geri üretim kapasitesine ulaşacaktır. Devam eden çalışmalarımızla, doğal gaz depolama kapasitesi toplam 10 milyar metreküpün üzerine çıkarılarak ülkemizin doğal gaz depolama kapasitesinin yıllık tüketimimizin yüzde 20'sine ulaşması sağlanacaktır. Bu yatırımlar sayesinde herhangi bir kesinti, kısıntı yapılmadan vatandaşlarımıza ve sanayicilerimize doğal gaz sorunsuz şekilde sağlanmakta olup, bu iyileşmeler neticesinde, 8 Ocak 2019 tarihinde 245 milyon metreküplük tüm zamanların rekor gaz tüketimi, herhangi bir kesinti, kısıntı olmaksızın karşılanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeni arz kaynaklarının ortaya çıkarılması ve mevcut rezervlerimizin geliştirilmesine yönelik karada ve denizde yürütülen hidrokarbon arama ve üretim faaliyetleri kapsamında, 2020 yılı ilk dokuz ayında 3'ü denizde, 73'ü karada olmak üzere 76 adet arama, üretim ve tespit kuyusu açılmış olup yaklaşık 186 bin metre sondaj yapılmıştır. Türkiye Petrolleri yurt içi petrol üretiminde günlük 50 bin varil geçerek son yirmi yılın en yüksek üretimine ulaşmış ve yeni teknolojilerle arama ve üretim kabiliyetini geliştirerek Diyarbakır'daki Mermer-1 sahasında ilk olarak hidrolik çatlatma yöntemiyle petrol üretimi yapmıştır. Doğu Akdeniz havzasında, uluslararası hukuktan kaynaklı haklarımız kapsamında, deniz yetki alanlarının uluslararası hukuka uygun olarak hakça ve adil biçimde belirlenerek, kıta sahanlığımızdaki egemenlik haklarımızın korunması ve Kıbrıs Türklerinin adanın eşit ortağı olarak hidrokarbon kaynakları üzerindeki hak ve çıkarlarının garanti altına alınması için, meşru haklarımızdan taviz verilmeden, bu bölgeyle birlikte Karadeniz'de de arama ve sondaj faaliyetlerimiz kararlılıkla devam ettirilecektir.

Diğer taraftan, sismik araştırma gemilerimiz Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis, sondaj gemilerimiz Fatih ve Yavuz'la denizlerimizde detaylı aramalar yapmaya devam ediyoruz. Bu meyanda, Fatih sondaj gemimiz 5 Kasım 2020 tarihinde Sakarya gaz sahasındaki Türkali-1 kuyusunda sondaja başlamış olup, 31 Ocak 2020 tarihinde teslim alınan ve modernizasyonu tamamlanarak Mersin Taşucu Limanı'ndan ayrılan Kanuni sondaj gemimiz ise 2021 yılının ilk aylarında Karadeniz'de faaliyete başlayacaktır. Bugüne kadar Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis sismik araştırma gemilerimizle

Doğu Akdeniz’de 46 bin kilometrekare ve Karadeniz’de 33 bin kilometrekare üç boyutlu sismik veri toplanmış, Fatih ve Yavuz sondaj gemilerimizle 9 adet derin deniz sondajı yapılmıştır. Kendi sınıfında önde gelen gemilerden biri olan Fatih sondaj gemimizle Ereğli’nin 175 kilometre açığında, Karadeniz’in Sakarya havzasında tarihimizdeki, aynı zamanda bu yıl dünyada denizlerdeki en büyük doğal gaz keşfini gerçekleştirerek, 20 Temmuzda başlatılan Tuna-1 kuyusundaki sondajda 405 milyar metreküplük doğal gaz rezervi keşfettik. Bu çalışmalar çerçevesinde, Karadeniz’in Sakarya havzasında toplamda yaklaşık 40 kuyu açacak ve cumhuriyetimizin 100’üncü yılı olan 2023 yılında bu gazı karaya taşıyıp doğal gaz iletim sistemimize bağlayarak vatandaşımızın kullanımına sunacağız inşallah.

Mevcut tüketim miktarına bakıldığında, bu keşfin piyasa ihtiyacının önemli bir miktarını karşılaması öngörülmektedir. Yaklaşık 49 milyar metreküp gaz ithalatını kapsayan uzun vadeli doğal gaz alım kontratlarımızın süresinin önümüzdeki beş altı yıllık dönem içerisinde dolacağı dikkate alındığında, ülkemizin doğal gaz ithalat planlamalarının yeniden değerlendirilmesi ve olası müzakerelerin bu yeni durum gözetilerek yapılması gerekecektir.

Maden ve hidrokarbon aramacılığıyla ilgili her zaman söylediğimiz bir şey var: “Varsa bulacağız.” Bilinsin isterim ki enerjide bağımsızlık için karşımıza hangi zorluk çıkarsa çıksın doğru bildiğimiz yolda yürümeye devam edeceğiz.

Yerlileştirme ve teknoloji geliştirme... Sayın Başkan, değerli üyeler; yerli AR-GE ve yerli üretimle Türkiye’yi enerji teknolojilerinde de merkez üs hâline getirecek yeni adımlar atarak yerli ve yenilenebilir enerji başta olmak üzere, pek çok alanda büyük mesafeler katettik. 2020’nin ilk yarısı, bu anlamda, yenilenebilir enerji için teknolojik atılım dönemi olarak öne çıktı.

Yerli üretim, yerli istihdam ve AR-GE zorunluluğu bulunan Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları (YEKA) modeli kapsamında, daha önce gerçekleştirilen güneş ve rüzgâr YEKA’larına ek olarak 1.000 megavat kurulu gücündeki YEKA RES-2 yarışmasını kazanan şirketlerle imzalanan sözleşmeler kapsamında, 28/9/2020 tarihinde aday YEKA’lar önerilerek bu alanların YEKA olarak ilan edilebilmesine yönelik çalışmalara da başlandı.

YEKA çalışmaları kapsamında hayata geçirilen güneş potansiyelinin yüksek olduğu bölgelerde, yerli malı kullanım karşılığı tahsis yöntemiyle küçük ölçekte “Mini YEKA” uygulaması kapsamında, toplam 1.000 megavat kurulu güce sahip ve her biri 10 megavat, 15 megavat ve 20 megavat olacak şekilde, 36 ilimizde, 74 adet güneş enerjisine dayalı YEKA GES-3 yarışma duyurusu yayımlandı. 2021 yılının ilk aylarında yarışmaların tamamlanması da hedeflerimiz arasındadır.

Güneş YEKA’sı kapsamında, Karapınar GES’le birlikte yaklaşık 1,4 milyar dolar yatırım büyüklüğü olan ve 1.400 kişiye istihdam imkânı sağlayacak yıllık 500 megavat güneş paneli üretim potansiyeli kapasiteli, Avrupa ve Orta Doğu’nun tek tam entegre güneş paneli üretim tesisinin açılışını Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle gerçekleştirdik. Bu tesis sayesinde, 100 milyon dolarlık panel ve ekipman ithalatı önlenecek olup burada üretilecek ilk yerli güneş panelleri 1.000 megavatlık Karapınar GES’te kullanılacaktır.

Ayrıca, yenilenebilir enerjiden daha etkin faydalanmak için, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun’da değişiklik yapılma süreci devam etmekte olup 1/1/2021 tarihi ile 30/6/2021 tarihi arasında işletmeye girecek yenilenebilir elektrik üretim tesisleri için mevcut YEKDEM fiyatlarının 31/12/2030 tarihine kadar uygulanmasına yönelik karar da 18/09/2020 tarihli ve 31248 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.

Nükleer enerji... Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli Başkanı ve üyeleri, dünyada elektrik üretiminde önemli oranda kullanılan nükleer enerjiye de kısaca değinmek isterim.

Dünyada üretilen elektriğin yaklaşık yüzde 11'i nükleer santrallerden sağlanmaktadır. Dünyada 33 ülkede 443 adet nükleer güç reaktörü işletme, 53 tanesi ise inşa hâlinindedir. Elektrik üretiminin Fransa yüzde 71'ini, Güney Kore yüzde 26'sını, ABD ise yüzde 20'sini nükleer enerjiden karşılamaktadır.

Ülkemizin enerji ithalatını azaltmak ve artan elektrik enerjisi talebini karşılayarak enerji arzında güvenli bir ortam oluşturmak amacıyla, önemli bir alternatif kaynak olan nükleer enerjiyi arz kaynaklarımız arasına dâhil ederek kaynak çeşitliliğinin sağlanması konusunda çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Rusya Devlet Başkanının katılımlarıyla temeli atılarak birinci ünitesinin inşasına başlanan Akkuyu Nükleer Santrali Projesi'nin ikinci ünitesi için inşaat lisansı verilmiş ve ikinci ünitenin temeli de 8 Nisan 2020'de atılarak temel döşemesi betonlama çalışmaları tamamlanmıştır. Akkuyu Nükleer Santrali Projesi'nin üçüncü ünitesi için 23/7/2020 tarihinde sınırlı çalışma izni alınmış ve dördüncü ünite için de yapılan inşaat lisansı başvurusu 3/7/2020 tarihinde uygun bulunmuştur. Hedefimiz, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin ilk ünitesini devreye alarak diğer ünitelerin de birer yıl arayla 2026 yılı sonuna kadar işletmeye alınmasıdır.

Ayrıca, bu çerçevede, Rusya'da nükleer enerji alanında 102 lisans ve 47 yüksek lisans öğrencimiz eğitime devam etmekte olup mezun olarak yurda dönen 143 öğrencimiz ise projede çalışmaya başlamıştır.

Öngörülebilir piyasalar... Sayın Başkan, değerli üyeler; enerji piyasalarının, mali açıdan güçlü, serbestleşmiş, rekabete dayalı, istikrarlı ve şeffaf bir şekilde tesis edilmesi gerekmektedir. Enerji ve tabii kaynaklar sektöründe girişimcilerin, yatırımlarını daha kolay ve daha hızlı yapabilmeleri için öngörülebilir piyasaların oluşturulması hedefleri çerçevesinde gerekli altyapılar oluşturulmuş, kuruluşlar yeniden yapılandırılmış ve serbestleşmeye yönelik kuralların uygulanmasına devam edilmiştir.

Son dönemde gerçekleştirdiğimiz reformlar sonucunda enerji sektöründe cari fiyatlarla 100 milyar doların üzerinde yatırım gerçekleştirilmiş, 2002 yılında elektrik enerjisi üretiminde yüzde 40 olan özel sektörün payı yüzde 80 seviyesine gelmiştir. Enerji Piyasaları İşletme A.Ş.'nin işlettiği elektrik piyasalarında Ekim 2020 itibarıyla kayıtlı toplam piyasa katılımcısı 1.278 olmuştur. 2020 yılı ilk on ayında fiziksel elektrik ticaretinin yüzde 64'ü, EPİAŞ bünyesindeki toptan elektrik ticaretinin yapıldığı iki spot piyasa gerçekleşmiştir. Bu dönemde spot piyasaların ticaret hacmi 43 milyar TL'ye ulaşmıştır. 1 Eylül 2018'de açılan doğal gaz piyasasında Ekim 2020 itibarıyla aktif 50 piyasa katılımcısı bulunmakta olup, 2020 yılının ilk dokuz ayında bu piyasada 3 milyar liranın üzerinde hacme sahip doğal gaz ticareti gerçekleşmiştir.

Sektörün ve piyasanın gelişimi doğrultusunda günlük işlemlerin yanında yıllık, çeyreklik, aylık vadelerle fiziksel teslimatlı elektrik ticaretinin yapılacağı Vadeli Elektrik Piyasası'nın yakın gelecekte katılımcılarımızın hizmetine sunmayı hedeflemekteyiz.

EPİAŞ bünyesinde faaliyete geçen OTSP ithalat, toptan satış ve ihracatçı şirketlerin ikili anlaşmalarına ek olarak organize piyasada belli bir gaz gününe yönelik spot ticaret yapabilmelerine imkân tanımış olup, bunun yanında 1/6/2020 tarihinde iki, beş, yedi günlük fiziksel teslimatlı vadede haftalık ürünler de işleme açılmıştır.

OTSP'deki esnekliğin ve piyasa derinliğinin artırılması, piyasa oyuncuları açısından gelecekteki fiyat belirsizliklerinden kaynaklanan risklerin ortadan kaldırılması, öngörülebilirliğin artırılarak arz güvenliğinin sağlanması ve alternatif ticaret platformu ile gaz ticaretinde rekabetin artırılması amacıyla,

OTSP’de aylık, çeyreklik ve yıllık fiziksel teslimatlı, vadeli ürünlerin de piyasaya geçirilmesine ilişkin çalışmalar yürütülmekte olup, Vadeli Doğal Gaz Piyasası’nın 2021 yılı sonuna kadar devreye alınması için çalışmalar da başlatılmıştır.

Dünyada hızla gelişen spot doğal gaz piyasaları ve bölgemizdeki boru hattı projeleri dikkate alındığında spot boru gazı ithalatının, uluslararası doğal gaz ticaretimizin gelişmesindeki önemi doğrultusunda, EPDK tarafından yürürlüğe konulan “Spot Boru Gazı İthalat Miktarı ve Uygulama Yönteminin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar” kapsamında yıllık, çeyreklik ve aylık anlaşmalar ile uygun fiyatlı doğal gazın ülkemize girişine imkân sağlanmıştır. OTSP’nin piyasaya sağladığı esneklikle birlikte spot boru gazı ithalatının yanı sıra ihracatın da enstrüman olarak kullanılıp sınır ötesi doğal gaz ticaret hacminin artırılması, Türkiye’nin doğal gaz ticaret merkezi olma hedefine önemli katkılar sağlayacaktır.

Diğer taraftan, devam eden projelerimizden biri de isteyen tüketicilere, tedarik edilen enerjinin yenilenebilir enerji kaynaklarından üretildiğinin ispat edilmesi imkânı sağlayacak olan Yenilenebilir Enerji Kaynak Garanti Belgesi sisteminin oluşturulmasıdır. Yenilenebilir Enerji Kaynak Garanti Belgesi Sistemi; tedarikçiler tarafından tüketicilere tedarik edilen elektrik enerjisinin belirli miktarının yenilenebilir enerji kaynaklarından üretildiğinin YEK-G Belgesi’yle kanıtlandığı sistemdir. Bu sistemde piyasa işletmecisi tarafından, yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretimi yapan katılımcıların her 1 megavatlık üretimi için, elektriğin kaynağını, elektrik santralının yaşını, santralin herhangi bir destekleme mekanizmasına dâhil olup olmadığını, santralin kurulu gücü ve elektriğin üretildiği dönemi içeren 1 adet YEK-G Belgesi oluşturulur.

Eylül ayı itibarıyla başlayan YEK-G sisteminin ve Organize YEK-G piyasası platformunun yazılım çalışmaları 2021 yılı içerisinde neticelendirilerek bu sistemin katılımcıların hizmetine sunulması planlanmaktadır. YEK-G sistemiyle yenilenebilir enerjinin kullanımına pozitif etki oluşturulmasının yanı sıra ürün ihraç ettiğimiz ülkeler tarafından ilerde gündeme getirilecek olan “Karbon Sınır Vergileri” düzenlemesine karşı hazırlıklı olunması amaçlanmaktadır.

Enerji verimliliği ve sürdürülebilir çevre... Sayın Başkan, değerli üyeler; enerjide artan talebi, çevre dostu ve sürdürülebilirliği olan uygulamalarla karşılarken çevre ve iklim değişikliği hususlarını bir arada değerlendirerek iklim değişikliğiyle mücadeleyle ve çevrenin korunmasına katkı sağlamaya devam edeceğiz.

İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında, adaletin sağlanması çerçevesinde Paris İklim Anlaşması’nda yer alan bazı belirsizliklerin giderilerek daha adilane bir düzen sağlanması için girişimlerimiz devam etmektedir.

Enerji verimliliği ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı kapsamında; bina ve hizmetler, enerji, ulaştırma, sanayi ve teknoloji, tarım ve diğer bütün sektörleri ilgilendiren yatay konulara yönelik 55 eylemi kapsayan Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı’yla 2017-2023 yılları arasında kümülatif 23,9 milyon TEP enerji tasarrufu planlanmış olup tüm bu eylemlerin uygulanması hâlinde 2033 yılına kadar 30 milyar dolar mali tasarruf hedeflenmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, otuz dakikalık süreniz dolmuştur.

Sunumunuzu tamamlamak üzere on dakika ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Sanayi sektörüne uygulanan verimlilik artırıcı proje destekleri kapsamında 2009 yılından günümüze 287 projeye 32 milyon TL destek verilmiştir. Bu projelerin toplam yatırım tutarı 136 milyon TL olarak gerçekleşmiş olup yıllık 109 milyon TL tasarruf sağlanmıştır.

Bir Enerji Bir Nefes Projesi'yle 2,7 milyondan fazla fidan dikimi için Tarım ve Orman Bakanlığıyla protokol yaptık. Ayrıca, 2020 yılı sonuna kadar ilave 460 bin yeni fidan dikimi daha yapmayı hedefliyoruz. Ayrıca, çevre, su, toprak ve hava kalitesini artırabilmek için Bakanlığımız merkez teşkilatı birimlerimiz ve kurumlarımızla birlikte 2019 yılında yaklaşık 90,8 milyon TL yatırım yapılmıştır. Aynı zamanda, Sıfır Atık Projesi'yle 2019 yılında 261 bin kilogram atık toplayarak 628 bin kilovatsaat enerji tasarrufu sağladık.

Hem çevreyi hem sürdürülebilirliği önemseyen Yeşil Tarife (YETA) uygulamasını ağustos ayı itibarıyla hayata geçirerek yenilenebilir enerji tarifesi dönemini de başlattık. Böylece, isteyen vatandaşlarımız ilgili tedarik şirketine başvurarak sadece yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriği kullanabilecektir.

Diğer taraftan, elektrikli şarj çevre açısından önemli bir gelişme olarak değerlendiriyor ve bu çerçevede 2030 yılında 1 ila 2,5 milyon elektrikli aracın yollarda olacağını öngörerek her 10 araca 1 şarj noktası olacak şekilde şarj noktası planlaması yapıyoruz.

Madencilik faaliyetlerinin de çevreye uyum planına uygun olarak yürütülmesi amacıyla düzenli denetimler yapılmakta olup şehirleşme ve çevresel etkiler dikkate alınarak madencilik faaliyetlerinde çevre ve insan sağlığına zarar verildiğinin tespiti hâlinde gerekli önlemler alınıncaya kadar madencilik faaliyetlerini de durduruyoruz. Ayrıca, yürütülen madencilik faaliyetlerinin bitiminde ilgili sahanın çevreyle uyumuna ilişkin rehabilitasyonu zorunlu kılınmış olup madencilik faaliyetleri sonlandığında sahalar eski hâline getirilmekte ve sahaların çevreye uyumlu bir biçimde değerlendirilmesi sağlanmaktadır.

Madencilik sektörüne ilişkin bilgi vermek gerekirse, Türkiye endüstriyel ham maddeler, metalik madenler, enerji ham maddeleri ve jeotermal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir. Günümüzde dünyada ticareti yapılan yaklaşık 90 çeşit madenin 80'i ülkemizde mevcut olup hâlihazırda 60 maden ve mineralin işletmesini yapmaktayız.

Hayata geçirilmekte olan politikalarla birlikte maden potansiyelimizin azami ölçüde ekonomimize kazandırılması hedefi kapsamında yapılan çalışmalarla 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olan maden ihracatımız 2019'da 4,31 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemiz maden ve enerji ham madde kaynak potansiyelinin ortaya konulması için yürütülen yoğun çalışmalarımız neticesinde, 1935 yılından bu yana yapılan 10 milyon metre sondajın 7 milyon metresi 2003-2020 döneminde yapılmış ve yıllık yaklaşık 60 bin olan analiz, test kapasitemiz 600 binin üzerine çıkartılmıştır.

Havadan jeofizik görüntüleme çalışması kapsamında 2019 yıl sonu itibarıyla toplam 682 bin kilometre veri uçuşu gerçekleştirerek yapılan 920 bin kilometrekare alan taramasıyla yerin altına fotoğrafını çektik. Potansiyel tespit edilen bölgelerde 2020 yılında 370 bin kilometre detay veri uçuşu gerçekleştirilerek bütün ülke sathının maden röntgeni çekilmiş ve jeofizik haritaları detaylandırılmıştır.

Öte yandan, Afrika ve Asya'da toplam 3.500 kilometrekare alana sahip 8 maden sahası alınarak yurt dışında ilk defa maden sahası sahibi olunmuştur.

Maden kaynaklarımızın ortaya çıkarılması için yürütülen çalışmalar neticesinde son on sekiz yılda yaklaşık olarak 11 milyar ton kömür, 311 ton altın, 2 bin ton gümüş, 5 milyon ton kurşun-çinko, 3 milyon ton bakır, 83 milyon ton demir, 2 milyon ton krom, 98 milyon metreküp mermer, 21 milyar ton sodyum sülfat, 243 bin ton nadir toprak elementi, 24 bin ton uranyum, 8 bin ton toryum, 6 milyon ton lityum başta olmak üzere birçok keşif yapılmıştır.

Aynı zamanda, kıymetli madenlerimizin ham olarak düşük bedellerle yurt dışına çıkarılmasının önüne geçerek kritik ve stratejik madenlerimizin yurt içinde işlenip katma değerli ve teknoloji temelli uç ürünlere dönüştürülmesini sağlamak amacıyla geliştirilen model sayesinde hem istihdam artırılabilecek hem de yatırımcının madeni çıkardığı yerde işleminin önü açılarak sektörün büyümesine katkı sağlanacaktır.

Bugün Türkiye’de yüz binlerce çalışana sahip madencilik sektöründe istihdamı ve üretimi artırmak için başlattığımız yer altı maden işçilerine yapılan destek ödemeleri kapsamında başvuruda bulunan ve belirtilen şartları yerine getiren işletmelerde çalışan 8.250 yer altı madencimize 92 milyon lira ödeme yapılmış olup 153 milyon lira ödeme için de işlemler devam etmektedir. Yapılan düzenlemeler çerçevesinde madencilik sektörü daha güvenli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmuş, mekanize üretim sistemi yaygınlaştırılarak hem verimlilik artışı hem de iş kazalarının en aza indirilmesi sağlanmıştır. İş süreçlerinde zaman azaltılarak e-maden uygulamasıyla hizmet sunumunun hızı yükseltilmiş, saha denetimlerine standardizasyon getirilerek denetimlerdeki etkinlik artırılmıştır.

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra, bilginin değer hâline getirilmesi ve işlenmesi kapsamında madencilüğimizin hafızası olacak Türkiye Yer Bilimleri Veri ve Karot Bilgi Bankasının temelini 2020 yılı Mart ayında attık. TÜVEK’le maden kaynaklarının arama ve üretim açısından tek tek sicilleri tutulacak, maden arama, araştırma ve üretimi esnasında elde edilen sondaj karotları, numuneler arşivlenerek kullanıcıların hizmetine sunulacaktır.

Dünya bor rezervinin yüzde 73’üne sahip ülkemizde bor minerallerinin uluslararası alanda da pazar bulması noktasında bugün dünya bor pazarının yüzde 56’sına hâkim konuma gelen Eti Maden, dünya bor sektörünün lideri olarak küresel bir markaya dönüşmüştür. Bor madenciliğinden bor kimyasalları üretimine geçerek başlattığımız değişim sürecini, ileri teknoloji bor ürünlerine geçiş ve katma değeri yüksek stratejik bir yapıya tırmanışla taçlandırıyoruz. Bu doğrultuda, millî savunma ve yurt dışı piyasası açısından son derece önemli olan bor karbür üretim tesisini inşallah çok kısa süre içerisinde işletmeye almış olacağız.

Bor madeninden rafine bor üretimi sırasında ortaya çıkan sıvı atığın içerisindeki lityumu geri kazanma üzerine yaptığımız AR-GE çalışmaları neticesinde, ilk etapta yıllık 10 ton lityum üretim kapasitesine sahip lityum karbonat pilot tesisini 2020 yılı sonu itibarıyla devreye almayı amaçlıyoruz. Bildiğiniz gibi, bu, element bataryaların hızlı şarj olmasını sağlayan, dünya genelinde ham madde olarak kullanılan çok nadir elementlerden ve teknolojilerden biri olma özelliğine sahiptir.

Ayrıca, Covid-19 salgını kapsamında bor katkılı -şu anda masalarda bulunan- el dezenfektanı BOREL ile ortam ve yüzey dezenfektanı BORTAM’ın AR-GE süreci tamamlanarak seri üretimine de geçilmiştir. Maalesef bu AR-GE’yi yapan Bor Enstitüsünün Başkanı da şu anda Covid’e yakalanmış durumda. Kendisine de bu vesileyle acil şifalar diliyorum, şu anda aramızda bulunamamaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştay Başkanlığı tarafından düzenlenen Bakanlığımız 2019 yılı Denetim Raporu’nun Düzenlilik Denetim Raporu ve Performans Denetim Raporu bölümünde “Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.” ifadesine yer verilmiş olup bu meyanda tespit ve değerlendirmeleri kapsamındaki rehberliği için şahsım ve Bakanlığım adına Sayıştay yetkililerine huzurlarınızda teşekkür ederim.

2 milyar 863 milyon 608 bin TL olan Bakanlığımız 2019 yılı bütçesi başlangıç ödeneğine, genel aydınlatma giderleri ile yatırım giderleri için 144 milyon 705 bin TL eklenmesi ve devlet hakkı paylarının İçişleri Bakanlığına 93 milyon 650 bin TL pay aktarılması sonucunda 2019 yılı bütçe ödeneğimiz toplamı 2 milyar 914 milyon 663 bin TL olmuştur. 2019 yılı bütçesi olan bu tutarın 2 milyar 732 milyon 150 bin 399 TL'si harcanmış olup kalan 182 milyon 512 bin 601 TL ödenek yıl sonunda iptal edilmiştir. Ortaya çıkan bu kesin hesap rakamlarına bağlı olarak Bakanlığımız 2019 yılı bütçe gerçekleştirme oranı yüzde 94 olmuştur.

Bakanlığımız merkez teşkilatı için 2021 yılı bütçe teklifi 3 milyar 999 milyon 188 bin TL olup MTA, MAPEG, TENMAK, EPDK, NDK'yle birlikte teklif edilen toplam bütçe tutarı 5 milyar 61 milyon 810 bin TL olarak gerçekleşmiştir. Bakanlığımız kalkınma planları ve diğer bütün programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynağının mümkün olduğunca etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılması hedefiyle çalışmalarını yürütmeye devam edecek olup bu vesileyle sözlerime son verirken beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür eder, 2021 yılı bütçesinin milletimiz, devletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diler, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımıza çok çok teşekkür ediyoruz bu kapsamlı sunumları için.

Şimdi de sunumunu yapmak üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanımız Sayın Mustafa Yılmaz'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Yılmaz.

Süreniz on dakikadır.

2.- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz'ın, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kıymetli vakitlerinizi çok almamak için Kurumumuzun bu yıl gerçekleştirdiği faaliyetler ile 2021 yılında yapacağı çalışmalar hakkında sizlere bazı temel bilgileri kısaca arz edeceğim.

Hepinizin bildiği gibi, bu sene Covid-19 salgını hem dünyanın hem de ülkemizin en önemli gündem maddesi oldu. Bu süreçte hayati önem taşıyan enerji alanında herhangi bir aksama yaşanmaması, hizmetlerin kesintisiz bir şekilde vatandaşlarımıza ulaştırılması için sektör çalışanlarımız sahada olağanüstü bir çaba sarf etti, etmeye de devam ediyor.

Biz de EPDK olarak kurumlarımızla iş birliği içerisinde; piyasaların işleyişinin aksamaması, vatandaşlarımızın kesintisiz ve kaliteli enerjiye ulaşımının temini amacıyla her türlü tedbiri almaktayız. Bu noktada, memnuniyetle ifade etmeliyim ki salgın koşullarına rağmen enerji piyasalarımız akamete uğramamış, gelişimini de sürdürmüştür.

2020 Eylül ayı itibarıyla baktığımızda, elektrik piyasasında ön lisans hariç 2.131, doğal gaz piyasasında 343, petrol piyasasında 13.597 ve LPG piyasasında 11.133 lisanslı oyuncu bulunmaktadır.

Enerji piyasalarının işleyişine ilişkin kurallarımızı, piyasa izleme faaliyetlerinden elde ettiğimiz sonuçlar ve dünyadaki gelişmeler ışığında sürekli olarak gözden geçiriyoruz. Gayemiz iyi işleyen enerji piyasalarına sahip olmak ve ülkemizin bölgesel bir ticaret merkezi olma hedefine katkı sağlamaktır.

Elektrik piyasasında, verilen lisanslar kapsamında bugüne kadar özel sektöre ait 50.785 megavat kurulu gücündeki yeni kapasite sisteme dâhil edilmiş, lisanssız kapasitemiz ise 6.636 megavata ulaşmıştır.

2020 yılı içinde 30 Eylül tarihi itibarıyla tüm işlemleri tamamlanarak işletmeye alınan yeni kapasite miktarı 1.655 megavattır. Bu kapasitenin 1.328 megavatlık kısmı özel sektöre ait lisanslı projelere, 327 megavatlık kısmı ise lisanssız projelere aittir.

Millî enerji politikamız çerçevesinde, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve çevre dostu kaynaklarımızdan azami düzeyde faydalanılması büyük önem taşımaktadır. Gururla ifade etmek isterim ki Kurumumuzun faaliyete başladığı günlerde sadece 28 bin megavat düzeyinde olan kurulu gücümüz bugün lisanssız santraller dâhil 93 bin megavatı geçmiştir ve bu rakamın yüzde 50'den fazlasını yenilenebilir kaynaklarımız oluşturmaktadır.

Son on sekiz yılda yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı kurulu gücümüz yüzde 290 düzeyinde artarak 12 bin megavattan 47 bin megavat seviyesine ulaşmıştır. Ayrıca, 2020 yılında devreye alınan kurulu gücümüzün yaklaşık yüzde 97'si hidroelektrik, rüzgâr, biyokütle, güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalıdır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretimin artmasında şüphesiz YEKDEM mekanizması önemli bir rol oynamıştır. Bugün YEKDEM kapsamında toplam kurulu gücü 20.877 megavat olan 817 adet tesis bulunmaktadır. Ayrıca, 2021 yılında tüketicilerin kullandığı elektriğin yenilenebilir enerji kaynaklarından üretildiğini garanti eden Yenilenebilir Enerji Kaynak Garanti Sistemi ve Piyasası devreye alınacaktır.

Bu piyasa sayesinde hem yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriği tüketenler bunu ispatlayabilecek hem de yenilebilir üretimde karbon ayak izimizi küçülterek çevrenin korunmasına yönelik önemli bir adımı hayata geçirmiş olacağız.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; EPDK tarafından Eylül 2020 itibarıyla doğal gaz piyasasında 72 adeti dağıtım lisansı olmak üzere toplam 343 adet lisans verilmiştir. Kurumumuzun faaliyetlerine başladığı günlerde sanayi ile konutta sadece 5 şehrimizde doğal gaz hizmeti sağlanabiliyordu. 2003 yılından itibaren gerçekleştirdiğimiz dağıtım lisansı ihaleleri ve BOTAŞ iletim hattı genişlemesine bağlı olarak kısa sürede büyük bir ivme yakalandı.

Bugün, 81 il merkezimizin tamamında ve 559 ilçe ve beldemizde konutlarda doğal gaz kullanılmaktadır. Yıl sonunda doğal gaz kullanan ilçe ve belde sayımız ise 585'i aşacaktır.

Diğer taraftan, Kurumumuz düzenlemeleri çerçevesinde 1 Eylül 2018 tarihinde EPİAŞ bünyesinde devreye alınan Organize Doğal Gaz Toptan Satış Piyasasıyla ülkemiz, bölgesinde doğal gaz borsası kuran ilk ülke konumuna geçmiştir.

Bizim EPDK olarak doğal gazda koridor ülke, transit ülke değil, ticaret merkezi olan bir ülke olma hedefimiz var ve doğal gaz borsamız bu açıdan da bölgesel olarak büyük önem taşımaktadır. Tabii, bu süreçte Sayın Cumhurbaşkanımızdan aldığımız müjde, Sakarya doğal gaz sahasında yapılan Türkiye tarihinin en büyük doğal gaz keşfi EPDK olarak sorumluluğumuzu daha da artırmıştır.

Piyasalarımızda öngörülebilirliği artırma, ileriye dönük fiyat belirsizliklerini ve riskleri en aza indirme hedefimiz doğrultusunda fiziksel teslimatlı vadeli ürünlerin hayata geçirilmesinde 2020 yılında büyük yol kat- ettik.

Ayrıca 2021 yılında devreye alınacak olan Vadeli Doğal Gaz Piyasasıyla ilgili çalışmalarımız da sürmektedir. 2023 yılında yerli gazımızın piyasaya arz edilmesiyle birlikte, Türkiye organize gaz piyasaları, Avrupa’da kendi ülkesinde üretilen gazın uluslararası ticarete konu edildiği az sayıdaki gelişmiş gaz ticaret merkezlerinden biri olma imkânına ulaşacaktır.

Yine, bildiğiniz gibi, yaptığımız düzenleme kapsamında, sınır ötesi doğal gaz boru hatlarındaki taşıma kapasitesinin bir kısmı spot ithalata ayrılmıştır. Bu düzenlemeyle, doğal gaz piyasasında daha fazla rekabetin oluşmasını ve kullanılmayan kapasitelerin de kullanılabilir hâle getirilmesini hedefliyoruz. Yaptığımız tüm düzenlemeler, aldığımız tüm kararlar, önümüzdeki yıllarda süresi dolacak gaz kontratlarının yenilenmesi sürecinde ülkemizin müzakere pozisyonunu güçlendirmeye de hizmet edecektir.

Hepinizin malumu olduğu üzere elektrik ve doğal gaz gibi akaryakıt piyasalarımız da hızla büyümekte ve gelişimini sürdürmektedir. 2019 yılında akaryakıt tüketimi 26,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Akaryakıt Kalite İzleme Sistemiyle yapılan çalışmalarda ülkemizde piyasaya arz edilen akaryakıtın yüzde 99,6’sının -yani neredeyse tamamının- teknik düzenlemelere uygun olduğu görülmüştür. Bu başarı oranıyla Türkiye Avrupa’da en fazla akaryakıt tüketilen 6 ülke arasında kalite açısından 1’inci sıradadır. Petrol piyasasında bugün itibarıyla toplam 6 adet rafinerici lisansı bulunmaktadır. Ülkemiz yıllık 40 milyon tonluk bir ham petrol işleme kapasitesiyle rafinaj konusunda önemli bir merkez hâline gelmiştir.

Bunun yanı sıra petrol piyasasında Eylül 2020 sonu itibarıyla 6 rafinerici, 77 dağıtıcı lisansı, 34 iletim lisansı, 13 işleme lisansı, 75 taşıma lisansı, 93 depolama lisansı, 130 madeni yağ lisansı, 31 adet serbest kullanıcı lisansı, 67 ihrakiye teslimi lisansı ve 13.071 bayilik lisansı olmak üzere toplam 13.597 lisans bulunmaktadır.

Çevre dostu kabul edilen LPG’nin de ülkemizde yaygınlaşması için Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu olarak önemli adımlar attık. Bugün Türkiye dünyanın en büyük 16’ncı LPG pazarı konumundadır. 2019 yılında ülkemiz oto gaz kullanımında Güney Kore’yi geçerek 1’inci sıraya yükselmiştir. Türkiye, oto gaz kullanan araç sayısı ve istasyon sayısı bakımından ise dünya lideri konumunu sürdürmektedir.

Kurumumuz tarafından verilen lisanslar kapsamında LPG piyasasında 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla 92 LPG dağıtıcı, 98 LPG depolama, 58 LPG taşıma, 10 LPG tüp imalatı, 81 LPG tüp muayenesi, tamiri ve bakımı ve 10.794 oto gaz bayilik lisansı olmak üzere toplam 11.133 lisans sahibi bulunmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2021 yılı bütçe teklifinde kurumumuzca elektrik piyasasından 51 milyon TL, doğal gaz piyasasından 53 milyon TL, petrol piyasasından 140 milyon TL, LPG piyasasından 28 milyon TL olmak üzere toplam 272 milyon TL gelir elde edilmesi öngörülmüştür. Buna ek olarak iletim ek ücreti karşılığında 53 milyon TL gelir elde edileceği de tahmin edilmiştir. Bu çerçevede diğer gelirler ile ret ve iadelerle birlikte 2021 yılı bütçe toplamı 323 milyon 52 bin TL’dir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, on dakikalık süreniz dolmuştur. Sunumunuzu tamamlamak üzere iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Peki Başkanım.

Bu tutarın 177 milyon 919 TL’sini mal ve hizmet alımı giderleri, 129 milyon 362 bin TL’sini personel giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumu primi giderleri, 8 milyon 251 bin TL’sini sermaye gideri, 14 milyon 521 bin TL’sini ise cari transfer giderleri oluşturmaktadır.

Mal ve hizmet alım gideri olarak öngörülen 170 milyon 919 bin TL'nin 122 milyon 486 bin TL'sini ulusal marker üretimi ile analiz ücretleri de dâhil olmak üzere petrol ve LPG piyasalarının denetimi ve kontrolü amacıyla TÜBİTAK, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, ODTÜ PAL ve Ticaret Bakanlığına yapılan ödemeler oluşturmaktadır.

Kurumumuzun 2022 yılı bütçe rakamı 340 milyon 659 bin TL, 2023 yılı bütçe rakamı ise 356 milyon 871 bin TL olarak tahmin edilmektedir.

Sözlerime son verirken şahsım ve Kurumum adına 2021 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, çalışmalarınızda muvaffakiyetler diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Sayın Başkana çok çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi de sunumlarını yapmak üzere Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Zafer Demircan'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Demircan.

Süreniz on dakikadır.

3.- Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanı Zafer Demircan'ın,, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Plan ve Bütçe Komisyonunun Saygıdeğer Başkanı, değerli üyeleri, Sayın Bakanım, değerli hazırun; öncelikle hepinizi şahsım ve Kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'de nükleer enerji faaliyetlerinin ve radyasyon uygulamalarının koordinasyonu ve düzenlemesine yönelik ilk kurum 1956 yılında kurulan Atom Enerjisi Komisyonu Genel Sekreterliğidir. 1983 yılında gelişen güvenlik ilkeleri ışığında ulusal yapı yeniden düzenlenmiş, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu kurulmuştur.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu bünyesinde sürdürülmekte olan düzenleyici ve denetleyici faaliyetler, uluslararası gereklilikler de dikkate alınarak 2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle idari ve mali açıdan daha güçlü ve bağımsız bir yapı olan Nükleer Düzenleme Kurumu bünyesinde yeniden düzenlenmiştir. Kurul Başkanı ve kurul üyeleri 5/2/2019 tarihinde atanmış olup 13/2/2019 tarihinde Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda yemin ederek göreve başlamışlardır.

NDK, barışçıl kullanım ilkesi esas alınarak nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasına yönelik uygulanması gereken temel ilke ve esaslar ile tarafların sorumluluklarını belirlemek ve bu faaliyetler üzerinde düzenleyici kontrol yetkisini kullanmak amacıyla kurulmuştur. NDK'nın asli görevi, nükleer tesisler, radyoaktif atık tesisleri ve radyasyon tesislerinin kurulması, işletilmesi ve nihai ömrünü tamamladığında uygun şekilde bertarafının yapılmasında ve radyasyon uygulamalarının yürütülmesinde nükleer güvenlik ve radyasyon güvenliğini temin etmek üzere düzenleyici kontrol kapsamında yetkilendirme, değerlendirme, düzenleme, denetim ve yaptırım işlemlerini gerçekleştirmek ve bu kapsamda kamu ve özel kuruluşların bu işlerin yürütülmesi esnasındaki sorumluluklarını belirlemektir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; mevcut durumda Kurumumuz mevzuatta kendisine verilen görev ve yetkileri, 5'i kurul üyesi olmak üzere 163 kadrolu personel ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından kurumumuzda geçici görevlendirmeyle görevlendirilen 13 personel olmak üzere toplamda 176 personel

eliyle yürütmektedir. Kurumumuz adına 2017 yılında 28, 2018 yılında 40, 2019 yılında 57 kişi olmak üzere 125 öğrencimiz yurt dışında öğrenim görmek üzere gönderilmiştir. Bu öğrencilerimizden ilki yurt dışındaki öğrenimini başarıyla tamamlayıp kurumumuzda göreve başlamıştır.

2020 yılında 4 adet temel yönetmelik hazırlanmış olup Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Toplamda hazırlanan teknik ve idari yönetmelik sayısı 10 adede ulaşmıştır. 20’ye yakın teknik ve idari yönetmeliğe ilişkin taslak çalışmaları devam etmekte olup 7 adet teknik yönetmelik taslağı görüşe açılmıştır.

Nükleer Düzenleme Kurumu, Teşkilat Yönetmeliği’nin yürürlüğe girdiği 25 Nisan 2019 tarihi itibarıyla, nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyonla ilgili düzenleyici faaliyetlere ilişkin iş ve işlemleri Türkiye Atom Enerjisi Kurumundan devralmıştır. Bu kapsamda, nükleer tesislere ilişkin yetkilendirme ve denetim faaliyetleri şunlardır: Sayın Başkan ve değerli üyeler; 2010 yılında Rusya Federasyonu’yla imzalanmış olan “hükümetler arası anlaşma” kapsamında yürütülmekte olan Akkuyu Nükleer Santrali’ne ilişkin olarak Akkuyu Nükleer Anonim Şirketine, Akkuyu Nükleer Santrali’nin 1’inci ünitesi için sınırlı çalışma izni ve inşaat lisansı sırasıyla 2017 Ekim ve 2018 Nisan aylarında verilmiştir. 2’nci Ünitesi için sınırlı çalışma izni ve inşaat lisansı sırasıyla 2018 Kasım ve 2019 Ağustos aylarında verilmiştir. 3’üncü ünitesine sınırlı çalışma izni 2020 Temmuz ayında verilmiş olup inşaat lisansı başvurusunun değerlendirme süreci tamamlanma aşamasındadır. 4’üncü ünitesi için inşaat lisansı başvurusu alınmış olup değerlendirme çalışmaları sürmektedir.

Öte yandan, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Eskişehir ili, Beylikova ve Sivrihisar ilçeleri, Kızılcaören Mahallesi mevkinde kompleks cevher ocağı, cevher hazırlama ve zenginleştirme ve atık depolama tesisi kurmak üzere kurucu statüsü almış ve tesis için 2020 Eylül ayında yer lisansı başvurusu yapmıştır. Başvurunun değerlendirme süreci devam etmektedir.

Sinop Nükleer Santrali’ne ilişkin olarak ise kurucu EÜAŞ, yer lisansı başvurusuna yönelik ayrıntılı saha araştırmaları çalışmalarına devam etmektedir.

Akkuyu Nükleer Güç Santrali projesi, yer seçimi ve saha karakterizasyonu aşamalarından başlayarak işletmeden çıkarma da dâhil olmak üzere, projenin tüm aşamalarında Nükleer Düzenleme Kurumunun denetimine tabidir. Kurumumuz konusunda yetkin, yerli ve yabancı uzman gözetim firmalarıyla birlikte, inşaat-saha denetimi ve ekipman-imalat denetimi faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda Kurumumuz ve teknik destek kuruluşumuz NÜTED tarafından yerinde inceleme, araştırma ve tespit yapmak üzere Akkuyu sahasındaki faaliyetlere yönelik olarak 5 denetim ve gözetim uzmanı, Rusya’da imalatı devam eden ekipmanlara yönelik olarak da 7 denetim ve gözetim uzmanı olmak üzere 12 uzman yerleşik olarak görevlendirilmiştir.

2020 yılı içerisinde yerleşik personel tarafından yapılan denetim ve gözetimlere ek olarak, konusu özelinde Kurumumuz denetçileri ve NÜTED gözetim uzmanları tarafından 550 adam-gün üzerinde imalat denetimi ve 500 adam-gün üzerinde inşaat-saha denetimi gerçekleştirilmiştir.

Tüm bu faaliyetlerin yanı sıra 2020 yılında pandemi kısıtlamaları sebebiyle personelin bulundurulmadığı veya görevlendirilemediği yurt dışındaki tesisler için ise videokonferans, video kaydı gibi teknolojik imkânlar kullanılarak doküman kontrolüne yönelik uzaktan denetimler ayrıca gerçekleştirilmiştir.

Kurumumuz tarafından gerçekleştirilen denetim ve gözetim faaliyetlerine ilaveten, Kurum tarafından yetkilendirilmiş bağımsız nükleer denetim kuruluşları vasıtasıyla Akkuyu Nükleer Santral sahası inşaat ve ekipman imalat faaliyetleri ulusal ve uluslararası gerekliliklere uygun biçimde sürekli olarak denetlenmektedir. Bu kapsamda, nükleer güvenlik açısından önemli yapı, sistem ve bileşenlerin

denetimini ve gözetimi yapmak üzere 8 adet yerli ve yabancı yapı denetim firması Kurumumuzca yetkilendirilmiştir. Mevcut durumda Akkuyu projesinde 4 adet yapı denetim firması bağımsız üçüncü taraf denetim ve gözetimi faaliyeti gerçekleştirmektedir. Söz konusu firmalar tarafından 2020 yılında 11.000 adam-gün üzerinde saha ve inşaat faaliyetlerine yönelik, 2.500 adam-gün üzerinde ise ekipman ve imalat faaliyetlerine yönelik olmak üzere 13.500 adam-gün üzerinde denetim ve gözetim faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Ayrıca nükleer güvenlik için önemli olmayan yapı denetimleri için 12 firmaya yetki verilmiştir.

2020 yılı Ekim ayı sonuna kadar ülkemizde tıp, tarım, endüstri, Ar-Ge, test, güvenlik ve benzeri amaçlarla kullanılan radyasyon kaynakları için toplam 7.274 lisanslama işlemi gerçekleştirilmiştir. Radyoaktif kaynakların ülkemizdeki ithalat, ihracat taşıma ve transit geçişlerine ilişkin 2020 yılı Ekim ayı sonuna kadar toplam 1.952 yetkilendirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu zaman zarfında, lisans almak üzere başvuran 26 radyasyon tesisinde 34 radyasyon alanı için mekânsal tasarımın ve zırhlamanın uygunluğuna ilişkin hesaplamalar yapılarak “Zırhlama Uygunluk Raporu” hazırlanmıştır.

Radyasyon güvenliği denetimlerine yönelik 2020 yılında lisanslama öncesi Kurumumuzun denetçileri, TENMAK ve NÜTED teknik uzmanları tarafından 2.670 kuruluşta 3.997 tesis, cihaz, laboratuvarın yerinde incelemesi, lisanslama sonrası ise Kurumumuz denetçileri tarafından 79 kuruluşta 301 tesis, cihaz ve laboratuvarın radyasyon güvenliği denetimi gerçekleştirilmiştir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; 2021 yılında Akkuyu Nükleer Santrali projesindeki ilerlemelere paralel olarak Akkuyu sahasında asgari 10 yerleşik denetim-gözetim uzmanı, ekipman imalatı yapılan fabrikalarda ise asgari 12 yerleşik denetim ve gözetim uzmanı olmak üzere toplam 22 teknik uzmanın sürekli denetim ve gözetim faaliyeti yürütmek üzere görevlendirilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte NDK'den görevlendirilecek teknik personel ile kurucuya veya kurum tarafından yetkilendirilmiş nükleer yapı denetim kuruluşlarına Akkuyu sahasındaki faaliyetleri kapsamında yaklaşık 1.000 adam-günün üzerinde, ekipman-imalat faaliyetleri kapsamında ise yaklaşık 1.100 adam-günün üzerinde denetim ve gözetim yapılması hedeflenmiştir.

2021 yılı içerisinde Kurumumuz tarafından radyasyon güvenliğine yönelik Kurumumuz denetçileri, TENMAK ve NÜTED teknik uzmanları tarafından yaklaşık 2.800 kuruluşta 4.200 tesis, cihaz ve laboratuvarın yerinde incelenmesi, Kurumumuz denetçileri tarafından 250 kuruluşta ise 1.000 tesis, cihaz ve laboratuvarın radyasyon güvenliği denetiminin yapılması planlanmaktadır.

Nükleer tesislerde, radyasyon tesislerinde, radyoaktif tesislerinde ve radyasyon uygulamalarında emniyetin sağlanmasına, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi amacıyla kontrole tabi nükleer ve nükleer çift kullanımlı madde, malzeme, ekipman, sistem, bileşen veya ilgili teknolojinin ihracı faaliyetleri ile nükleer tesislerde ve ilgili diğer yerlerde nükleer güvence faaliyetlerinin yürütülmesine, ulusal nükleer madde sayım kontrol sisteminin kurulmasına ilişkin düzenleyici ve denetleyici faaliyetler ayrıca yürütülmektedir.

2020 yılı içerisinde nükleer emniyet denetim faaliyetleri kapsamında, Akkuyu santral sahası ile Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu ve İstanbul Teknik Üniversitesi Enerji Enstitüsünde toplam 3 adet denetim gerçekleştirilmiş, nükleer güvence denetim faaliyetleri kapsamında ise nükleer tesis ve tesis dışı yerlerde toplam 6 adet denetim gerçekleştirilmiştir. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı denetçilerinin denetimlerine eşlik edilmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkan, süreniz dolmuştur. Sunumunuzu tamamlamak üzere iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU BAŞKANI ZAFER DEMİRCAN – Diğer ülkelerin düzenleyici kurumlarıyla yapmış olduğumuz ikili iş birliği anlaşmaları, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatının ve Avrupa Birliğinin nükleer güvenliğe ilişkin misyonları ve teknik iş birlikleri vasıtasıyla Kurumumuzun hâlihazırda devam eden lisanslama ve denetim faaliyetlerine destek sağlanmakta, kurumsal kapasite geliştirilmektedir.

Kurumumuz, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından verilen düzenleyici yapıyı inceleyen Bütünleşik Düzenleyici Gözden Geçirme Servisi için başvuruda bulunmuş ve hizmetin 2022 yılında gerçekleşmesine yönelik çalışmalara başlanılmıştır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, Nükleer Düzenleme Kurumunun 2021 yılı bütçe teklifi toplam 184 milyon 570 bin Türk lirasıdır. Bütçenin yaklaşık 44 milyon Türk lirası yatırım giderlerine, 31 milyon Türk lirası personel giderlerine, 109 milyon Türk lirası ise mal, hizmet alımları ve diğer giderlere ayrılmıştır. 2021 yılı gelir tahminimiz 184 milyon 570 bin Türk lirasıdır. Kurumumuzun gelirlerinin giderlerini karşılaması esastır.

Nükleer Düzenleme Kurumunun ilk Sayıştay denetimi 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu denetim raporunun denetim görüşü kısmında geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablonun tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varıldığı belirtilmiştir.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, 2021 yılı bütçesinin Kurumumuza ve ülkemize hayırlı olması diler, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Böylece bütçeler üzerindeki sunumlar tamamlanmıştır.

Şimdi müzakerelere başlayacağız. Ancak müzakerelere başlamadan önce Komisyonumuzda bulunan Değerli Bakan Yardımcılarımızın ve bürokratların kendilerini tanıtımalarını rica ediyorum. Bakan Yardımcılarımızdan başlayalım.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz.

Bütün bürokrat arkadaşlarımıza da tekrar hoş geldiniz diyorum.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay tezkereleri

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Nükleer Düzenleme Kurumu

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

e) Türkiye Enerji Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu

f) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü

g) Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü

ğ) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli hazırun, şimdi, müzakerelerimize başlıyoruz.

Önce bildiğiniz gibi her gruptan birer Komisyon üyesine söz veriyoruz grubu adına. Ondan sonra da sırasıyla, istem sırasına göre söz vermeye devam edeceğim.

İlk söz AK PARTİ Grubundan Sayın Ahmet Kılıç’a verilecektir.

Sayın Kılıç, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli katılımcılar; konuşmama başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2021 yılı bütçe görüşmelerinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum. AK PARTİ olarak iktidara geldiğimiz ilk günden beri derdimiz hep milletimize hizmet etmek olmuştur. Her alanda kendine yeten, bölgesinde ve dünyada söz sahibi olan bir Türkiye için yatırım yapılması ve çalışılması gereken belki de en stratejik mesele enerji güvenliğidir.

Gelişen sanayimiz ve artan kentsel nüfus elektrik tüketimimizi de günden güne artırmaktadır ve artan talebi karşılamak için yeni yollar aramayı bir şekilde gerçekleştiriyoruz. Son yıllarda dünyanın elektrik ihtiyacının yüzde 3 oranında arttığını, Türkiye’nin ise enerji ihtiyacının yüzde 5’ten fazla arttığını görmekteyiz. Ülkemiz doğal kaynaklar yönünden son derece zenginse de günümüze kadar keşfedilen rezervler göz önüne alındığında fosil yakıtlar noktasında çok da şanslı olmadığımız hepimizin malumudur. Buna rağmen ülkemiz attığı adımlarla arz güvenliği, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yeni rezervler bulunması konularında yoğun çaba sarf ederek bu alandaki eksikliğimizi en uygun yollardan tamamlamaya çalışmaktadır. Özellikle rakamlara konuşmamın ilerleyen kısımlarında değineceğim gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yaptığımız yatırımların olumlu sonuçlarını almaya başladık. Hem çevre dostu hem de sürekli enerji kaynağı olması itibarıyla güneş enerjisi santralleri, rüzgâr enerjisi santralleri, jeotermal enerji, biyokütle enerji santralleri ve hidroelektrik santrallerinin kurulması konusunda dünyada öncü olan ülkelerden biriyiz. Gelecek nesillere borcumuz olan daha temiz ve yaşanabilir bir çevre için çalışmalarımız tüm hızıyla devam etmektedir. 2002 yılında ülkemizin kurulu güneş enerjisi santral gücünden bahsedilemezken bugün 6.170 megavata, 2002 yılında 19 megavatlık kurulu rüzgâr enerjisi santralinden bahsederken bugün bu, 7.880 megavata; biyokütle enerji santrali kurulu gücü 28 megavattan 1.200 megavata yükselmiş; yine, jeotermal enerji santrali kurulu gücü ise 18 megavattan 1.500 megavata yükselmiştir.

Ülkemizin elektrik enerjisi üretimine göz atacak olursak, ülkemizin kurulu elektrik gücünün son on sekiz yılda yaklaşık 3 katına çıktığı; 31,84 gigavat seviyelerinden 93,21 gigavat seviyelerine çıktığı; yerli ve yenilenebilir kaynaklarla elde edilen elektriğin genel üretime oranla yüzde 60 dolaylarında olduğu görülmektedir. 2002 yılı ile günümüz arasındaki en büyük farkın yenilenebilir enerji kaynaklarının genel üretimdeki payının artması olduğu aşikârdır. 2002 yılında genel elektrik üretimine göre yüzde 12’lik bir paya sahip olan akaryakıttan -yani fuel-oil, motorin gibi- üretilen elektriğin günümüzdeki payının binde 3’ler seviyesine gerilediğini görmekteyiz. Yine, binde 1’ler seviyesinde olan rüzgâr elektrik santralleri, güneş enerji santralleri, jeotermal ve biyokütle santrallerinin 2020’ye gelindiğinde toplam elektrik üretimindeki payının yüzde 18’lere eriştiğini görmek gerçekten sevindirici bir durumdur. 2002 yılında 12.305 megavat olan yenilenebilir kaynakların kurulu gücü 2020 yılı itibarıyla 46.921 megavata çıkmıştır.

Enerjide dışa bağımlılığı azaltacak stratejik adımların en önemlilerinden biri de şüphe yok ki nükleer enerjidir. Dünyanın gelişmiş ülkelerinin uzun yıllardan beri kullandığı nükleer enerjiyle ülkemiz yine AK PARTİ hükümetleri döneminde ilk ciddi adımını atmıştır. Temeli atılan ve ülkemizin ilk nükleer santrali olacak olan Akkuyu Nükleer Santrali'nin tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Tamamlandığında Türkiye'nin elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10'unu karşılayacak olan ve 4.800 megavat toplam güce sahip 4 üniteden oluşacak olan santralin ilk ünitesinin 2023 yılında, diğer ünitelerinin de birer yıl arayla 2026 yılı sonuna kadar işletmeye alınması planlanmaktadır. Akkuyu dışında da 2 adet nükleer güç santralının daha kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

2002 yılında sadece 6 ilimizde bulunan doğal gaz altyapısı, yapılan çalışmalar neticesinde ülkemizin 81 iline ulaştırılmıştır. Yani vatandaşlarımızın yüzde 80'inin artık doğal gaza erişimi sağlanmaktadır. Doğal gaz abone sayısı 2020 yılı itibarıyla 17 milyona ulaşmıştır. Doğal gazda meydana gelebilecek aksaklıklar sebebiyle herhangi bir arz problemiyle karşılaşmamak, arz güvenliğini temin edebilmek için doğal gaz temin edilen kaynaklar çeşitlendirilmiştir. Azerbaycan, Rusya, İran, Katar, Cezayir, Nijerya gibi birçok farklı ülkeden doğal gaz ve sıvılaştırılmış doğal gaz alınmıştır. Likit doğal gazın şebekeye katılabilmesi için gereken tesisleşmede önemli adımlar atılmıştır. Arz güvenliğinin yanı sıra kaynak ülke ve güzergâh çeşitliliği de sağlanması bakımından önem arz eden yüzer LNG depolama ve gazlaştırma üniteleri, iskele ve bağlantı hattı yatırımlarına ilişkin çalışmalar da devam etmektedir. Bu kapsamda, her biri 1,5 milyar metreküp doğal gaz sevk kapasitesine sahip Hatay Dörtüyl bağlantı hattı ile Edirne Saros iskele ve bağlantı hattı yatırımlarına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir. Gaz Forumu'ndaki miktarı 102 milyon metreküpe eşit 170 bin metreküp LNG depolama kapasitesine ve 28 milyon metreküp gazlaştırma kapasitesine sahip olan BOTAS'ın yeni gemisi Ertuğrul Gazi'nin üretimiye tamamlanmıştır. Bilindiği üzere, ülkemizin önceki yıllarda doğal gaz depolanması için yeterli tesisi bulunmamaktaydı, mevsimsel doğal gaz arz-talep dengesinden kaynaklı dalgalanmalarda bu durum büyük bir dezavantaj oluşturmaktaydı. Bu olumsuzluğun önüne geçmek için yapılan çalışmalarla ülkemize 2 tesis kazandırılmıştır. Kazandırılan depolama tesislerinin bugün itibarıyla kapasiteleri 3,84 milyar metreküpe ulaşmıştır. Silivri doğal gaz depolama tesisi hizmete açılmıştır. Mevcut depolama kapasitesi 3,14 milyar metreküp geri üretim kapasitesi ise 25 milyon metreküp olan proje 2023 yılında tamamlandığında nihai olarak 4,6 milyar metreküp depolama ve 75 milyon metreküp geri üretim kapasitesine ulaşacaktır. Tuz Gölü yer altı doğal gaz depolama tesisinin birinci fazı tamamlanmış ve 10 Şubat 2017'de ilk gaz dolumu gerçekleştirilmiştir. Mevcut depolama kapasitesi ve geri üretim kapasitesi 20 milyon metreküp olan proje 2023 yılında tamamlandığında nihai olarak da 5,4 milyar metreküp depolama ve 80 milyon metreküp geri üretim kapasitesine ulaşacaktır.

Günümüze kadar hidrokarbon bakımından zengin rezervlere sahip olmayan ülkemiz yakın zamanda Sakarya sahasında Tuna-1 kuyusunda keşfedilen 405 milyar metreküplük doğal gaz keşfiyle birlikte enerji dinamiklerinin değişme sürecine girdiğini göstermiştir. Keşfedilen doğal gaz miktarının Türkiye'nin doğal gazı en çok elektrik üretimi için kullandığı, her geçen yıl yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminin artırılmaya devam etmesi gibi etmenler de göz önüne alındığında son derece önemli bir keşif olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Söz konusu sahada doğal gaz üretimine 2023 yılında başlanması amacıyla yatırım hazırlıklarına başlanmıştır. Bu kapsamda ilk aşamada tespit kuyularının açılması, mühendislik ve etüt çalışmalarıyla proje planının oluşturulması, kamulaştırma ve malzeme temini gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Mevcut tüketim oranına bakıldığında bulunan doğal gazın ülkemizde önemli bir ihtiyacı karşılaması söz konusudur.

Sakarya sahasındaki rezervin ve denizlerde bulunması muhtemel yeni rezervlerin üretime geçmesiyle birlikte ülkemizin enerjide dışa olan bağımlılığının, cari açığının ve dış ticaret açığının olumlu yönde etkilenmesinin yanı sıra enerjide yüksek oranda dışa bağımlılık nedeniyle son kaynak

tedarikçisinin katlandığı enerji maliyetlerinin azalması beklenmektedir. Keşfedilen doğal gazın, geliştirilen doğal gaz altyapısıyla birlikte mevcut uzun dönemli doğal gaz alım anlaşmalarının yeniden müzakere edilmesi sürecinde başta fiyat olmak üzere, ülkemize önemli avantajlar sağlayacağı söz konusudur.

Fatih ve Yavuz sondaj gemileriyle, Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis sismik araştırma gemileriyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ruhsat sahaları ve ülkemiz deniz yetki alanlarında petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerine yoğun bir şekilde devam edilmektedir. 2020 yılında TPAO envanterine katılan Kanuni sondaj gemimizin de bakım, geliştirme ve güncelleştirme çalışmalarının tamamlanmasının ardından sondaj faaliyetlerinin de başlaması söz konusudur. İleriki günlerde de Karadeniz’de sondaj faaliyetlerine devam edecektir.

Sondaj ve sismik araştırma gemilerimiz sayesinde, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, onun dirayetiyle ülkemiz kendisi için çizilen Doğu Akdeniz’de dar bir çerçeveye hapsedilme amacı güden haksız sınırları aşmış ve Türkiye’nin kararları tutumunu bütün muhataplarına net bir şekilde ifade etmiştir. Ülkemizi çevreleyen denizlerde bize rağmen iş yapmaya çalışan ve bizi yok sayan anlayışın işe yaramayacağını kararlı bir tutum sergileyerek göstermiş bulunmaktayız.

Enerjide dış bağımlılığın azaltılmasına ve sanayide ham madde ihtiyacının karşılanmasına yönelik kamu kurumları tarafından yürütülen maden, enerji ham maddeleri ve jeotermal kaynak arama yatırımları için ayrılan kaynaklar önemli oranlarda artırılmıştır. Özellikle denizlerde hidrokarbon aramaları başta olmak üzere arama yatırımlarının önümüzdeki dönemde de artırılarak devam ettirilmesi bizim millî meselemizdir.

Konya Karapınar, Karaman Ayrancı, Eskişehir Alpu, Afyonkarahisar Dinar ve Trakya bölgelerinde yer alan büyük ölçekli linyit rezervlerinin en kısa sürede elektrik santrali kurulumuna hazır hâle gelmesi amacıyla başlatılan teknik etüt çalışmaları devam etmektedir. MTA Genel Müdürlüğümüz tarafından keşfedilen yeni maden ve jeotermal kaynakların uluslararası standartlara uygun şekilde teknik etütlerinin tamamlanması ve raporlanması, kamu kurumlarına devir ve ihale yöntemleriyle ekonomiye kazandırılması çalışmaları devam etmektedir.

2019 yılında maden ihracatında elde edilen gelir 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında ise Covid-19’un etkisiyle eylül ayı itibarıyla 3 milyar dolar seviyelerindedir, 2002 yılındaysa yalnızca 610 milyon dolar seviyesindeydi bu rakam. Şimdi kabaca bu hususlarda, 18 yılda enerjide nereden nereye geldiğimizi ifade etmek istedim, sadece kuru hamasetle değil, somut verilerle ortaya koydum.

Bu verilerle ve AK PARTİ öncesindeki yetmiş dokuz yıllık cumhuriyet tarihine kıyasla son on sekiz yıllık iktidar performansımız ortaya koyuyor ki cumhuriyet tarihinin en çevreci iktidarı AK PARTİ iktidarıdır. Temiz, güvenli, kaliteli ve yenilenebilir enerjiyle bu dönemde tanışılmıştır. Türkiye’nin bırakın enerji alanında bir şeyler üretmesi, nerelere yatırım yapabileceğimiz yani ülkemizin potansiyelini bize gösteren enerji haritaları bile söz konusu değildi. Şimdi, ülkemizin tüm potansiyelini, neyin nerede olduğunu bilen bir Hükûmet ve bu kapsamda yatırım yapan bir iktidar söz konusu. Bu noktada, başta Bakanlığımızın çalışanlarına, emek veren herkese bir kez daha teşekkür etmek isterim.

Enerji politikalarında 2023 hedeflerimizi zaten her zaman için ifade ettik, ifade etmeye devam ediyoruz. Ülkemizin artan enerji talebini dikkate alıyor ve denenmemiş enerji çözümlerine yöneliyoruz. Bu noktada, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına önem veriyor, yurt içi enerji üretimini artırmaya gayret ediyoruz. Yer altı ve yer üstü kaynaklarımızı ülke ekonomisine yüksek katma değer sağlayacak şekilde değerlendiriyoruz. Enerji sektörünü büyüterek geleceğin Türkiye’sini teminat altına alıyoruz. Transit petrol ve doğal gaz boru hattı projelerinde Türkiye’nin jeopolitik ve stratejik liderliğinin

sürdürülmesini sağlıyoruz. Uluslararası boru hatlarına ilişkin yeni projelerin hayata geçirilmesi suretiyle ülkemizin doğal gaz ticaret merkezi olma rolünün güçlendirilmesini hedefliyoruz, sağlıyoruz. Enerji sektöründen kaynaklı sera gazı emisyon artış hızında azalma sağlama noktasındaki gayretlerimiz de söz konusu. Bu noktada, yapılan çalışmaların hepsi millî politikalar, millî enerji boyutunda değerlendirilmesinde fayda var.

Sayın Bakanım, tabii, ben bu noktada başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere size teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Nedeni şu: Öncelikle, zaman zaman maalesef Türkiye içinde muhalefet partilerimizden de gelen bizi üzen eleştiriler oldu sondaj çalışmalarımıza yönelik. Ama hamdolsun, aldığımız mesafe, bu konuda katettiğimiz yol ve gerçekleştirdiğimiz güzel çalışmalar ve güzel sonuçlar neticesinde zaman zaman çokça ifade edilen “Sanki denizin derinliklerine milyarlarca doları boşu boşuna gömüyoruz.” ifadelerini boşa çıkarttık. Bu noktada, ben size bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Hakikaten, önümüzde daha güzel günler, daha güzel yıllar, Türkiye’nin ilerisine yönelik yapacağımız güzel hizmetler söz konusudur.

Bu noktada, 2021 yılı bütçemizin tekrardan hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Vekilimiz Ahmet Kılıç Beyefendi’ye çok teşekkür ediyorum.

Şimdi de HDP Grubu adına konuşmasını yapacak olan Sayın Ali Kenanoğlu’na söz vereceğim.

Buyurun Sayın Vekilim.

Süreniz yirmi dakikadır.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın hazırun, Sayın Bakan ve hazırunda bulunan bütün arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Yeni görevinizde de başarılar diliyorum.

Şimdi, Türkiye’nin enerji politikası ve enerji konusu üzerinde birkaç başlıkta konuyu ele alacağım. Öncelikle, şunu söylememiz gerekiyor: Enerji politikalarının insan merkezli ve şirket merkezli olmaması gerekir. Enerji politikaları maalesef bizde doğayı değil, insanı merkeze koyan, vatandaş değil, şirketleri önceleyen bir noktadan ele alınıyor.

Şimdi, hepimiz bu doğanın bir parçasıyız. İnsan, doğanın üstünde bir varlık değil, tamamı bu doğada yaşayan ve o ekosistem içerisindeki bir yere sahip. Dolayısıyla enerji politikalarını insan merkezli oluşturduğunuz zaman doğayı tahrip etmekte hiçbir beis görmezsiniz.

Yine, aynı şekilde, ülkeyi şirket gibi yöneten bir anlayış tabii ki enerji politikalarını da şirket bazlı düşünmekte ve bu anlamıyla vatandaş önceleyen değil, şirketi ve şirketlerin çıkarlarını önceleyen bir noktadan meseleye bakmakta ve enerji politikalarını da bu şekilde oluşturmaktadır.

Şimdi, bu kapsamda birkaç başlık üzerine değineceğim. Yani şu anda örneğin, Türkiye gerçekten gerektiği kadar elektrik üretiyor mu; elektriğe, enerjiye ihtiyacı var mı? Ya da enerji fazlası var da yine şirketlerin çıkarları doğrultusunda bu enerjiyi sağlamaya devam mı ediyor? Buradaki verilere baktığımız zaman, Türkiye’nin aslında şu anda enerji ihtiyacının fazlası var. Tabii, daha önce bakanlıklardan yapılan açıklamada ya da Maliye Bakanlığının yapmış olduğu açıklamalarda “Türkiye’nin şu kadar büyüyeceği” şeklinde birtakım oranlar veriliyordu ve 2023 hedefi konuluyor. Bu hedef çerçevesinde de enerji ihtiyacının çok daha fazla artacağı ifade ediliyordu ancak bütün o verilerin de gerçek olmadığını, Türkiye’nin hedeflenen büyümeye ulaşmadığını ve dolayısıyla da o kadar enerjiye ihtiyacı olmayacağını o verilerden çok net bir şekilde gördük.

Şimdi, diğer taraftan Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) kapsamında büyük güçte pek çok hidroelektrik santrali ve rüzgâr enerji santrali mevcut. Büyük güçteki bu tesisler YEKDEM maliyetlerini artırmakta ve YEKDEM maliyetleri de elektrik tarifelerine doğrudan etki etmektedir. Dolayısıyla YEKDEM, elektrik tarifeleri üzerinden büyük kapasiteli HES ve RES'lere mali kaynak aktarma mekanizması hâline dönüşmüştür. Bu HES'lerin ve JES'lerin üzerinde yürütülen politikalar artık bunların yenilenebilir enerji, doğaya zarar vermeyen enerji olduğu yönündeki tartışmaları da artırmıştır. Aslında, baktığınız zaman doğaya zarar vermeyen bir enerji sistemi de yoktur. Bütünüyle mesele bu enerji sistemlerini çıkarırken ya da bu enerjiyi oluştururken nasıl baktığınız ve hangi politikalar üzerinden yürüttüğünüzdür.

Şimdi, Elektrik Üretim AŞ dağıtım ve tedarik şirketlerine yaptığı elektrik enerjisi toptan satış birim fiyatlarında 2020'nin başından bu yana yüzde 62 oranında indirim yaparak 1 Temmuzdan itibaren kilovatsaat başına 13,20 kuruş bedelini belirledi. Elektrik Üretim AŞ'nin toptan satış tarifesini Ekim-Aralık 2019 döneminde 34,86 kuruş iken Ocak 2020'de 27,56 kuruş, Nisan 2020'de 22,83 kuruşa indirildi. 1 Temmuz 2020'den itibaren de 13,20 kuruş olarak belirlendi. Peki, bu indirimler tüketiciye yansdı mı, mesele burada. İşte hani, diyoruz ya "Vatandaş değil şirketleri önceleyen bir enerji politikası oluşturuluyor." Sonuç olarak 2020'nin başından bu yana tarifede yapılan indirim oranı yüzde 62'ye ulaşmış. Bu indirimler Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu kararıyla tüketiciye yansıtılmamıştır. Dağıtım şirketlerinin içinde bulunduğu ekonomik krize çözüm bu yöntemle bulunmuş ve onlara aktarılmıştır. Elektrik Üretim AŞ'nin satışını yaptığı elektrik bedelleri indirilirken dağıtım şirketlerine kâr transferleri sağlanmıştır bu yolla.

Şimdi, bu anlamıyla abone gruplarına yönelik yani vatandaşın kullandığı elektriğe yönelik birtakım öneriler söylemek gerekir: Dağıtım şirketlerinin sorumluluğunda olan kayıp kaçak tüketimlerinin ve sayaç okuma giderlerinin faturalara yansıtılmaması. Bu kayıp kaçak meselesine ayrıca değineceğim çünkü ben aynı zamanda Enerji Bakanlığının da içinde yer aldığı Komisyondayım; bu, Komisyonda tartışılan bir konuydu hatta bir polemik konusu da olmuştu Sayın Başkanla; onun üzerine de bu konuya ayrıca değineceğimi ifade etmek isterim.

Şimdi, burada, TRT payının sanayi abone gruplarında olduğu gibi tüm abone gruplarından kaldırılması gerekmektedir. Belediye tüketim vergisinin sanayi abonelerinde olduğu gibi tüm abone gruplarında yüzde 1 olarak uygulanması gerekir. KDV oranının mesken abone gruplarından kaldırılması, diğer abone gruplarında da makul bir seviyeye düşürülmesi gerekmektedir. Şimdi, şu anda hane halkı en çok, elektrik faturası, doğal gaz faturası gibi faturalardan ciddi bir şekilde etkileniyor. Eskiden bu faturalar -evimizin temel faturaları diye nitelendirdiğimiz elektrik, doğal gaz, telefon ve benzeri gibi faturalar- insan hayatını, aile ekonomisini çok ciddi etkilemiyordu ancak şu anda geline nokta artık insanlar bu faturaları ödeyemez hâle geldiler; elektrik fiyatları son üç yılda yüzde 82 zamlanıyor. Şimdi, bu bir taraftan, enerjide, elektrik üretiminde övgü dolu sözler ifade edilirken, indirimler yapılırken bunun vatandaşa da yansımadığını görüyoruz.

Geçtiğimiz haftalarda, Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda görüşülerek kabul edilen bir kanun teklifi var ve 8 önemli kanunda değişiklik içeriyor bu. Bu 8 önemli kanunda yapılan değişiklikler enerji piyasasının yeniden düzenlenmesine yönelik değişiklikler olarak da ifade ediliyor ve burada yenilenebilir enerjinin nasıl suistimal edildiğini de çok net bir şekilde gördük. Geçmişteki düzenlemelerde önce HES'ler ve sonra JES'ler, şimdi bu kanun teklifiyle birlikte BES'lerin yani biyokütle olmayan BES'lerin önünün açılacağı öngörülmüyor. Yani bu kanun teklifi Genel Kurula gelip kabul edildiği takdirde biyokütlesi olmayan BES'lerin de önü açılacak ve bunlar YEKDEM kapsamında birtakım muafiyetlerden ve teşviklerden yararlanacaklar ki bunların başında

da -kamuoyunda en çok tartışılan konu- atık lastiklerin yakılmasından elde edilen biyokütlelenin YEKDEM'e konu olması geliyor ki bu konunun uzmanları, atık lastiklerin geri dönüşümünün bu anlamıyla YEKDEM kapsamında olmayacağını; tam tersine, birçok yerde de bunların zararlar verdiğini ifade ediyorlar.

Kamu kurumları raporlarından hazırlanan tabloya göre HES'ler, YEKDEM'den faydalanarak enerjide çeşitleme amacına aykırı olarak tekelleşmiş, her 10 santralin 6'sı, her 10 birim kapasitenin 6'sı, her 10 birim üretimin 5'i HES'lere gitmiştir. Büyük ölçekli rüzgâr projeleri desteklenerek YEKDEM'in bir destekleme mekanizması yerine imtiyaz mekanizmasına dönüşmesi sağlanmıştır. Bu durum, YEKDEM üretimindeki dörtte 1 payla görünmektedir.

JES'lerdeki artıştan ve sorumsuz üretim yapılmasında YEKDEM'in rolü açıkça görülmektedir.

2016'da araba lastiğinin, endüstriyel çamurun biyokütle tanımına dâhil edilmesiyle 2016'dan sonra BES'lerde patlama olmuş, 2016'da 42 olan sayı 126'ya çıkmıştır. Yapılacak bu yeni değişiklikle suistimalin patlayacağı ortadadır. 2019 yılında YEKDEM'den 25 milyar liralık teşvik ödendiği Bakan Yardımcısı Abdullah Tanca'nın ifadelerine yansımıştı. Dağıtım şirketlerine aktarılan bu payları da eklediğimizde bu kanun teklifinin 44 milyon aboneye 50 milyon liradan fazla zarar getireceği ve doğa tahribatını artıracığı ortadadır. Şimdi, bu anlamıyla, 2020 yılının son çeyreğine ait olmak üzere EPDK tarafından onaylanan ve 1 Ekim 2020 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan elektrik tarifeleri, üreticilere yüzde 5,75 zamlı olarak uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. Elektrik Üretim AŞ toptan satış fiyatlarında artış söz konusu olduğunda tüketiciye zamlı olarak yansıyan tarifeler, indirimler söz konusu olduğunda nedense hiç etkilenmiyor. Yani Elektrik Üretim AŞ toptan satış fiyatlarında yapılan indirimler, salgın hastalık dönemi de dâhil olmak üzere hiçbir şekilde tüketici faturalarına yansıtılmamıştır, sadece şirketlere kaynak aktarmanın yolu olarak kullanılmıştır.

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan, Karadeniz'de 320 milyar metreküplük doğal gaz rezervinin bulunduğunu duyurdu. Bu haber bir müjde olarak aktarıldı ve Türkiye, Karadeniz açıklarında 320 milyar metreküplük doğal gaz rezervini keşfettiğini söyledi. Peki, bu keşif AKP iktidarının kaçınıcı enerji keşfiydi? Yerli otomobil ve uçak haberleri hangi dönemlerde servis ediliyor? Daha önce ilan edilen keşifleri, üretim müjdelerini bu konuda sıralamak gerekiyor. "Karadeniz'de doğal gaz bulundu." 2004 yılı. "1 milyon metreküp doğal gaz için 300 milyon dolarlık yatırım." 2006 yılı. "Karadeniz'de bu sefer petrol bulundu." 2007 yılı. "Sakarya'da doğal gaz bulundu." 2009 yılı. "Tekirdağ'da 20 milyon metreküp doğal gaz bulundu." 2019 yılı. Türkiye'de doğal gaz ve petrol aramalarına dair AKP iktidarı döneminde tam 30 kere müjdeli haber verilmiş.

SALİH CORA (Trabzon) – Şimdi ne kadar bulundu?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – AKP iktidarının son müjdesi ise bu anlamıyla sadece şudur: Ekmek askıda ya hani, ekmeği askıya koydunuz ya; şimdi, fakirin umududur ekmek, böyle de bir atasözü var.

SALİH CORA (Trabzon) – En büyük rezerv bulundu, çıkarmaya değer bir doğal gaz bulundu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmuyoruz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Dolayısıyla, siz, şu anda fakirin ekmeğini de, umudunu da askıya asmış durumdasınız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sizi niye rahatsız ediyor bu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bunların gerçeklik payı olmadığını hepiniz biliyorsunuz, siz de biliyorsunuz. Ve bugüne kadar ki bütün veriler de bunların gerçek olmadığını göstermiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Ancak siz, bütün ekmeği askıya koyduğunuz gibi, fakirin ekmeğini askıya koyduğunuz gibi umudunu da böyle askıda tutuyorsunuz, bu şekilde siyaset yürütüyorsunuz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İnsanların umudunun gereği diye yapıyoruz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Şu anda çıkın piyasalara, gereğini yapıp yapmadığınızı istifa eden Ekonomi Bakanınıza sorun, o size anlatır.

Türkiye, 2019 yılında 120 kuyuda 233 bin metre sondaj yaptı. Bu kadar sondaja rağmen böylesi bir rezervi bulamayıp, Fatih gemisinin üç haftada sondajı yapıp testleri tamamlamasını bekledi, yani böyle bir haberle karşımıza çıktı. Ayrıca Türkiye’de yılda sadece 405 milyon metreküp gaz çıkartılıyor. Bu üretim, tüketimin yüzde 1’i bile değil. Mevcut rezervi ise 3 milyar metreküp civarı. Tek bir sondajla her şeyin değişmesini bekliyorlar, halka böyle bir umut vadediyorlar ama daha önemlisi ortada 70 milyar metreküpten fazla gaz alım anlaşmasına sahip ve 50 milyar metreküpü aşmayan tüketim gerçeği... Yani elde fazladan 20 milyar metreküp alım sözleşmesi duruyor.

Değerli arkadaşlar, bir taraftan bu kayıp kaçak meselesiyle ilgili söylemiştim bir tartışma konusu diye. Şimdi, bununla ilgili birkaç şey aktarmak istiyorum. EPDK, ülkemizin 2019 yılında toplamda faturalanan elektrik tüketim miktarını 229 milyon 597 bin 913,65 olarak açıklıyor. EPDK verilerine göre ülkemizin genelinde üretimdeki kayıp miktarı 21 milyon 885 bin 443,05 olup yüzdelik oran olarak da yüzde 10,49’a denk geliyor. Yani bu şu demek: Yani bizim yüzde 10,49 kayıp kaçak elektrik miktarımız var. Şimdi, bu kayıp kaçak elektrik miktarını bir kayıp, iki kaçak olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Yani bunların hepsi sanki kamuoyunda kaçakmış gibi algılanıyor, bunu açıklamak gerekiyor. Şimdi, buradaki kayıp meselesi nedir? Kayıp meselesi, elektriğin tüketiciye ulaşacağı safhada, yolda geçirdiği kayıplardır. Yani aslında vatandaşın kaynaklı bir şey değildir bu, vatandaşın suistimali de değildir. Tamamen dağıtım şirketlerinin bu konudaki yapmış oldukları suistimaller ya da gerekli yatırımları yapmaması ya da teknolojik yenilikleri takip etmemesi üzerine kurulu bir şeydir, kayıp meselesi budur. Biz sorduk Komisyonda “Bunun ne kadarı kayıp, ne kadarı kaçak?” diye; bunu tespit edemediklerini dolayısıyla da kayıp kaçak olarak aktardıklarını söylüyorlar. Yani ben de İstanbul Milletvekiliyim; şöyle bir şeyi hepimiz yaşıyoruz, batı yakasında şöyle bir algı var arkadaşlar: “Ya, biz bu Kürtler yüzünden fazla elektrik faturası ödüyoruz.” Böyle bir şey halk içerisinde konuşuluyor, bunu hepimiz biliyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kim diyor?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok, yok vatandaşın algısını söylüyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen söylüyorsun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, duyuyoruz, vatandaşın algısı... Batı yakasının herhangi bir coğrafyasına gidin, oraların tamamında bu sözü duyarsın.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – İftira ediyorsun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bunun nasıl bir iftira olduğunu ben anlatacağım size şimdi. Nasıl iftira olduğunu anlatacağım. Şimdi, yüzdelik oran olarak ülkemizde üretilen elektrik enerjisinin yüzde 8,31’i Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kullanılıyor. Yani burada 8,31 olarak görülen kayıp oranı, toplamda kullandıkları elektrik enerjisinin yüzde 32,42’sine denk geliyor. Yani burada Türkiye’deki tüm kayıp kaçığın yüzde 32,42’si Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki elektrik dağıtım şirketlerine ait. Bu, yüzde 32,42 oranının tamamının kaçak olduğunu kabul etsek bile

-ki bunun büyük bir oranı kaçak değildir kayıptır, yani elektrik dağıtım şirketlerinden kaynaklıdır- kayıp oranı ülke enerjisinin tamamının yüzde 2,69'una denk geliyor. Bu oranın tamamının faturalara yansıtılması hâlinde, 100 liralık bir faturaya etkisi 2,76 lira oluyor. Yani buradan, 2,76 liralık faturadan kayıp kısmını çıktığımız zaman, bunun kaçak kısmının faturalara yansması 1 liranın bile altında oluyor. Şimdi, gerçek bu, iftira bu. Buradan şunu ifade etmek gerekiyor: Çoğunlukla ve büyük oranda, bu dağıtım şirketlerinin yani sadece fatura kesen şirketlerin görevlerini yerine getirmemesi, buradaki elektrik dağıtım hatlarındaki düzenlemeleri yapmaması, buralardaki teknolojik gelişimleri takip etmemesinden kaynaklı böyle bir algıya yol açıyor.

Zamanım daraldığı için maden meselesine geçmek istiyorum acil, hemen. Şimdi, bu maden meselesinde şunu söylüyoruz: Siz şirketlere göre siyaset belirliyorsunuz, şirketlere göre enerji politikaları belirliyorsunuz ve şirketlere göre de madencilik yapıyorsunuz. Şimdi, bu madenler meselesinde şu anda Bakanlıkta -Sayın Bakana da burada soruyorum- bir maden kanunu çalışıldığı söyleniyor. Bize gelen bilgilere, çoğu zaman da Komisyon üyesi arkadaşlardan da edindiğimiz bilgilere göre "Bakanlıkta bir maden kanunu çalışılıyor." deniliyor. Her yıl neredeyse maden kanunu çalışması yapılıyor, her yıl madenlerde çeşitli düzenlemeler yapılıyor. Ancak Türkiye'nin birçok sahası maden sahası olarak ilan edilmiş durumda önemli ölçüde.

Ben şimdi size çok tartışılan Kaz Dağları'ndan bir harita göstermek istiyorum. Şimdi bu haritada sadece şu görmüş olduğunuz beyaz alanlar hariç haritanın tamamı yani Kaz Dağları'nın tamamı maden sahası ilan edilmiş durumda; kiminde aktif çalışma var, kimi ruhsatlandırılmış, kimisinin etütleri yapılmış, raporları bekliyor filan. Yani Kaz Dağları'nın tamamı talan edilmek üzere planlanmış, hesaplanmış durumda. Ve bu anlamıyla, sadece orada değil, örneğin Muğla da öyle. Ve Türkiye'nin birçok bölgesinde, birçok yerinde aynı şekilde. Karadeniz Bölgesi'nde bunları biliyoruz, Mardin'de, Diyarbakır'da, bütün bu bölgedeki dağların tamamının bu maden sahalarına dönüştürüldüğünü biliyoruz. Bu anlamıyla, buradaki bakış açısı tamamen şirket odaklı ve yerin altında ne kadar maden varsa ne kadar altın varsa tamamının çıkartılmasına yönelik bir politika izleniyor. Yani ormanlar talan edilmiş, sit alanları talan edilmiş bunların hiçbir önemi yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kenanoğlu, affedersiniz, süreniz tamamlanmıştır. Toparlamak için iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi bir örnek tekrar etmek istiyorum; Nevali Çori. Burası Urfa Hilvan'da sular altında kalan bir yer, baraj suları altında kalan bir yer Hasankeyf'le birlikte ve buranın tarihi Göbeklitepe'nin tarihinden eski arkadaşlar. Yani Göbeklitepe'nin tarihinin on bir bin beş yüz, on iki bin yıllık olduğu söyleniyor. Kimi bilim insanları bunun aşağı yukarı Göbeklitepe'yle aynı olduğunu, kimi bilim insanları da yerleşim yeri olarak Göbeklitepe'den daha eski olduğunu söylüyorlar ancak burası şu anda sular altında. Şimdi böyle bir durum var ve Hasankeyf yine aynı şekilde yapılıyor. Yani doğaya zarar veren, kültüre zarar veren, tarihe zarar veren bir enerji politikası uygulanıyor. On binlerce yıllık, on bin yıllık, on iki bin yıllık bu kültürlerin tamamı bu toprakların ortak değerleridir, bu coğrafyanın ortak değerleridir. Bütün bunların sonlandırılması gerekir.

Belki pozitif ayrımcılık yaparak kendi memleketimden konuşmak istiyorum, Tokat'tan. Ben Tokatlıyım. Tokat'ın Erbaa ilçesinde Sakarat ve Boğalı yaylaları var. Şimdi, bütün köyleri, 26 köyü etkiliyor burası. Altın arama için burada faaliyete başlanacak. Erbaa ilçesinin içme suyunu da etkiliyor bu Sakarat ve Boğalı yaylaları ve şu anda köylüler isyanda. Burada iktidar ortağı çok değerli

hemşehrilerim vekiller de bu konuda itirazlarını dile getirdiler ve bu projenin durdurulmasını istiyoruz çünkü bu proje 26 köyü, yaylalarını ve sulama alanlarını ortadan kaldıracak ve insanların oradaki yaşamlarını sürdürme imkânlarını ortadan kaldıracaktır.

Tokat Erbaa yaylaları yeşil kalsın, doğal kalsın ve orada canlılar ve bütün doğa ekosistem içerisinde yaşamaya devam etsin diyoruz. Şirketleri koruyan kollayan politikalara son verilsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Grubu adına konuşmasını tamamladı Sayın Kenanoğlu.

Şimdi de İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Erhan Usta'ya söz veriyorum.

Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – MHP'ye söz verelim, MHP'den sonra konuşurum, olur mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

MHP Grubu adına konuşmak üzere Sayın İsmail Faruk Aksu'ya söz veriyorum.

Sayın Aksu, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyelerimiz, değerli bürokratlar, Bakan Yardımcıları, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz ve çalışmalarınız için teşekkür ediyorum, başarılarınızın devamını diliyorum.

Büyük ölçüde kendi imkânlarımızla temin edemediğimiz ve ithal etmek zorunda kaldığımız önemli bir girdi olan enerji; büyümenin, kalkınmanın ve gelişmiş bir ülke olabilmenin temel dinamiklerinden birisidir. Enerji üretiminde kullanılabilecek kaynakların çeşitliliği, üretim ve dağıtım sistemlerine yönelik teknolojilerdeki hızlı gelişmeler, kaynak temininin aynı zamanda uluslararası ilişkiler ve diplomasinin de konusu olması, enerji tüketiminin olumsuz çevresel etkileri ve enerji yoksunluklarının öngörülmesi zor maliyetlere yol açabilecek karmaşık yapısı nedeniyle enerjiyle ilgili değerlendirmelerin çok boyutlu ve çok eksenli bir yaklaşımla gerçekleştirilmesini zorunlu kılmakta, bunları dikkate alan millî bir enerji politikası ortaya koymamızı gerektirmektedir. Bu çerçevede, enerji ham maddelerinde dış bağımlılığın azaltılması, bunun için kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması önem arz etmektedir.

Etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, çevreye dost ve duyarlı bir anlayışla üretilmesi, enerji verimliliğinin üretimden tüketime bütün alanlarda güçlü ve çeşitlendirilmiş finansal araçlarla desteklenmesi ve yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılması gerekmektedir. Enerjiye olan talep; nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ve teknolojik gelişmelere paralel olarak artış göstermektedir.

Türkiye'de elektrik sektörü, arz güvenliğini esas alan bir anlayışla ekonomik büyüme ve refaha katkı sağlama doğrultusunda gelişmiştir. Türkiye'de uzun yıllar kamu kuruluşları eliyle elektrik hizmeti sunulmuştur. Elektrik sektörü, 2000'lerde başlayan serbestleştirme adımlarıyla bugünkü çok aktörlü ve faaliyetlerin ayrıştırıldığı rekabetçi modele evrilmiştir.

Türkiye toplam elektrik talebi, 2002-2019 yılları arasında artış trendini sürdürmüş, 2019 yılı sonu itibarıyla 303,7 teravatsaat olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı başında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını Türkiye’de de etkisini mart ayından itibaren göstermeye başlamıştır. Mayıs ayının sonuna kadar kademeli olarak kısıtlamalar ve sıkılaştırmalar getirilmiş, imalat ve hizmet sektöründe birçok firma dönemsel kapanmalara kadar giden faaliyet azaltımı yaşamıştır. Bu kısıtlamalar ve sıkılaştırma adımları çerçevesinde, özellikle nisan ve mayıs aylarında elektrik talebinde -bir önceki yıla göre- kayda değer azalmalar meydana gelmiştir. Haziran ayından itibaren sıkılaştırma adımlarının gevşetilmesiyle birlikte elektrik talebi toparlanmaya başlamış ve salgın öncesi seviyelerine ulaşmıştır.

Günlük verilere göre ise eylül ayı içerisinde günlük elektrik talebinde rekor artışlar görülmüştür. 2020 yılı Ocak- Eylül döneminde dokuz aylık toplam elektrik talebi 227,2 teravatsaat olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0,9luk bir azalma göstermiştir. Eylül ayı sonu itibarıyla toplam brüt elektrik üretimi ise 226,9 teravatsaat olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı Nisan ve Mayıs aylarında HES’lerden üretilen elektrik miktarındaki artış ile elektrik tüketimindeki azalma nedeniyle aşağı doğru bir seyir izleyen elektrik fiyatları 2019 yılı Temmuz ayından sonra ortalamada yükselmiş, 2020 yılı Mart ayında Covid-19 salgını kaynaklı elektrik talebinde ve emtia fiyatlarında meydana gelen kayda değer azalmalar nedeniyle yine gerilemiş ancak normalleşme adımlarının başlamasıyla haziran ayında tekrar yükselmiştir.

Değerli Komisyon üyeleri, son yıllarda yenilenebilir enerji kaynaklarından ve yerli kaynaklardan elektrik üreten santrallere verilen teşviklerin artmasıyla beraber Türkiye toplam kurulu gücünde kayda değer artış sağlanmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten santrallerin kurulu güçteki payı 2005’te yüzde 33 iken 2020 yılının ilk dokuz ayı verilerine göre yüzde 50,4’e yükselmiştir. Bu artışta yenilenebilir enerji kaynakları destekleme mekanizması belirleyici olmuştur. Türkiye’nin yenilenebilir enerji kurulu gücü, yıllar itibarıyla artan bir trend izlemektedir. 2013 yılında HES’ler yenilenebilir enerji kaynakları kurulu gücü içerisinde yüzde 87 pay sahibi iken bu pay yıllar itibarıyla özellikle RES ve GES’lerdeki artışlara bağlı olarak gerileme göstermiştir. Buna rağmen 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla HES’ler yenilenebilir enerji kaynakları kurulu gücü içerisinde yüzde 63’le en büyük paya sahiptir. Son yıllarda lisanssız santrallerdeki yatırımların hızla artmasıyla birlikte RES ve GES’lerin yenilenebilir enerji kaynakları kurulu gücündeki payı sırasıyla yüzde 17 ve yüzde 14 seviyelerinde olmuştur. JES’lerin yenilenebilir enerji kaynakları kurulu gücü içerisindeki payı yüzde 3, BES’lerin ise yüzde 3 dolayındadır. Covid-19 salgını sebebiyle brüt elektrik üretimi düşerken yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriğin payının toplam yüzde 46,5’e yükselmesi, salgın sürecinde yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten santrallerin konumunu koruduğunu ve güçlendirdiğini göstermektedir. Türkiye’de elektrik sektörünün gelişmesi sürecinde elektrik arz güvenliğinin sağlanması ve yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriğin artırılması hedefleri kapsamında hem kısmen fosil yakıtlara hem de yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmiş ve devreye alınmıştır.

Türkiye’nin enerji ithalatını belli bir seviyede tutabilmesi için kuşkusuz hem arz yönlü hem de talep yönlü tedbirleri arka arkaya hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi; arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içi ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi, bu anlamdaki temel politikalar olmalıdır. Enerji ithal ettiğimiz ülkelerin üç dört ülkeyle sınırlı olması nedeniyle sanayide, üretimde ve gündelik hayatta herhangi bir arz güvenliği sorununun yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınması hayati önemdedir. 2010-2018 yılları arasında ortalama yüzde 54 seviyesinde gerçekleşen Rusya’nın doğal gaz ithalatındaki payı, son dönemde yapılan kaynak çeşitlendirme çalışmaları ve Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı gibi

projelerin tamamlanmasıyla 2019 yılında yüzde 34'e kadar düşmüştür. Küresel ölçekte yapılan enerji tüketim tahminlerine göre 2040 yılına kadar tüketimi artmaya devam edecek tek fosil yakıtın doğal gaz olması beklenmektedir. 2017 yılında 53,9 milyar metreküp ile en yüksek doğal gaz tüketim değerine ulaşan Türkiye, 2018 yılında 49,3 milyar metreküp, 2019 yılında ise 45,3 milyar metreküp doğal gaz tüketmiştir. 2020 yılının ilk yedi ayı bir önceki yılın aynı dönemine göre kıyaslandığında ise doğal gaz tüketiminde düşüş trendinin sürdüğü görülmektedir. Ülkemizin doğal gaz tüketimi; nüfus, sanayileşme ve kentleşmeyle doğru orantılı; hava sıcaklığıyla ters orantılı bir şekilde büyümektedir.

Türkiye, sınırlı yer altı zenginliği sebebiyle petrole olduğu gibi doğal gazda da net ithalatçı konumundadır. Doğal gazda ithalata bağımlılık oranı yüzde 99'un üzerinde olup gaz ithalatının ülkenin dış ticaret açığında önemli bir yeri bulunmaktadır. Doğal gaz, küresel birincil enerji tüketiminde petrolün ve kömürün ardından 3'üncü sırada yer alırken, ülkemizde toplam nihai enerji tüketiminde petrolün ardından 2'nci sırada yer almaktadır.

Türkiye, doğal gaz dağıtımında son yıllarda önemli bir atılım göstermiş; 2019 yılı itibarıyla doğal gaz ulaşmayan il kalmamıştır.

Doğal gaz üretim miktarı 2019 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 11 artarak 474 milyon metreküp seviyesine ulaşmış olsa da bu üretim, tüketiminin yüzde 2'sinin altında kalmaktadır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından 21 Ağustos 2020 tarihinde Karadeniz'de keşfedildiği duyurulan ve 2023 yılında kullanıma sunulacağı ifade edilen, kullanımına göre değişiklik göstermekle birlikte Türkiye'nin yaklaşık yedi-sekiz yıllık doğal gaz ihtiyacını karşılayacak olan yeni doğal gaz rezervi, doğal gazda yüzde 99 oranında dışa bağımlı olan ülkemiz için oldukça önemli bir keşiftir. Bu keşif, ekonomik olduğu kadar moral motivasyon bakımından da önemli bir adım olmuştur. Bu vesileyle, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Doğal gaz arz güvenliğinin sağlanması anlamında oldukça önemli bir rolü olan yer altı depolama faaliyetleri özellikle son yıllarda ciddi gelişmeler göstermiş ve yaklaşık 3,4 milyar metreküplük depolama kapasitesine ulaşılmıştır. Ayrıca, sıvılaştırılmış doğal gazın depolanması, gazlaştırılması ve iletim hattına gönderilmesi üzerine kurulan ve faaliyette olan 4 adet LNG terminali bulunmaktadır. EPDK verilerine göre Türkiye'nin doğal gaz ithalat miktarlarında LNG'nin payı her geçen yıl büyümektedir. 2018 ve 2019 yıllarında Türkiye'nin toplam doğal gaz tüketimi azalmış, en çok Rusya ve İran'dan alınan gaz miktarında düşüş yaşanmıştır; Azerbaycan ve LNG ticareti yapılan ülkelerin ise hem toplam arz içindeki payları hem de arz ettikleri gaz miktarları büyümüştür.

Petrol, Türkiye'nin hem enerji ürünleri arzı hem de nihai enerji tüketiminde önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye enerji ürünleri arzının ortalama yüzde 30'u, nihai enerji tüketiminin ise ortalama yüzde 35'i petrol ve petrol ürünlerinden oluşmaktadır. Yıllar içerisinde Türkiye'nin ham petrol üretimi artmış olmakla birlikte talep daha yüksek oranda büyüdüğü için üretimin talebi karşılama oranı düşük kalmıştır. 2019 yılı üretilebilir petrol rezervimiz 360 milyon varil olarak kaydedilmiş olmakla birlikte Türkiye, petrol ihtiyacının yüzde 90'dan fazlasını ithalat yoluyla karşılamaktadır. Bu durum dış ticaret açığındaki artışın önemli nedenlerinden birisi olmaktadır.

Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri; enerji verimliliği, enerji kaynaklarının üretimden tüketime kadar tüm safhalarda, en yüksek etkinlikte değerlendirilmesini ifade etmektedir. Enerji verimliliği; ısı, gaz, buhar, basınçlı hava, elektrik gibi çok değişik formlarda olabilen enerji kayıplarının engellenmesi, ayrıca, yeni ve yenilikçi teknolojilerin kullanımıyla üretimin, hizmet sunumunun, konfor standartlarının veya sosyal refahın etkilenmesine meydan vermeden enerji tüketiminin azaltılmasıdır. Bu yönüyle enerji verimliliği, enerji sektöründeki diğer ulusal hedefleri tamamlayan ve düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen kalkınmanın sürdürülebilir kılınması yolundaki çabalardan biridir. Ülkemizde enerji

verimliliğine dönük kapsamlı çalışmalar yapılmakta ve olumlu sonuçlar alınmaktadır. Bu nedenle enerji verimliliğine yönelik faaliyetlerin, enerji politikalarının öncelikli konusu olmaya devam etmesi gerekmektedir.

Enerji güvenliği, içerisinde siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal boyutları barındıran geniş bir kavramdır. Her türlü üretimin en temel girdilerinden olan enerji, ülkelerin mevcut pozisyonlarını geliştirmeleri için vazgeçilmez bir unsurdur ve teknolojik gelişmenin her aşamasında önemini artırmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin sosyal hayatta yansımaları, geri dönüşü olmayan bir şekilde sosyoekonomik standartları da yükseltmektedir. Dolayısıyla mevcut hayat standartlarının en azından devam etmesi için enerji vazgeçilmez bir unsurdur. Karmaşık hamlelerle dolu enerji mücadelesinde diplomasi enerji politikalarının en önemli aracı olarak işlev görmektedir, enerji politikası ise ulusal ekonomik çıkarların maksimizasyonuna odaklanmaktadır.

Bakanlığınız görev alanına giren konulardan birisi de tabii kaynaklardır. Esasen, tabii kaynaklar kapsamında, maden üretiminde katma değerli ürün üretimi artırılmalı, madenler bakımından bir arz güvenliği sorunu söz konusu olmamalıdır. Bu sebeple, ithal zorunluluğu olan madenlerde arz güvenliğini sağlamak amacıyla özel sektörün -Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere- yurt dışında yatırım yapması desteklenmeli, altın, toryum, bor ve benzeri kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine, yüksek teknoloji kullanarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürülmesi suretiyle satılması, bu amaçla AR-GE faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılması önem arz etmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, On Birinci Kalkınma Planı'yla enerji arzının sürekli, kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve katlanabilir maliyetlerle sağlanması amaçlanmaktadır. Enerji sektörünün 3 temel enerji kaynağını fosil yakıtlar, nükleer ve yenilenebilir enerjinin oluşturduğu görülmektedir. Dünyada, ucuzlayan yenilenebilir enerji teknolojileri, dijital uygulamalar ve elektriğin rolündeki artışla arz güvenliği ve enerji verimliliğine verilen önem dikkat çekmektedir.

Son yıllarda enerji piyasasında görülen genel trendleri 4 ana grup altında toplamak mümkündür. Bunlar; güneş ve rüzgâr enerjisinin elektrik üretiminde hâkim konuma gelmesi, dağıtık enerji şebekelerinin merkezî şebekelerin yerini alması, elektrik piyasalarında üretim, dağıtım ve ticarete dijitalleşmenin artması ve enerji depolama sistemlerinin yaygınlaşmasıdır. Enerji sisteminin daha esnek bir yapıya kavuşturulması amacıyla kaynakların çeşitlendirilmesi, yerli ve yenilenebilir enerji üretim kapasitesinin artırılması, ucuz, sürdürülebilir enerjinin sağlanması şüphesiz ülkemizin öncelikli konuları arasındadır.

Tüm dünyayı etkisi altına alan, sosyal ve ekonomik hayatı durma noktasına getiren Covid-19 salgını, yaşam tarzı, iş yapış şekilleri ve alışkanlıklarımızı ciddi biçimde değiştirmektedir. Bu kapsamda, enerji sektörünün alt bileşenleri olan petrol, doğal gaz ve elektrik üretimi sektörleri de süreçten olumsuz etkilenen sektörler arasında bulunmaktadır.

Türkiye'nin enerji tüketiminin dünya tüketimindeki payı yüzde 1'dir. Bu da Türkiye'nin dünya gayrisafi yurt içi hasılasından aldığı payla nerdeyse aynıdır. Enerjinin millî kalkınma ve refah artışı için taşıdığı önem ortadadır. Bize göre, Türkiye, enerji altyapısında, kaynak çeşitliliğinde, arz güvenliğinde, yerli ve yenilenebilir enerjide çok önemli yatırımlar ve hamleler yapmış, dünyanın enerji dağıtım merkezlerinden birisi hâline gelmiştir. İnanıyoruz ki bulduğumuz rezervler ve yerli kaynak çeşitliliği sayesinde enerji maliyetlerinin azalması mümkün hâle gelecektir. İnsani ve çevresel boyutu da dikkate alan sürdürülebilir enerji politikasıyla ülkemizin kalkınması ve milletimizin refahı için katkı sağlanacaktır. Bu doğrultuda, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, tarımda kullanılan mazot ve tarımsal sulamada kullanılan elektrik maliyetinin düşürülmesi, şoför esnafımızın yakıt maliyetlerinin desteklenmesi, kayıp ve kaçak bedellerinin vatandaşa yansıtılmasından vazgeçilmesi, sanayide, tarımda,

turizmde ve diğer sektörlerde enerjinin girdi maliyetleri içerisindeki payının azaltılması, üretim ve hizmet sektörü içinde önemli bir paya sahip olan elektrik ve doğal gazın maliyetlerinin düşürülerek çiftçimizin, sanayicimizin ve ticaret erbabımızın üzerindeki yükün hafifletilmesini gerekli görüyoruz. Ayrıca ailelere elektrik desteği uygulamasını, bizim de projelendirdiğimiz önemli ve sürdürülmesi gereken bir uygulama olarak değerlendiriyoruz.

Bu düşüncelerle Bakanlık ve bağlı kuruluş bütçelerinizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Vekilimiz Aksu'ya çok çok teşekkür ediyorum, MHP Grubu adına konuşmasını tamamladı.

Şimdi de sözü İYİ PARTİ Grubu adına konuşacak olan Sayın Erhan Usta'ya veriyorum.

Sayın Usta, süreniz yirmi dakikadır.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, bürokrasimizin değerli temsilcileri ve değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlarım.

Sayın Başkan, size tekrar hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Dün akşam seçimi yaptık, tebrik ettik ancak bu ilk oturumunuz, Allah hayırlara vesile kılsın, güzel çalışmalar nasip etsin.

Şimdi, çok önemli bir sektörü konuşuyoruz Sayın Bakan. Enerji sektörü hem bizim açımızdan hem dünyada çok önemli bir sektör, dolayısıyla bizim açımızdan bir önemi de son derece dışa bağımlı olduğumuz bir sektör olması. Her tarafı para bu sektörün. Dolayısıyla bu sektörü konuşurken -şimdi ben sizin sunumuza ben baktım, dinledim de- işin paraya yönelik, fiyata yönelik, maliyete yönelik, bilanço'ya yönelik hiçbir şey yok sunumunuzda. Yani böyle bir usul var. Aslında EPDK'nin dokümanlarına da bakıyorsunuz, onların karar dokümanlarında da, internet sitesinde de miktara ilişkin çok ciddi detay veriler var ancak işin parasal yönüne ilişkin, fiyatlandırılmasına ilişkin bir şey yok. Tabii, şunu söyleyip geçip gidemeyiz, işte "En pahalı enerji, bulunamayan enerjidir." diyemeyiz. Dolayısıyla bir optimizasyon yapmak lazım. Yani enerji arz güvenliği veya enerjinin diğer unsurları ile fiyatı, maliyeti, işin bilançosunu da birlikte düşünebilmemiz lazım. Ben bu yönüyle ciddi bir eksiklik görüyorum, onu ifade etmek istiyorum. Yani burada, şimdi, bizim elektrik üretim maliyetimiz nedir? Bunun alt kırılımları nedir? Doğal gazda ne? Nükleerde henüz geçmedik ama vadettik, işte 12,35 sentti -yanlış hatırlıyorsam- Akkuyu'da. Yani bunlar bize ne getirecek ne götürecektir, hidroliklerde nasılız, yenilenebilir de nasılız? Bunlara ilişkin bir şey söylememiz lazım çünkü nihayetinde bu elektriği hane halkı kullanıyor, vatandaşın durumu ortada, bu elektriği sanayi kullanıyor, sanayinin durumu ortada; rekabet açısından son derece önemli. Hele hele bazı sektörlerde enerji girdisi son derece önemli yani temel rekabet gücünü belirleyen unsur. Zaten imalat sanayisinin geneli açısından da aynı şeyi söyleyebiliyoruz.

Sonra, biz, sunumunuzda hiçbir şekilde enerji KİT'lerine ilişkin bir rakama da rastlayamadık. Nedir bu enerji KİT'lerinin durumu?

Malum, son dönemde TPAO ve BOTAŞ Varlık Fonuna devredildi. Tabii orada olmuş olması da burada bize bilgi verilmemesini gerektirmiyor. Elbette şunu biliyorum: Merkezî yönetim bütçesi kapsamında değil KİT'ler, onların bütçesini biz burada kabul etmeyeceğiz ancak bir şekilde bu bütçeyi ilgilendiriyor. Yani böyle bir şey olacaksa, işte zarar eden, zarar etmeye başlayan BOTAŞ'a veya TPAO'ya yatırımlarını finanse etmesi için bir para gerekecekse bunu Varlık Fonu da verse bütçe de verse en sonunda bunun nihai geldiği yer bütçedir. Son bir yılda Hazineden Varlık Fonuna 64 milyar

TL kâğıt verdiğimizizi düşünürsek işin geleceği bütçedir ve burayı ilgilendirir. Dolayısıyla, sizin sunumunuzda bunlara ilişkin bir şeylerin olması gerekirdi, biz bunları göremedik. Bunun nedenini de anlamaya çalışıyorum. Yani birincisi niye rakamları koymuyorsunuz? İkincisi de soru-cevap kısmında, daha doğrusu siz sonradan değerlendirme yaparken orada sizden istihdamımız bu bahsettiğimiz konulara ilişkin bizi rakam yönüyle biraz daha doyurmanız çünkü zaten burası Plan Bütçe Komisyonu yani burası işin rakam boyutundadır, işin parasal boyutuna bakan bir yerdir.

Sonra, enerji sektöründe -burada da hiçbir şekilde şeffaflık olmamakla birlikte- kamu-özel iş birliği projeleri var madencilikte, elektrikte. En son Planlamanın 2018 raporu var, daha yenisi yok. Orada 29 milyar dolarlık bir sözleşme bedeli olduğu söyleniyor. Buradaki durumumuz nedir yani buralardan bize alım garantileri anlamında ne tür yükler gelecek? Var mı bu tür yükler? Yani müsterih mi olalım yoksa korkalım mı? Bunlara ilişkin bir şey söylemeniz lazım Sayın Bakan. Yani bunları konuşmadan biz burada neyi konuşacağız? Yani miktara ilişkin bir sürü detay konuşulabilir, bir sürü rakam konuşulabilir ancak esas konuşulması gerekenin ben bu Komisyonunda bunlar olduğunu düşünüyorum. Bu yönüyle sunumunuzun son derece eksik ve yetersiz olduğunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, tabii, elektrik sektörünün liberalizasyonu anlamında Türkiye’de epey iş yapıldı, önemli şeyler yapıldı, uzun süreden beri bu çalışmalar var. Geçmişte bir Türkiye Elektrik Kurumu vardı. Bu, parçalara bölündü –tam bilmiyorum sayısını ama- belki 40’a yakın herhâlde bir şirket oluştu içerisinden. Burada, tabii, dağıtımın tamamını özelleştirdik, üretimin de önemli bir kısmı özelleştirilmiş oldu. Kamunun elektrik santrallerinin de büyük bölümü özelleştirildi. Tabii, bütün bunları yaparken –o çalışmaları ben hatırlıyorum, o zaman biz de Devlet Planlama Teşkilatındaydık- yapılan şey, verimliliği artırmak ve aslında fiyatın piyasada serbestçe belirlenmesiydi, bütün bu işlerin amacı oydu, yoksa burada yani 1 şirketi 40 şirkete getirmenin –o sayıyı da bir alabilirsek iyi olur aslında sizden, 40’ı ben kabaca söylüyorum- bir amacı olmalıydı bu parçalara bölmenin. O günkü çalışmalardan bizim hatırladığımız, aslında bunun amacı rekabetçi bir fiyat oluşması ve fiyatın piyasada serbestçe oluşmasıydı. Şimdi, dağıtım şirketlerine bakıyorsunuz, dağıtım şirketleri ilk özelleştirildikleri esnada bize taahhüt ettikleri kayıp kaçak oranlarını hiçbir şekilde düşüremediler. Yani her defasında bunlar revize edildi –şimdi vaktimiz olmadığı için onların detayına giremeyeceğiz- dolayısıyla, şimdi, zaten burada ihaleye fesat var aslında bakarsanız çünkü bunların revize edileceğini bilseydim ben girerdim belki o ihaleye. Yani çünkü “Şuradan şuraya düşüreceğim.” dedi, onlar olmadı. Bir daha revize edildi, bir daha revize edildi. Hadi bunlar da yetmedi. Şimdi, EÜAŞ indirim yapıyor dağıtım şirketlerine fakat dağıtım şirketleri bu indirimi tüketiciye yansıtmıyor. Yani biz dağıtım şirketlerinin cebine para bırakıyoruz. Yani bunları nasıl izah ediyorsunuz? Bunların yani burada da tabii, parasal boyutlarını bilmiyoruz. En son, biz siyasete girmeden önce de benzer bir şey yapıldı, yine “EDAŞ’lar” diyelim, onlara fiyat düşürüldü fakat sonrasında fiyat yansıtılmadı. İşte, burada çok zorda olan birkaç dağıtım şirketine bu paraların aktarıldığını biliyoruz. Bunlara ilişkin de hem değerlendirmenizi alalım, eğer ben bu kanaatimde yanlışsam lütfen onu da düzeltin ancak bu kanaatim doğruysa buna ilişkin de bize rakamları vermeniz iyi olur diye düşünüyorum.

Tabii, şimdi, burada üretim ve dağıtımda yani çok açık zaten, bir kartelleşme var yani üç beş tane firma bunların çok önemli bir kısmını aldı. Burada böyle bir oligopolistik bir yapı oluştu ve bunların da diğer –“diğer” derken bunlarla alakalı değil de- kamu-özel iş birliği projelerinde nasıl işte üç beş tane müteahhit varsa burada da belirli bir alan oluştu, Hükûmete yakın alan. Bunlar buradaki işleri götürüyorlar. “Götürüyorlar.” derken yani bu işlemleri yapıyorlar ve devletten bu özelleştirmeyi aldılar. Bu şirketler bir şekilde yönetiliyor. Bana göre, Türkiye, özelleştirilen şirketlerin yeniden özelleştirilmesi

gibi bir ihtiyaçla karşı karşıyadır. Bu yapıda, burada mutlaka bir kurumsallaştırma olmalıdır ve buraya tekrar bakılması lazım. Burada kamunun ciddi bir kaybının olduğunu görmemek mümkün değil. O anlamda, buralara mutlaka bir neşter vurulması gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, burada da enerji şirketlerinin sermaye yapısını güçlendirmek, finansman dengesini ve verimini artırmak için yani bu parçalı yapı yerine tedarikçi, üretici, yüklenici ve yatırımcıyı stratejik bir şekilde yan yana getiren bir dikey entegrasyonun sağlanmasının da biz bu anlamda doğru ve yerinde olacağını düşünüyoruz. Şimdi, yani dolayısıyla, bu kayıp kaçak meselesi önemli.

Şimdi, bir de şu vardı, tarifeleri söyledik de öbür bölgesel tarife kısmını söylemedik. Bir de burada temelde yapılması gereken şey, işte, kayıp kaçak nerede fazlaysa o bölge bunu yüklensin ama kayıp kaçığın az olduğu yerlerde bu olmasın şeklinde. Bu yapılacak. Bunda süre uzatıldı uzatıldı, en son şimdi herhâlde bir beş yıl daha bu bölgesel tarifeye geçilmemesi konusunda bir süre uzatımı var. Yani tabii, burada bu başlangıçtan itibaren ne kadar fizibildi değildi ama bu yapılacak mı yapılmayacak mı, bunu bize söylemeniz lazım. Yani eğer bu yapılmayacaksa, tabii, burada bazı bölgelerin kendilerinden kaynaklanmayan nedenleri varsa onların da enerjiyi pahalı tüketmesini falan istemeyiz. Orasına bakılır ancak yani başından itibaren biz bunu yapacağız diye bir yola çıkılıyor, ondan sonra elimizde, kucağımızda bir sürü şirket oluyor. Yoksa bizim TEDAŞ'ımız vardı, TEDAŞ dağıtımı da yapıyordu, dağıtımda bir sorunumuz yoktu. Biz niye... 26 tane mi şirket oldu EDAŞ, 21 miydi? 21 tane şirketi biz niye kurduk, niye onları aracı yapıyoruz? Ama oradaki amaç neydi? İşte, bölgesel tarifeye geçilecek, rekabet olacak, serbest piyasada fiyat belirlenecek, bunların hiçbiri olmadı Sayın Bakan. Bunlar sizin hanenize yazılacak, tabii, ben kurumsal anlamda söylüyorum, siz başından itibaren Enerji Bakanı değilsiniz elbette ama sizin hanenize yazılacak ciddi negatiflerdir.

Şimdi, tabii, Allah selamet versin, giden Hazine Bakanımız "Ben dolara bakmıyorum." dedi ama dolara bakmamak mümkün değil. İşte, Akkuyu Nükleer Santrali'nde -benim notlarıma göre- 12,35 sent üzerinden on beş yıllık alım garantimiz var, yıllık da 2,4 milyar dolara denk geliyor bu garanti. Tabii, dolar kuru arttıkça bu maliyetler büyüyor, sadece buradan dolayı değil. Aslında bu da mutlaka üzerinde düşünülmesi gereken bir konu yani bu anlamda sizin işinizin zorluğunu da biliyorum. İki tane temel parametre var, bu ikisi de büyük ölçüde sizin elinizde değil. Yani, birincisi kur; ikincisi dünya petrol fiyatları ve enerji fiyatlarındaki değişim. Dolayısıyla, fiyatlarda istikrarı sağlayacak yani bu aşırı dalgalanmalar... İşte, ham petrol fiyatları veya tabii, bizim belli kontratlarla üç, altı, dokuz ay gecikmeli fiyatlara yansıyan doğal gazı, onları falan biliyorum ama temelde bu ham petrol, uluslararası fiyatlar bize ciddi bir kısıt veya belirleyici ama bizim elimizde değil, dolayısıyla buradan kaynaklanan istikrarsızlıklar da oluyor. Kimi zaman bir sene işte, elektriğe, doğal gaza zam yapılmıyor, kimi zaman çok yüksek miktarlarda üst üste zamlar yapılmak durumunda kalıyor. Bu firmalar yani bu enerjiyi kullanıp fiyat veren, fiyat oluşturan ihracatçı firmalarımızı zorda bırakıyor, kimi zaman iflasa götürüyor. Yani buralarda fiyata istikrar sağlayacak bir mekanizmayı mutlaka kurmanız lazım. Yani, güneşli günler ile yağmurlu günleri aynı anda düşünen ve fiyatta istikrarlı bir seyir izleyen, fiyatın konjonktüre duyarlılığını azaltan bir sistemi geliştirmek lazım; yoksa bu bütün makroekonomik göstergelerde ve şirketlerinizin durumunda da ciddi bir sıkıntıya yol açabiliyor.

Şimdi, tabii, doğal gaz ithalatında mutlaka iyi şeyler de yapılıyor, onları da takdir ettiğimizi ifade ediyoruz. Rusya'ya bağımlılığımızın azaltılması konusunda -tabii çok ciddi bir bağımlılığımız vardı, bunlar belli ölçüde azaltıldı- bu anlamda güzel işler yapıldı. İşte, TANAP'ın devreye girmesi, Katar'dan spot LNG alınması gibi ama burada, yine, arz güvenliği ve uygun maliyet arasında bir optimizasyonun da sağlanması gerektiğini düşünüyoruz.

Denizlerimizde doğal gaz keşifleri konusunda müjdeli haberler veriliyor. Bunlarda siyaseten belki abartılar oluyor, şunlar oluyor, bunlar oluyor ama ne olursa olsun bunların haberi bile bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, bu milletin bir ferdi olarak bizi sevindiriyor. Tabii, ama burada da yani biraz bunu iç politika malzemesi yapmaktan uzak durmak lazım yani hakikaten güzel haberler bunlar, inşallah, sonuç da alınır ama daha işin en başından itibaren böyle bir beklenti oluşturulması da çok doğru değil. Yani daha bu keşifler tam yapılmamış, kanıtlanmış değil, bir sürü aşamaları var, ben onların uzmanı değilim, o kadar teknik detaylarını bilmiyorum. Ancak burada biraz dikkatli gitmenin işin ciddiyeti açısından ben önemli olduğu düşünüyorum.

Şimdi, doğal gaz depolama kapasitemiz artırılıyor, Tuz Gölü bu anlamda kullanılıyor, başka şeyler var fakat hâlâ çok düşük. Tabii, bu önemli bir şey, stratejik bir konu yüzde 8, Avrupa’da bildiğim kadarıyla yüzde 20 civarında bu, yıllık tüketimin yüzde 20’si kadar doğalgazı depolama kapasiteleri var. Bunlarla ilgili gayretleriniz de takdire şayan ama burada bir an evvel daha ileri bir aşamaya geçmekte fayda var.

Sayın Bakanım, yadırgadığım bir husus var sizin beyanatlarınızda: Böyle günlük veriler veriyorsunuz yani bunların mantığını ben anlayamıyorum. İşte, bir gün, şu gün şöyle bir şey oldu. Ne dediniz şimdi? “24 Mayıs 2020’de günlük tüketimin yüzde 90’ı yerli ve yenilenebilir.” Yani buradan murat nedir? Ben bunu anlamıyorum yani 24 Mayıs 2020 tarihini hatırlayın, sanayinin durduğu, kafelerin, restoranların, hizmet sektörünün, otellerin durduğu, elektrik tüketiminin son derece azaldığı bir dönem, bir gün. Yani elbette talep durduysa, şimdi Keban’ı kesecek, Atatürk Barajı’nı durduracak hâliniz yok veya Afşin Elbistan’ı, bilmem neyi durduracak hâliniz yok, tabii ki doğal gaz santrallerini durduracaksınız. Günlük aç kapa yapılabiliyorsunuz, dolayısıyla orada bir günde yüzde 90’a çıkmışız. Yani bilmiyorum, bunlar bana çok tuhaf geliyor, bence böyle bir şeye gerek yok. Ha, var mı, bizim yerli ve yenilenebilir payımız artıyor mu? Artıyor, işte az önce ifade ettiniz, yüzde 61’e getirilmiş ama böyle yüzde 90 olup... Bununla ilgili daha önce beyanatlarınız da oldu, ben bunları çok yadırgadığımı ifade etmek isterim. Bence bunlara gerek yok, bunlar sürdürülebilir şeyler değil. Bunlar başka bir şeyin kötü gittiğini gösteriyor esasında yani sizin iyi gittiğinizi değil de başka bir şeyin kötü gittiğini gösteriyor. O kötü gidenleri de bu kadar ifşa etmenin bir gereği yok diye düşünüyorum.

Şimdi, doğal gazdan nüfusumuzun yüzde 80’inin faydalandığını ifade ettiniz, 55 milyon kişi. Tabii, elbette milletimiz her şeyin en güzeline layık, buna bir şey demiyorum ama -tabii, siz rakamsız konuştuğunuz için- burada da herhâlde, mümkünse yüzde 100’ünü doğal gaza geçirme gibi bir hedef var ama bu ne kadar fizibil? Bakın, siz siyasetçi değilsiniz, siz teknisyensiniz, arkadaşların hepsi teknisyen; ben bir siyasetçi olarak söylememem gereken şeyi söylüyorum belki. Yani bir işin fizibilitesine de bakmak lazım. Yani fizibilitesi derken, bunun içerisinde maliyeti, para hesabı da var. Allah korusun, bir şey olsa, zaten komşularımızla ilişkilerin durumu ortada, her gün bir savaşın eşiğinden birine geliyoruz -tabii, enerji ile dış politika da çok alakalı hususlar- hiç olmazsa sığınabileceğimiz, ne bileyim ben, sobasında ısınabileceğimiz bir ev olsun, bir yerler olsun yarın öbür gün doğal gazımız kesildiğinde, bilmem ne olduğunda. İnsanı endişelendiriyor bunlar. Yoksa 84 milyonu kıracağız geçireceğiz. Bu kadar çok fizibil olmayan... Yani biz bunları biliyoruz, küçük yerleşim yerlerinde doğal gaz fizibil değil ekonomik anlamda. Yani buralardaki düşüncelerinizi bizimle paylaşmanızın, ama bir teknisyen edasıyla paylaşmanızın ben uygun olacağını düşünüyorum, onu sizden istirham ediyorum.

Şimdi, enerji tüketimimiz hızla artıyor diyoruz. Mesela önümüzdeki on yıl için planlamanız nedir? Yani ne kadar bir arz, ne kadar bir talep, ne kadar bir yatırım ihtiyacı var? Bunlara ilişkin bize bilgi vermeniz faydalı olur. Yani piyasanın da bu bilgiye ihtiyacı var. Tabii, biz burada Plan ve Bütçe Komisyonuyuz, çok yıllık bütçeleme yapıyoruz. Yani nelerle karşılaşacağız, Türkiye'nin bu anlamda finansman ihtiyacı ne olacaktır veya işte, maliyetleri ne olacaktır; bunları bilmemiz lazım.

Tabii, burada, elinizde olmayan hususlar var. Geçmişte bunlara ilişkin çalıştık yani işte, büyüme varsayımları filan. Tabii, orada dışsal olarak aldığımız şeyleri iyi varsayımlarla, orta ve uzun dönem bir enerji arz talep planlaması yapılması lazım. Bu planınızın da ne olduğunu, eğer imkân varsa en azından kaba hatlarıyla -çok fazla açıklamamız gerekemeyebilir belki- görmekte fayda var çünkü biz şunları yaşadık: 2008'in yazıydı, yanlış hatırlamıyorsam, Türkiye'de günlük bir saat civarında bir elektrik kesintisi oluyordu; Türkiye'yi dolaşan bir elektrik kesintisi, yaz aylarında. Ondan sonra Allah'tan küresel kriz geldi, imdadımıza yetişti, o arz açığımız, sıkıntımız bitti. Ondan sonra da bu sefer doğal gazda "Al ya da öde." yükümlülükleriyle karşı karşıya kaldık. Tabii, elinizde olmayan dışsal faktörler var, ona bir şey demiyorum yani büyümeyi siz tespit edemiyorsunuz veya büyüme sizin elinizdeki bir şey değil, ancak bunları da öngörerek o yüzden uzun dönemli bir planlamanın mutlaka olması gerektiğini de düşünüyorum.

Kura karşı dayanıklılığı söyledim. Burada, şirketlerimizi -kamu şirketi olabilir, özel sektör şirketi olabilir- kura çok duyarlı olduğu için, petrol fiyatları da çok dalgalı olduğu için, üretim şirketlerinin maruz kaldığı bu risklerin yönetilmesi lazım. Bu anlamda da sermaye piyasalarının daha fazla geliştirilmesi, işin içerisine sokulması lazım. Yani bizim bir kısım riskleri sermaye piyasalarının üzerine bırakmamız lazım. Bu hem daha stabil fiyatı sağlayacak hem de risklerin bir kısmını azaltmamızı, minimize etmemizi sağlayacak diye düşünüyorum.

Vaktim azaldığı için bazı şeyleri geçiyorum.

Bir de madencilikle ilgili olarak, Sayın Bakan, burada da yine sermaye piyasalarının daha fazla... Tabii, çok ciddi bir maden rezervimiz var, bunları uzun vadeli bir planlamayla ve... Tabii, bu da ciddi finansman da gerektiren bir şey. Yani bunun yabancılara verilmesi de insanın canını incitiyor, acıtıyor, insanı üzüyor. Dolayısıyla, buralarda yerlinin tercih edilmesi kaydıyla, tabii, çevreyi filan hepsini dikkate alarak ama sermaye piyasalarının da işin içerisine katıldığı uzun vadeli bir planlamayla madencilik sektöründe ekonomimiz açısından ciddi bir katma değer sağlayabiliriz. Biz o potansiyeli görüyoruz, o konuda da sizden daha fazla gayret bekliyoruz. Rakamlar var, elbette eskiye göre ihracatımızın arttığını filan görüyoruz ama bunları bizim potansiyelimizle birlikte düşündüğümüzde çok düşük. O yüzden, burada daha fazla bir şey yapılabilir.

Ben kalan sürede de bu, Sayıştayın bulgularıyla ilgili... Bu da işte, ilk konuştuğum konu. Diyor ki bulgu 1'de: "Nihai tüketiciye elektrik enerjisi satışı yapan lisans sahibi tüzel kişiler tarafından tüketicilerden tahsil edilen ve Bakanlığın bankadaki hesaplarına yatırılması gereken Elektrik Enerjisi Fonu'nun bazı şirketlerce eksik yatırılması ya da hiç yatırılmaması." Yani bu hakikaten olacak şey değil, Bakanlığın hesabına yatırması gereken paraları yatırmıyormuş bu şirketler. Bu, sadece enerjide değil yani bütün özelleştirme işlemlerimizde maalesef oldu. Özelleştirmeleri doğru yanlış, iyi kötü, sevabıyla günahıyla yaptık ama özelleştirme sonrası denetimde sıfırız, hiçbir şekilde sektörleri denetlemiyoruz düzenleyici kurumlar kurmamıza rağmen. Yani sözleşmelere ne kadar uyuyorlar? TÜRK TELEKOM'da acı acı yaşadık biz bunu yani TÜRK TELEKOM'un 100 milyar dolardır bu ülkeye maliyeti, teknik çalışmalarını yaptık dolaylı maliyetleriyle birlikte. Yani bir özelleştirmeyi yaptık doğru veya yanlış, ben özelleştirme karşısı birisi değilim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, normal süreniz tamamlanmıştır. İki dakika ek süre veriyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ama özelleştirme sonrasında mutlak suretle denetimleri iyi yapmamız lazım. Devletin gözetleme fonksiyonunda, işte, taahhütlere uyup uyulmadığı şeylerini çok iyi yapmamız lazım. Burada şirket parayı alıyor –yani Sayıştayın bulgusu- ama parayı getirip vermiyor.

Diğer bir bulgu: “Bakanlık tarafından gönderilen denetim raporlarında yer alan ve kurumun görev ve yetki alanı dışında kalan tespitlere ilişkin kurum tarafından işlem yapılması.” Şimdi, denetim raporlarında Bakanlık bir şeyi EPDK’ye bildiriyor, EPDK diyor ki: “Ben bunları yaptım ama diğer kurumları ilgilendiren –bunların ‘diğer kurumlar’ dediğini ben şey diye anlıyorum, yanlışsam lütfen düzeltin, özelleştirilen şirketlerle ilgili herhâlde- hususlara ilişkin ise herhangi bir işlem yapılmamaktadır, dolayısıyla bu bulgular yerine getirilememektedir.” Yani devletin gücünden daha yüksek bir güç mü var? EPDK yapıyorsa bu Sayıştay bulgularına ilişkin yapılması gereken işleri, bu diğer kurumlar kimler, bunlar niye bunları yapamıyor, niye biz burada aciz kalıyoruz, bunun mutlak suretle açıklığa kavuşması lazım.

“Kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği...” İşte, az önce yine o entegrasyon veya kartelleşme, özelleştirmenin eksikliği meselelerinde söylediğim şey Sayıştayın tespitlerinde de var, zamanım olmadığı için onları çok fazla uzatmayacağım.

Bir de “TEİAŞ tarafından işletilen iletim sisteminde geçici kabul yapılarak işletmede olmasına rağmen yüksüz olan güç transformatörleri bulunmakta olup elektrik dağıtım şirketleri tarafından yapılması gereken fider tahsisi ve yük aktarımlarının zamanında yapılmaması sonucu yüksüz olan bu güç transformatörlerinden istenilen verim alınamamakta, bu durum atıl yatırımların oluşmasına neden olmaktadır.” diyor. İşte, aynı hikâye yani yapması gereken işleri yapmayan dağıtım şirketlerimiz var, bizce burada Bakanlığın daha hassas olması gerekir.

Son olarak da elektrik dağıtım şirketlerinin Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında internet sitelerinde yayınladıkları elektrik tüketimine ilişkin verileri kuruma bildirilen verilerden farklıymış yani EPDK’de farklı, internet sitesinde farklı veriler var. Bu çok çirkin tabii, böyle bir şeyin olmaması lazım. Bu nedir bilmiyorum tabii ama Sayıştayın tespiti olduğu için söylüyorum, bunların düzeltilmesi lazım.

Sayın Başkanım, çok affedersiniz, çok az vaktim kaldı.

Bir de şunu en son olarak... Bu Soma ve Ermenek’ten Ankara’ya yürüyen işçilerimiz, emekçilerimiz var. Bu insanlar ciddi facialar yaşadı yani verilen sözlerin tutulmadığı ifade ediliyor. Polisle karşı karşıya bizim insanımızı niye bırakıyoruz? Bu sözler nedir, bu sözler niye tutulmuyor? Bu konuda Hükümetin, Bakanlığınızın daha gayretli olması lazım. İnsanımızı zaten bu zor ve sıkıntılı dönemde daha fazla sıkıntıya maruz bırakmayalım diyorum.

Bütçenizin şimdiden sizler için ve kurumlarımız için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Size de çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Usta.

Cumhuriyet Halk Partisi grup adına konuşma yapacak mı, daha sonra mı yapacak?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Daha sonra yapacağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Grup konuşmaları bitmişken -zaten saat de ikiye yaklaşıyor- saat 14.15’te müzakerelere geri dönmek üzere oturumu kapatıyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 13.39

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.22****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Değerli Komisyon üyeleri, 14’üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesi üzerindeki görüşmelerimiz devam ediyor.

Gruplar adına son konuşmacıya söz vereceğim, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Akın.

Buyurun Sayın Akın.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkanım teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım; saygılar sunarım. Öncelikle 2021 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum milletimiz adına.

Sayın Bakanım, dünyada bir yeşil ekonomi rüzgârı esiyor. Bu, “Yeşil Mutabakat” adı altında da dillendiriliyor. Yani yeşil ekonomi demek, temiz, yenilenebilir, düşük karbon emisyonlu enerji ve sanayi demek olduğunu sizler de zaten biliyorsunuz. Yani, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği demek olduğunu düşünüyoruz ancak üzülerek görüyoruz ki dünyada Avrupa ülkelerinin, Çin’in, Japonya’nın, Güney Kore’nin izlediği düşük karbon emisyonlu enerji politikasını ülke olarak bizler izleyemiyoruz, onların yaptıklarını da maalesef yapamıyoruz, bunu anlamak için de yani icraatlara önceki dönem icraatlara bakmak gerekiyor. Hani, atalarımız der ya: “Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.” Tabii, bunun iyi örnekleri de var, kötü örnekleri de var. İyi örnekler için teşekkür ediyor, kötü örnekler için de burada eleştirilerimizi dile getirmek istiyoruz.

1935 yılında kurulan Elektrik İşleri Etüt İdaresi 1981’den itibaren de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı uhdesinde Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü olarak faaliyetlerini sürdürmekteydi, 10 Temmuzda kapandı, 2018’de 1 numaralı Kararname’yle de tarih sahnesinden silindi. Yani, rejimin ilk işi acaba neden Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğünü kapatmak oldu, bunu merak ediyoruz. Hani teknoloji ilerliyor ve ucuzluyordu, bu konuyla ilgili de soru işaretlerimiz var. 2010’ların başında bir megavat güneş santrali yaklaşık 3 milyon eurolar civarındaydı, bu rakamlar, işte, yavaş yavaş 1-1,5 hatta daha da aşağılara inmeye başladı. Türkiye’nin güneş potansiyeli Almanya’yla devamlı araştırmalarda karşılaştırılıyor. Yani, olağanüstü güneş potansiyelimizden de bahsediyorduk devamlı ancak ülkemizin yılda daha fazla güneş aldığını ve ışının değerinin ne kadar yüksek olduğunu da sizler de bizler de devamlı dile getiriyorduk. Güneşte yaptığımız yatırımları asla yadsımıyoruz ancak yeterli olmadığının altını, üstünü çizme çizme belirtmek istiyorum.

Ülkemizde ne yenilenebilir enerjide ne de enerji verimliliğinde ülke politikasının önceliğinin olmadığını düşünüyoruz. Enerji verimliliği konusunda 2007 yılında Enerji Verimliliği Kanunu’nun ötesine zaten geçilemediği de bir gerçek. Ayrıca, enerji verimliliğiyle, ülkenin enerji yoğunluğunu ve cari açığını düşürecek ve yeni bir istihdam kolu yaratacak bir enerji verimliliği sektörü de maalesef oluşturulamamıştır. Birazdan buna da izninize değineceğim. Ancak, ülke olarak biz tercihimizi enerji verimliliğinden yana değil -gözükün- daha çok termik santral, hatta nükleer enerji santralinden yana

kullanmayı tercih ettik. Bu siyasi bir tercihtir bize göre. Dünya ülkeleri de 2030-2040'lı yıllarda enerjide, sanayide karbon nötr stratejilerini açıklarken, biz kalorifik değeri düşük linyit kömürüyle elektrik enerjisi üretmeyi bir başarı olarak addediyoruz.

Ortada bir yenilenebilir enerji hedefleri var. Bu hedefin detayına bakmanın çok önem arz ettiğini düşünüyorum. Yenilenebilir enerji kapasitemiz ne kadar sürdürülebilir kalkınmaya hizmet ediyor, onu da merak ediyorum. Hidroelektrik kurulu gücün yarısı –bildiğiniz gibi- baraj tipi santrallerden oluşuyor. Ekosistemi gözetmeden, nehir-havza planlaması yapılmadan, nehirlerimiz üzerlerine ard arda yapılan büyük baraj projeleri ya da ulufe gibi dağıtılan, çok küçük, mini mini HES santralleriyle doğadaki ekolojik dengeyi bozuyoruz Sayın Bakanım. Yöre halkını hayatından ve geçiminden de mağdur ediyoruz.

Bizler, HES yatırımlarına karşı değiliz. Ancak, çevre ve çevresel etki çalışmalarını layıkıyla yapılmak, yerel halk üzerinde mağduriyet yaratmamak ve ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasına destek olmak koşuluyla. Yani bir zümrenin değil, toplumun menfaatini gözeterek, kümülatif çevresel ve sosyal etkileri gözeterek uygun HES projelerini tabii ki hayata geçirebiliriz. En son Giresun'daki sel felaketinde plansızca ve programsızca yapılan HES'lerin yarattığı kayıpları ve bizlerden aldığı canları da burada sizlere hatırlatmak istiyorum.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; YEKDEM konusuna da bir değinmek istiyorum. YEKDEM, 2011 yılında Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığını azaltmak, ülkede enerji üretiminde fosil yakıtlar yerine temiz ve çevreci yenilenebilir kaynakların kullanımını desteklemek amacıyla hayata geçirilmiş bir uygulamaydı. Dövizde endeksli. Ancak on yıllık YEKDEM uygulama tecrübesi gösteriyor ki dövizde endeksli bu uygulamayla, YEKDEM fiyatları ortalama elektrik enerjisi fiyatlarının çok üstünde kalmış durumdadır. Çünkü, döviz kuru malum, ekonomi politikaları sebebiyle devamlı artıyor, gidiyor. On yıldır yenilenebilir enerji teknolojilerinin de ucuzlamasına rağmen, maalesef, bizde aynı fiyatlarda devam ediyor. Peki, YEKDEM faturasını kim ödüyor burada? Sanayicimiz ödüyor, halkımız ödüyor yani bütün 83 milyon vatandaşımız ödüyor. YEKDEM'den faydalanan santral türlerinin hepsi teknoloji yoğun santraller midir? Bunun da sizlerden cevabını rica ediyorum. Ayrıca, özellikle rezervuar, baraj tipi hidroelektrik projelerinin YEKDEM'den de yoğun bir şekilde istifade ettiğini de gözlemliyoruz. YEKDEM desteğinin asıl amacı, teknoloji yoğun, dolayısıyla yatırım tutarı yüksek, birim enerji başına düşen yatırım maliyeti fazla olan, rüzgâr ve özellikle güneş gibi tesisleri özendirmek ve yaygınlaştırmak değil miydi? Düşündüğünüz zaman, barajlı HES yatırımının neresi yenilikçi, neresi teknoloji yoğun yatırımlardır? Neden hidroelektrik ve neden barajlı HES'leri YEKDEM kapsamında on yıldır destekliyoruz ve desteklemeye devam ediyoruz? Türkiye için, hidroelektrik santralleri yapmanın hiçbir yenilikçi yanı bulunmamaktadır Sayın Bakanım. HES yatırımı demek... Yani bunu yatırımcılar zaten bilir, bunun yüzde 65'i, yüzde 70'i inşaat yatırımı üzerine kurulu. Yani, HES yatırımı demek, çok büyük bir oranda inşaat yatırımına eş değer anlamına gelmiştir ki yatırımının yüzde 70'i hatta yüzde 70'i geçen kısmı inşaat malzemelerinden oluşmaktadır. Onun için, bizler, YEKDEM kapsamından HES'lerin çıkartılması gerektiğini düşünüyoruz. Böylece ne olacak? Böylece YEKDEM tutarı azalacak çünkü çok büyük bir alan kaplıyor ve elektrik faturaları üzerindeki YEKDEM'den kaynaklanan maliyetler de herkes için azalacak. YEKDEM'ide sadece teknolojik maliyetler açısından desteklenmesinin gerektiğine inanıyoruz Sayın Bakan. Bu konuda yatırımlara destek verilmesi, teknoloji yoğun yatırımlara destek verilmesi gerektiğine inanıyoruz, aynı güneş gibi, rüzgâr gibi, Türk lirası üzerinden de makul oranda ve belli bir sürede olması, aslında bakarsanız bizce en doğrusu ancak Türk parasına olan güvenin hızlıca azalmasından dolayı bankaların da bu yönde talebi olduğunu da biliyoruz.

Şimdi, YEKDEM maliyetleri konusunda sanayicimizde büyük bir şikâyet var. Bu YEKDEM maliyetlerini sanayici faturasında görüyor ve sanayicimiz artan üretim maliyetleri ve pandemiyle mücadele ederken, bir de faturasına yansıyan bu YEKDEM paylarından büyük oranda şikâyet ediyor, bu şikâyetler sizlere de geliyor ve bunu duyduğumuz zaman aklımıza şu geliyor: Yani, bu nasıl sanayiye koruyan ve destekleyen bir yönetim anlayışıdır diye merak ediyoruz.

YEKDEM, artan döviz fiyatları ve havanın güneşli, akarsuların bol, rüzgârın çok estiği aylarda sanayicinin elektrik maliyetini daha da artırıyor. Üstüne üstlük salgın sebebiyle -malumunuz- sanayide kapasite ve enerji kullanımı düşerse YEKDEM kapsamındaki üretim miktarları düşmediğinden sanayicinin elektrik faturaları düşmüyor, artmaya devam ediyor, bu da sanayicimiz üzerinde büyük bir yük oluşturuyor.

Enerji verimliliği, bize göre Türkiye'nin en büyük enerji kaynağıdır Sayın Bakanım ve enerji verimliliğine yapılacak her türlü yatırımın bu ülkeye büyük bir hizmet olacağına inanıyoruz. Neden? Çünkü bizim tahminlerimiz, yaptığımız çalışmalar, görüştüğümüz akademik çalışmalardan da çıkan sonuçta neredeyse yüzde 30'a yakın bir enerji verimliliği konusuyla ilgili kapasitemiz olduğu ortada. Şimdi, enerji verimliliği konusunda olağanüstü başarı gösteren örnekler var, Çin var, biliyorsunuz, bu konuda zirvede oturuyor. Bunu bir vizyon, stratejik planlama ve disiplinli uygulamayla buna getirdi ve kalkınma planlarında da bunu eş değer hâle getirdi. Yani, oradaki sağlanan başarı bir sürpriz değil, aynı başarıyı biz de ülkemizde sağlayabiliriz. Nasıl sağlayabiliriz? Dirayetli yönetimlerle, ciddi yönetimlerle, işte, planlamayla, uygulamalarla ve bunu, bütün herkesle, sektörlerle olan dayanışmasıyla sağlayabiliriz diye düşünüyoruz. Bu konudaki eksikleriniz çok Sayın Bakanım, bu konuda arkadaşlarınızın da çalışmaları var; olan çalışmalar için teşekkür ediyoruz ancak gerçek anlamda hep söylenenler sözde kalıyor. Yani, şu anda Enerji Verimliliği Kanunu'nu 2007 yılında çıkaran Türkiye -yani sizler yönetimdeyken- neden Çin'in yaptıklarını yapmadı mesela? Neden o disiplinle, o koşullarla bunu getirip hem temiz, hem yenilenebilir, hem de kendi kaynağımızı, öz kaynağımızı değerlendiremedik, onu da merak ediyoruz. Yani, Çin'de bu alanda 3 bine yakın danışmanlık firması var, 700 bin kişi istihdam ediyor. Tabii, nüfusla kıyaslamak oranı ayrı bir şey. Yani, kısacası enerji verimliliği konusunda sizlerin de 2018-2023 yıllarını kapsayan Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı yayınlandı ama maalesef, burada işler bildiğiniz kaplumbağa hızıyla yürüyor ve böyle yürüyünce de bu işlerin hiçbirisi olmuyor, bu da bizi üzüyor. Vizyon, strateji ve önceliklendirmenizi bunu sizden ve yönetiminizden rica ediyoruz Sayın Bakanım. Ülke olarak bizim önceliğimiz, gözükten fosil yakıtlar yani sizin politikalarınızda gördüğümüz o. Çin'deki gelişmeyi neden anlattım? Çünkü biz bunu yapamadık. Yani, neden mış, mış gibi yapıyoruz? Daha sonrasında bedelini de işte, sanayicimiz ve 83 milyon vatandaşımız ödüyor. Mesela neden fosil kaynaklardan uzaklaşmak için bir planımız yok, bir projemiz yok, bu konuyla ilgili çalışmalarınız yok veya varsa neden işlemlerde bunu göremiyoruz? Enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına, enerji üretiminin yenilenebilir kaynaklara dayanmasına, enerji verimliliği uygulamalarının geliştirilmesine ve ciddi bir enerji dönüşümüne ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

Şimdi, Sayın Bakanım, biz Türkiye'nin enerji konusunda bir yol ayrımında olduğunu düşünüyoruz. Dünyanın gittiği düşük karbon emisyonunun, enerjinin daha verimli kullanıldığı, alternatif enerji kaynaklarının değerlendirildiği bir enerji piyasasını izleyerek hem Paris İklim Anlaşması'yla uyumlu politika izlerken hem de cari açığı tetikleyen en önemli harcama kalemini kontrol altına almak zorundayız. Mesela, biliyorsunuz, gizemli Akkuyu Nükleer Enerji Santrali yatırımı var. 2010 yılında Rusya ile Türkiye arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde başlayan proje hayata geçerse enerjide dışa bağımlılığımız katlanarak artacak Sayın Bakanım. Anlaşmaya göre, inşaat, yakıt ihtiyacı, işletmesi ve atık yakıt yönetimi Ruslar tarafından yapılacak bir santralimiz olacak. Şimdi, bu şart mıdır, ihtiyaç

mıdır, gereklilik midir? Mesela, Türkiye yenilenebilir enerji ve yoğun enerji verimliliği yatırımlarıyla, nükleer enerji olmadan yoluna devam edemez mi? Yani yoluna edebileceğini en az bizler kadar sizler ve arkadaşlarınız da tabii ki biliyor.

Şimdi, Değerli Bakanım ve çok değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar; hazırladığınız bu bütçe teklifi, maalesef -yani söylemesi belki yanlış olacak ama- yalanlar manzumesinden başka bir şey değil; çok özür diliyorum. Çünkü burada bir...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Cümle doğru değil.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tabii, en başta onu da söyledim, doğru değil ama “doğru olmayan manzumelerden” diyeyim, geri alıyorum, kusura bakmayın.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – “Yalanlar manzumesi” doğru değil.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Geri aldım “yalanlar” demeyelim “doğru olmayan” diyelim; kusura bakmayın arkadaşlar; gerek yok.

Şimdi, burada bir kanıt var yani bu enteresan. Şimdi, buraya yani Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun -ki Mustafa Bey’e saygımız da vardır- 2021 yılı bütçe sunuşunun 3’üncü sayfasına baktığınız zaman, Alt Performans Göstergeleri Tablosu’nun 11’inci satırına bakmanızı rica ediyorum. Sayın Bakanım, burada, 11’inci satırında hane halkı elektrik fiyatında Türkiye, AB ülkeleri arasında 1’inci sırada. Yani “Hane halkı elektrik fiyatında en ucuz ülke Türkiye.” diyor. Öyle mi? Değil yani değil. Satın alma gücü verileri hariç tutulsa bile, yani yoksullaşmamız ve döviz karşısında erimemiz hesaba katılmasa bile, vergili ve vergisiz elektrik fiyatlarında EUROSTAT verilerine göre bakıldığında, ülkemiz o kadar parlak durumda değil, o düzeyde değil. Sadece euro fiyatlarıyla, vergi hariç, satın alma gücündeki erime hesabı katılmadan hesaplandığında Macaristan, Sırbistan, Kosova, Bulgaristan bizden daha ucuz elektrik kullanıyor. Bir de bu veriler 2019 verileri, ekim ayında da yüzde 5,7 de zam yaptınız. Yani son üç yıla bir bakarsak, 4 kişilik bir ailenin aylık olarak kullandığı elektrik miktarını 230 kilovatsaat kabul edersek, vergiler, işte, fonlar, dağıtım bedelleri hepsi içinde olmak üzere, 2017 yılında bu fatura 101 liraydı Sayın Bakanım; 2020 yılı Ekim ayında gelen zamlarla birlikte, işte, vergiler, fonlar, bedellerle birlikte, her şeyi içinde kilovatsaati 75 kuruş oldu ve vatandaş 2017’de 101 lira verirken şimdi aynı tüketime 172 lira veriyor yani yüzde 70 daha fazla ödüyor. Bize göre, hepimiz için burada soru şu: Hangi memur, hangi işçi, hangi asgari ücretli, hangi emekli bu son yıllar içinde yüzde 70 zam aldı? Yani bir de bunun doğal gaz tarafı var. 2017’de 4 kişilik ailenin ortalaması 125 metreküp doğal gaz karşılık 140 liraydı, 2020 yılında aynı tüketime 250 lira ödüyor Sayın Bakanım ve bu üç yılda doğal gaz faturası yüzde 80 arttı. Şimdi, aynı soru burada da var: Yani hangi memur, hangi asgari ücretli, hangi emekli, hangi çalışanın maaşı yüzde 80 arttı?

Şimdi “Perşembenin gelişi çarşambadan belli olur.” derler Sayın Bakanım, gördüğünüz üzere, bu 2021 bütçesinin gelişi de dünden belli. Onun için, burada asıl gördüğümüz şu: Başarılı olmanız ve başarılarla yürümeniz milletimiz açısından büyük bir avantajdır, biz de başarıları ve iyi çalışmalarını destekleriz ama üzülerek söylüyorum ki görünen, oturmuş bir enerji politikanız yok Sayın Bakanım, maalesef. Enerjiyi yönetemediğinizi düşünüyoruz ve maalesef, çok üzülerek şunu söylemek istiyorum: 83 milyon vatandaşımız bu ülkede müşteri gibi görünüyor ki enerji bir insan hakkı gibidir şu anda ülkemizde.

2015-2018 yılları arasında, biliyorsunuz, Bakanlık görevini yaparken Bakan Berat Albayrak, Hazine ve Maliye Bakanlığı görevine gelirken, sektörü de 51 milyar dolar borçluk bir krediyle baş başa bıraktı ve şimdi o sektörle uğraşanlar... Bu borçlar katlanarak büyüyor ve artık sektör de -o hani çok kazançlı olan sektör de- zor duruma geldi ki bu maliyetlere, bu YEKDEM’lere rağmen... Yani o zaman,

o bombayı sizin kucağınıza bıraktı gitti Sayın Bakanım, onu da söylemek istiyorum, bunu o zaman da söylemiştim, sizi daha önceden de tanıyoruz, çalışmalarınızı biliyoruz, o zaman da takdir ettik ama bu bomba sizin elinize geldi.

Şimdi, enerji sektörünü yönetemeyen birinin ardından da hazinenin, maliyenin başına geçmesi yani kasaya geçmesi... İşte, o zaman da uyardık yani dinlenmedi, neyse. Tabii düşünebiliyor musunuz “Dolara bakmıyorum.” “Bilmem neye bakmıyorum.” “Ona bakmıyorum.” “Olsa da olur, olmasa da olur.” öyle boş işlerle uğraşınca, sonuçta bedeli, maalesef, Ayşe teyzemiz, Ahmet amcamız, Ali amcamız ödüyor yani 83 milyon. Siz dâhil, bütün bürokratlar dâhil hepimiz ödüyoruz Sayın Bakanım.

Şimdi, burada, 2019’dan 2023’e kadar hedef ve tahminlerinizde düşüş yok Sayın Bakanım. Oysa, siz değil miydiniz ki “Karadeniz’de bulduğumuz gazla vatandaşımızın doğalgazı ucuzlayacak.” diyen? Şimdi istifa eden Sayın Bakan değil miydi ki “Cari açık kapanacak.” diyen, “Türkiye eksen değiştirecek.” diyen, “Enerjide ihracatçı ülke olacağız.” diyen? Ya, bunları isteriz, çok da severiz ve bu çıktığı zaman Cumhuriyet Halk Partisi adına açıklama yaptık, bu doğalgazdan “ama”sız “fakat”sız mutlu olduk diye açıklama yapan bir kardeşiniz olarak da buradan bunu söylemek istiyorum.

Maalesef politikalarda öngörü yok, maalesef oluşturulmuş bir politika yok bize göre ki bedeli zaten milletimiz yaşıyor, görüyor. Yani her şey günü kurtarmak veya yandaşı kurtarmak üzerine kurulmuş farklı farklı sistemler var.

Şimdi, EUROSTAT’ın verisine baktığımızda -EUROSTAT’ın verisine göre de- Türkiye hane halkı ve hane halkı harici elektrikte, özellikle sanayi alanında, 2018-2019 ikinci çeyrekleri itibarıyla en ağır elektrik zammıyla karşılaşan bu ülkedir Sayın Bakanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, süreniz tamamlandı.

AHMET AKIN (Balıkesir) - İki dakika müsaade eder misiniz? İki üç dakika, hemen bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – İki dakikayı beklemeden, yirmi dakika bitti çünkü. Sözlerinizi tamamlar mısınız.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tamam, hemen.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tamam, hemen.

Ben teşekkür ederim, sağ olun.

Şimdi, 2020 yılının ilk yarısında Covid-19 nedeniyle indirim ya da vergi oranlarında düşürme beklendiği hâlde zamlarla karşılaşıldı. Hanelerde elektrik geçen yıla kıyasla yüzde 32,3; artı, 5,6 yani yüzde 35 zamlı hâlde geldi. Bu şartlar altında, vatandaşa “Ucuz elektrik, doğal gaz.” demek yani neresi müjde, onu da biz sizden duymak istiyoruz. Bulunan doğal gazdan da memnuniyetimizi ayrıca o zaman da belirttik, şimdi de belirtiyoruz.

Sayın Bakanım, Bakanlığın CİMER üzerinden pandemi süreciyle ilgili sorduğumuz sorulara verdiği yanıtlarda da şu sonuçlar ortaya çıkıyor: “Coronavirüsle mücadele döneminde yani 1 Temmuz 2020, enerjide normalleşmeden önce, meskenlerde bin TL’nin altında borcu bulunan abonelere elektrik ve doğal gaz kesintisi uygulanmamıştır.” deniyor. Ancak Türkiye genelinde, 2020 yılı Haziran sonu itibarıyla üretilen 176 milyon 450 bin 654 elektrik faturasından, muhtelif elektrik abone gruplarından yüzde 0,68’inde geçici kesinti ruhsatı uygulanmış. Yani 1 milyon 199 bin 865 abonenin elektriği kesilmiş. Yani 2020 yılı Temmuz sonu itibarıyla üretilen gaz faturalarından yüzde 0,44’üne geçici

kesinti uygulanmış. 455 bin 362 abonenin doğal gazı kesilmiş gözüküyor burada. Toplamda 1 milyon 655 bin 226 vatandaşımızın 2020 yılının ilk yarısında elektrik ve doğal gazı kesilmiş sizden gelen bilgiler üzerine.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, iki dakikanız da doldu.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Hemen bitiriyorum efendim, bir saniye müsaade edin -grubumuz adına konuşuyorum- hemen bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Grubunuz adına yaptığınızı biliyoruz biz ama süre var, ek süre var ve süreleriniz bitti.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Evet, sağ olun ama bir dakika müsaadenizi istiyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Bir dakika veremem, lütfen tamamlayın.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tamam.

Sayın Bakanım, her ay ortalama 185 bin konutun elektrik faturası ödenmediği için elektriği kesilmiş, 80 bin konutun da doğal gaz faturası ödenmediği için doğal gazı kesilmiş.

Sayın Bakanım, buradan sormak istiyorum: Kasım ayındayız, havalar soğudu, vatandaşlar doğal gaz yakmaya başladı; 1 Temmuzdan sonrası ne oldu?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Akın.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bu şekilde borç harç bulup, buluşturup pandemi dönemindeki elektrik ve doğal gaz faturalarını ödeyen, borçlarını zar zor kapatan insanların şimdi ne yapacaklarını sizden duymak istiyoruz.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Bekaroğlu, buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bakanlığımızın bütçesi hayırlı olsun.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, enerji politikalarının hangi ilkeler üzerine kurulması gerekiyor; önce bu soruya bir cevap bulmak gerekiyor. Tabii, iki gruba ayrılıyor insanlar; biri fırsat bilip, enerjiden para kazanma hırsı olup başka bir amacı olmayanlar; bir de gerçekten enerji politika uygulamalarının, tüm yurttaşların ve toplumun ortak ihtiyaçları olan adalet, beslenme, uygun barınma, sağlık, eğitim, güvenli çalışma ve diğer hizmetlerin karşılanabilmesi, çevrenin kirlenmemesi, kamusal hizmet olduğu bilinciyle hareket edilmesi... Bu şekilde enerji üretilmesinin ve planlanmasının toplum yararına demokratik bir enerji anlamına geleceğini söylemiş olalım.

Değerli arkadaşlarım, şu anda dünyada 14.314 milyar TEP toplam enerji var, birincil dünya enerji tüketim kaynakları mevcut ve bunun yüzde 81'i fosil. Şimdi, işte, fosil Türkiye'de yüzde 1. "İspatlanmış petrol rezervleri bitecek elli senede, gaz da bitecek elli senede." filan deniliyor ama bu rezervler bitmeden sanki dünya bitecek bu şekilde. Eğer gerçekten bu fosil kaynakları bırakıp -düşük karbon emisyonu- çevreci bir enerji politikasına geçemezsek öyle anlaşıyor ki bunlardan evvel, rezervlerden evvel dünyayı bitireceğiz.

Türkiye'de birincil enerji arzı toplam 143,7 milyar TEP; kişi başına 1,75. Bu arada ithal payı yüzde 72,8 değerli arkadaşlar, fosil kaynak payı da yüzde 86,3. Toplam yerli üretim 39,7 -bütün enerjiyi kastediyorum- ithal ise 116 TEP arkadaşlar.

Elektrikle ilgili ise -bu çok önemli şimdi vereceğim kararlar- 31 Aralık 2019 rakamlarına göre, kurulu güç 91.267. Bugün bu 93.207 megavat olmuş. Yüzde 52'si fosil, yüzde 47... Yarı yarıya değerli arkadaşlar elektrik enerjisinde. Bunlardan yüzde 31,2'si hidrolik kaynaklardan geliyor değerli arkadaşlarım. Bu yüzde 31,2'inin de sadece yüzde 6,5-7'si kanal tipi HES'lerden geliyor, "nehir tipi" dediğimiz kanal tipi HES'lerden geliyor. Bunun niye böyle olduğunu şey yapacağım.

Enerjiyle ilgili, biraz evvel arkadaşımız Ahmet Bey grup adına konuştu, önemli şeyler söyledi YEKDEM'le ilgili falan; onları geçiyorum. Tabii, şeye de zaman kalmayacak bu YEKA'lara; YEKA GES'ler 1,2,3... Bunların ihaleleri ne oluyor; enerjide, altyapıda, büyük yatırımlarda niye hep aynı şirketler ihaleleri alıyor; bunlar kim, nasıl oluyor; bunlar ayrı sorular.

Başka bir şey daha var, Türkiye'de ciddi bir şekilde -biraz sonra oraya geleceğim- kapasite yani kurulu güç... Gücü kullanmıyoruz yani üretilen enerji ile kurulu güç arasındaki makas giderek açılıyor. Bu kullanılmayan kapasite nedir yani niye hâlâ biz bu yatırımlara devam ediyoruz, bu kapasiteyi niye kullanmıyoruz? Bu santraller, mevcut santraller çevreye ne zarar veriyor? Bunlar denetleniyor mu? Elektrik enerjisi piyasasının finansmanı ile ilgili ciddi problemler var. Ne kadar kredi verilmiş, ne kadar kredi batmış? Çok ciddi problemler var değerli arkadaşlarım. Bu problemlerle ilgili sizin çizmiş olduğunuz toz pembe tabloda bu problemlere değinilmiyor, cevap da verilmiyor.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de ne kadar hidroelektrik santral var? Sayın Bakan bu soruya bir cevap verin. Bunların ne kadarı nehir tipidir? Nehir tipi HES'lerin ne kadarı işletmededir? Ne kadarı inşaat hâlinindedir ve ne kadar proje vardır? Daha ne kadar olacak? Bunların toplam kurulu gücü nedir? Toplam elektrik kurulu gücümüz içindeki payı nedir? Üretimdeki payları nedir? Gerçek rakamları istiyoruz, ulaşamıyoruz bu gerçek rakamlara.

Değerli arkadaşlarım, Avrupa ülkelerinde HES'ler için kurulu güç 10 megavatı geçmiyor ama kanunlar değiştirerek biz 2002'de 20 megavat yaptık, 2025'te 50 megavat yaptık değerli arkadaşlarım, 50 megavat HES kurmak var ya, cinayettir değerli arkadaşlarım, gerçekten vatanın yağmalanmasıdır. Gidin Karadeniz dağlarına, HES yapılan vadilere gidin bir bakın değerli arkadaşlarım, oturur ağlarsınız, ağlarsınız. Bak, vatan filan diyoruz ya mavi vatan, Akdeniz'de geziyoruz ya, Karadeniz'de yeşil vatan gidiyor, gerçekten gidiyor değerli arkadaşlarım.

Bakın, bu HES'lerle ilgili çevreciler söyleyip gidiyorlar filan, öyle değil değerli arkadaşlarım. HES'lerin bu ülkeye vermiş oldukları zararı bilimsel olarak ortaya koymak, uzun uzun konuşmak çok kolay. Daha başladığı andan itibaren inşaat yaparken yok ediliyor, dağlar taşlar parçalanıyor, yıkılıyor arkadaşlar. Orman, ağaçlar paramparça ediliyor, fotoğraflar var, vereyim size, bakın siz, açın şeyleri Google'de, tarayın. Ondan sonra ne oluyor? Bu böcekler, solucanlar, mikroorganizmalar deyip geçmeyin; binlerce, milyonlarca yılda bunlar olmuş yani. Tamam, Allah, Cenab-ı Hak "Ol." dedi oldu ama milyonlarca yılda oldu değerli arkadaşlarım ve siz, biz yapamayız; siz, biz yapamayız bunu. Allah'ın yaptığı, bizim bütün canlıların varlığı için yapmış olduğu bu toprağı yok ediyoruz. Erozyonlar neler yapıyor, ağaçlara neler yapıyor? Bakın, bir daha veriyorum değerli arkadaşlarım: Bizim toplam elektrik üretimimizin yüzde 7'sini karşılıyor nehir tipi HES'ler şu anda değerli arkadaşlarım, toplam enerjinin yüzde 1,5'u bile değil değerli arkadaşlarım ama elektrik sisteminde özelleştirdiniz, denetlemiyorsunuz, bu sebepten dolayı kayıplar yüzde 20'yi geçti. Eğer burada yapacağınız masrafların, HES'leri kurmak için yapacağınız masrafların yarısı, onda 1'i kadar masraf yapın, burada üreteceğiniz enerjiden fazla enerji elinize geçecek değerli arkadaşlarım.

Bir de ne oluyor ya? Dünya kadar fazla var. Bakın, santrallerimizin 2019 sonu kurulu kapasitesi 782 gigavatsaat, proje üretim kapasitesi 398, üretim kapasitesi 304. Değerli arkadaşlarım, şimdi yüzde 67'sini karşılıyor, diğeri gidiyor. Peki, niye bu kadar yatırım yapıyoruz, niye bunları değerlendirmiyoruz değerli arkadaşlarım? Bakın, bu iş sizin zamanınızda başlamadı, sizden önce başladı yani çantacıları filan biliyoruz, imtiyaz dağıtıldı.

Bir de bu HES'lerle ilgili sadece elektrik ile ilgili değildir. Şu anda değerli arkadaşlarım, dünyadaki suyun yüzde 5'i ticarileşmiş yani yüzde 5 su satılıyor. Ciro su petrol ve gaz cirosunun yarısı kadar yani gelecekte suyun ne kadar önemli... Yani parayla filan ifade edilmez hayat ama çünkü su hayattır; gelecekte ne anlamda olduğunu göstermesi açısından ilginçtir değerli arkadaşlarım.

Şimdi, bakın, özelleştirme mözelleştirme yani bütün bunları yaparken bir hesap edilecek değerli arkadaşlarım. Akıl var, mantık var, hesap edilecek. Bakıyorsunuz, siz nükleer enerjiye yatırım yapıyorsunuz, GES'lerle 10 milyar aşıyor bakın, konuşamayacağız, hiç giremeyeceğiz, 10 milyar dolardan fazla GES yatırımı geliyor bu ülkeye. Bu üretilen enerji, bunlar ne kadar ihtiyaçtır, ne kadar değildir? Bunların hesabı hiçbir şekilde yapılmıyor. Bu HES'lerden vazgeçin, bu projelerden vazgeçin. Gerçekten ciddi zarar verenleri de ortadan kaldırın. Sayın Bakanım, bu ülke için bir şey yapacaksınız bunu yapın. Bakın, Ermenistan'dan Azerbaycan topraklarını kurtardı, nasıl seviyoruz; aynı şeydir değerli arkadaşlarım, HES'ler bu ülkeye, bu vatana işgaldir, ihanettir değerli arkadaşlarım, kanal tipi HES'leri özellikle kastediyorum, diğer HES'lerde de problemler var.

Değerli arkadaşlarım, batık kredilerle ilgili bir iki cümle söyleyeyim. Sürem dolmak üzere, biliyorum, şimdi Sayın Yöneticim de müdahale edecektir.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, son bir dakika Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Arkadaşlar, batık, ödenmeyen kredi varlık yönetim şirketlerine devrediliyor. Son on yedi yılda, enerjide 90 milyar dolarlık üretim alanında yatırım yapılmış, 20 milyar dolar da dağıtım; 110 milyar dolar. 70 milyar dolarlık kredi alınmış. Bunu Garanti Bankasının Genel Müdürü söylüyor Sayın Bakan, 70 milyar dolar. 47 milyar dolar henüz ödenmemiş Sayın Bakanım ve bu para ödenmeyecek. Bakın, siz YEKDEMLERLE mekdemlerle, dünya kadar hak etmedikleri paraları, tüyü bitmemiş yetimin paralarını bu çantacılar veriyorsunuz ama kredilerini ödemiyorlar. Zor durumda -ben Ahmet Bey'in söylediğine katılmıyorum- olduklarına katılmıyorum, zor durumda değiller ama biliyorlar...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir dakika vereceksiniz fazladan, bir dakika istiyorum, bitireceğim.

Zor durumda değiller ama ödemiyorlar Sayın Bakanım. Kim ödeyecek bunları? Biz ödeyeceğiz, biz. Tüyü bitmemiş yetim hakkı, onlar ödeyecek, vergilerimizle ödenecektir. Bakın, buna siz sebep oldunuz Sayın Bakanım. Siz derken sizin kişiliğinizi kastetmiyorum, siz son derece muhterem bir insansınız, ayrı bir şey ama sizin Hükûmetiniz buna sebep oldu.

Değerli arkadaşlarım, tuhaf şeyler yaptınız ya!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ne yaptık?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, lastiğin yenilenebilir enerji kaynağı olduğunu kanuna koydunuz ya! Yapmadığınız şey kalmadı değerli arkadaşlarım yani biz kanun çıkarınca her şeyi yapabiliriz noktasına geldiniz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiyor, işte, otuz sekiz saniye...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Bir dakikaya siz karar verdiniz, ben bir dakika vermedim size hatırlarsanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tamam, o zaman böyle uyarısın sen.

Karadeniz gazıyla ilgili de yani tebrik mebrik falan ediyorlar ama Karadeniz gazının adı var. Bir gemi yaptınız, gittiniz Trabzon’da bacalar, direkler koydunuz. Yirmi gün içinde çıktınız Karadeniz gazı... Ondan sonra bir algı operasyonu, bir Bakan, iki Bakan, üç Bakan... Ya, böyle değil değerli arkadaşlar.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, dikkat dikkat, bir dakika doldu, ek süreniz de bitti.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu tiyatroyu bu millet biliyor ve sizin biletinizi de kesti. Uzatmaları oynuyorsunuz, bunu bilin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Neyi kesti?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu.

Evet arkadaşlar, tamam.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Böyle bir şey yok ki ya!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, tamam, söz vereceğim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ağrı’yı elektriksiz bırakmayacağız. Ağrıya elektriği bol bol vereceğiz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Zaten Ağrı’nın elektriği de var gazı da var, doğal gazı da geldi. Hiç problemimiz yok, korkmayın.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Nilgün Ök, buyurun lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Bakanımız, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi selvi ve saygıyla selamlıyorum.

Biliyorsunuz tabii ki, hepimiz Enerji Bakanlığı bütçesini konuşuyoruz. Enerji, toplumun refah seviyesine doğrudan etki eden ve ülkelerin kalkınmasında önemli bir unsurdur. Ülkemiz de son yıllarda yakaladığı büyüme neticesinde enerji sektöründe her alanda hızlı bir talep artışı olmuştur. Gelişmekte olan ülkeler içerisinde, geçtiğimiz on sekiz yıllık dönemde enerji talebi en hızlı gerçekleşen ülkelerden biriyiz. Dünya ortalaması yüzde 3 iken -Sayın Bekaroğlu- bugün Türkiye’nin ortalaması yüzde 5,8’dir, bu da ne denli enerjiye ihtiyacımızın olduğunu bir göstergesidir rakamsal olarak. Tabii, bir başka deyişle ülkenin büyüme hızı o ülkenin enerji tüketimi hakkında da kısacası bilgi veriyor. Dolayısıyla, 2023 yılında 375 teravatsaat seviyelerine çıkacak olan elektrik talebi dikkate alınarak millî enerji politikalarının uygulanıyor olması, yerli ve yenilenebilir enerji potansiyelimizin ekonomiye kazandırılması da son derece kritik bir unsurdur. Ülkemizin enerji yönünden dışa bağımlılığını azaltmak adına enerji kaynaklarının ve enerji geçiş güzergâh çeşitlendirilmesi, enerji alt yapısının güçlendirilmesi...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Solucanlar ne olacak, mikroorganizmalar ne olacak, çakallar ne olacak, Karadeniz’in ağaçları ne olacak?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, lütfen...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bekaroğlu, hepsine cevap vereceğim. Birazdan rakamlarla geliyor. Acele etmeyin.

Enerji verimliliğinin önceliklendirilmesi, enerji kaynağı arama faaliyetlerine öncelik verilmesi gibi, özetle arz güvenliğinin sağlanması ülkemizin geleceği açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu gerçeklerden hareketle, 2002 yılında 31.846 megavat olan elektrik kurulu gücümüzü bugün 2020 yılı Eylül ayı verilerine göre 93.156 megavata ulaştırmış bulunmaktayız. Yine, 2002 yılında yaklaşık 45 bin kilometre olan elektrik iletim hattı uzunluğumuz da 2020 Ağustos ayı verilerine göre 70,7 bin kilometreye ulaştık. Bu ülkenin enerjiye ihtiyacı var, o anlamda da enerji üretebileceğimiz alanları genişletiyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yüzde 20 kaçak var. Dünya standartlarının yüzde 100 fazlası. 2 misli kaçak var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Evet, hepimizin bildiği üzere -Bekaroğlu- Fatih ve Yavuz sondaj gemileriyle...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis sismik arama gemileriyle...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ama lütfen yani... Bu hoş bir şey değil.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, ama bu mütakabiliyet, başka bir şey değil.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Mütakabiliyet olur mu ya.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Başkanım... Başkanım, devam edeyim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Buyurun Sayın Ök.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Evet, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ruhsat sahası ve ülkemiz deniz yetki alanında petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerimiz yoğun bir şekilde devam ediyor.

2020 yılı sonuna kadar da Kanuni sondaj gemimizin de faaliyetleri başlayacak. Bu Fatih sondaj gemimiz, Karadeniz’de ilk olarak biliyorsunuz 320 milyar metreküplük doğal gaz rezervini buldu. Daha sonra 85 milyar metreküplük artışla 405 milyar metreküp oldu, diğer kuyulardan da müjdeli haberler geliyor.

Bugün konuşmacımızın biri dedi ki: “İşte, hep sürekli müjde veriyorsunuz.” İyi de kaynak, sondaj yaparsınız. Evet, rezerv bulunabilir ama önemli olan o rezervin yeryüzüne çıkartıldığında fizibil olması yani gerekli ihtiyacı sağlayabilir olması yani su gibi. Yeraltı sularla dolu. Örnek vereyim, su kaynağı sondaj yaparsın ama...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çevreye ne kadar zarar verdiğini bilmezsiniz ama.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Önemli olan, orada bulduğunuz kaynağı çıkardığınızda buna değiyor olması. Bizim bu çıkarmış olduğumuz doğal gaz da böyledir. Üstelik, ekonomik olarak rakamlara da baktığımızda, düşünün, biz yıllık 40 milyar dolar enerji için para ödüyoruz, cari açıktaki, 50 milyar metreküp de tüketiyoruz. Şimdi, 405 milyar metreküp bulduğumuzda 40 çarpı 8 dediğimizde 320 milyar TL yapıyor. Sekiz yıllık bu rezervinki. Daha devamı gelecek. Sadece bu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, hesap bilmiyorsunuz siz ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ya, bir dinleyin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çarpma, toplama, bölme.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sadece bu rakamla bile...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, bir dinleyin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakan öyle bir şey söylemedi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – 320 milyar TL çok büyük bir rakam. Yani ben bunu anlamıyorum. Muhalefet, şimdi, bazı arkadaşlarımız bundan endişe duydu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakanın bilmediğini sen nereden biliyorsun?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Türkiye’de doğal gaz bulunuyor, muhalefet endişe duyuyor. Gerçekten insanın inanası gelmiyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tabii...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bunun size de faydası var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu ülkenin en büyük cari açık kalemi nedir? Enerji. Dolayısıyla enerjiyle ilgili HES de yapacağız, HES de olacak, GES de olacak, nükleer de olacak. Yapmak zorundayız, ülkemizin ihtiyacı var. Şimdi doğal gaza baktığımızda...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, ihtiyaç yok, ihtiyaç yok!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Biz, bakın, 2002 yılında, çok şükür, Hükûmet olarak ...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İhtiyaç yok...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, lütfen müdahale etmeyin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İktidara geldiğimizde, bakın, sadece 6 ilde doğal gaz vardı, bugün 81 ilde 560 ilçeye doğal gaz götürüyoruz. Şimdi, 2020 yılı itibarıyla, Temmuz ayı itibarıyla, 16,3 milyon doğal gaz yani Bakanımız dedi: “17 milyon doğal gaz abonemiz var.” Yani nüfusumuzun yüzde 80’i.

Şimdi, bir konuşmacımız dedi ki: “Fizibil değil.” Şimdi, her şey fizibil olmuyor. Denizli’ye doğal gaz geldiğinde, inanın, ilk dönüşümü yapan o büyük apartman, yöneticisi olan apartmanlardan ziyade müstakil olan o evler yaptı. Çünkü niye? Gerçekten, onlar soba yakmak, işte, o kömür kovaşını taşımak... Şimdi de ki: “Köylerde fizibil değil.” Her şey para değil, sosyal devlet olmak da bunu gerektirir. Biz o köylere doğal gazı götürdüğümüzde en çok da... Biliyorsunuz, kadınlarımız soba kovaşını hazırlıyor, kadınlarımız sobayı açıyor, sabahın köründe soğukta dışarıya çıkıyor, odununu koyuyor. Tabii ki onlar bunu bekliyor. Keşke -en büyük hedefimiz- bu yüzde 100 doğal gaza ulaşılsa da o köylerimizde yaşayan vatandaşlarımızı da ilçelerimizde yaşayan vatandaşlarımızı da kömür kovası hazırlama derdinden kurtarabiliyor olsak.

Tabii, sahip olduğumuz yerli ve yenilenebilir kaynakların yerli ve milli teknoloji kullanılarak üretilmesi ve yerli üretim ekipman ve santraller aracılığıyla değerlendirilmesi de hedefimiz. Yenilenebilir enerji santrallerinde kullanılan ekipmanın yurt içinde üretilmesi amacı doğrultusunda, yıllık 500 megavat güneş paneli üretim kapasitesine sahip ilk yerli entegre güneş paneli fabrikası da 2020 Ağustos ayında Ankara’da üretime geçmiş durumda. Fabrikanın gerçekleştireceği üretimle her yıl yaklaşık 100 milyon dolar panel ithalatının da gerçekleştirileceğini öngörmekteyiz.

Sayın Bakanımız bugün sabahleyin sunumunda söyledi: “Daha on yıl öncesinde ülkemizde güneşin ‘g’si yoktu, artık, çok şükür, güneş enerjisinden de bahsediyor konuma gelmiş bulunmaktayız.” Bu anlamda kendisine de çok teşekkür ediyoruz.

Tabii, 2002 yılında 12 bin 305 megavat olan yenilenebilir kaynakların kurulu gücü 2010 yılında 17 bin 345 megavata, 2020 yılında da 46 bin 921 megavata ulaştı.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Bakanlığımız tarafından, biliyorsunuz Bakanımız da söyledi “Bağımsız enerji, güçlü Türkiye” hedefi doğrultusunda enerjinin her alanına kısa, orta ve uzun vadeli plan ve programlarla millî enerji ve maden politikası ortaya konmuş ve yerli enerji kaynaklarının kullanılması önceliklendirilmişti.

Ülkemizin kömür potansiyelini daha doğru bir şekilde belirlemek adına, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı imkânlarını seferber ederek kömür arama ve rezerv geliştirme hamlesi başlatılmış ve 2005 yılında 8,3 milyar ton olan ülkemiz linyit rezervini, 19 milyar ton seviyesine çıkarmışız.

Tabii, Türkiye’de madencilik sektörü ihracatında da geldiğimiz noktaya baktığımızda; 2019 yılında 3,2 milyar dolara yükselmiş durumda. Bu, baktığımızda, 2002’den beri neredeyse 10 kat artış anlamına geliyor.

Hepimizin bildiği üzere, temeli 2018 yılında atılan ve ülkemizin ilk nükleer santrali olan Akkuyu Nükleer Santrali’mizin de tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam ediyor. Tamamlandığında Türkiye’nin elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10’unu karşılayacak olan ve 4 üniteden oluşacak bir santral. 2023 yılında da ilk ünitesi bitmiş olacak, 2026 yılı sonuna kadar da işletmeye alınması planlanmakta.

Tabii, nükleerle ilgili de bazen oluyor, neden dünyada... Aslında dünya bu nükleer enerjiyi çok daha önce kullanmış. Bugün dünya üzerinde 31 ülkede 450 faal nükleer enerji santrali var. Bu anlamda, baktığımızda, biz Türkiye olarak aslında geç bile kalmış durumdayız.

Tabii ki şimdi “enerji” deyince hemen akla... İşte “Ormanları harap ediyorsunuz, bitiriyorsunuz.” deniliyor. İyi de enerji aradığın zaman gidip de şehrin ortasında arayacak yerimiz yok. Geriye ne kalıyor? Enerjiyi nerede arayacaksın? Ya böyle mera alanlarında -sit alanlarında arayamıyorsun- ya da ağaçlık alanda arıyorsun. Şöyle bir şey: Orada arama yapıldıktan sonra bile firmalar... Türkiye’de maden aramayla ilgili de çok sıkı ve rijit mevzuatlar var. Bunlar arandıktan sonra, faaliyeti sona erdikten sonra, alan, o şirket tarafından rehabilite ediliyor. Bilmiyorum ekranda bu yıl var mıydı ama o rehabilite edilen alanları geçen yıl Sayın Bakan göstermişti. Bunları da canlı canlı görüyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Nerede görüyoruz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu ülkenin de enerjiye ihtiyacı var. Gerçekten, bakın, bizim kadar çevreci olan bir ülke yoktur.

Biliyorsunuz, Millî Ağaçlandırma Günü’nü ilan ettik. Bugün 30 ülkeyle birlikte milyonlarca fidan diktik, yeşile olan değeri de çok ciddi anlamda veriyoruz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Ök...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Başkanım, bitiriyorum.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; Bakanlığımız sorumluluğunda yürütülen çalışmaların ve hayata geçirilecek projelerin enerjide dışa bağımlılığımızı azaltarak hem cari açığı hem de dış ticaret açığını düşüreceğine inanıyorum.

Sözlerime son verirken Sayın Bakanımızın nezdinde Bakanlık çalışanlarımıza, bürokratlarımıza çok teşekkür ediyorum.

2021 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Ök.

Sayın Girgin, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, sayın bürokratlar, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, doğal gaz rezerv keşfiyle birlikte enerjide yerli ve millî politikalar daha fazla gündeme gelmeye başladı ancak AKP, on sekiz yıllık iktidarında enerjide ne yerli ne de millî politikalar üretilmedi. Şöyle bir bakalım: Doğal gaz rezervi keşfini Türkiye'nin kamu petrol şirketi Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı yaptı. Bu, kamu kuruluşumuzun önemini gösteren bir gelişme. Ancak Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı yıllardır çeşitli politikalarla zayıflatıldı. Bazı kabiliyetleri AKP'nin imza attığı karar ve düzenlemelerle ortadan kaldırıldı hatta kolsuz, kanatsız bırakıldı.

Sayın Bakan, bazı sorular sorarak ilerlemek istiyorum.

Sayın Bakan, 2013 yılında yasalaştırdığınız Türk Petrol Kanunu'yla Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının devlet adına kullandığı imtiyazları neden kaldırdınız?

Yerli ve millî enerji politikalarından bahsediyorsunuz; aynı kanunla petrolde arama ve üretim başvurularının değerlendirilmesinde millî menfaatlere uygunluk kriteri neden kaldırıldı?

TPAO'nun yıllar içerisinde entegre yapısı dağıtılmış, zayıflatılmış, âdeta özelleştirmeye hazırlanmıştı. Son olarak 2017 yılında, sizin de Bakanlıkta görev yaptığınız bir dönemde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının kurulduğu 1954 yılından bu yana bünyesinde yürüttüğü ve içerisinde sondaj, kuyu tamamlama gibi işler olan saha hizmetleri faaliyetlerini niye tasfiye ettiniz? TPAO niye bu işleri hizmet alımı yoluyla yapar hâle geldi? Bu işleri yapan deneyimli Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı personelinin neden atıl hâle getirdiniz? Yine, geçtiğimiz dönemde birçok deneyimli personel emekli olmaya zorlandı mı Sayın Bakan? Sayın Bakan, bu rezervin çıkartılmasında yabancı sermayeye de iş birliği için yatırım çağrısı yaptınız, rezervi neden tamamen yerli ve millî olanaklarla ve kamu kuruluşumuz Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı eliyle çıkartmıyorsunuz? Bu durum, TPAO'yu zayıflatmış olmanızın açık bir göstergesi değil midir?

Değerli arkadaşlar, doğal gaz rezerv keşfinden sonra istifa etmiş olan Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, iki enerji KİT'imiz olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve BOTAS'ın halka arz edileceğini açıkladı. Bu halka arzın rezervin çıkartılması için gerek duyulan finansmanı sağlamak için yapılacağı iddia edildi. Açıklamayı yapan Sayın Bakan istifa etti gerçi ama stratejik kamu kuruluşlarımız TPAO ve BOTAS, halka arz edilecek mi Sayın Bakan? Halka arz, bir özelleştirme yöntemi değil midir? Halka arzla bu iki kuruluşumuzun hisselerinin yabancı yatırımcıların eline geçme durumu olmayacak mıdır? Doğu Akdeniz'de görüldüğü üzere, bu stratejik kuruluşlarımızı özelleştirmek ciddi bir millî güvenlik riski oluşturmaz mı? Petrol fiyatları son dönemde düşük seyrediyor; varil başına fiyatlar 40, 45 dolar düzeylerine indi, petrol fiyatları bu düşük bandta seyrederken, petrol fiyatlarının bu şirketlerin piyasa değerinde önemli bir faktör olduğu da ortada iken, halka arzda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve BOTAS'ın hisseleri ucuza satılmış olmayacak mıdır? Halka arzla murat edilen finansmanın piyasanın bu şartları nedeniyle sağlanamayacağı açık değil midir?

Değerli arkadaşlar, iktidar sürekli, enerjide yerli ve millî politikalarından bahsediyor, bununla beraber yeni rezerv keşifleri için özellikle denizlerde arama faaliyetleri hızla sürdürülüyor. Türkiye'nin ve millî şirketimiz TPAO'nun petrol sektöründe önemli bir oyuncu olacağını belirtiyorsunuz; Sayın Bakan, dünyada büyük petrol şirketleri ve İtalyan Eni gibi devlet petrol şirketleri dikey entegre yapısına sahip değil mi? TPAO'yu petrol sektöründe rekabet edebilmek için arama üretimden rafinaja, petrokimyadan akaryakıt dağıtımına kadar tüm alanlarda faaliyet gösteren entegre bir yapıya kavuşturmayı düşünüyor musunuz, böyle düşünüyorsanız TPAO'yu zayıflatan politikaları niye izliyorsunuz? Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve BOTAS'ı birleştirip entegre bir hâle getirmek gibi bir hedefiniz var mı? Sektörün doğasının gerektirdiği bu entegrasyonu yapmak için yeni yatırımlarla TPAO'yu desteklemek için bir

plan ve programınız bulunuyor mu? Bu kadar kritik önem atfettiğiniz TPAO ve BOTAŞ'ı niçin Türkiye Varlık Fonuna devrettiniz? Varlık Fonuna devir nedeniyle TPAO ve BOTAŞ'ın bir avantajı oldu mu, yoksa bu iki kuruluşumuz ekonomiye kaynak yaratmak için oluşturulan Varlık Fonunda ipotek altında mı tutuluyor? TPAO ve BOTAŞ'ı Varlık Fonundan neden çıkarmıyorsunuz?

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; şu soruyla devam etmek istiyorum: Ülkemizde 1935 yılında kurulmuş ve Maden Kanunu'yla ayrıcalık tanınmış Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, şu anda işletilmesi ekonomik olmayan kömür rezervlerini bir tarafa bıraktığımızda son yirmi yıldır arama adına ne yapmış, hangi madeni bulmuştur? 2016'da yapılan düzenlemeyle Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne Bakanlık onayıyla yurt dışında arama, araştırma ve işletme faaliyetleri yapma izni verildi. Bildiğim kadarıyla 2019 yılından beri Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Sudan ve Özbekistan'da maden arama faaliyetleri sürdürmekte; oysa, yerli ve yabancı sermayeli madencilik şirketlerinin son on beş yıl içinde ruhsat alıp özellikle altın madeni bularak işletmeye başlaması düşündürücüdür. Ülkemizde son yıllarda maden sektörüne çok sayıda yabancı sermayeli şirket gelmiştir. Bunların neredeyse tamamı kendi ülkelerindeki borsalarda işlem görmektedir yani bu şirketler, kendi ülke borsalarında hisse satmakta, bu hisselerden elde ettikleri parayla bizim gibi ülkelerde arama yapıp maden işletmekte, kendi ülkelerinde vergi vermekte, elde ettikleri kârı alıp kendi ülkelerinde hissedarlarıyla paylaşmakta, bize de kiri, cürufu kalmaktadır.

Sayın Bakan, işletilmesi kamu yararı oluşturan madenlerin devlet tarafından araştırılması, işletilmesi sağlanmalıdır. Madencilik sektöründe birer okul gibi nitelikli eleman yetiştiren kurumlar Etibank ve Türkiye Kömür İşletmeleri gibi, özelleştirme sonucu iyice küçültülmüş, bu kurumlardan eleman yetişmez olmuştur. Bugün pek çok özel maden şirketlerinin üst düzeyinde bu tür kurumlardan yetişmiş elemanlar bulunmaktadır. Kamu kurumları özelleştirmeler nedeniyle bu misyonunu kaybetmiş, kalifiye eleman bulunamaz olmuştur. Enerji sektöründeki termik santrallerde özelleştirmeler tamamen hüsrarla sonuçlanmıştır. Santrali alan firmalar borcunu ödeyememektedirler. Kredi borçları yapılandırılıyor, bu borçlar devlet tarafından sübvansé edilerek karşılanmaya çalışılıyor. Devlet kendisi bu santralleri işletseydi bankalara boşuna faiz ödemek zorunda kalmayacaktı Sayın Bakan.

Maden sahalarının denetimi, MAPEG'de yeterli eleman olmaması sebebiyle gerektiği gibi yapılamamaktadır. Bu nedenle firmalar işçi sağlığı, iş güvenliği, çevre, mevzuat hükümlerini göz ardı ederek faaliyetlerini sürdürmektedirler. Denetimler için yeterli bütçe ayrılarak gereken eleman istihdamının sağlanması gerekmekte, aksi takdirde çevre katliamları, iş cinayetleri devam edecektir Sayın Bakan. Devlet, potansiyel kömür sahalarını ihale ederek termik santral kurulması şartıyla satışa çıkarmaktadır ancak bugüne kadar bazı ihalelere hiç giren olmamış, ihaleye girip de alan firmalar da yatırım yapmaktan vazgeçmişlerdir. Bu tür sahalar hem yatırım tutarı yüksek hem de kârlılık bakımından risk taşımaktadır. Özel sektör bu tür riskleri göze almaktan kaçınmaktadır. Bu nedenle bu tür sahaların atıl kalmaması için yatırım bütçeleri ayrılmalıdır; böylelikle hem üretim hem istihdam da artacaktır.

Hazine garantili yol, inşaat, köprülerle kaynaklarımız çarçur edileceğine üretime katkı sağlayacak, istihdam sağlayacak yatırımlar için bütçe oluşturulmalı, madencilik kamu eliyle yapılmalı ve ulusal bir maden politikası oluşturularak mutlaka bir maden bakanlığı kurulmalıdır.

Sayın Bakan, Soma havzası içerisinde 2013 yılında 12 işçinin ölümü neticesinde kapatılan Uyar Madencilik AŞ çalışanları mağdur durumdadırlar. Uyar Madencilik AŞ ile TKİ Genel Müdürlüğü arasında redevans ilişkisi bulunduğundan çalışanların ne TKİ ne de işverenden alacaklarını tahsil kabiliyeti yoktur. Türkiye Kömür İşletmeleriyle redevans ilişkisi içerisinde olan Soma havzası içerisinde

yer alan Soma Kömürleri AŞ için Meclisimiz kanuni bir düzenleme yaparak tazminatları ödemiş ise de anılan yasal düzenlemede Uyar Madencilik AŞ çalışanları bulunmadığından TKİ bünyesinden tazminat almaları hukuken mümkün bulunmamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Bitiriyorum Başkanım.

Aynı bölgede ve Soma Kömürleri AŞ'nin iş yerlerinde çalışanlara ödeme yapıp aynı havzada yer alan bu işçiler tazminat sorunu yaşamaya devam etmektedirler. Bu işçilerin kıdem ve ihbar tazminatlarının TKİ tarafından ödenmesi sağlanmalıdır.

Son olarak, seçim bölgem Muğla'yı ilgilendiren ama esasen bütün büyükşehir belediyelerinin sorunu olan bir konuya değinmek istiyorum. İlimiz sınırları dâhilinde faaliyet gösteren maden ve mermer işletmeleri özellikle kırsal alanlarda tamamen büyükşehir belediyemizin yapım ve bakım sorumluluğunda olan mahalle yollarını kullanmaktadırlar. Bu durum sürekli bakım ve onarım maliyeti oluşturmakta ve bu maliyetler tamamen büyükşehir belediyesine kalmaktadır. 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 14'üncü maddesi gereği alınan devlet hakkı ve özel idare payı kısmında özel idarelere verilen yüzde 4 devlet hakkının yarısının, yüzde 50'sinin belediyelere aktarılması sağlanmalıdır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Girgin, teşekkür ediyorum.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Bitiriyorum Başkanım.

Maden faaliyeti gösteren firmalara Bakanlık tarafından mahalle yolları haricinde başka güzergâhlar açılmalıdır. Belediyenin mahalle yolları kullanılacak ise maden firmalarının kullanacağı mahalle yollarındaki altyapı ve kaplama çeşitlerinin ağır tonaja uygun dizayn edilmesi gerekmektedir. Konu sadece Muğla'yı değil, bütün büyükşehir belediyelerini ilgilendirmektedir.

Teşekkür ediyorum.

Hayırlı olsun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Öztürk, buyurun lütfen.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Bakan, Sayın Başkanım ve Plan Bütçenin değerli üyeleri; öncelikle bir önceki Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı Lütfi Elvan'a atandığı Hazine ve Maliye Bakanlığı görevinden dolayı başarılar diliyorum. Türk lirasının bu kadar değer kaybettiği, döviz kurlarının bu denli arttığı, ekonominin darmaduman olduğu bir ortamda işi gerçekten çok zor. Kendisine hayırlı olsun dileklerle birlikte Allah hem ona hem de Türk milletine yardımcı olsun diyorum.

Gelelim Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına. Temel olarak enerji politikalarının esası, tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir bir şekilde sunulmasıdır. Vatandaş için enerji kullanımı bir hak, enerji kaynakları ise toplumun ortak malıdır. Bu nedenle enerji ihtiyacının karşılanması, kamu yararı dikkate alınarak yerine getirilmek zorundadır.

Genel olarak enerji, özel olarak da enerji sektörü serbest piyasa kurallarına ve özel sermaye şirketlerine dayalı olarak yapılandırılmaktadır. İktidar için özel birkaç sermaye grubu, elektrik üretiminin yanı sıra dağıtımını da kontrol etmektedir. Hatta alım garantili elektrik üretim tesislerinin ihalelerinde sürekli tercih edilen bu gruplar, kamudan en çok iş alan şirketler sıralamasında dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

Petrolün rafinaj işlemleri iki özel şirket tarafından, ithalat, dağıtım, pazarlama ve satış işlerinin tamamı az sayıda özel şirket tarafından denetlenmektedir. Aynı doğrultuda, doğal gaz dağıtım, satış, pazarlama hizmetleri de özel şirketler eliyle yapılmaktadır.

Ekonomik dengelerin oturduğu, maliyetin döviz kurlarına göbekten bağlı olmadığı ekonomilerde enerji sektörünün serbest piyasa kurallarına göre işlemesi, rekabet açısından bir avantaj olabilir. Ancak, ithalata dayalı yüksek maliyetli yatırımlar ve enerjideki dışa bağımlılık ciddi boyutlara ulaşmışken, özel sermaye şirketlerine dayalı, özellikle de yabancı yatırımcıların top koşturduğu bir sektör avantajdan, dezavantaja dönüşmüş durumdadır.

Enerji arzında 2002 yılında yüzde 67,2 olan dışa bağımlılık, 2018 yılında yüzde 72,4'e yükselmiştir. Türkiye'nin hızla artan enerji ithalatının faturası 2018'de 43 milyar dolar, 2019'daysa 41,6 milyar dolar olmuştur.

Sadece elektrik enerjisi alanında özel üretici şirketlere, önceki dönemlerden devam eden yap-işlet, yap-işlet-devret ve işletme hakkı devri uygulamalarına ek olarak yeni destek uygulamalarıyla 2018'de yaklaşık 32 milyar lira, 2019'da yaklaşık 47 milyar lira ödeme yapılmıştır. Bu ödemelerle sadece son iki yılda yaklaşık 18 milyar ve 23 milyar piyasa fiyatlarının üzerinde ilave bedel olarak özel şirketlere transfer edilmiştir.

Kamunun ortak bütçesinden enerji firmalarına transfer edilen her kuruş, ne yazık ki vatandaşın bütçesine enerji yoksulluğu ve yoksunluğu olarak yansımaktadır. İşsizlik oranlarının her gün arttığı, asgari ücretin enflasyon karşısında tamamen eridiği günümüz ekonomisinde, aileler, her ay tutarı daha fazla artan elektrik, doğal gaz, su ve diğer zorunlu faturaları ödemekte zorlanmaktadır. Covid-19 salgınının da dert sarmalına eklenmesiyle, faturasını ödeyemediği için elektriği, suyu, gazı kesilen hane sayısı, kapanan işyerleri milyonlarla ifade edilmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, faturasını ödemekte zorlanan vatandaşlar gibi, enerji yatırımları için alınan kredilerin geri ödemesi de sıkıntıdadır. Enerji sektöründe son on yedi yılda 90 milyar doları üretim, 20 milyar doları da dağıtım alanında olmak üzere toplam 110 milyar dolar tutarında yatırım yapılmıştır. Bankacılık sektörü bu yatırımlar için 70 milyar dolar finansman sağlamıştır. Bu kredilerin 7 milyar doları elektrik dağıtımı alanında olmak üzere 47 milyar dolarlık bölümü henüz ödenmemiştir. 2017 sonunda 637 milyon TL olan enerji sektörünün takipteki kredi miktarı, 2018 sonunda 10 katı olan 6 milyar 322 milyon liraya, 2019 sonunda ise yaklaşık 21 kat artışla 13 milyar 700 milyon liraya yükselmiştir. Bu hacim, bankacılık sektör ortalamasının oldukça üstünde, yüzde 6,6'lık bir takipteki alacak oranına işaret etmektedir.

Batık kredilerin akıbeti ne olacaktır? Batıklar önce yerli bir varlık yönetim şirketine, daha sonra bu alanda faaliyet gösteren yabancı şirketlere satılacaktır. Yani, dışa bağımlılığımız ikiye katlanacaktır. Bu durum karşısında faizle beslenen bankalar bile isyanda. Geçmiş dönemde doğal gaz, kömür gibi yatırımları finanse etmelerine rağmen, geline nokta bunları isteseler de finanse edemeyecekleri duruma geldiklerini bankacıların yaptıkları açıklamalardan öğrenebiliyoruz.

Kredilerden, borçlardan, zararlardan söz açılmışken Enerji Bakanlığının elektrik harcamalarındaki artışlardan muzdarip olduğu, kurumun 2019 yılı Faaliyet Raporu'nda ifade bulmuştur: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2019 yılı Faaliyet Raporu'nun 35'inci sayfasına göre "'Mal ve Hizmet Alımı Giderleri' kalemindeki harcamalar 2018 yılına göre yüzde 31 artmıştır. Bu durumun sebebi genel aydınlatma giderlerinde yaşanan yüzde 33'lük artıştır." Ekonomideki kötü gidişat Enerji Bakanlığının faaliyet raporlarındaki diğer sayfalarda da yer bulmuştur. Mesela Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına ait mali açıklamaların yapıldığı 45'inci sayfada... Bu arada, rapora ait sayfa numaralarını özellikle veriyorum ki Bakanlıktan gelen arkadaşlar cevap verme gereği duyarlarsa zahmet buyurmasınlar. İşte

raporda TPAO'ya ait mali açıklamalar: "2019 yılı sonu itibarıyla TPAO'nun kârlılığı bir önceki yıla göre azalış göstererek 1,2 milyar lira olarak gerçekleşmiştir." Dolardaki artış TPAO'ya kâr olarak yansımış ama anlaşılan yetmemiş ki faaliyetlerden zarar etmiş. Bu konuda da raporda şu ifadeler yer alıyor: "Brüt satışlar ise petrol fiyatı ve dolar kurundaki gelişmelerden kaynaklı olarak 2018 yılına kıyasla yüzde 25 artışla 5,7 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise faaliyetlerden 892 milyon lira zarar edilmiştir. Kuruluşun yatırımlarını finanse etmek amacıyla yıl içerisinde farklı bankalardan aldığı krediler ve dövizde yaşanan olumsuz gelişmeler nedeniyle finansman giderleri 2018 yılına kıyasla 2019 yılında yüzde 15 artış göstererek 720 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Kuruluşun faiz dışı fazlası 2018 yılına göre azalarak 222 milyon lira faiz dışı açığa dönüşmüştür." Bu rapor, ekonomik sıkıntının -vatandaşın cebini geçtik- kamuda yarattığı tahribatın da belgesidir.

Yine aynı raporun 74'üncü sayfasından devam edelim. Kuruluş, Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi, kısa adıyla TEDAŞ. TEDAŞ'ın mali durumu bir başka itirafı daha barındırıyor. Raporda yer alan ifadeleri aynen aktarıyorum: "Uhdesindeki tüm dağıtım şirketleri özel sektöre devredilen kuruluşun 2019 yılı dönem zararı 389,4 milyon lira olarak gerçekleşmiştir." Kısa özet ve itiraf şudur: "Elimizde dağıtım şirketi de kalmadı ama yine de zarardayız."

Değerli milletvekilleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve bağlı kuruluşları, faaliyet alanları nedeniyle zor kuruluşlar. Düşünsenize madenler, petrol, doğal gaz, elektrik ve diğer enerji kaynaklarıyla ilgili yatırımlar, izinler, ruhsatlar bu Bakanlığın faaliyet alanı. Bu kelimeler yan yana geldiğinde bile zenginlik ifade edebiliyor ama Bakanlık ve bağlı kuruluşlar nedense hem kaynakları hem de bu kaynaklardan elde edilmesi gereken hakları ellerinin tersiyle itiyor.

Bakın, Sayıştayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2019 yılına ilişkin denetim raporundan bazı bulgular:

"Nihai tüketiciye elektrik enerjisi satışı yapan lisans sahibi tüzel kişileri tarafından tüketicilerden tahsil edilen ve Bakanlığın bankadaki hesaplarına yatırılması gereken Elektrik Enerjisi Fonu'nun bazı şirketlerce eksik yatırılması ya da hiç yatırılmaması..."

Mülkiyeti TEDAŞ'a ait olan trafo merkezleri, aydınlatma, nakil direkleri ile diğer taşınmazların elektrik dağıtım firmaları tarafından İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nde düzenlenmeyen kira geliri elde etmek amacıyla kullanıldıkları, elde edilen kira gelirlerinin ise kurum tarafından çıkarılan Dağıtım Sistemi Gelirlerinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ'le elektrik dağıtım firmalarına bırakıldığı tespit edilmiştir.

EPDK tarafından kesilen idari para cezalarının vergi dairelerince tahsil edilmesi sürecine ilişkin olarak kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği sebebiyle kamu alacaklarının zaman aşımına uğrama riskinin bulunduğu tespit edilmiştir. EPDK'nin muhasebe kayıtlarında geçmiş yıllardan gelen kayıtlarla beraber 2019 sonu itibarıyla tahakkuk eden idari para cezası tutarı 3 milyar 847 milyon 966 bin 129 liradır ve bu tutarın 3 milyar 695 milyon 833 bin 289 Türk lirasının tahsilat işlemleri sonuçlandırılmamıştır."

Ne diyor Sayıştay? Nihai tüketiciden çatır çatır paraları tahsil eden, enerji satışı yapan firmalar kamuya ödemesi gereken bedeli ödemiyor. Elektrik dağıtım firmaları, mülkiyeti TEDAŞ'a ait olan taşınmazlardan hakkı olmadan kira geliri elde ediyor, Bakanlık da bu konuya kılıf bulmak için tebliğ çıkarıyor.

Ne diyor Sayıştay? EPDK, alacaklı olduğu ceza tahsilatından vazgeçmiş, üzerine soğuk su içmiş.

Enerji Bakanlığı ve dolayısıyla Hazinesinin görmezden geldiği alacaklar bununla sınırlı mı? Hayır. Biliyorsunuz, devletin çıkarılan madenlerden alması gereken bir “devlet hakkı” var. Hepsini zan altında bırakmak istemiyorum ama bazı maden firmaları, çıkardıkları değerli madenleri kayıt dışı bırakıyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Süreniz tamamlandı, lütfen sözünüzü tamamlar mısınız.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Son bir dakika, toparlıyorum efendim.

Ne demek kayıt dışı bırakmak? 10 ton maden çıktıysa 1 ton gösteriyor ki doğal olarak madenler nedeniyle yatırılması gereken devlet hakkı da Hazineye eksik yatırılıyor.

Değerli milletvekilleri, yine aynı rapordaki MAPEG’le ilgili konuya da değinmek istiyorum. 2019 yılında Türkiye çapında 72 maden ruhsatı, ruhsat bedelinin yatırılmaması, işletme ruhsatı ve madenin işletilmesi maddesine aykırı işlemler nedeniyle iptal edilmiş. Ancak iddia o ki aynı kapsamda sayılan aykırı işlemlere rağmen bazı şirketlerin işletme ve maden ruhsatı iptal edilmemiştir, ruhsat süresi bittiği hâlde bazı şirketler faaliyetlerine devam etmektedir. Bu iddianın -özellikle MAPEG yeni bir kuruluş olduğu için- FETÖ’yle ilgili kısmı da “FETÖ’den değerli maden vurgunu!” ortak başlıklı haberde, bu, basında yer almıştır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Öztürk, lütfen tamamlar mısınız.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Genel Müdür ve ekibini zan altında bırakmak istemem ama FETÖ üyelerine güvenlik soruşturmalarına rağmen maden arama, işletme ruhsatı verilmesi önemli bir iddia. Umarız ki Genel Müdür üzerine yapışan bu iddiadan kurtulmak için gerekli inceleme ve soruşturmayı başlatmıştır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Enerji Bakanlığı bütçesini 3’üncü kez sunuyorsunuz, beni yine hayal kırıklığına uğrattığınızı söylemek isterim. Sayın Bakan, öncelikle eleştirimizi şu yönde yapalım, 3’üncü kezdir size diyorum ki: Sayın Bakan, tek bir kadın genel müdürünüz yok. Bakın, üç yıldır aynı eleştiriyi yapıyoruz, hani ilk yıl belki bu anlaşılabilirdi ama bu anlamda bir erkek Bakanlığın başındasınız, belki de bu yüzden bu kadar vicdansız bir bütçeyle karşı karşıyayız.

Sayın Bakan, sizin getirdiğiniz bu bütçe vahşi kapitalist bir bütçe ve sunum, onu net bir şekilde söyleyeyim. Bunlar eski dünyanın alışkanlıklarıydı ama eski dünyada “Her ne olursa olsun ben o kömürü çıkaracağım, ne olursa olsun o altını çıkaracağım, enerjiyi ne olursa olsun üreteceğim.” diye bir anlayış vardı. Sayın Bakan, bu sunumunuzda herhangi bir şekilde yeni vizyonun işaretini veren bir anlayış bile yok yani “yeşil ekonomi” kavramı bu bütçenizde yok; yeşil ekonomi yeni trend. Bakın, ekolojik bir toplum, ekolojik bir ekonomi, yeşil ekonomi, biz buna ilkesel olarak bakıyoruz ama yalnızca buna pragmatik bile baksanız bir vizyon ortaya koymanız lazım. Neden? Şu beni kaydeden cep telefonları var ya Sayın Bakan, bu cep telefonlarının pili bir gün gidiyor ya, bununla ilgili AR-GE yapıp bu pili bir hafta götürmenin cep telefonu satılacak iki yıl sonra, üç yıl sonra veya bir araba şimdi 300-500 kilometre götürüyordu. Şimdi, Tesla ne yaptı? 1.000 kilometre götüren pil yaptı, 1.000 kilometre götüren, 2.000 kilometre götüren araba satılacak iki yıl sonra, üç yıl sonra. Bunlarda nal toplayan toplumlarsa ne yapacaklar? Efendim, Varlık Fonu buraya geldi, dedi ki mesela: “Ben termik santral kuracağım.” Böyle

bir vizyonu var çünkü eski dünyanın alışkanlıkları, eski dünyanın ekonomik alışkanlıkları, “Termik santral kuracağım.” diye geldi. Siz ne diye geldiniz? “Ben nükleer santral kurmaya devam edeceğim.” diye geldiniz. Oysa yeşil ekonomiyi ilke olarak alan toplumlar nükleer santralleri terk ediyorlar, termik santralleri terk ediyorlar, yeşil ekonomiye geçiyorlar; rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi. Şimdi, diyeceksiniz ki: “Arkadaş, rüzgâr esmezse ne olacak? Efendim, güneş çıkmazsa ne olacak?”

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Bunları yapıyoruz; rüzgâr da yapıyoruz, hepsini de yapıyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Bununla ilgili de yatırım yapıyorlar Sayın Bakan, biliyorsunuz, dünyada bu rüzgâr eserken de güneş açarken de bu enerjiyi depolayacak sistemler üzerine çalışılıyor yani enerji depolama geleceğin bir vizyonu. Bunda öne geçen yani enerjiyi depolayabilen ve yerelde üreten, efendim, esmediği zaman da sisteme enerji verebilme konusunda öne geçen ülkeler geleceğin vizyonunu ortaya koyacak Sayın Bakan ve enerjide öne geçecek, geride kalanlar nal toplayacak. Sayın Bakan, sunumunuz nal toplayan bir sunum, böyle bir vizyon yok burada, “Ben on yıl sonrasının, beş yıl sonrasının hedeflerini ortaya koyuyorum.” diyen bir vizyon yok.

Sayın Bakan, “karbon sıfır” diye bir hedef var bilirsiniz, dünyada pek çok ülke açıklıyor. Almanya dedi ki: “Ben 2028’de karbon sıfır hedefine ulaşacağım.” Ya, şurada bir vizyon koysanız, geçtim 2028’i, “Ben 2035’te, 2040’ta karbon sıfıra ulaştırmak için şu vizyonu koydum.” diye bir hedef koysanız anlayacağım Sayın Bakan, burada böyle bir vizyon yok. Ya, Trump’ın vahşi kapitalizmi dünyayı sarıyordu, “Paris Anlaşması’ndan çıktım.” diyordu, belki de siz de onun sayesinde Paris Anlaşması’na hiç vurgu yapmadınız. G20 içinde Paris Anlaşması’nı Meclisinden geçirmeyen tek ülkeyiz. Trump “Çıkacağım.” dedi, dün çıktı ama bakın, Biden geldi. Ne oldu? Oradaki gençler, yeni ekonominin, yeşil ekonominin savunucuları Biden’a o vaadi verdirdi ve tekrar Paris Anlaşması’na dönecek. Ya, “Biz Paris Anlaşması’nı imzalayacağız, devam edeceğiz, Mecliste onaylanacak.” diye bir vizyon ortada yok. Sayın Bakan, “green new deal” yani yeşil yeni anlaşma konusunda herhangi bir vurgu burada yok, sıfır karbonla ilgili bir vurgu yok. Sayın Bakan, bu anlamda ben bir vizyonunuzun olmadığını düşünüyorum. Yani, yeni ekonomiyi, yeşil ekonomiyi yakalayan bir vizyonunuz olmadığını düşünüyorum. O yüzden de bakın, Tayyip Erdoğan 2011’de 2 trilyon dolarlık bir ekonomi vadetmişti, şu anda 650 milyar dolarlık bir ekonomiyiz. Bu yeni trendleri yakalayamadığımız için biz 650 milyar dolarda kalıyoruz. AR-GE nedir efendim, geleceğin enerjisi nasıl üretilir ve bununla beraber bu telefonları bir haftada çalıştıracak pili ben nasıl yaparım, rüzgârı veya güneş enerjisini nasıl depolarım diye bir vizyon ortada yok. Bu vizyonu ortaya koymadınız, bununla ilgili bir şeyler duymayı sizden beklerdim.

Sayın Bakan, nükleerden bahsettiniz ya 12,5 sentten nükleer enerji almak bu ülkeye ihanettir, onu açıkça söyleyeyim. Bakın, 5 sentten rüzgârı ihale ediyorsunuz, 4-5 sentten güneşi ihale ediyorsunuz ve bunlara doğru trend var. 12,5 sentten nükleer enerjiyi almak bu ülkeye ihanettir. Biz bunun dış politikanın bir diyeti olduğunu biliyoruz, Ruslarla olan belli dış politika anlaşmaları çerçevesinde bir diyet olduğunu biliyoruz ama bu ülkenin yoksul çocuklarına 30 milyar dolar diyet ödetmeye hiçbir hakkınız yok üstelik hiçbir ihtiyaç yokken. Tayyip Erdoğan ne dedi: “2 trilyon dolarlık ekonomimiz olacak.” o yüzden nükleer santral anlaşmasını imzalattı ve buna toplumu ikna etti ama şu anda 650-700 milyar dolarlık bir ülkeyiz. Böyle bir ihtiyacımız var mı Sayın Bakan? Açıkça söyleyin, nükleer santrale benim ihtiyacım var, nükleer santralsiz yapamam diyor musunuz? İkincisi 4-5 sent olan enerjiyi 12,5 sente Ruslardan almanın hesabını bu millete nasıl vereceksiniz Sayın Bakan? Termik santralleri bütün dünya terk ediyor, hâlâ biz termik santral kurma derdindeyiz. Avrupa’nın en kirli havası olan şehirler bizde değil mi Sayın Bakan? Açıkça size soruyorum ya, bunu yaratan da termik santraller büyük oranda. Gidin, Maraş’ta kanser oranı en yüksek, Yatağan’ın etrafında kanser oranı en

yüksek, hâlâ vatandaşlarımız bu anlamda zehirleniyor, hâlâ baca gazları tam anlamıyla filtrelenmemiş ve yeni termik santraller kuruluyor. Bununla ilgili de “Benim termik santral vizyonum var, böyle devam edeceğim.” diyor musunuz hâlâ?

Bakın, Sayın Bakan, “yerelde üretim” artık yeni vizyon bu. Yani efendim “Ben doğuda hidroelektrik santral kurarım, efendim Ilısu Barajı’nı kurarım, o enerjiyi de İstanbul’da harcarım.” Derseniz, enerjinin işte o enerjinin büyük bölümü yolda kayboluyor. Hani kayıp kaçak diyorsunuz ya kaybın büyük sebebi doğuda enerji üretiliyor, batıda enerji harcanıyor. Artık yeni trend yerelde üretmek, kendi evinde, kendi çatısında, fabrikasının kendi çatısında, kendi bahçesinde kurduğu bir rüzgâr türbiniyle fabrikaların üretmesi. Bu konuda da nal topluyoruz Sayın Bakan. Diyeceksiniz ki efendim “2002’de şu kadardı şimdi bu kadar.” Ya, dünya koşuyor, koşuyor bu konuda. Herkes kendi çatısında, kendi evinde, kendi fabrikasının bahçesinde enerji üretiyor. O yüzden de kayıp kaçak da olmuyor ve ekolojik bir şekilde bunlar yapılıyor, depolaması yapılıyor. Bu konuda bir vizyon sizden duyamadık Sayın Bakan.

Elektrikli arabalarla ilgili bir vizyon duyamadık, enerji tasarrufuyla ilgili bir vizyon duyamadık. En büyük enerji üretimi, size söyleyeyim, enerji tasarrufudur. Ya, bununla ilgili bir vurgu yapsaydınız ne olurdu, burada da duysaydık sizden. Bakın, binaların enerji kartı olması gerekiyor değil mi? Kaç binamızın var? Sürekli erteliyoruz bunu, ne ceza kesiliyor ne bir şey, bizim binalarımızın ya yüzde 3’üdür ya yüzde 5’i ya da bilemediniz yüzde 10’udur enerji güvenliği olan, onların çoğu da uyduruk yapılıyor Sayın Bakan. Ya, “Ben üç yıl içinde Türkiye’nin bütün binalarını, bütün fabrikalarını mantolamak için şöyle bir vizyon ortaya koyuyorum.” niye diyemiyorsunuz? İhtiyaç olan yasal düzenleme varsa, gelin, yapalım. Milyarlarca doları biz havaya uçuruyoruz o enerji güvenliği olmayan binalarda ve vatandaşlarımıza daha çok fatura geliyor. Niye böyle vizyon ortaya koyamıyoruz? Enerji bilincini niye yaratamıyoruz Sayın Bakan? Ya, bütün dünyada insanlar evlerinde kazakla otururlar, bizde herkes atletle oturuyor Sayın Bakan, 25 dereceye ayarlıyor kombisini. Ya, ben gittim Hollanda’ya, gerçekten, bakın, 17 dereceye ayarlamış biliyor musunuz? Donuyorum çünkü alışmamışım, onlar alışmışlar, böyle alışmışlar, bilinci o. Kazakla oturuyor, 18 dereceye, 17 dereceye ayarlıyor; bizde 23-25 derece olacak, çocuklar hasta olur, böyle bir bilinç var, oranın çocukları hasta olmuyor, böyle alışmışlar. Ama bu enerji bilinci yok, fabrikada da yok, atölyede de yok, köyde de yok, tarımda da yok, hiçbir yerde bu enerji bilinci yok. “Bu enerji bilincini oluşturmak için kamu spotu yapıyorum.” diyorsunuz. Kamu spotları gecenin üçünde yayınlanıyor biliyor musunuz Sayın Bakan? Kimse o kamu spotlarına ulaşmıyor. Her yerde eğitime ihtiyaç var, bu eğitim bilinciyle ilgili bir vizyonu neden ortaya koymuyorsunuz?

Sayın Bakan, bakın, size iki tane şey gösteriyorum: Doğal gaz, elektrik faturaları. Sayın Bakan, ya iki üç yıl önceye kadar ortalama bir vatandaşımıza elektrik 60-70 lira gelirdi, şimdi 200 liradan aşağı elektrik faturası gelmiyor. Ortalama bir doğal gaz da 100-150 lira gelirdi, şimdi 500 liradan aşağı doğal gaz faturası gelmiyor Sayın Bakan. Ya 2.320 lira asgari ücreti olan bir ülkede 500 lira doğal gaza verdiniz, 200 lira elektrik 700, suyu ve interneti de kat neredeyse 1.000 lira faturalara gidiyor. Nasıl geçinecek bu vatandaşlarımız? Bununla ilgili, şu sunumunuzda bir tane insan yok, insan. Yalnızca üretmekle ilgileniyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Toparlıyorum efendim.

“Ben şu kadar kilovatsaat elektrik ürettim, bu kadar bilmem ne yaptım.” Ya Sayın Bakan, Allah’ınızı severseniz, bu faturaları ödeyen vatandaşlarımızla ilgili niye bir açıklamanız yok? Zorlanıyorlar, darlanıyorlar. Kısıtlı sayıda vatandaşımıza bir kanun çıkardık ama bütün vatandaşlarımızın bu zor günlerde elektrik güvencesini niye sağlamıyoruz?

Bakın, Covid'in tek bir faydası oldu Sayın Bakan, havamız temizlendi. Nihayet doğayla barıştık, işte daha az havamız kirlendi, Covid'in tek bir faydası oldu. Ama Greta'nın sesini gerçekten duyun, bütün dünya gençlerinin, gelecek kuşakların sesini duyun; daha çevreci, daha ekolojik bir vizyonda bu anlamda buluşalım.

Ben açıkça söyleyeyim, 3'üncü yıldır beni hayal kırıklığına uğratiyorsunuz. Demek ki böyle bir vizyonunuz var, vahşi kapitalist bir anlayışınız var; sizi, dünya çocuklarının geleceğini korumak için, "dünyada karbon sıfır" vizyonuna ulaşmak için bu vahşi kapitalist anlayıştan uzaklaşmaya çağırıyorum Sayın Bakan. Yeşil ekonomi, karbon sıfır gibi anlayışlara, "green new deal" gibi anlayışlara dönmeye çağırıyorum. Umarım cevapları verirken sizden bu konuda birkaç şey duyabiliriz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Sındır, buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, çok değerli bürokratlar, Komisyonumuzun değerli üyeleri, aynı zamanda burada bulunan bütün milletvekili arkadaşlarım –doğal olarak, onlar doğal üyeleri- öncelikle Sayın Lütfi Elvan'a yeni görevinde başarılar diliyorum, Sayın Cevdet Yılmaz'a da Komisyon Başkanlığı görevinde başarılarının devamını diliyorum.

Değerli arkadaşlar, aslında konuşulacak birçok şeye bir şekilde değinildi. Böyle sonda olunca birçok konu sizden önce ifade edilmiş oluyor ama ben de bir toparlamaya çalışacağım. Bir kere, enerjiyi konuşuyoruz, enerjinin, hepimizin bildiği gibi aslında iş yapabilme kapasitesi olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum. Yani iş yapabilmeniz için ihtiyaç duyduğunuz kapasitedir enerji. Ne olursa olsun, birey olarak veya kurum olarak, şirket olarak veya ülke olarak bir iş yapmak istiyorsanız, üretmek istiyorsanız ve üretmek büyümek istiyorsanız enerjiye doğal olarak ihtiyacınız var ve şu anda görüşmekte olduğumuz Bakanlığımızın bu anlamda çok önemli bir yeri var.

Bazı arkadaşlarımız, "rasyonalite", "fizibilite" falan gibi ifadeler kullandılar. İşte aramalar, rezerv geliştirmeler, fosil, nükleer, yeni enerji kaynakları, yeni yeni enerjilerin üretimi, enerjiye yatırımlar ama aslında ilk söylenmesi gereken şey ki en temiz enerji olduğunu ben her fırsatta söylüyorum: En temiz enerji, tasarruf edilen enerjidir. Tasarrufa yönelik bu çalışmada, bugün yapılan sunumda veya Bakanlığın varsa da önemsenmediği için belki öne çıkmadığı aşikâr olan, enerji tasarrufuna yönelik, toplumda farkındalık yaratmaya yönelik ben de bir şey görmediğimi ifade etmek istiyorum.

Tabii, en temiz enerji evet, tasarruf edilen enerjidir, bir de enerjinin asıl kaynağı güneştir. Şimdi, güneşi sadece güneş enerji santralleri olarak görmemek lazım. Güneş, ısıyla ve ışıyla enerji kaynağıdır ve yeryüzünün en büyük enerji üretimi toprakta yapılan üretimdir. Yani buğday üretirsiniz, mısır üretirsiniz ve o, insanın ihtiyaç duyduğu enerjiyi sağlar. Esas, temel enerji kaynağı odur.

Tabii, 3,5 milyon hektara yakın tarım arazisinin bugün tarım dışı olduğunu biliyoruz. Sadece buğday üretseniz, buradan elde edeceğiniz enerjinin eş değeri neredeyse 10 bin megavatı bulur, o kullanılmayan tarım arazilerindeki toprağı kullansanız. Yani, enerjiyi salt işte fosil kaynak, fosil enerji veya yenilenebilir enerji... Şunu söylemek istiyorum: Yenilenebilir enerji kaynağına ben bir terim daha ekliyorum "Yenilenebilir enerji kaynağı" ki tarımsal üretim, yenilenebilir enerji kaynağıdır ve bunun üzerinde ısrarla vurgu yapıyorum çünkü buradan biyokütle dediğimiz şey aslında biyolojik kaynağın, biyolojik varlıkların enerji amacıyla kullanımı.

Bir kanun değişikliği getirdiniz, biyokütle tanımına, yani ne akla ne bilime sığmayan, dünyada eşî benzeri olmayan, araba lastik tekerleklerini biyokütle tanımına soktunuz. Ya arkadaşlar, biyokütle, biyolojik temelli bir enerji kaynağıdır. Nedir? İşte biyogaz üretirsiniz, neyden üretirsiniz? Biyolojik

artıklardan, bitkisel atıklardan, atıklardan. Biyoetanol üretirsiniz, neyden üretirsiniz? Yine biyolojik, bir bitkisel kaynaklı... Biyodizel üretirsiniz... Biyomas, işte odun yakarsınız yine yenilenebilirdir, odunu da üretirsiniz. Yine güneş enerjisinden, tabii fotosentez olayıyla güneş enerjisini kullanarak üretiyorsunuz bitkisel üretimi ama fosil yakıttır, lastik tekerliğinin kaynağı fosil kaynaktır, yer altından çektiğiniz petrol türevidir. Ya bunun nesi biyokütle anlamıyorum ama bir de bunun üzerinden yenilenebilir enerji kaynağı diyerek üretim yapan sektöre birtakım imtiyazlar getiriyorsunuz.

Bakın, ben, burada Sayın Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Başkanının, Sayın Mustafa Yılmaz'ın sunuş metninde işte "çevre dostu kaynaklarımızdan" ifadesi var. Değerli arkadaşlar, tamam, güzel çevre dostu, peki niye ÇED süreçlerinden kaçınılıyor? Niye çevresel etki değerlendirme süreçlerinden kaçınılıyor enerji santrallerine yönelik yatırımlarda? Madem "çevre dostu kaynak" esas, bizim sunuşumuzun da altını çizerek vurgulanan bir konu ise çevresel etki değerlendirmesini yapın, sağlıklı yapın. Dolayısıyla toplumumuz, çevremiz, doğamız kirlenmesin ve daha sağlıklı bir geleceğe hep beraber biz de imkân sağlayalım, zemin hazırlayalım.

Şimdi, tabii, bakın bir arkadaşımızın soru önergesine Sayın Bakan yanıt vermiş, arkadaşımız sormuş: "Avrupa doğal gazının bin metre küpünü 120 dolar civarında satın alırken Türkiye'nin aynı miktarda doğal gazı 280 dolara alması nedeni nedir?" Verilen yanıt: "Ticari sır." Yani, dünyada başka ülke ticari sır görmüyor, bildiriyor, açıklıyor Avrupa ülkeleri; biz, neyi ticari sır görüyoruz? Neymiş; ekonomik ve siyasi etkileri olan ticari akitlermiş bunlar, bizim bilmemiz sakıncalıymış. Yani, biz bilemeyeceğiz, biz bilemeyeceğiz bunun mali şeyinin ne olduğunu. Ya, Avrupa 120 dolara alırken bin metreküpünü, bizim 280 doldardan aldığımız ifade ediliyor. Doğru mudur yanlış mıdır, bunu da bilmiyoruz. Aradaki fark 160 dolar, hadi 100 dolar olsun. 45 milyar metreküp doğal gaz ithal ediyorsak biz, buradan yaklaşık neredeyse 4,5 milyar dolar yapar sırf bu aradaki fark üzerinden bir hesap yaptığımızda. Yani, neyin hesabını yapıyoruz, neyin ekonomisini, neyin rasyonelitesini, neyin fizibilitesini yapıyoruz anlaşılır değil.

Bakın, 2019-2023 Stratejik Planı'nızda Sayın Bakan, iklim değişikliğine yönelik hiçbir ifade yok, sadece "Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2023" gibi bir şeyin adı geçiyor ama ne eylemlerde ne stratejide iklim değişikliğine yönelik bir ifade, bir yer verilmemiş.

Değerli arkadaşlar, tabii, benim şurada bir ifade daha var, o dikkatimi çekti "kaliteli enerji" diye. Bu kaliteli enerjiyi nasıl tanımlıyorsunuz, onu merak ettim? Onu özellikle sormak istiyorum EPDK Başkanına. Yani, "Tarımımızın, sanayimizin desteklenmesi ve dışa bağımlılığının azaltılması hedefleri doğrultusunda yerli kaynaklardan üretilen biyodizelin ve etanolün de akaryakıt piyasasında pay sahibi olması sağlanmıştır." Nedir bu pay ve bu konudaki vizyon nedir, gelecek öngörüsü nedir biyodizel konusunda? Bunları da sormak isterim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2019 yılı hesaplarını Sayıştay incelemiş, konut ve iş yerlerine elektrik satan 171 şirketten 37 şirket tüketicilerden tahsil ettikleri Elektrik Enerjisi Fonu'nu -yani tüketiciden alıyor- devlete yatırmamış, 7 şirketse eksik yatırmış. Bunu soruyor Sayıştay, ben de soruyorum. Tabii, Sayıştay millet adına bu denetimi yapıyor ve Türkiye Büyük Millet Meclisinden aldığı yetkiyle yapıyor. Ben de Sayıştayın bu sorgulamasını Sayın Bakana sormak istiyorum. Yani bunun, devlete ödenmeyen bu tutarın ne kadar olduğunu ve ödemelerini yapmayan 44 şirketin -37 artı 7- kimlere ait olduğu konusunda bilgi vermesini rica ediyorum. Kim bunlar, niye ödemiyorlar, niye tahsil edilmiyor bu?

Yine, EPDK'nın Sayıştay raporunda, Kurumun yıllardır kendi kestiği cezaları tahsil etmekten âciz olduğu görülüyor. Yani EPDK kestiği cezanın sadece yüzde 4'ünü tahsil edebilmiş, üstüne üstlük Maliye Bakanlığı Gelir İdaresiyle elektronik ortamda bu cezaların bildirimini, tahsilini hızlandıracak altyapıyı

da kurmamış. Ceza kesilmiş, ondan sonra bırakılmış, gerisi seyredilmiş. Peki, bunlar zaman aşımına girecek mi? EPDK bu konuda görev zararına uğratmış olmayacak mı devleti? Yani elektrik parasını ödemeyen ücretlinin, elektrik parasını ödemeyen esnafın, çiftçinin anında elektriğini kesersiniz, Covid movid hiç önemli değil.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Sındır...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Efendim, sürem mi doldu?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Süreniz doldu, artı otuz saniye de geçti.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Süreyi siz takip ediyorsunuz diye ben bir şey demeyeyim dedim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yok, süreyi görmedim ben Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Buyurun, tamamlayın.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki, tamamlayacağım.

Esnaf, çiftçi zaten elektrik borcundan mağdur; vatandaş zaten yoksulluk, açlık, sefalet, yoksunluk içerisinde ama bu şirketlerden bu cezanın sadece yüzde 4'ü tahsil edilmiş, yüzde 96'sı niye tahsil edilmez? Dolayısıyla 2020 Haziran itibarıyla Kurumun kestiği fakat tahsil edemediği toplam ceza tutarının ne olduğunu, bunların ne kadarının mahkeme aşamasında, ne kadarının tahakkuku kesinleştiği hâlde Kurumun tahsil etmediğini ben bir kez daha sormak istiyorum. Tabii ki, hane halkı dışında, elektrik fiyatlarına gelen zammın AB ülkelerine bakıldığında Türkiye'de en yüksek oranda olduğunu da rakamlar gösteriyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu en yüksek değere ulaşan Türkiye'de bir de vatandaşın sıkıntıları ve Covid pandemisiyle birlikte, üretimden uzaklaşan bir ekonomiyle karşı karşıya durduğumuz bir durum.

Sayın Bakan, tabii ki daha çok soru var, bunlar soru-cevapta da sizlere yöneltilecek ama bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Diliyorum ki ülkemize, geleceğimize, doğamıza, çevremize iyilikler yaralarlar getirir. Bir dilekten öte kalmamasını da rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim, sağ olun.

Şimdi, Sayın Katırcıoğlu'na söz vereceğim, ardından Sayın Abdülatif Şener'e, ardından Sayın Baki Ersoy'a ve daha sonra da Sayın Yaşar Kırkpınar'a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Katırcıoğlu.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, sizin alanınız olan bu enerji konusu gerçekten birçok bakımdan önemli ama benim burada söyleyeceklerim daha çok, yapılan özelleştirmelerin problemleriyle ilgili olacak ama ondan önce birkaç cümleyle genel bir durum tespiti yapmaya çalışayım.

Hepiniz biliyorsunuz ki bir kere, bu özelleştirme, yani eskiden kamunun sağladığı enerji hizmetleri diyelim, daha sonra 1980’li yıllarda neoliberal fikirler çerçevesinde özelleştirme konusuna gelinmişti biliyorsunuz ve o rüzgâra kapılmış bir ülke olarak biz de bundan etkilendik. 1980’de 24 Ocak Kararlarıyla, biliyorsunuz, bu sürece dâhil olduk ve ondan sonraki süreçte de -hani elimizden geldiğince diyeyim- bu yeni neoliberal düzene ayak uydurmaya çalıştık, oraya entegre olmaya çalıştık ve belli ölçüde de olduk doğrusu.

Şimdi, o süreçte, bu entegrasyon sürecinde elektrik piyasalarının özelleştirilmesi konusu gündeme geldi, birçok alanda olduğu gibi bu alanda da özelleştirme gündeme geldi ve fakat ortada bir durum vardı: Enerji üretimi ve tüketimi arasındaki ilişkiler öyle tek kalemde halledilebilecek ilişkiler değildi çünkü bir üretim alanı vardı, bir iletim-dağıtım alanı vardı, daha sonra toptan satış, perakende gibi alanları vardı. Dolayısıyla da bu her üç alanın da -temelde üç alan diye tanımlayarak devam edeyim- kendine özgü özellikleri vardı. Yani şöyle bir fikir geldi: Özellikle üretim alanını rekabete açabiliriz, farklı şirketler gelir, üretim yaparlar. Perakendeyi de açabiliriz özelleştirmeye, tüketiciler de istediği elektrik şirketinden elektriğini alır. Fakat dağıtım doğal tekel dediğimiz bir kategoride bir iş olduğundan -yani bir şirketten daha fazlası işin içinde olduğu zaman daha maliyetli olma ihtimalinden dolayı- bunun bir tekel konumunda kalması genel kabul gördü. Fakat daha sonraki yıllarda, yine biliyorsunuz, özellikle bu doğal tekel konumunda olan şirketlerin bölgesel bazda özelleştirilebilmesi ve bir anlamda kamu tekelinden özel sektör tekeline dönüşmesi sağlanabilirdi. Bir tek şartla, o da fiyatları EPDK’nın kontrol etmesi şartıyla. Yani bir regülatör kurum olarak EPDK tekelleşmiş alanlarda yani tekel gücü olan şirketlerin... Çünkü 3 tane il mesela bir şirkete veriliyor, özelleştiriliyor -tabii bu özelleştirmede mülkiyet ilişkisi yok bildiğim kadarıyla- yani esasında şey yapıyoruz, işletme hakkını devrediyoruz ama sonuç olarak oradaki elektrik dağıtımını... Mesela ne bileyim işte bir tanesini söyleyeyim size: İstanbul Avrupa yakası diyelim veya Anadolu yakası, verdiğiniz zaman bir tek şirket orada dağıtımı yapıyor ve beklenen, daha doğrusu önceden düşünülen şey, bu dağıtımı yapılan elektriğin satışını kendisi yapamıyor olması lazım. Yani perakende şirketler olması lazım ve bu perakende şirketlerin bir rekabet ortamında çalışıyor olması lazım ve EPDK’nın da bu koşulları yaratması lazım aynı zamanda. Şimdi, değerli arkadaşlar, bu böyle olmadı maalesef. Bu, sizin suçunuz değil belki ama bu elektrik piyasasını bugün itibarıyla görece olarak yüksek fiyatlar üretmesinin sebebi bence burada yatıyor. Yani bugün konuştuğumuzda aşağı yukarı 40-50 kuruşa kilovatsaati yanılmıyorsa, bu rakamlar yanlış olabilir ama dağıtım maliyeti olarak baktığımızda da en fazla 30 kuruşluk bir maliyeti var. Dolayısıyla da bölgeden bölgeye değişebilir ama sonuç olarak yüksek kâr marjlarıyla çalıştığını söylememiz mümkün. Bu da kaçınılmaz olarak yüksek fiyatlar ima ediyor diye düşünüyorum. Gerçi son zamanlarda durumda değişiklikler var, bu dağıtım şirketlerinin çoğu, efendim, borçlarını ödeyemez hâle geldiler, o da ayrı bir mesele, ona sonra değineceğim ama söylemek istediğim şey şu: Yapılması gerekenler yapılmadığı için yani tekel konumunda olan ve regüle edilmesi gereken bölgesel bazlı oluşmuş olan tekeller aynı zamanda bölgelerinde perakendecilerle ilişki kurdular. Dolayısıyla da perakende piyasasında rekabetin oluşması beklentisi tümüyle yok oldu bildiğim kadarıyla. Şimdi bu, çözülmesi gereken sorun gibi geliyor bana ve maalesef bunun henüz çözülmediği kanaatindeyim. Şimdi, ben şöyle bir toparladım; mesela, ilginçtir, bu meşhur inşaatçılar yine karşımıza çıkıyor; biliyorsunuz, Cengiz, Limak ve Kolin. Bunlar 4 ayrı bölgede... Bu bölgeleri de sayayım size: Mesela, bir tanesi “CK Akdeniz” adı verilen Antalya, Isparta, Burdur bölgesi tekeline sahip. “CK Boğaziçi” İstanbul Avrupa yakası tekeline sahip. “Çamlıbel” Sivas, Tokat, Yozgat; bir de “Uludağ” var, Bursa ve civarı yanılmıyorsa. Şimdi, dolayısıyla da biz özelleştirirken de aslında -belki o günün koşulları öyleydi, onu bilemem ama- Türkiye’nin özellikle iktidarla yakın ilişkileri olan şirketler grubuna verildiğini gözlemliyoruz, biliyoruz da zaten. Hani şimdi üç dakika kaldı, onun için üzerinde ben çok fazla konuşamam ama mesela Enerjisa’nın üç ayrı

bölgeye sahip olması gibi, Bereket Holdingin üç ayrı yere sahip olması gibi ve bunların kimliklerine baktığınızda da bu şirketlerin sahiplerinin iktidarla yakın ilişkiler içinde olduğunu görüyoruz. Şimdi yani bunu açık da ederim istiyorsanız da...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Katircioğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – İzin verir misiniz.

Burası, sahici konuşmaların yapılması gereken bir yer; burada politika yapamayız, burada ben de politika yapmıyorum. Ben size söyleyeyim yani eğer isterseniz isim isim çıkarırım size ama şimdi, dediğim gibi, iki dakikamı almayın lütfen, konuşuyorum şimdi, bitireyim şu konuşmamı, derdimi anlatayım; derdim gayet açık.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Tamam, sen derdini anlat ama iddia ediyorsun, onlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Lütfen müdahale etmeyin.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Ya, yalanlasınlar beni yani onların elinde benden daha fazla bilgi var.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, dinleyelim. Söz isteyen söz vereceğim ben.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Şimdi, mesela Rekabet Kurumuna bir dava düştü bundan bir süre önce, 2016 yılıydı yanılmıyorsam ve dava, ilginçtir, CK Enerji... Yani bu Kolin, Limak ve Cengiz Holdingin sahip olduğu bir şirket bu CK Enerji. CK Enerji, bu demin saydığım 4 bölgenin sahibi aynı zamanda yani aşağı yukarı bunu söylemem mümkün sanıyorum ve sadece iletim yapıyor olsaydı, eyvallah, ona da razı olabilirdik ama öyle değil. Çünkü perakendeye dâhil oldukları için, perakende şirketlerini kendi kontrollerine almak istedikleri için hem oradaki rekabeti bozuyorlar hem de tüketiciye yansıyan fiyatları da artırma şansını veya imkânını ele geçiriyorlar.

Şimdi, bakın, ben size şöyle söyleyeyim: Bu dava da 2016-2018’de... Biliyorsunuzdur Sayın Bakan, 2018’de bu karara varmış ve karar da şu: Bu şirketlerin yani sözü edilen şirketlerin -Akdeniz EDAŞ, Boğaziçi Elektrik, Çamlıbel Elektrik- kendi alanlarında hâkim durumda olduklarını ve hâkim durumda olan şirketlerin rekabeti bozma şanslarının, ihtimallerinin olduğunu; hatta, giderek kanıtlamışlar ki... Yani bunu kurul kanıtlıyor. Biliyorsunuz, Rekabet Yasası’nın 6’ncı maddesi “hâkim durumun kötüye kullanılması”dır. Hâkim durumu kötüye kullanmanın da belirli marjları ve belirli hesapları vardır ama o hesaplar yapılmış ve ortaya çıkmış ki bu şirketler hâkim durumda. Şikâyet eden kim? Şikâyet eden, bir perakendeci firma. Yanlış hatırlamıyorsam epey ciddi bir de ceza yediler galiba. 1 milyarın üzerinde miydi? Sayın Bakan daha iyi bilir.

Sayın Bakan, özetle şunu söylemek istiyorum: Bakın, dünya bu “neoliberal” dediğimiz dönemi bitirdi artık yani geçen hafta Davos’ta -bunu daha önce de söyledim, arkadaşlar biliyordur- Davos’u kuran ve neoliberal fikirlerin en önemli savunucularından biri olan Klaus Schwab dedi ki: “Bu iş bitti.” Neden “bitti” dedi? Çünkü neoliberal rejimler çok büyük bir gelir dağılımı problemi üretiyorlar hem ülke içinde hem ülkeler arasında; bu tespit edildi. Dolayısıyla da özellikle sizin gibi insanların, herkesin daha doğrusu tüketmek zorunda olduğu bir hizmeti üreten bir Bakanlığın başında olarak ve yöneticileri olarak, karşımızdaki sorun şu: Bu bir gelir dağılımı problemiyle çok yakından ilgili. Dolayısıyla da siz rekabet konusunda, piyasaları düzene sokma konusunda gerçekten adımlar atabilirsiniz...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Katircioğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum, bitiriyorum, son bir cümle...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sataşma vardı.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Paylan, siz niye şey yapıyorsunuz, anlamadım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yardımcı oluyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Anlamadım, niye beni yönlendiriyorsunuz sürekli oradan?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sataşma vardı Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Duyuyorum ben. Bir dakika da geçti, karışmadım, farkındayım ama siz niye müdahale ediyorsunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Müdahale etmek görevim benim.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Tamam, ben konuşuyordum...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ama, Katırcıoğlu konuşuyor, Sayın Katırcıoğlu. Lütfen rica ediyorum ya.

Buyurun, devam edin, tamamlayın.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Sayın Bakan, değerli bürokratlar; ben sözümü sanırım söyledim. Söylemek istediğimi tekrar özetle bir cümle olarak söyleyeyim ve bitireyim. Demek istediğim şey şu: Bütün herkesin kullandığı, herkesin gelirini ilgilendiren bir hizmet üretiyorsunuz ve bu hizmetin gerçekten rekabet koşullarında üretilmesiyle sağlanabilecek olan düşük fiyatlara ulaşamıyorsunuz çünkü düzenlemeler buna müsait değil, dolayısıyla da büyük bir sorumluluğunuz var.

Ben, hepinize teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben müdahale etmeyeceğim de kim müdahale edecek?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Paylan, bakın, her şeyi dikkatle takip ediyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, adalet...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ben konuşmayı kesmedim, artı bir dakika da karışmadım, sırf ondan dolayı. Onu da görmenize rağmen...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İsmail Bey...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Bakın, hâlâ beni dinlemiyorsunuz. Buyurun siz konuşun. Buyurun siz konuşun, ben sonra konuşayım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu arada iki dakika kaynadı.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Bak, ben konuşurken dinlemiyorsunuz bile. Ben, Sayın Katırcıoğlu'na bir dakika geçmesine rağmen müdahale etmedim, o toleransı gösterdim. Daha sonra da bitirmesi için şeyde bulundum. Sizin hemen müdahale etmenizi, karışmanızı ben anlayamıyorum. Yani, biz Sayın Katırcıoğlu'yla hallederiz ikimiz yani bu konuyu, değil mi yani?

Teşekkür ederim.

Sayın Şener, buyurun lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, bakanlıkların, kamu kuruluşlarının değerli temsilcileri, basın mensupları; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Enerji, günümüzde en önemli sektörlerden biridir ancak enerjinin önemi sadece günümüze ait değildir; insanlık tarihini incelediğimiz zaman, her dönemde enerji önemli olmuştur. Günümüzün meşhur iktisat tarihçilerinden Cipolla, dünya iktisat tarihini incelediği kitabında baştan sona enerjinin gelişimini anlatmaktadır. Dünyanın enerji kullanımının artışı, dünyadaki refah düzeyinin artışı olarak tanımlamaktadır. Avcı toplayıcı dönemde insanların sadece enerji olarak, kullanabilecekleri enerji olarak kas güçleri vardır ama tarım devriminden sonra hayvanları ehliştirmek suretiyle onların enerjisinden de yararlanmışlardır ve bu, insanlığa ilave bir refah sağlamıştır. Daha sonraki dönemlerde de aynı şekilde enerji geliştikçe dünyanın refah düzeyi, üretim düzeyi, gelir düzeyi yükselmiştir. İşte, kömürden yararlanmış, rüzgâr enerjisinden yararlanmış, daha sonra petrol, doğal gaz, nükleer enerji ve günümüzde de rüzgâr ve güneş enerjisi insanlığın kullandığı enerji potansiyelini sürekli artıran kaynaklar olmuştur. Ancak, enerji kaynağının ne olduğu önemli olmakla birlikte o enerjinin kullanılabilirliği, ekonomiye adapte edilebilirliği de aynı derecede önemlidir. Çok değerli bir enerji kaynağınız varsa onu ekonomiye açarken gerekli mekanizmaları geliştirmediyse, fizibil olarak piyasaya açmadıysanız, kayıp kaçaklar çok fazlaysa her boyutu itibarıyla, o, zaman zaman ekonomilerin üzerine de yük olur. Örneğin, insanlık tarihi boyunca petrol ve doğal gaz yeryüzünde var olduğu hâlde, 19'uncu yüzyılın sonlarında, otomobiller keşfedilinceye kadar petrolün hiçbir değeri olmamıştır. Petrole değer katan şey otomobillerin icat edilmesidir.

Bir ara Türkiye’de çok popülerdi, hâlâ da zaman zaman kullanılır. İşte, borun önemli bir maden olduğu, bunun en büyük yataklarının dünyada Türkiye’de bulunduğu ve “Bor sadece ekonomik değer itibarıyla Türkiye’yi ayağa kaldırır.” diye bu bor tartışmalarını yıllarca televizyonlardan, gazetelerden izlemiştir. Borla işleyen otomobillerden, uçaklardan bahsedenler çok olmuştur ama borun böyle bir fonksiyonu varsa bile siz boru bir enerji olarak kullanan otomobil veya uçak motoru icat etmediğiniz sürece, onu piyasalaştırmadığınız sürece bir değer ifade etmemektedir.

Aynı zamanda bunun değer ifade edebilmesi için de fizibil olması lazım yani düşük maliyeti olması lazım. Farklı enerji kaynakları içerisinde en düşük maliyetli enerji en büyük avantajı sağlayacaktır. Çünkü enerjiyi yüksek fiyattan piyasaya sunduğunuz zaman, o ülkede üretilen bütün malların maliyetleri yükselecektir; maliyet yüksekliği, kendi sanayimizin, kendi üretim potansiyelimizin rekabet gücünü zayıflatacaktır. O bakımdan düşük maliyet ve o ortaya çıkan enerjiye uygun kullanım ve piyasaya sunum son derece önemlidir. Ancak gördüğüm kadarıyla -bunu bir polemik yapmak için de söylemiyorum- mevcut Hükûmetin enerji politikasıyla -işte, arkadaşlar söylediler- 47 milyar dolarlık borcu olan bir sektör hâline gelmiştir, dağıtılmıştır birilerine -birtakım enerji dağıtımları, üretimleri vesaire- hepsinin arkasında dost, ahabap ilişkileri vardır. Bunların kamuya ve ileride üretim sürecine girdiğinde piyasaya hangi maliyetleri taşıyacağı hesap edilmeksizin, hangi parayı kimin kazanacağıyla bağlantılı hassasiyetlerle enerji sektörü dağıtıma uğramıştır. Maalesef, bu ülkenin büyük bir talihsizliğidir bu, ülkenin sadece bugününü değil, geleceğini de karartacak bir husustur.

Bakın, Akkuyu Nükleer Santrali... Bu Akkuyu Nükleer Santrali’nin yüzde 51’inin hissedarı bellidir, geri kalan yüzde 49’u kime ait, kimindir? Bunun arkasında hangi rantlar var? Doğrudan ilişkiler nasıldır? Bu son derece önemli. Yani yüzde 100 bunun payı kime aittir, ben merak ediyorum. Şimdi, neden önemli bu? Çünkü bir alım garantisi anlaşması var bu santrali yapanlar ile Hükûmetimiz arasında. Buna göre elektriğin kilovatsaatini 12,35 sentten almayı garanti etmiş.

Değerli arkadaşlar, ben geçenlerde termik santrallerle bağlantılı birine sordum. Bu santraller elektriğin kilovatsaatini kaç satıyorlar? Çünkü piyasaya ulaştığı zamanki fiyatı ile santralden çıktığı andaki fiyatı birbirinden farklı; arada başka şirketler var, tüketiciye ulaşana kadar maliyeti artıyor. Söylediğine göre termik santraller 25 kuruştan veriyor elektriği, diğer santrallerin kaçtan verdiğini

bilmiyorum, herhâlde Sayın Bakan söyler ama Akkuyu Nükleer Santrali'yle yapılan anlaşmaya göre bugünün kuru üzerinden devlet 1 kilovatsaatine 100 kuruş alım garantisi veriyor yani şu andaki enerji fiyatının 4 katı alım garantisiyle bir nükleer santral yaptırıyorsunuz. Tabii, bu ileride ne olacak? İleride bunun tamamını müşteriye devretmek mümkün değil, çok yüksek fiyatlar oluşacaktır piyasada. Onun için maliyetin bir kısmı müşteriye yansıtılacak, bir kısmını da devlet hazineden ödeyecektir; aynen yollar, köprüler, havaalanları, şehir hastaneleri gibi. Orada da felaket bir kamusal yük birikiyor; korkunç, geleceğe yönelik ülkenin, devletin maliyetleri artıyor.

Biz, dış borç 230 milyar dolar diyoruz; hayır, Türkiye'nin döviz dayalı borçları 230 milyar dolar değil. Kamu özel iş birliğiyle yapılan havaalanları, köprüler, yollar, şehir hastaneleri ve bu tür geleceğe yükümlülük getiren santrallerin taşıdığı yükümlülükler de aynı zamanda döviz borçlarımız üzerine ilave edildikten sonra Türkiye'nin toplam dış borcu veya döviz cinsinden borcu tespit edilebilir ama eğer birileri mevcut enerji fiyatının 4 katına alım garantili nükleer santral yaptırıyorsa orada problem var demektir.

Hazineyi emme basma tulumba gibi birilerinin; yandaşın, eşin, dostun cebine boşaltacağına ben asla inanmam. Bu, insanın aklıyla alay etmek demektir. Bu mümkün değil. Birileri hazineyi emme basma tulumba gibi birilerinin cebine boşaltıyorsa o yandaşın cebi olamaz; o, olsa olsa bu pompalayanların cebi olabilir. Onun için bu enerji dağıtımlarının şeffaf olması lazım. Sadece bugünü ilgilendirmiyor; Türkiye'yi gelecekte batıracak şeyler bunlar, sanayiye çökertecek şeyler bunlar, insanımızı yaşayamaz hâle getirecek şeyler bunlar. Şeffaf... Verilen ihaleler kimlere veriliyor, hangi yükümlülükler altında veriliyor, sözleşmelerde ne var? Hatta dağıtım ihaleleri kimlere nasıl veriliyor ve bunların yükümlülükleri, şartnameleri nelerdir? Bunların açık seçik, anlaşılır ve toplumsal denetimi sağlayacak şekilde, net bir şekilde yürütülmesi her kamu görevi üstlenenin en temel görevi, yükümlülüğü olmalıdır. Bu yapılmaz ve rastgele “Biz güveniyoruz.” “Biz Hükümetimize güveniriz” “Biz devletimize güveniriz.” “Biz Bakanlarımıza güveniriz.” “Biz milletvekillerimize, bürokratlarımıza güveniriz.” denirse sonunda şeffaf olmayan, denetlenebilirliği olmayan bir sistem ortaya çıkar.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Şener...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ve denetlenemez, şeffaf olmayan bu sistemin içerisinde rol alan aktörler ve belirleyici güçler, ülkenin bugününü değil geleceğini de mahvedecek mekanizmaları kurarlar ve gerçekleştirirler. Ki bu enerji meselesi, gerçekten Türkiye açısından son derece önemli. “Ne kadar önemli?” dersiniz, o kadar önemli.

Vaktiyle 2012 yılında bir makale yazmıştım “Siyasetname” diye “İdeal Siyaset” diye. Bu enerji sorunu bağlamında, Türkiye ile Azerbaycan'ın tek devlet olma ihtimali ve gerekliliği üzerine kafa yormuştum ve makalede bunu, o günlerde yazmıştım. Benden dört, beş sene sonra başka biri...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ara bağlantı...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Nasıl? Anlamıyorum?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ara bağlantı ya Nahçıvan'la.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ya, bağlanma, bağlanmama meselesi değil bu.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Şener...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu başka bir şey. Yani sizde gelişmiş bir iş gücü potansiyeli var ama bir enerji açığı var.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Şener...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – O iş potansiyelinin oraya katkısı olacak. O iş, enerji açığının, oradaki kaynağın buraya katkısı olacak.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bununla bağlantılı faydası olur diye düşündüğüm şey ama bugün şunu...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hâlâ aynı görüşte misiniz?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yazılmış, hem de hakemli bir dergide yazılmış bir makale bu. Dünya âleme ilan etmişim, sonra veririm.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şimdi, değerli arkadaşlar, gerçekten bu enerjide ne olup bitiyor çok şeffaf olması lazım Sayın Hükûmetin.

Hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Baki Ersoy.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (KAYSERİ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Kıymetli Komisyon üyelerimiz, Sayın Bakanım, değerli bürokratlarımız, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, ülkemizin enerji ve doğal kaynaklara olan talebi, ekonomik büyüme ve nüfus artışı sebebiyle her geçen gün artış göstermektedir. Artan taleple birlikte, enerji kaynaklarının temininde dışa bağımlılık söz konusudur. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın müjdesiyle bu konuda ümitlerimiz belki de ilk defa somut olarak yeşermiştir. Fatih sondaj gemimizle keşfettiğimiz 405 milyar metreküpü bulan rezervle ülkemizin bugüne kadarki en büyük hidrokarbon kaynağına ulaşmış olmanın haklı gururunu ve sevincini yaşıyoruz. Bu noktada, yerli ve millî enerji stratejisi çerçevesinde, Türkiye'nin enerji konusundaki makûs ve menfi talihini yenecek keşfin mimarlarından olan sizlere de teşekkür ediyor, Milliyetçi Hareket Partisi mensupları olarak her zaman destek olacağımızı belirtmek istiyorum.

Enerjinin kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve katlanılabilir maliyetlerle sağlanması temel amacımız olmalıdır. Elektrik ve doğal gaz piyasalarında rekabeti tesis edecek şekilde, maliyet bazlı fiyatlandırma uygulamaları yapılması gerektiğini düşünmekteyim.

Linyit rezervlerimiz çevre standartlarına uygun şekilde, elektrik enerjisinin üretiminde kullanılabilecek kapasitededir. Kamu sahasındaki linyit alanlarının ekonomiye kazandırılması için elektrik üretiminde kullanımları sağlanmalıdır. Bu konuda da elektrik üretiminde ithal kaynaklara bağımlılık azaltılabilir ve istihdama da katkı sağlanabilir diye düşünmekteyim. Kendi elektrik ihtiyacını karşılamak amaçlı lisanssız güneş enerjisi santrali ile rüzgar enerjisi santrali uygulamalarının yaygınlaşması sağlanmalıdır. Aynı zamanda, jeotermal ve rüzgâr başta olmak üzere, yenilenebilir enerji kaynaklarından daha fazla yararlanılmalı ve kullanımları teşvik edilmelidir.

Elektrik son kaynak tedarik tarifesıyla beraber, zam, tarife değişiklikleri, aynı oranda elektrik kullanan işletmeler ve fabrikaların farklı faturalar ödemesi adil rekabetin önünü tıkamaktadır. Ayrıca, sanayici, tükettiği elektriğin fiyatını ay sonunda faturası geldiğinde öğrenmekte ve ürettiği malın maliyetini dahi tam olarak hesaplayamamaktadır. Elektrik faturaları yükselen sanayicilerimizi rahatlatmak, üretim maliyetlerini düşürmek ve adil koşullarda rekabetin sağlanabilmesi için elektrik

tarifelerinde mutlaka bir düzenleme yapılmalıdır diye düşünüyorum. Bunun yanında, yine, çiftçilerimiz için tarımsal sulamada kullandıkları elektrikle ilgili faturalarda da indirim yapılması ya da sulu tarım yapan çiftçilerimize destek verilmesi de uygun olacaktır diye düşünmekteyim.

Bunun yanında, doğal gazın arz güvenliğinin güçlendirilmesi ve doğal gazın arzının artırılması gerekmektedir. Bugün, hâlâ, doğal gaz hususunda sıkıntı çeken bölgelerimiz bulunmaktadır. Seçim bölgem olan Kayseri’de, 2020 yılı Haziran ayı sonuna kadar gerçekleştirilen 18 kilometrelik dağıtım hattıyla, toplam doğal gaz dağıtım hattı uzunluğu 5.254 kilometreye ulaşmıştır. Fakat hâlâ, Pınarbaşı, Sarız, Sarioğlan, Akkışla, Felahiye ve Özvatan ilçelerimizde doğal gaz hattı bulunmamaktadır. Tomarza ilçemize 2020 yılında arz sağlanmış olsa da sadece merkezdeki vatandaşlarımız doğal gaz hizmetinden faydalanabilmekte, bazı mahallelerimizde ve hatta merkezde olup da yolları yapılmamış vatandaşlarımız ise henüz doğal gazdan faydalanabilmiş değildir.

Sayın Bakanım, karasal iklimin hâkim olduğu ilimizde kış ayları çok sert geçmekte, don olayları tüm kış ayları boyunca görülmektedir. Bu ilçelerimizdeki vatandaşlarımız, doğal gazın ilçelerine gelmesini büyük bir hasretle beklemektedirler. İlçelerimizde yaşayan vatandaşlarımızın temel ve acil ihtiyacı olan doğal gaz hizmetinin ivedi olarak getirilmesi Kayseri olarak temel talebimizdir.

Sözlerime son verirken Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımıza ve tüm bürokratlarımıza hizmetlerinden dolayı teşekkür ediyor, 2021 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyorum.

Sağ olun Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Ersoy.

Süreyi de tasarruflu kullandınız.

Sayın Kırkpınar, buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkan, çok Saygıdeğer Bakanım, değerli bürokratlarımız, çok kıymetli arkadaşlarımız, hanımefendiler, beyefendiler; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Saygıdeğer Bakanım, tabii, sunumunuzu çok dikkatli bir şekilde takip ettim, sizlere çok teşekkür ediyoruz; gerçekten, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, size ve ekibinize şükranlarımızı sunuyorum çünkü bizlere her gün yeni bir gurur yaşattınız, yaşıtıyorsunuz. Bu anlamda da gerçekten gelecekle ilgili çok ümitli olduğumuzu ben ifade etmek istiyorum.

Burada bütün arkadaşlarımız, gerek muhalefetten gerekse iktidar partisinden, çok ciddi ve önemli katkılar sundular. Ben çok fazla ayrıntıya, rakamlara girmeden konuyla ilgili birkaç hususu arz etmek, ifade etmek istiyorum.

Özellikle, bugün Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Başkanı yeni görevine başladı, ona hayırlı olsun diyorum ve yine dün Lütfi Elvan Bakanımız Hazine ve Maliye Bakanımız olarak seçildi, onu da bir kere daha kutluyorum, tebrik ediyorum.

Dünyamız enerji sektörünün oldukça dinamik olduğu bir dönemden geçmektedir. Bu dönem içerisinde enerji, toplumun refah seviyesine ve ülkenin kalkınmasına doğrudan etki eden önemli bir husus olarak yer almaktadır. Bu nedenle, çevreci, güvenli, yeterli miktarda ve katlanılabilir maliyetli enerji arzını sağlamak, ekonomik ve sosyal hayatın temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Sanayisi, ekonomisi ve nüfusuyla büyümekte olan ülkemizin enerji talebi sürekli artış göstermektedir. Bu enerji

talebini karşılamak üzere “daha çok yerli, daha çok yenilenebilir enerji” stratejimiz doğrultusunda, başta yerli kömür olmak üzere, rüzgâr, güneş, hidrolik, jeotermal gibi yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın enerji portföyündeki payının artırılmasına yönelik çabalarımızı takdir ediyoruz.

Bakanlığımızın bir kısım faaliyetleriyle ilgili yine bizi gururlandıran çalışmaları var. Özellikle sürdürülebilir enerji arzını ve güvenliğini sağlamak için, yine enerji verimliliğini önceliklendirmek ve artırmak için kurumsal ve sektörel kapasiteyi güçlendirmek, enerji ve tabii kaynaklarda bölgesel ve küresel etkinliği artırmak, enerji ve tabii kaynaklar alanında teknolojiyi geliştirmek ve yenilemek, piyasalarda öngörülebilirliği artırmak, sürdürülebilir madencilikle üretim kapasitesine artırmak gibi temel amaç ve hedefler doğrultusunda ülkemize ve milletimize hizmet etmenin önemine işaret etmek istiyorum.

Ülkemiz, enerji kaynaklarının ve taşıma güzergâhlarının çeşitlendirilmesini sağlamaya yönelik projelerde önemli bir aktör olarak yer alıyor ve önemli bir enerji ticaret merkezi olma yolunda emin adımlarla ilerliyor, zaten bölgemiz de bunu gerektiriyor.

Diğer taraftan, yerli ve millî enerji politikamız kapsamında yerli kömür ile rüzgâr, güneş, hidrolik, jeotermal gibi kaynaklarımızın enerji üretim sepetimizdeki payının artırılmış olması da ayrıca önemlidir.

Aynı şekilde, doğal gaz ithalatında yeni kaynak ve güzergâhlarla rekabeti artıracak çalışmalar kapsamında Orta Doğu, Orta Asya, Doğu Akdeniz, Afrika ve diğer potansiyel kaynaklardan sürdürülebilir doğal gaz temin çalışmalarının da devam etmesi gerektiğini ve bunun önemli olduğunu ifade ediyorum.

Ayrıca, 1987’de ülkemizde kullanmaya başladığımız ve sınırlı sayıdaki şehirlerimizin kullandığı doğal gaz, bizim hükümetlerimiz ve bakanlığımız zamanında 81 ilimize yayılmış durumda. Tabii, bazı arkadaşlar bunun fizibil olmadığını ifade ettiler ama sadece bu anlamda fizibile bakmanın doğru olmadığını, sosyal devlet olma ilkesinin de burada gözetildiğini ayrıca ifade etmek istiyorum.

Ülkemiz, uluslararası enerji yatırımlarını harekete geçirecek adımları bugüne kadar atmıştır, bundan sonraki süreçlerde de atmaya devam edecektir.

Enerji sektöründe şeffaf ve tüketicinin korunduğu ve rekabete dayalı, öngörülebilir piyasaların oluşturulması hedeflerimiz çerçevesinde, sektörlerde faaliyet gösteren kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmış ve gerekli altyapılarının oluşturulmasıyla birlikte serbestleşmeye yönelik kuralların uygulanmasına devam edilmiştir. Özellikle, bu anlamda serbest piyasa ekonomisi kuralları gözetilerek özel sektörün de gözetildiğini ifade etmek istiyorum.

Enerji dışa bağımlılığını azaltmak bizim için gerçekten çok önemli. Enerjide dışa bağımlılığı azaltacak önemli hamleler yapıldığını da memnuniyetle görüyoruz. Dışarıya bağımlılığı azaltacak olmanın genel ekonomiye çok büyük katkılar sağladığını yine ifade etmek istiyorum. Bağımsız enerji, güçlü Türkiye’nin en önemli anahtarıdır. Ülkemize ve Avrupa’ya gaz taşıyacak, ortağı olduğumuz TANAP hayata geçirilerek Avrupa bağlantısı yapılmıştır. Bu kapsamda, TANAP ve TürkAkım başta olmak üzere hayata geçirilen yatırımlarla doğal gaz kesinti ve kısıtlamaları artık milletimizin gündeminden çıkarılmıştır.

Kömür arama projemiz kapsamında ülkemizin toplam rezervinin yaklaşık 20 milyar ton seviyesinde olduğunu da memnuniyetle ifade etmek istiyorum.

Madencilik sektöründe yenilikçi yaklaşımlar hayata geçirilmiştir ve geçirilmeye devam ediliyor.

Öte yandan sahip olduğumuz sismik araştırma gemilerimiz marifetiyle yapılan araştırmalar sonucunda, belirlenen lokasyonlarda Fatih ve Yavuz sondaj gemilerimizle derin deniz sondaj faaliyetleri gerçekleştirilmeye devam ediyor.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye tarihinin en büyük keşfini ve 2020 yılı itibarıyla baktığımızda dünyada denizlerdeki en büyük keşfini açıklamış oldu. İnşallah, 2023'te yani cumhuriyetimizin 100'üncü yılında Karadeniz'den çıkaracağımız gazı, vatandaşlarımızla memnuniyetle paylaşacağız.

Şu anda Fatih, Kanuni, Yavuz, Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis sismik araştırma ve sondaj gemilerimiz kıta sahanlıklarımızda sondaj ve araştırma çalışmalarına büyük bir gururla devam etmektedirler. İnşallah, Bakanlığımız, kuruluşumuzun 100'üncü yılında ülkemizi hak ettiği yere memnuniyetle taşıyacaktır.

Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın defaatle ifade ettiği üzere “Bizim, kimsenin hakkında, hukukunda, malında, mülkünde asla gözümüz yok ama herkes de bizim hakkımıza, hukukumuza saygılı olsun.” ifadesini ben, burada bir kere daha hatırlatmak istiyorum. Uluslararası hukuka uygun, millî hak ve menfaatlerimiz neyi gerektiriyorsa orada, o çalışmaları yapmaya devam edeceğiz. Bizim bugüne kadar kendi sahanlıklarımızda yapmış olduğumuz çalışmalarla da bunu bütün dünya görmüş oldu.

Ben, sözlerimi çok fazla uzatmak istemiyorum; bu duygu ve düşüncelerle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2021 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor; Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere Değerli Bakanımıza, Bakanlık çalışanlarımıza, bürokratlarımıza ve buradaki bütün Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize teşekkür ediyor, bütçemizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, çok teşekkür ederiz.

Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.34

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 16.47****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın milletvekillerimiz, 14’üncü Birleşim Üçüncü Oturumu açıyorum.

Sayın Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Değerli Bakanım, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Değerli Bakanım, ben aslen Şanlıurfalıyım ama İstanbul Milletvekiliyim. Şanlıurfa’da sürekli elektrikler kesilir, kesilir, kesilir... Ancak “Bunun esbabı mucibesi nedir, niye kesilir?” denildiği zaman sürekli “Teknik hatalardan.” denilir. Ancak görebildiğim kadarıyla bugüne kadar herkes kayıp kaçaktan bahseder. Benim sizden istirhamım şu: Bu kayıp ne kadardır, kaçak ne kadardır? Kayıpların, kaçakların oranı ayrı ayrı belirtilebilmeli aksi taktirde vatandaş şirketlerin yapmamış olduğu yatırımlardan dolayı zan altında bırakılmakta, şaibeli duruma getirilmektedir. Aslında bunun en büyük sebebi şirketlerdir. Şirketlerin -Şanlıurfa bazında söylüyorum- vurduğu vurgunlarla ilgili ben şimdi size bu fotokopilerden birer tane vereceğim. Bu, bakın, pırasa gibi Sayın Bakanım elimde faturalar var. Bu pırasa gibi faturalarla... Siz bir dakika içerisinde Şanlıurfa’nın Suruç ilçesinden Viranşehir’e gidemezsiniz, Şanlıurfa’nın Hilvan ilçesinden Akçakale’ye bir dakika içerisinde gidemezsiniz bunların hepsinde birer dakikayla faturalar kesilmiş; bu ne demektir? Yerinden oturmuş pırasa doğru gibi fatura kesilmiş durumda demektir. Peki, bu faturayı kesen kişinin sicil numarası aynı, adresler farklı, ilçeler farklı... Kaldı ki şimdi, burada, aşağı yukarı 50-60 arkadaş burada bir arada çalışıyoruz. Bizim evlerimizde hepimizin kullanabileceği elektrik faturalarının 83 lira, 83 lira 20 kuruş, 84 lira veya 90 lira, 91 lira şeklinde gelebilmesi imkânsızdır, hayatın doğal akışına aykırıdır. Burada şirketlerle ilgili Bakanlık ve Enerji Piyasası Kurulu denetim yapmıyor. Bakın, denetim yapılmadığının göstergesinin yine bir fotokopisini belgeyle size ibraz edeceğim ama ben Allah’a inandığım gibi devlete inanıyorum, sizin de bu işin peşini bırakmayacağınıza inanmak istiyorum. Bizzat elektrik idaresinde çalışan personel diyor ki, açık ve net ifadesini şimdi size okuyorum: “2003 yılı Mart ayından beri Şanlıurfa DEDAŞ firmasında çalışmaktayım. Yaklaşık iki üç yıldır kurum hayali fatura çıkarmakta ve çıkarılan bu faturaları ayı tutarlarınca usulsüzce yükseltmektedir.” Savcılık ifadesi burada. Cumhuriyet savcılığı araştırmayı yapmıyor, tahkikatı yapmıyor, takipsizlik kararını veriyor. Yazık günahıdır. Vatandaş bunu hak etmiyor.

Burada bir başka sorun, bunu sizler daha iyi bilirsiniz: Asgari tahakkuk faturası. Ne demek asgari tahakkuk faturası? Yanılmazsam yönetmeliğin 45’inci maddesinde böyle bir ibare geçiyor yani her vatandaş evi boş bıraksa da yazlık evi boş bıraksa da hiç gitmezse de yıllık 180 kilovat kadar bir elektrik faturası kesilebiliyor.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Tanal, toparlayalım lütfen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Ve bu şekilde hiçbir bölgede uygulanmayan asgari tahakkuk faturası Şanlıurfa'da uygulanıyor. Şanlıurfalıların sürekli elektriklerin kesilmesi nedeniyle televizyonları, buzdolapları, çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, bunların hepsi bozulduğu gibi vatandaş üretim yapamıyor. Yatırımı yapmadığı için, elektrik idareleri yani oradaki bu firmalar yeteri kadar yatırım yapmadıkları için, organize sanayi de geliştiği için o ihtiyaca cevap vermiyor.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Çok teşekkür ederim Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Son cümleyi söylüyorum, selamlayarak bitiriyorum Sayın Başkanım, son cümlelerim.

Şimdi, öncelikle bütçeniz hayırlı olsun ama yani Şanlıurfa'daki organize sanayinin daha önceki araç gereçle tükettiği elektrik miktarı ve onu kullanması farklı, daha önceki sisteme göre yapılmış olan elektrik direkleri, kablolar aynen duruyor. Yani eş güdümlü olarak siz yatırımla birlikte elektrik direklerini, elektrik kablolarını, o taşıyıcıları yenilemezseniz kayıp oranı çok fazla oluyor ve vatandaşa kaçak muamelesi yapılıyor. Sizden istirham ediyorum, bu işe el atacağımıza inanıyorum ve güveniyorum, saygılarımı sunuyorum.

Başkanım, sabrınız için de teşekkür ediyorum, sağ olun. Saygılar.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sağ olun, çok teşekkür ederim.

Sayın Ekrem Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, çok değerli Bakan Yardımcılarım, çok değerli milletvekilleri, çok değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, özellikle pandemi süreci içerisinde ekibinizle göstermiş olduğunuz ve Türkiye'nin hiçbir yerinde enerji ulaştırmada veya özellikle iletişim anlamında da herhangi bir sıkıntı olmamasından dolayı, gerçekten, canıgönülden zatıalilerinizi ve ekibinizi kutluyorum.

Tabii, Türkiye'nin belki AK PARTİ hükümetlerinden önce gerçekten enerji sektöründe oturmuş bir enerji politikası yoktu ancak Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte ve AK PARTİ hükümetleriyle birlikte Türkiye'de oturmuş bir enerji politikası, enerji sektöründeki özellikle son yıllarda gelişen muhteşem bir takip ve bu takip neticesinde de özellikle Akdeniz Bölgesi'nde, Karadeniz Bölgesi'nde, Orta Doğu'da, özellikle, Türki cumhuriyetlerde ve bunu çok rahatlıkla ve net bir şekilde de söyleyebilirim, Avrupa'da dahi bugün Türkiye'nin içerisinde olmadığı herhangi bir politikanın, dünya çapında ve özellikle bizim bölgelerimizde devam etme şansı yok. Dolayısıyla, bu anlamda da özellikle geçmişte de Bizim Enerji Bakanlığımızı yapan Sayın Berat Albayrak'a da burada teşekkür ediyorum. Gerçekten, sizinle birlikte de özellikle son yıllardaki bizim deniz filosu dediğimiz araştırma, geliştirme, sondaj ve yurtiçinde de aynı şekilde doğal gaz ve özellikle petrol aramalarında bizi Avrupa'da görev yapan ya da Avrupa tandanslı şirketlerden kurtardığınız için de burada teşekkür etmek istiyorum. Çünkü, bizim elimize geçtikten sonra ve özellikle bu sondaj meselelerini biz hallettikten sonra -siz, bugün sabah ki sunumunuzda da bunu belirttiniz- şu anda günde 50 bin varilin üzerinde Türkiye'de petrol çıkarıyoruz. Bu müthiş bir gelişme. Yeterli mi? Değil ama şudur: Son yıllara baktığımız zaman, kazanmış olduğumuz ivmeye baktığımız zaman, kazanmış olduğumuz yerlilik nedeniyle gerçekten burada tekrar teşekkür ediyorum.

Bu sadece enerjide değil, İHA'lar da öyle, SİHA'lar da öyle. İşte, bugün, Türki cumhuriyetlerine baktığımız zaman, can Azerbaycan dediğimiz zaman bakın bizim gönlümüz kabarıyor, yüreğimiz kabarıyor. Yıllar yılı, bu ülke, işte 1974 Kıbrıs Harbi'ne baktığımız zaman bütün Avrupa... Allah gani gani rahmet eylesin o günkü Sayın Ecevit'e, Sayın Hocamıza ve o tarihte şehit olan şehitlerimize ben

Allahtan rahmet diliyorum. Hep içimizde ukdeydi, ya bize hep şunu söylediler: “Ya, biz, size benzin bile vermesek, sizin uçaklarınız kalkmaz.” Ama bakın, biz şu anda Türki cumhuriyetlerden istediğimizi alıyoruz, istediğimizi yapıyoruz. Rusya dâhil olmak üzere bugün gerçekten Türkiye Cumhuriyeti devletinin politikasını kabul ediyor. Dolayısıyla bu Türkiye’nin özellikle gayrisafi millî hasıladan son yıllarda millî ekonomide gelişen bir neticenin ürünüdür.

Şimdi, şunu söyleyeyim: Rüzgâr enerjisi, yıllardır Türkiye’de yoktu, bakın, bunlar en fazla AK PARTİ hükümetleri döneminde geldi. Yeşil enerji, istediğimiz seviyede değil ama çok iyi bir seviyededir. Enerji depolayan... Yıllarca bakın, biz, gelişmiş ülkelere baktığımız zaman, biz hep hayal ediyorduk ama bu hayalimiz gerçek oldu. Şu anda Tuz Gölü’nün altında müthiş derecedeki... Bunu yapanlardan bir tanesi de benim hemşehrim, hakikaten biz gurur duyuyoruz şu anda. Bu, bir devletin dinamiklerinin üzerine oturmasıdır. Artık ne olursa olsun bu devlet kendisine yeterli derecede enerjisini üretebiliyor, rüzgâr enerjisini üretebiliyor, yeşil enerjisini üretebiliyor. Dolayısıyla şudur: Elbetteki eksik olan kısımlarda biz, devletimizi değil ama devlet yetkililerini eleştirebiliriz, bunda hiçbir problemimiz yok. Ama şudur: Olanlara da bizim burada teşekkür etmemiz lazım.

Yine, bu anlamda özellikle birkaç konuya da değinmek istiyorum. Saygıdeğer Bakanım, kusura bakmayın; şimdi, bir arkadaşımız konuşmasında ben saydım 7-8 kere şöyle dedi: “Beni hayal kırıklığına uğrattınız.” Evet, bu devlet seni hayal kırıklığına uğrattmış olabilir ama gerçekten, bu Bakan, bizim gönlümüzü kabarttı onu özellikle net olarak söyleyeyim. Niye? Çünkü Sayın Bakan çalışıyor. Önemli olan senin hayal kırıklığına uğraman değil, sen bir bireysin. Kendi görüşünü ifade edebilirsin, saygı duyarım ama devlet olarak bir görüş belirttiğin zaman, ilk önce buradaki Bakana ve Bakanla birlikte oturan bütün heyetine teşekkür etmen lazım. Eski dünya ne olursa olsun. Evet, eski dünya da yeni dünya da öyleydi. Siz, bir gün Amerika Birleşik Devletleri’ne veya gelişmiş olan ülkelere baktığınız zaman... Nedir? Adam istediği şeyi sana dikte edebilir. İşte, bu devletin de genlerinde vardır. Geçmişte Osmanlı’ya, Selçuklu’ya baktığımız zaman, bu devletin genleri şudur: İstediklerini yapabiliyor; işte bugün Azerbaycan’da yaptığı gibi, bugün Akdeniz de yaptığı gibi, bugün Karadeniz’de yaptığı gibi. Biz bununla gurur duyuyoruz, onu net olarak söyleyeyim.

Şimdi, dediler ki “Nükleer santrali niye kuruyorsunuz?” Ya, arkadaş ne getirsek karşı çıkıyorsunuz. Yani ne getirelim? Bize söyleyin, dünyada ne istiyorsanız onu getirelim. Bakın, AR-GE bizim dönemimizde... Bütün Bakanlıkların AR-GE’lerine bakın, bütçelerine bakın; hatta şunu söyleyeyim: Şirketlere bakın, özel şirketlere bakın. En fazla AK PARTİ hükümetleri döneminde, en fazla. Özellikle 2018’den sonraya bakın; bütün firmalarda, devlet kademesi dâhil olmak üzere en fazla AR-GE’ye paranın ayrıldığı dönem bu dönemdir. Yani, yazılıma bakın, öyle; teknolojiye bakın, öyle. Yani ne diyorsunuz? Biz bunu yapmayalım mı, ona mı getirmeye çalışıyorsunuz?

“Ruslara diyet...” Kardeşim, bu ülkede hiç kimse hiçbir devlete diyet ödemez. Eğer, bir kişi diyet ödeyecekse o da Türkiye Cumhuriyeti devletine ödenir işte bugün Azerbaycan’da olduğu gibi. Burada diyet miyet, kimse yok yani. Herkes bu devlete baktığı zaman bu devletin geçmiş dönemlerdeki gen yapılarına bakması lazım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye 12 sente alıyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Paylan, müdahil olmayalım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakın, bu, devletler arası olan bir ilişkidir. Bunu alırsın da verirsın de. Birini ucuza alırsın, diğerini pahalıya verirsın. Biz de bugün onlara bir sürü şey veriyoruz.

Bir şey daha söyleyeyim, yerelde üretim. Zaten, geldiğimiz günden beri yerelde üretimi biz yapıyoruz.

Değerli kardeşlerim, şunu söyleyeyim, ben Ağrı Milletvekiliyim. 2014'te Ağrı üzerinden sırasıyla Erzurum'a, oradan Erzincan'a, oradan Sivas'a, oradan Kırıkkale'ye, oradan Ankara'ya doğal gaz geliyordu. Biz alana her indiğimizde herkes şunu söylüyordu: "Bu doğal gaz ta İran'dan geliyor, Ağrı niye yararlanamıyor?" Bakın, Sayın Başbakan o tarihte –şu andaki Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız, Allah sizden, ondan razı olsun ve Sayın Taner Bey'den, o da o tarihteki Bakanımız dediler ki: "Biz her sene ihale yapıyoruz ama ihale rantabl değil." En son 2014'te Sayın Başbakanımız gruptan çıkarken yolunu kestim, Taner Bey'i çağırdı, dedi ki: "Ya, bunu hallet, Ekrem'i bir daha yanıma getirme." Bakın, biz o tarihte şunu getirdik yasal düzenlemeyle: Bir, rantabl olmadığı için fizibil değildi çünkü her giden şirket üç il üzerinden yapıyorlardı, işte Ağrı, Muş, Bitlis, Bingöl vesaire o lokasyonu alıyorlardı ama büyük şirketler girmiyordu.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, tamamlayalım lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Başkanım, bir dakikanızı istirham edeyim.

Dolayısıyla şunu söylediler, dediler ki: "Bir, şirketler üzerinden yapalım, özel idare çünkü bizim. İki, valilikler, belediyeler üzerinden yapalım." Biz o tarihte getirdik -Sayın Kuşoğlu burada olsaydı, kendisi de şahittir; Allah gani gani rahmet eylesin Mevlüt Bey- HDP dâhil olmak üzere herkes karşı çıktı "AKP'nin yeni bir vurgunu." diye. O tarihte Recai Bey bizim Komisyon Başkanıydı, dedim ki: "Başkanım, iki dakika ara verir misiniz?" Mevlüt Bey'in oraya geldik, dedim ki: "Ağabey, şimdiye kadar AK PARTİ... Benim ilim ya! Ne vurgunu?" Anlattım, dedi ki: "Tamam, bir sıkıntımız yok." Şunu söyleyeyim: Bakın, şimdiye kadar bu ülke teröre yaklaşık olarak 300 milyar dolar para ödedi.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, ilave süre verdim, tamamlayalım lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şunu isterdim: Ağrı gibi bir yerde biz yerindelik yatırımı yapıyoruz ya araçlar yakılıyor ya işçiler kaçırılıp öldürülüyor. Arkadaş, nereye gidelim? Bu devlet ne yapsın? Enerji getiriyor "Yok.", yol getiriyor "Yok.", üniversite getiriyor "Yok.", hastane getiriyor "Yok.", baraj getiriyor "Yok.", HES getiriyor "Yok." Ya, ne yapsın bu devlet, ne getirsin?

Bir de dün arkadaşın bir tanesi söyledi: "Gayrisafı millî hasıllada son sıradasınız." AK PARTİ hükümetleri döneminde on sekiz yılda gelen para 18 katrilyon 600 milyon lira. Yeterli mi? Değil. Ama şu var: Siz de biraz yardımcı olun kardeşim. Bugün, 300 milyar dolar teröre gittiye Allah aşkına ya! Kimin cebine gidiyor? Kimin menfaati var?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, Sayın Çelebi, teşekkür ediyoruz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – O zaman şunu yapalım, deyin ki: "Kardeşim, siz..." Bazen birileri diyor ya: "Biz, Kandil'den bilmem ne alıyoruz." Haber gönderin, deyin ki: "Kardeşim, bu ülkeyi rahat bırakın." Bakın, 300 milyar dolar o zaman nereye gider?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, çok teşekkür ediyoruz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Gayrisafı millî hasılaya gelir. Nereye gider? İşte bu ülkenin enerjisine gelir. Nereye gider? Karadeniz'de bulduğumuz gibi Akdeniz'de buluruz, Ağrı'da buluruz, Batman'da buluruz, Kars'ta buluruz, Ardahan'da buluruz, Erzurum'da buluruz, Manisa'da buluruz.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, otuz saniyeniz kaldı.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Kardeşim, ne istiyorsunuz ya?

Bakın, şunu söyleyeyim: Bizim bu topraklarda gidebilecek başka bir yerimiz yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz de aynı uzatma süresini istiyoruz.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Komisyon üyesi; iki dakika verdim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, öyle değil, herkese iki dakika...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakın, bir şey daha söyleyeyim, enerji bilinci...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, çok teşekkür ederiz.

Sayın Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlarımız, çok değerli milletvekillerimiz, basınımızın değerli mensupları; öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2019 kesin hesabı ve 2021 bütçesini görüşüyoruz. Sayın Çelebi'nin yapmış olduğu bu konuşmadan sonra, ben Bakanlığımıza yapmış oldukları çalışmalarından, hizmetlerden dolayı öncelikle bir teşekkür ederek başlayım. Tabii, haklı olarak sürekli eleştirdiğimiz söyleniyor ama muhalefetin de görevi...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Çelebi, bakın, teşekkür ediyor.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Çelebi, size sesleniyorum, dinlemiyorsunuz; size cevap veriyorum, dinlemiyorsunuz; Bakanlığa teşekkürle başladım. Elbette ki tüm bakanlıkların yaptıkları... Sonuçta bu ülkede hizmet veriyorlar; kadrolarımız var, bürokratlarımız yıllardır bu ülkede hizmet veriyor: mutlaka güzel işler, iyi işler yapıyorlar ama biz muhalefet olarak eksikleri, yanlışları söylemek zorundayız. Siz buna bu kadar itiraz etmeyin bence, söylediklerimizden bir anlam çıkarıp gereğini yapmaya çalışın; ben bunu tavsiye ediyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, enerji politikaları tek başına maalesef bir önem taşıyor aslına baktığımız zaman. Çok önemli ülkemiz için ama 3 ayaklı bir dengeyi de korumamız gerekiyor enerji politikalarını düzenlerken; enerji, ekonomi ve çevre ayaklarını bir arada düşünmemiz gerekiyor. Yani ekonomiyi de yormadan, çevreye duyarısız kalmadan enerji politikaları üretmek zorundayız biz. Önemli olanın bu olduğunu düşünüyorum. Enerji alanında kısa dönemli popülist politikalar yerine, çevreye ve emeğe saygılı bir politika üretmek zorundayız. Tabii, bu politikaları üretirken de özellikle de yer altı kaynaklarının çıkarılması ya da yer üstünde kullanılan enerjilerin kullanılması döneminde bu işin, bu enerji tüketimlerinin kullanımlarının yer üstü maliyetlerinin ve getirisinin ne olacağının da iyi hesaplanması gerekiyor. Yani çevreye maliyeti ne olacaktır, vatandaşa maliyeti ne olacaktır? Maalesef ülkemizde bunun yapılmadığını, bu analizlerin yapılmadığını, çevre değerlendirme etkilerinin hiç de göz önüne alınmadığını hep birlikte yaşıyoruz. Bunun çok somut bir sürü örneği var yani hangi birini burada sayalım? Mesela Hasankeyf sular altında kaldı. On iki bin yıllık tarih sular altında neden kaldı, elli altmış yıl çalışacak bir hidroelektrik santral nedeniyle. Bunun yanında, örneğin, Kaz Dağları'na bir Kanadalı şirket geldi altın madeni çıkarmak için, 200 bin ağaç kesti ve bunun Türkiye'ye kazanımı yüzde 5, yüzde 95'ini aldı ülkesine götürdü bu ülkeden. Bu örnekleri çoğaltabiliriz daha fazla ama ben şimdi enerjide özellikle dışa bağımlılığımızla ilgili birkaç noktaya değinmek istiyorum: Şimdi, siz iktidara geldiğiniz de AKP olarak Türkiye'nin enerji tüketiminde dışa bağımlılığı yüzde 68'miş. 2017 yılında yüzde 76'a yükselmiş yani azalmamış, artmış. AKP iktidarında enerji tüketimi de yüzde 89 artarken yerli üretim sadece yüzde 45 artmış.

Şimdi, Sayın Bakan, ben bu noktadan sonra... Örneğin nükleer santral konusu var, biraz önce de değinildi, hemen değinip ben de geçeyim çok kısa. Yani Akkuyu Nükleer Santrali konusu bizim içimizde ülke olarak kanayan bir yara. Şu anda yatırımları da devam ediyor ama Rusya'yla imzalanan anlaşmada hakikaten sayısız ve sonsuz risk söz konusu. Şimdi, enerjide Rusya'ya zaten mevcut aşırı bağımlılığımızın daha da artması söz konusu olacak. Üreteceği elektriğin kilovatsaatine -bir çok arkadaşımız söyledi- 12,35 sentten satın alma garantisi vermemiz yani mevcut fiyatın 3,5 katı

bir fiyat vermemiz... Ben bunu bir kapitülasyon, gizli bir kapitülasyon gibi tanımlıyorum ama bazı arkadaşlarımız -biraz önce Çelebi gibi- “Ülkeler aralarında böyle alır verir.” dedi. Eğer biz bir şey aldıysak Rusya’dan, o zaman lütfen çıkın bunu da açıklayın bize, bu ülke kamuoyu bunu da öğrensin: Rusya’yla yapılan bu anlaşmanın sonucunda biz ne kazandık, ne elde ettik?

Şimdi, Sayın Bakan, sanayi elektrik kaynağında, dağılımlarına baktığımız zaman siz 2020 yılının ilk dokuz ayında elektriğin yüzde dağılımını saydınız, işte, gazda 21,31; yenilenebilir de yüzde 42,41; yerli yüzde 15; ithal kömürde yüzde 21,27 şeklinde. Şimdi, ağustos sonu itibarıyla BOTAŞ tarafından elektrik santralleri müşterileri için uygulanan aylık sözleşme miktarı üzerinde çekişler oldu, yüzde 10 miktarında bir indirim fiyat uygulaması gerçekleştirdi. Ve tabii, BOTAŞ neden yaptı bunu? Sanırım BOTAŞ’ın Rusya-İran-Azeri kontratlarıyla ilgili yani “al ya da öde” esaslı zorunluluğuyla ilgili bir sıkıntı oldu, bu nedenle böyle bir indirim oldu ama bunun bu dağılıma yansımaya baktığımızda, yenilenebilir enerjideki kullanım yüzde 42’den yüzde 34,52’ye gerilemiş, doğal gaz tüketimi yüzde 21,31’den ilk on ayda 28,48’e yükselmiş. Yani, aslında burada, baktığımız zaman, yenilenebilir enerji yüzde 61 demiştiniz, yüzde 48’e düşmüş yani bir düşme var ve bu, sizin “Yenilenebilir enerji kaynaklarını daha fazla kullanacağız, artıracacağız.” hedefinizle de biraz ters orantılı bir hedef olarak görünüyor.

Mesela Sakarya sahasında yeni doğal gaz rezervi bulundu, bu hayırlı olsun. Biz de çok isteriz buradan çok iyi bir kaynak çıkmasını tabii ancak ben bir şey sormak istiyorum; bu arada sorularımızın da not alınmasını rica ediyorum sizlerden, gün sonu cevaplanması için: Mesela 2021 yıl sonu bitecek kontratlar var, bu kontratlarla ilgili ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bu kontratların netlik kazanması gerekiyor; devam edecek mi, etmeyecek mi? Hani, gaz bulduk ya, o anlamda soruyorum. Sonra, özel sektöre ait kontratlarda basına da yansıyan bazı hukuksal sorunlar nedeniyle birtakım belirsizlikler olduğunu görüyoruz; bu kontratlarla ilgili ne yapmayı düşünüyorsunuz? Açıkçası bu soruların da cevaplanması gerekiyor.

Şimdi, Sayın Bakan, ben hedeflerinizin, yürüttüğünüz politikanın ve yatırım planlarınızın çok da uyumlu olmadığını görüyorum. Örneğin, biraz önce de söylediğim gibi, yenilenebilir enerji kaynaklarını artıracaksınız; bunun yanında doğal gaz tüketiminin, doğal gaz çevrim içi santrallerinin kapasitesinin düşürülmesi gerekmez mi yani bunun azalması gerekmiyor mu? Ama bakıyoruz, depolama hedefinizi artırıyorsunuz; doğal gaz depolama hedefinizi hem de 2023 gibi çok yakın bir tarihte 10 milyar metreküp gibi bir rakama yükselteceğinizi sunumunuzda söylediniz. Yani, işte, Silivri Tesisi ve Tuz Gölü Tesisi üzerinden, bunlarda bir kapasite genişlemesi yapacaksınız. Bu doğal gaz depolama tesisinin artırılışında böyle bir çelişki var, bir.

İkincisi: 2023 gibi yakın bir hedef koyduğunuz bu depolama tesisinin artırılışında depolama tesislerinin maliyeti nedir? Bugün bu doğal gaz depolama tesislerinin bağlı olduğu BOTAŞ, borcunu iki yıl da katlamış durumdayken, zarar içerisindeyken bu yapım maliyetini iki yıl içerisinde karşılayabilecek mi? Tamam, evet, Varlık Fonu içerisinde BOTAŞ ve biz onun bu maliyetleri nasıl karşılayacağını, bütçesini elbette göremiyoruz ama bugün ben şunu sormak istiyorum: Tamam, yeni doğal gaz bulduk, yenilenebilir enerji kaynaklarını da artıracacağız; peki, 2023 çok yakın bir hedef değil mi?

Şimdi, depolama kapasitesinin artırılması hedefi uzun vadede doğru bir hedef ancak millet bu kadar işsizken, açken, ülke ekonomik krize sürüklenmişken bu kadar kötü rakamların içinde açıkçası bu hedefin çok da anlamlı olmadığını görmemiz gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Emecan, toparlayalım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Şunu da söyleyebilirsiniz mesela: “Tüketim de artacak bu süreçte.” Ama ben tüketim rakamlarına baktığım zaman, özellikle sanayideki elektrik tüketiminde -önümde rakamlar da var- 2014-2020 arasına baktığımda hiçbir artma olmadığını görüyorum. Üretim olmayınca sanayide tüketim de elektrik tüketimi de olmuyor. Sanayide tüketim artmayınca o zaman bu artışın da çok fazla olmayacağı ortaya çıkıyor açıkçası.

Şimdi, bir de şu müjde konusuna değinmek istiyorum açıkçası. Aslında çok konu var, Sayıştaya da girecektim ama sanırım ona vakit kalmayacak.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Emecan, ek süre veriyorum, toparlayalım lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Karadeniz Bölgesi’nde, evet, bir doğal gaz keşfi oldu, Sakarya sahasında Tuna-1 derin deniz kuyusunda. Şimdi, burada 405 milyar metreküp bir rezervden bahsediyorsunuz. Şimdi, uzmanlarla yaptığımız görüşmelerden ve açıklamalardan da gördüğümüz kadarıyla burada bir rezervuar geometrisinin tam olarak tespit edilebilmesi ve özellikle de bu geometride yer alan formasyonun gözenek yapısının ve geçirgenliğinin tam olarak tespit edilmesi gerekiyor. Şimdi 40 kuyu açılacağını söylediniz. Geometrik formasyon yapısının durumunun tespiti açısından bir kere bu 40 kuyunun açıldığını ve teknik analizlerinin tamamlanmasının yapıldığını düşünelim, şimdi bütün bunlardan sonra rezerv büyüklüğü hakkında ancak yorum yapılabilir. Yani yorum sonrasında ortaya çıkan miktar ticari olarak üretim yapmaya elveriyorsa üretim planı yapılarak ilave üretim kuyuları açılarak doğal gaz üretilir.

Şimdi burada başka bir konu daha var. Mesela bu üretilen gazın bir de taşınması olayı var, borularla taşınması durumu var. Bütün bu maliyetler çıktıktan sonra yatırıma karar verilebiliyor.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Emecan, sözlerinizi tamamlayalım lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bunu bitirmem lazım Sayın Başkan.

Şimdi, Türkiye’de iki adet üretim tesisi var: Gelibolu Marsa ve TPAO Akçakoca. Burada Tuna-1 sahası Karadeniz Ereğli’nin 175 kilometre açığında yer alıyor ama diğer bu 4 adet kuyu 25 kilometre uzaklıkta ve 12 inç çapında borularla taşınıyor. Maliyetini hesapladığımızda, mesela sırf boru hattı maliyeti inçte 12 dolardan 25,2 milyon dolar, kuyu maliyeti içinde olmadan sadece bir boru maliyetine açıkçası ulaşıyoruz.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Emecan, çok teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Son cümlem o zaman, son cümlemi söylüyorum.

Şimdi buradan çıkacak olan 1 trilyon metreküp, günde 20 milyon metre küp çıkacağını hesaplasak bile yani hakikaten yeterli olacak mı bu maliyete katlanmak için? Bununla ilgili bir hesap yaptınız mı? Bu hesabı lütfen bizimle paylaşın. Hangi kontratları nasıl etkiler? İthalat bağımlılığına ne kadar etkisi olacak? Bugün bizimle bu verileri paylaşabiliyor musunuz bilemiyorum. Birkaç sorum daha olacak, onları soru bölümünde soracağım artık.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Emecan, çok teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, umarım bu çelişkilerden de kurtararak ülkemizin sanayi politikalarını daha iyi bir şekilde yönetirsiniz.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim.

Sayın Mustafa Kalaycı...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri, sayın basın mensupları; öncelikle hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Türkiye'nin enerji talebi yıllar itibarıyla genel olarak artmakta, büyüyen ekonomisine paralel olarak gelişim göstermektedir. Ülkemizin enerji politikasının temel önceliği enerji talebindeki artışın güvenli bir biçimde karşılanabilmesidir. Covid-19 salgınının olumsuz etkisiyle bu yıl mart ayından itibaren azalan elektrik talebi, ağustos ayından itibaren tekrar artışa geçerek ağustosta yüzde 3,5; eylülde yüzde 8,4 ve ekim ayında yüzde 5 oranında artmıştır. Elektrik tüketiminde eylül ayı içinde tüm zamanların rekoru kırılmıştır. Aynı şekilde mart ayından itibaren azalan elektrik üretimi de ağustos ayı itibarıyla yüzde 3,8; eylülde yüzde 8,9 ve ekimde yüzde 5,5 artarak tekrar yükselişe geçmiştir. Son aylarda elektrik üretimi ve tüketiminde meydana gelen artış sanayi ve ekonomideki büyümeye de işaret etmektedir. Enerjide artan talebin karşılanmasında rekabete dayalı yatırım ortamı geliştirilmeli ve mali açıdan güçlü, istikrarlı, şeffaf, öngörülebilir, tüketicinin korunduğu ve sürdürülebilirliği de dikkate alan bir enerji piyasasının sürekliliği gözetilmelidir.

Ülkemizde birincil enerji kaynaklarında ithalatın oranı yüzde 72 seviyesindedir. Birincil enerji kaynakları arzında doğal gazın payı yüzde 29, petrolün payı yüzde 29, kömürün payı yüzde 28 ve yenilenebilir kaynakların payı yüzde 14'tür. Türkiye, enerjide ithalata bağımlı bir ülke olup 2019 yılı itibarıyla enerji ithalatı 41,2 milyar dolar düzeyindedir. Türkiye'nin cari açığa önemli bir paya sahip olan enerji ithalatını azaltabilmesi için, hem arz hem de talep yönlü tedbirleri hayata geçirmesini zorunlu kılmaktadır. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi için kapsamlı programlar yürütülmekte, arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payı artırılmakta, ayrıca fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmektedir.

Günümüze kadar hidrokarbon bakımından zengin rezervlere sahip olmayan ülkemizde 21 Ağustos 2020 tarihinde Fatih sondaj gemimiz, Karadeniz'de yer alan Sakarya sahasının Tuna-1 bölgesinde 320 milyar metreküplük doğal gaz yatağı bulmuştur. Aynı bölgede 17 Ekim 2020 tarihinde ilave olarak 85 milyar metreküplük doğal gaz rezervinin bulunmasıyla birlikte toplam doğal gaz rezerv miktarı 405 milyar metreküpe ulaşmıştır. Bu önemli rezerv, ülkemiz tarafından şimdiye kadar keşfedilen en büyük hidrokarbon rezervi olma özelliğini taşımaktadır. Söz konusu sahada doğal gaz üretimine 2023 yılında başlanması amacıyla yatırım hazırlıklarına başlanmıştır. Keşfedilen doğal gaz, gerçekten ülkemiz adına önemli bir kazanım olup ekonomik güvenliğimizi sağlam esaslara bağlayacak, stratejik gücümüze de güç katacaktır. Enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacak bu keşif sonucunda her insanımız ziyadesiyle memnuniyet duymuştur. Bu kapsamda, Sayın Cumhurbaşkanımızı, Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımızı, sondaj gemilerimizde çalışan tüm kardeşlerimizi gönülden kutluyor, şükranlarımızı sunuyoruz.

Ülkemiz, Akdeniz ve Karadeniz'de bulunan doğal kaynakları, her türlü zorluğa direnerek, dış baskıları bertaraf ederek arayış hâlinindedir. Türkiye, egemenlik haklarının korunması adına gerekli tüm hamleleri yapmaktadır. Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemileri ile Barbaros Hayrettin ve Oruç Reis sismik araştırma gemileri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ruhsat sahaları ve ülkemiz deniz yetki alanlarında petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerine yoğun bir şekilde devam etmektedir. İnşallah aramalar olumlu sonuç verecek, yakın zamanda yeni müjdelere ulaşılacaktır.

Sakarya sahasındaki rezervin ve denizlerimizde bulunması muhtemel yeni rezervlerin üretimine geçilmesiyle birlikte ülkemizin enerjide dışa olan bağımlılığının, cari açık ve dış ticaret açığının olumlu yönde etkilenmesinin yanı sıra son kaynak tedarikçisinin katlandığı enerji maliyetlerinin azalması

da beklenmektedir. Keşfedilen doğal gazın, geliştirilen doğal gaz altyapısıyla birlikte mevcut uzun dönemli doğal gaz alım anlaşmalarının yeniden müzakere edilmesi sürecinde, başta fiyat olmak üzere, ülkemize önemli avantajlar sağlayacağı da öngörülmektedir.

Arz güvenliğinin yanı sıra kaynak ülke ve güzergâh çeşitliliği de sağlaması bakımından önem arz eden yüzer LNG depolama ve gazlaştırma ünitesi iskele ve bağlantı hattı yatırımlarına ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Arz güvenliği hususu ve mevsimsel talep dalgalanmaları, doğal gaz depolama kapasitesinin artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Avrupa ülkelerinin depolama kapasitelerinin yıllık tüketimi karşılama oranı ortalama yüzde 20 düzeyindeyken ülkemizde bu oran yaklaşık yüzde 8 seviyesindedir. Kuzey Marmara Doğal Gaz Yer Altı Depolama Tevsi Projesi ile Tuz Gölü Doğal Gaz Yer Altı Depolama Projesi'nin tamamlanmasıyla birlikte 2023 yılında Türkiye'nin toplam yer altı doğal gaz depolama kapasitesinin 10 milyar metreküpe ulaşması öngörülmektedir.

Doğal gazın ülke genelinde yaygınlaştırılması hedefine yönelik çalışmalar da devam etmektedir. Bu çerçevede, doğal gaza sahip olmayan ve merkez nüfusu en az 20 bin olan ilçeler ile belirli kriterleri haiz organize sanayi bölgelerine doğal gaz ulaştırılmasına devam edilmektedir. Doğal gaz arz güvenliği daha da güçlendirilmeli, doğal gaza erişim artırılmalıdır. Temeli 2018 yılında atılan, ülkemizin elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10'unu karşılayacak ve ilk nükleer santrali olacak olan Akkuyu Nükleer Santrali'nin tamamlanmasına ve 2 adet yeni nükleer güç santralinin daha kurulmasına yönelik çalışmalar da sürmektedir.

Enerji, maden, iyonlaştırıcı radyasyon, parçacık hızlandırıcıları ve nükleer teknoloji alanında çalışmalar yapmak amacıyla Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu kurulmuştur. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ve Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü bu kurum bünyesinde birleştirilmiştir.

Yenilenebilir enerji alanında özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi Türkiye açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Avrupa'nın en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip ülkelerden biri olan ülkemizin bu potansiyelinin üretime yönlendirilmesinde son yıllarda önemli bir ivme yakalanması memnuniyet vericidir. Yenilenebilir enerji santrallerinde kullanılan ekipmanın yurt içinde üretilmesi amacı doğrultusunda yıllık 500 megavat güneş paneli üretim kapasitesine sahip Türkiye'nin ilk, Avrupa ve Orta Doğu'nun tek yerli entegre güneş paneli fabrikası, 2020 yılı Ağustos ayında Ankara'da üretime başlamıştır. Fabrikada üretilen panellerin Konya Karapınar Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları Güneş Enerjisi Santrali'nde montajı yapılarak şebekeye elektrik vermeye başlanmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi artırılmalı, yenilenebilir enerji üretiminin şebekeye güvenli bir şekilde entegrasyonu sağlanması amacıyla gerekli planlama ve yatırımlar gerçekleştirilmelidir. Ayrıca, daha verimli ve kendi enerjisini üreten binalar yaygınlaştırılmalı; bu çerçevede, ulusal yeşil bina sertifika sistemi kurulmalıdır.

Ülkemizin jeostratejik konumunun etkin bir biçimde kullanılmasıyla bir enerji ticaret merkezi olması ve EPIAŞ bünyesindeki elektrik ve doğal gaz ticaret platformlarının yeni piyasaya ürünleri geliştirmesi için faaliyetler etkin bir şekilde sürdürülmelidir.

Diğer taraftan, elektrik ve doğal gaz faturaları çiftçinin, sanayicinin ve esnafın önemli bir maliyet unsuru olmuş, aile bütçesinde önemli bir yer tutan harcama kalemleri hâline gelmiştir. Elektrik ve doğal gaz faturası yükü hafifletilmelidir. Keşfedilen doğal gazın, bu yükün azalmasına katkı sunacağına inanıyoruz.

Madencilik sektörünün ülke ekonomisi açısından taşıdığı büyük öneme rağmen, millî gelir içerisindeki payı son yıllarda kısmen artmakla birlikte 2019 yılında yüzde 1,1 düzeyindedir. Ülkemizi madencilikte dünya pazarlarında katma değeri yüksek uç ürünlerde söz sahibi bir ülke konumuna getirmek, ana hedefimiz olmalıdır. Madencilik sektörünün planlanmasında sanayi sektörüyle entegrasyon ön planda tutulmalıdır. Ülkemiz ekonomisi için önemli katkılar sağlayacağı dikkate alınarak tamamen yerli kaynakları kullanan maden ve taş ocakları sektörlerine gerekli destek sağlanmalıdır. Kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine, yüksek ileri teknoloji kullanılarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürmek suretiyle satılmalı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Kalaycı tamamlayalım lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bitiriyorum Başkanım.

Bu amaçla, AR-GE faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılmalıdır. Kabul edilebilir madencilik tekniklerinden uzak bir şekilde faaliyet gösteren maden işletmeleri yakın takibe alınarak sektördeki kayıt dışılık önlenmelidir. Redevans uygulamaları gözden geçirilerek redevansçı firmaların denetimi etkin bir şekilde yapılmalıdır.

Sayın Bakanım, Bakanlığınız ve kurumlarınızın bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın İsmail Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, çok değerli Bakan Yardımcılarımız, çok değerli bürokratlarımız, değerli milletvekillerimiz, Komisyon üyelerimiz ve basın mensuplarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle, bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. Tabii, Türkiye’de enerjinin ne kadar önemli olduğunu hepimiz biliyoruz. Türkiye, geçmiş dönemlere göre hızlı bir büyüme ve gelişme sağladı ve bu yöndeki enerji arzını, talebini karşılama yönünde önemli adımlar attınız.

Tabii, geçmişe dönüp baktığımız zaman, 54’üncü Hükûmette o dönemde Enerji Bakanı olan -Allah selamet versin- Recai Kutan şöyle diyordu 97 yılında: “Biz ilerdeki yıllarda önemli adımlar atmazsak 2000’lerden sonra elektrik kesintileriyle karşılaşabiliriz.” Elhamdülillah, biz iktidara geldikten sonra hiçbir dönemde elektrik kesintisiyle karşılaşmadık. Bu neyi göstermektedir? Bu şunu göstermektedir: AK PARTİ hem Türkiye’nin ne kadar büyüyebileceğine, enerji arzının ne kadar olabileceğine, bunlarla ilgili tüm yatırımları yaptı. İşte, geriye dönüp baktığımız zaman kurulu enerji gücümüzün 30 bin megavattan 93 bin megavata çıkmış olması, kullanılan enerjinin 130 milyon kilovattan 3,3 milyar kilovatsaate çıkması, gerçekten de bu öngörüü yaptığınızı ve gerekli tedbirleri aldığınızı gösteriyor.

Sayın Bakanım, sadece enerjinin devamlılığı, güvenilirliği yanında çok önemli adımlar attınız. Ben burada hassaten sizden önceki Enerji Bakanımız Berat Albayrak Bey’e ve sizlere gerçekten teşekkür ederim. “Niye?” diyeceksiniz. 2014 yıllarında bizim elektrik üretimimizin neredeyse -yanlış hatırlamıyorsam- yüzde 40’ı doğalgazdan oluşmaktaydı, dolayısıyla da Türkiye açısından çok büyük bir risk oluşturmaktaydı. Siz, burada yerli ve millî enerji anlamında çok büyük adımlar atarak bugün

ürettiğimiz enerjinin yüzde 46'sı yenilenebilir enerjiden oluşmakta, yüzde 30'u kömür ve bu kömürde de yerlilik miktarını önemli bir ölçüde artırdınız ve dolayısıyla bugün enerji üretimimizin neredeyse yüzde 60'ını yerli ve millî hâle getirdiniz, doğal gazdan üretilen de yüzde 19.

Diğer bir olay, tabii ki burada yenilenebilir enerjide özellikle rüzgâr enerjisine, güneş enerjisine, jeotermal enerjiye baktığımız zaman neredeyse rüzgârda yüzde 8, güneşte yüzde 4, jeotermalde yüzde 3 gibi rakamlara ulaşmışsınız. Ben bunu çok önemli bir başarı olarak addediyorum; Avrupa'da aşağı yukarı 7'nci sırada, dünyada da 12'nci-13'üncü sırada. Burada tabii ki muhalefetteki arkadaşların buna da vurgu yapmasını beklerdim ben. Niye? Gerçekten, hem enerji arzını, güvenliğini sağlıyorsunuz hem de yerlilik ve milliliğe vurgu yapıyorsunuz, diğer taraftan da bu yeşil enerji oranını önemli bir miktarda artırıyorsunuz. Bundan dolayı, tabii, ben gerçekten de çok teşekkür ediyorum.

Burada nükleer enerji konusunda, şimdi, muhalefetteki arkadaşlar, biz ilk defa Türkiye'de nükleer enerji yapacağız. Ya, şimdi, dünyada aşağı yukarı 33 ülkede 443 tane nükleer reaktif enerji santrali var. Yani Fransa enerjisinin yüzde 71'ini, Güney Kore enerjisinin yüzde 26'sını, ABD enerjisinin yüzde 20'sini bu enerjiden kullanıyor. Bunlar için vatandaşlarının hiçbir önemi yok mu arkadaşlar? (CHP ve HDP sıralarından gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın milletvekilleri, lütfen, dinleyelim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, şimdi, şu var: Biz HES yapıyoruz, karşısınız; nükleer enerji yapıyoruz, karşısınız; termalden, termik santralden enerji üretiyoruz, karşısınız; şimdi, bugün baktık, güneşe de karşısınız. Ya, siz her şeye karşısınız da elektrik kullanılmasına karşı değilsiniz sadece. En fazla elektriği de kullanıyorsunuz. Köprüye karşısınız, otoyola karşısınız, her şeye karşısınız ama hiçbir çözüm üretmiyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Almanya kapatıyor nükleer santrallerini.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Paylan, lütfen, müdahale etmeyelim.

Sayın Güneş, siz Komisyona hitap edin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şunu da ifade etmek istiyorum arkadaşlar, ancak şöyle bir şey olabilir: Mandıra Filozofu filmi var ya, orada sanatçı Müfit Can Saçıntı var, onun yaşadığı gibi yaşatırsanız Türkiye'yi, olur arkadaşlar yoksa öbür türlü, sizle bir yere varmak mümkün değil.

Diğer taraftan, şöyle bir söyleyeyim ben: Tabii, Türkiye, doğal gaz enerjisini buldu. Bu, gerçekten de gurur verici bir olay, hepimiz, 82 milyon bununla sevindi. Ya, siz de sevinin arkadaşlar, rahat olun, sevinin. Niye sevinmiyorsunuz yani niye üzülüyorsunuz ki bunun için? “Bunun yapılması için çok para harcanır.” diye... Yani mutlaka bir üretimin maliyeti olacaktır.

Diğer taraftan, şimdi, dediniz ki bize, sanki Rusya'ya biz fazladan para veriyormuşuz gibi bir algı üretiyorsunuz. Şöyle söyleyeyim ben: Rusya'yla ilgili yapılan anlaşmalar, arkadaşlar, ilk 1987 yılında başlıyor, 1997 yılında İran'la yapılıyor, 1998 yılında yine Rusya'yla Mavi Akım Projesi yapılıyor. Bunların hepsi bizden önce yapılıyor arkadaşlar, biz bunları yapmıyoruz. Buradaki konulmuş kurallara biz sadece uyuyoruz ve burada da 2021 yılında Rusya'yla, Azerbaycan'la olan anlaşmamız bitecek, İran'la da diğer ülkelerle de 2025, 2026 yılında bitecek. Bizim doğal gaz bulmamız da elimizi güçlendirecek arkadaşlar. Bununla da sevinmemiz lazım.

Diğer taraftan, nükleer santralle ilgili dediler ki: “İşte 12-13 sent veriyorsunuz.” Bu da doğru değil arkadaşlar. Bunun ortalaması aşağı yukarı 8 sente... Çünkü adam oraya bir işletme yapacak, onu işletecek ve dolayısıyla da daha sonra, daha sonra bu azalacak.

Sayın Bakanım, ben size şunu ifade etmek istiyorum: Türkiye'nin aşağı yukarı her tarafını doğal gazı kavuşturdu. Nüfusumuzun yaklaşık yüzde 80'ini doğal gaz kullanmakta, 81 ilimiz, 559 ilçemiz, 165 organize sanayimiz doğal gaz kullanmakta. Uşak ilimiz de doğal gaz kullanmakta. Bundan dolayı sizlere ve başta Cumhurbaşkanımıza canıgönülden teşekkür ederiz. Fakat şöyle bir şey var: Uşak ili doğal gazını Eskişehir-Kütahya üzerinden almakta ve nihai uç, son nokta fakat diğer taraftan, doğal gazda herhangi bir kesinti olsa, Eskişehir'de bir arıza olsa Uşak ve Kütahya doğal gazsız kalacak. Oysa bizim güneyimizde bulunan Denizli'den aynı şekilde, ayrı bir hat geçmekte. Bunların arasında 50 kilometrelik bir hat var; bunlar birbirine bağlanırsa eğer hem bizim enerji güvenliğimiz sağlanmış olacak, diğer taraftan da orada bulunan Sivaslı ilçemiz doğal gazı kavuşacak. Bir de Uşak Eşme ilçemiz, kendi ilçem; burada da doğal gaz gelmesi konusunda vatandaşlarımızın çok büyük talebi var, bunu da karşılırsanız çok memnun olurum diyorum.

Sayın Bakanım, bu çalışmalarınızı da gerçekten gıptayla izliyoruz. Allah yardımcınız olsun diyorum. Hem sizlere hem ekibinize canıgönülden teşekkür ederim. 2021 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diler, hepinizi saygıyla selamlarım.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Çok teşekkür ederim Sayın İsmail Güneş. Zamanı tasarruflu kullandığınız için sağ olun, Allah razı olsun.

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, değerli bürokratlarımız, değerli milletvekili arkadaşlarım; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, geçen yılki sunum kitapçığınıza bugün şöyle bir göz atayım dedim öncelikle. Karşılaştırma yapmaya çalıştım, sunum kitapçıkları sayfa olarak hemen hemen aynı çünkü geçen yılki şablon neyse onun üzerinde birtakım değişiklikler yaparak sadece birkaç güncellemeyle sunum hazırlanmış, neredeyse cümlelerin hemen hemen hepsi aynı. Ancak özellikle dikkatimi çeken bir eksikliği tespit ettim; 2020 yılı bütçenizin genel bütçe içerisindeki oranı yüzde 0,38'di, bakın, yüzde 0,38'di ve bu oran da yanlış hatırlamıyorsam geçen yıl ki bütün bakanlıklar arasındaki en düşüğüydü ancak 2021 yılı bütçe sunum kitapçığınızda sadece bu oranı yazmamışsınız. Yani şimdi, ayrılan bütçe rakamı itibarıyla baktığınızda, buraya bu oranı yazmayacak kadar düşük bir oran mı? Yani yüzde 0,38'den daha da mı aşağı bir bütçe de hemen hemen bütün kitapçığı yazdığınız hâlde bu oranı yazmamışsınız, onu özellikle ifade etmek istiyorum.

Şimdi, enerji konusu gerçekten çok önemli. Sizin Bakanlığınıza bağlı bütün faaliyetlerin bir yansıması var Sayın Bakanım. Bakın, enerjiyle ilgili bir çalışma yapıldığında ilgili faaliyetler tarım alanlarını ilgilendirmekte, su kaynaklarını ilgilendirmekte, tarihî eserleri ilgilendirmekte, turizm alanlarını ilgilendirmekte, yerleşim alanlarını ilgilendirmekte hatta orman alanlarını ilgilendirmekte. Özellikle ülkemizde taş ocakları, mermer ocakları, HES'ler çevreye ciddi şekilde zarar verebilecek nitelikte sorumsuzca verilen izinlerle gerçekleşmekte. Bugün, başta Antalya olmak üzere birçok yerde inanılmaz ciddi doğa tahripieri yaşanmakta. Geçen yıl yine bütçe sunum kitapçığınızda geçtiği için ben bahsetmiştim, bu yıl da yine aynı cümleler geçmekte. Bakın, madencilik faaliyetinin bitiminde ilgili sahanın eski hâline getirilmesi veya revize edilmesi konusunda -geçen yıl da mevzu olduğu için söylüyorum- siz Genel Kurula bir iki tane örnek getirdiniz, binlerce taş ocağı, maden ocağının bulunduğu yerlerin sanki iki örnekle genele şamilmiş gibi revize edildiğini ifade etmeye çalıştınız.

Şimdi, Sayın Bakanım, yine geçen yılki sunumunuzda 81 ilin tamamını doğal gazı kavuşturduğunuzunu ifade ettiniz, bu yıl da yine aynı cümle var ama bakın, geçen yıl 530 ilçeydi, bu sene 559 ilçe yani demek ki koca 1 yıl içerisinde ancak 29 ilçeye doğal gazı kazandırabilmiş durumdasınız.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Arı, toparlayın lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum.

Yine, aynı şekilde OSB'ye baktığımızda; geçen yıl 162'ydi, bu sene 165 yani demek ki 1 yılda ancak 3 OSB'ye doğal gaz kazandırabilmişsiniz.

Linyit rezervinde 11 milyar ton ilave yapıldığı ifade edilmekte. Bakın, geçen yıl 10,6'ydı, bu yıl 11. Şimdi, sanki buraya yazdığınız rakam yıllık bir veriymiş gibi geçmekte oysaki değil Sayın Bakanım. Bakın, buradaki cümleleri yazarken okuyanın kafasını karıştıracak nitelikte lütfen yazmayın. 8,3 milyarlık bir rezerv geçtiğimiz yıl 10,6'yımsı, bu yıl 11 yani neredeyse 0,4'lük bir artış söz konusu.

Sayın Bakanım, linyit demişken, bakın, taş ocaklarına, mermer ocaklarına, kömür ocaklarına çok gelişigüzel ve çevre etkilerini araştırmadan izinler verilmekte.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, tamamlayalım lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum, şu cümleyle bitiriyorum: Örneğin, Antalya ili Korkuteli ilçesi Dereköy'de 10 bin dönümlük bir tarımsal sahaya linyitle ilgili bir izin, verilme aşamasında. Bununla ilgili Toprak Kurulu önce izin vermemişti ancak şimdi alanı küçülterek, etrafı dolanarak izin verilmeye çalışılmakta; buraya verilecek olan izin Korkuteli ilçesinde en az 5 tane tarım alanı olan köyü mahvedecektir, bu konuda lütfen bir tedbir alın diyorum.

Bütçenizin –ki küçük bir bütçe ama- hayırlı olmasını diliyorum.

İyi günler, iyi çalışmalar.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın Baki Şimşek...

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Mavi vatanda vermiş olduğunuz mücadele için tebrik ediyorum, başarılarınızın devamını diliyorum. Fatih ve Yavuz gemilerimiz inşallah daha nice başarılarla imza atacaktır, Karadeniz'de, Akdeniz'de, Ege'de inşallah çok daha yüksek miktarlarda doğal gaz bulunmasına vesile olacaklardır.

Sayın Bakanım, ülkenin birçok yerine doğal gaz geldi, bununla ilgili çalışmalar da yapılıyor, Mersin'de de proje çalışması olarak yeni çalışmalar yapılıyor, ben Mersin Milletvekili olarak bunlar için teşekkür ediyorum. Özellikle Anamur'da, Bozyazı'da, Mut'ta yeni çalışmalar yapılıyor, yalnız -tabii ben 3 dönemdir milletvekiliyim- her dönem bunu sürekli gündemde sıcak tutmamıza rağmen Mersin'in Tarsus dışında hiçbir ilçesinde doğal gaz yok, sadece Mersin'in Tarsus ilçesinde doğal gaz var ve Mersin merkezde doğal gaz var. Tabii, nüfusu 100 binlere ulaşan, Türkiye'nin birçok ilinden büyük ilçelere sahip olan Mersin'in ilçelerinde doğal gaz olmaması hemşehrilerimizi ziyadesiyle üzüyor. Bu konuda artık Mersin'e bir öncelik verilmesini talep ediyoruz sizden. Mut'ta, Gülnar'da, Silifke'de, Aydıncık'ta, Bozyazı'da, Erdemli'de, bizim bölgemizdeki insanlar doğal gazı sadece ısınma için değil -çünkü kışlar bizde aşırı soğuk geçmiyor- özellikle seracılıkta da kullanmak istiyorlar yani buna da yasal bir mevzuat uydurulabilirse serada da belirli dönemlerde doğal gazdan faydalanmak istiyorlar. Mersin ile Erdemli'nin arası 20 kilometre yani getirmek kolay, çok zor değil; Silifke keza aynı. Bu noktada, doğal gaz konusunda, Mersin'deki yatırımlara 2021 yılı içerisinde biraz daha ağırlık vermenizi talep ediyorum.

Tabii, Akkuyu, Mersin sınırları içerisinde yapılıyor. Akkuyu'da da çalışmalar ilerliyor, devam ediyor. Mersinli hemşehrilerimizin beklentisi de şu: Böyle büyük bir yatırım yapılıyor, Mersin insanı da burada birazcık pozitif ayrımcılık istiyor Sayın Bakanım. Yani gerek çalışan personel konusunda gerek

iş yapan firmalar konusunda Mersinli hemşehrilerim... Özellikle Gülnar bizim en kırsal ilçelerimizden bir tanesi, çok sayıda da işsizimiz var; burada çalışan firmalar, bölgemizdeki istihdam konusunda Gülnar'a, Silifke'ye, Aydıncık'a, yakın ilçelerimize biraz daha pozitif ayrımcılık yaparlarsa bundan da Mersinli hemşehrilerimiz mutlu olacaklar.

Tabii, Tarsus ve Mut'ta OSB'lerimiz kuruluyor bizim. Özellikle Tarsus OSB, Gıda OSB olarak kuruluyor ve Türkiye'nin büyük organize sanayi bölgelerinden bir tanesi olacak. OSB tamamlandığı zaman yaklaşık 50 bin kişiye istihdam oluşturacak. Tarsus OSB'yle ilgili hem enerjiyle ilgili altyapı yatırımının yapılması gerekiyor hem de doğal gazın buraya gelmesi gerekiyor. Yalnız, bu noktada birtakım sıkıntılar bize iletiliyor OSB Yönetim Kurulumuz tarafından. Şu anda Bakanlığımızın OSB'de altyapı çalışmaları başladı, kanalizasyonla ilgili, yolla ilgili çalışmalar yapılıyor; kamulaştırmayı neredeyse tamamladık; imar işlemleri bitirildi. Buraya öncelik vermenizi istiyoruz çünkü Gıda OSB Türkiye'de bir ilk, özel bir proje. Mersin, dünya bakliyatının merkezi yani dünyanın birçok yerinden bakliyat firmaları Mersin'e yatırım yaptılar; Mersin topluyor, ithal ediyor, bunları işleyip tekrar ihraç ediyor yani Mersin Ticaret Borsasının işlem hacmi –çoğu duyduğu zaman şaşırıyor ama- İstanbul Ticaret Borsasından fazla. Düşünün, Mersin Ticaret Borsasının işlem hacmi İstanbul Ticaret Borsasından fazla; ticaretin serbest bölge, liman ve OSB'lerden dolayı bu kadar hareketli olduğu bir bölge. Buranın altyapı yatırımlarına Bakanlığınıza düşen kısımla ilgili elektrik ve doğal gazda pozitif ayrımcılık bekliyoruz ve hemen ivedi bir yatırım planına almanızı. Çünkü çok hızlı ilerliyor. Belki, beş-altı ay içerisinde inşaat faaliyetleri başlayacak. Bu noktada sıkıntı yaşıyoruz. İşte, Enerjisa getirsin, doğal gazı firma getirsin, şirket getirsin. Biz, direkt BOTAŞ ve TEDAŞ tarafından doğal gaz ve elektrik sorununuzun çözülmesini istiyoruz, OSB'lerin kanununda bu var zaten. Mut'a da getirdiniz mesela, Mut'u siz yaptınız teşekkür ediyoruz ama Tarsus'a da bu ayrıcalığı sağlamanızı bekliyoruz.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Şimşek, tamamlayalım lütfen.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Ben, tabii bir kamyoncu çocuğuyum. Özellikle, kamyoncu esnafına ve çiftçilere ucuz mazot vermenizi talep ediyoruz Sayın Bakanım. Bu zor dönem içerisinde hem çiftçilerimiz hem kamyoncularımız pandemi süreci içerisinde gerçekten çok büyük fedakârlık gösterdiler. Hem ürettiler hem de kamyoncu esnafı bunu Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanına taşıdı. Bu noktada bir indirim yapılabilirse elektrik ücretlerinde, özellikle tarımsal sulamada aynı şekilde.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Tamamlayalım lütfen.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum. Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim.

Sayın Şevkin, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, saygıdeğer bürokratlar; 2021 yılı bütçesinin halk için halktan yana ülke çıkarlarının çevrenin, bilimin ve teknolojinin esas alınarak hayırlı işlerde kullanılmasını ümit ederim.

Elbette, eleştiriler mutlaka gelişim içindir. Sayın Bakan ve bürokratların olumlu yaptıkları şeyler için teşekkür ediyoruz ama muhalefetin bir görevi de bu ülkenin yararı nedeniyle eleştirilerini de ortaya koymaktır. Bundan gocunmamak gerektiğini ve olumlu yanlarının da alınması gerektiğini düşünüyorum. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2021 yılı bütçesi yüzde 20 artırılmıştır. Tabii, burada “görev gideri” adı altında bir ödenek dikkati çekmekte. 2020'nin ilk altı ayında coronavirus salgını da varken bu ödenek nasıl bu kadar hızla aşılabildi, bu konuda harcama kalemlerini öğrenmemiz

mümkün olabilecek mi? Enerji arz güvenliği ve enerji piyasası işlemleri ödeneğinin 117 milyon 605 bin liradan, 250 milyon 559 bin liraya çıkarılmasının gerekçesi nedir? Mersin Akkuyu Nükleer Santral inşaatı için kamunun bir üstlenimi olacak mıdır? Nükleer santralle elektrik malzeme üreten firmalara 2021’de sağlanacak destek nedir? 2021’de başlanacak olan Nükleer Sanayi Destek Programı kapsamında 4 firmaya ne kadarlık destek öngörülmektedir? Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi için Bakanlığın öngördüğü destekleme ödenekleri nedir? Sorularımı burada sormuş olayım.

Yine, yerel yönetimleri güçlendirme kapsamında bir kalem dikkatimizi çekiyor; 2 milyar 720 milyon liraya çıkıyor. Ocak 2020’den beri bunun yönetmeliği hazır ancak ortada 1 tane bile yerli tasarruflu led armatürü olmadığı görülüyor. Bakanlık, 20 bin hedefini dahi tutturmamış; bu yıl 80 bin, 2023’te de 800 bin led armatür taktırmanın peşinde. Ödenek, aydınlatma giderlerinin karşılanması içeriğini de sormak istiyoruz. Sokak, cadde aydınlatması için düşünülen bu led armatür için ayrılan ödeneğin ayrıntıları nelerdir? Elektrikte kayıp kaçığın azaltılması için 2021 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’nda da hedef konmuştur. Ancak, yeni görüşülecek elektrik piyasası torba kanun teklifiyle kayıp kaçak bedellerinin beş artı beş yıl daha yani 2030’a kadar dürtüst aboneden tahsilinin yolu açılmaktadır. Bu, yıllık programdaki hedef böylece hayal olarak kalacaktır. Çünkü Bakanlığa göre elektrik dağıtım ve iletimindeki kayıp kaçak yüzde 13,5; Elektrik Mühendisleri Odasına göre ise yüzde 23 civarındadır. Bugüne kadar şirketlere kayıp kaçak adı altında ödenen miktar ne kadardır? Dağıtım şirketlerinin mevcut kayıp kaçak bildirim oranları ve bunun karşılığında oranlara ödenen bedel nedir? Bunu öğrenmek isteriz.

Şimdi, madencilik konusuna geldiğimizde de kendi ülkesinde maden arayamayan yabancı firmalar gelip burada ormanlarımızı keserek, atığını, pisliğini bize bırakarak ve ucuz iş gücü kullanarak buraya sadece yüzde 5 pay bırakıp milyonlarca yılda oluşmuş ve yenilemeyen kaynak olan madenlerimizi alıp götürmektedir ve maalesef, bu bize başarı olarak sunulmaktadır. Madencilik bakımından ülkemizin durumunun iç açıcı olmadığı ortadadır.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Şevkin, toparlayalım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hızlıca toparlamaya çalışıyorum. Açıkça sektör krizdedir. Her üç ayda bir değişen Maden Yasası’nın toplu bir şekilde, kapsamlı, sektörün her bileşeninin bir araya gelerek yapılması lazım.

Hemen buradan Çukurova bölgesine geçmek istiyorum. Adana Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi kaos hâli on üç yıldan bu yana sürmekte. 4 Enerji Bakanı değişmiş olmasına rağmen tüm Doğu Akdeniz’in bir enerji üssü hâline geleceği ve önemli bir stratejik avantaj olduğu belli olan bu bölgeye nedense hâlâ bir yatırım yapılmamaktadır. 2007’deki kararlar kurulan ve on üç yıldan bu yana hiç çivi çakılmayan Adana Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi hayata ne zaman geçecek? Bütçede buna ilişkin herhangi bir ödenek gösterildi mi?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, çok teşekkür ederiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hemen bitiriyorum efendim, bir cümle.

Yine, Bakü-Tiflis-Ceyhan, Kerkük-Yumurtalık, Adana-Ceyhan Boru Hattı petrolü işletme hedefiyle Yumurtalık’ta arazi tahsis edilen bölgeye 2 milyar dolarlık fon akacağı iddiasıyla yola çıkılan süreçle ilgili Cumhurbaşkanı bilgilendirilmiş midir? Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bu defteri kapatmış mıdır?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın İmam Hüseyin Filiz.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, sayın Bakanlık mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde enerji talebi sürekli artış göstermektedir. Enerji talebinin sorunsuz karşılanması için enerji arzının millî kaynaklarımızı önceleyen bir hedef doğrultusunda yerli, millî ve yenilenebilir olmasına öncelik vermeliyiz.

Ülkemiz toplam enerji üretiminde hidroliğin yüzde 30,2; ithal kömürün yüzde 20,52; doğal gazın yüzde 19,2; linyitin yüzde 15,94; rüzgâr enerjisinin yüzde 7,35; jeotermalin yüzde 3,3; biyokütlein yüzde 1,45; güneş enerjisinin ise yüzde 0,07 payları var. Bu değerler incelendiğinde yaklaşık yüzde 40 enerji, ithalat yoluyla sağlanmaktadır. Hidrolik potansiyelimizin yüzde 55'e yakın kısmı henüz değerlendirilmemekte, rüzgâr enerjimizin ise yaklaşık yüzde 7'sini kullanabilmekteyiz. Bu potansiyellerin kullanılması, ayrıca jeotermal enerjinin yaygınlaştırılması; güneş, biyokütle, dalga ve hidrojen enerjisi gibi henüz kullanamadığımız enerji kaynaklarının enerji arzında boy göstermeye başlaması enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacak adımlardır.

Ülkemizde tüketilen enerjide ağırlıklı olarak doğal gazı bağımlılık söz konusudur. Ülkemiz, ithalatının yaklaşık üçte 1'i ihtiyaç duyduğu enerjidir. Sürdürülebilir kalkınma hedefinin gerçekleştirilebilmesi için bu tablonun değişmesi gerekmektedir. Yerli ve yenilenebilir kaynakların tamamı hızlı bir şekilde devreye sokularak ülkemizin enerjide dışarıya bağımlılığının azaltılması çözümlenmesi gereken en önemli sorunlardan biridir.

Yenilenebilir enerji kaynakları yanında linyitte 8 milyar tonluk rezervle dünyanın en büyük 12'nci ülkesiyiz. Türkiye için önemli bir enerji kaynağıdır. Isı kalitesinin ve yanmada oluşan çevresel kirlilikleri azaltacak teknolojilerin geliştirilmesi hedeflenerek linyitin tüketiminde artış sağlanabilir.

2023 hedeflerinde hidroelektrik enerjide 30 bin megavat, rüzgâr enerjisinde 20 bin megavat güç hedeflenmesi memnuniyet vericidir. Fakat güneş enerjisinde 2023 hedefi 5 bin megavat olarak belirtilmiştir. Lakin güneş enerjisi için 2019 Eylül ayı itibarıyla hâlihazırda 5.594 megavat sağlanabilirken 2023 yılı için neden 5 bin megavata düşmektedir; bunu merak ediyorum.

Enerji sorunlarının çözümlerinde doğru enerji politikası ve stratejilerinin geliştirilmesinde yenilenebilir enerji kaynaklarından ve linyitten daha fazla yararlanmak ve yerli teknolojimizi geliştirmek için üniversitelerin de sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Enerji sektöründe yaşanan ve önümüzdeki yıllarda artarak yaşanacak teknik eleman açığını karşılayabilmek amacıyla eğitim politikaları da bir an önce oluşturulmalıdır.

9'u vakıf olmak üzere toplam 41 üniversitemizde enerji sistemleri mühendisliği bulunmaktadır. Örgün öğretimde 5.355, ikinci öğretimde 817, toplam 6.172 lisans öğrencisi; 860 yüksek lisans öğrencisi ve 186 doktora öğrencisi bulunmaktadır. 54 profesör, 40 doçent, 93 doktora öğretim üyesi, 4 öğretim görevlisi, 96 araştırma görevlisi olmak üzere öğretim elemanı bulunmaktadır. Ayrıca 153 makine mühendisliği bölümünde 153 enerji ana bilim dalının olduğunu göz önüne alarak bir enerji teknolojileri geliştirme seferberliği başlatılmalıdır. İncelediğim kadarıyla, bu bölümlerde yenilenebilir enerjiyle ilgili TÜBİTAK destekli projeler yapılmaktadır. Yapılan bu projeler, yapılan tezler takip ediliyor mu? Bakanlık gerek müfredatlar gerekse tez konularıyla ilgili YÖK'le bir iletişim içinde midir?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Çok teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Sonlandırıyorum.

TÜBİTAK'ın desteklediği projelerin sonuçları herhangi bir şekilde Bakanlığınız tarafından kullanılmakta mıdır? Yine TÜBİTAK ve üniversitelerle MİLRES gibi müşterek projeler gerçekleştiriliyor mu? diyor, bu bütçenin hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Filiz, çok teşekkür ederim.

Sayın Osmanağaoğlu...

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli üyeler, kıymetli bürokratlar; ülkemizin gider kaleminde önemli bir yere sahip olan enerji ithalatı, geçmiş yıllardan bu yana ülkemizin üstündeki en büyük yüklerden bir tanesi. Bu kapsamda son yıllarda gerçekleştirilen ve yerli enerji kaynaklarının keşfine yönelik atılan adımlar çok büyük önem arz etmektedir. Özellikle, geçtiğimiz aylarda Fatih sondaj gemimizin Ereğli'nin 175 kilometre açığında Karadeniz-Sakar Havzası'nda toplamda 405 milyar metreküplük tarihimizin en büyük doğal gaz keşfinin yapılmış olması hepimizi heyecanlandırmıştır. Karadeniz'de yapılan keşfin, rezerv büyüklüğü açısından 2020 yılında denizlerde yapılan en büyük keşif olması sebebiyle de öne çıkmıştır. Ülkemizde mevcut tüketim oranı göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu keşfin 2025 yılı sonrası piyasa ihtiyacının yaklaşık yüzde 30'luk bölümümü de karşılayacaktır. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı olan 2023'te vatandaşlarımızın kullanımına sunulacağının ilan edilmesi de ayrıca mutluluk vericidir.

Sayın Bakanım, elbette bu keşfin tamamen yerli ve millî alt yapıyla yapılması, siyasi ve ekonomik baskıların altında gerçekleştirilmiş olması hepimizi gururlandırmıştır. Bu vesileyle, Fatih sondaj gemimiz başta olmak üzere, denizlerimizde Türk'ün şanlı bayrağını dalgalandıran ve enerji alanında bağımsızlık mücadelemizin ayrılmaz bir parçası olan tüm personelimize sizin aracılığınızla selamlarımı iletiyorum, sizin nezdinizde de teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, bor madeninden rafine bor üretimi sırasında, ortaya çıkan sıvı atığın içerisindeki lityumu geri kazanma üzerine yapılan, AR-GE çalışmalarıyla geliştirilen yeni bir üretim metoduyla, ilk önce yıllık 10 ton lityum üretim kapasitesine sahip lityum karbonat pilot tesisinin 2020 yılı sonu itibarıyla ilk üretimini yapacak şekilde devreye alınmasının planlaması da sevindiricidir. Bu gelişme elektrikli otomobillerde, mobil cihazlarda, batarya teknolojisinde kullanılacak olan yerli üretim lityum araç menzilin artıran, elektrikli araçlarda pil ömrünü uzatan, bataryanın hızlı şarj olmasını sağlayan ve dünya genelinde ham madde olarak nadir bulunan, en yeni teknolojilerden biri olma özelliğine sahip olması açısından da büyük önem arz etmektedir.

2020 yılında sevindirici ve olumlu bulduğumuz bir diğer husus ise Kanuni ve Ertuğrul Gazi gemilerinin ülkemize kazandırılmasıdır. 31 Ocak 2020 tarihinde temin edilen ve modernizasyon çalışmalarını bittiğini bildiğimiz Kanuni'nin, çalışmalarına başlaması ve Türkiye'nin yeni yüzer LNG depolama ve yeniden gazlaştırma ünite gemisi Ertuğrul Gazi'nin de ülkemize en kısa sürede gelmesi temennilerimiz arasındadır.

Yenilenebilir enerji konusunda geçmiş yıllarda atılan adımların, meyvesini vermesiye mutluluk vericidir. Bu manada 2020 eylül ayı sonunda yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranının yüzde 50,4'e yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim tamamlayalım.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – ... üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranının ise yüzde 62,54'e ulaşmış olması sevindiricidir.

Bu duygu ve düşüncelerle, bütçemizin devletimize hayırlı olmasını diliyor, Bakanlık görevine yemin ederek başlayan Komisyon Başkanımız Sayın Lütfi Elvan'ı da tebrik ediyor, yeni seçilen Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'a başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Çok teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın Tulay Hatimoğulları.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Bakan, değerli hazırun; sunumunuzda da ifade ettiğiniz gibi enerji üretiminde dünya ve Avrupa sıralamasında Türkiye ön sıralarda yer alıyor. Ayrıca “Tüketiciyi koruyoruz.” diye bir ibare de vardı sunumunuzda. Ülke büyük bir ekonomik kriz içinde ve pandemi koşullarında faturaların gerçekten el yaktığı bir dönemden geçiyoruz. Elektrik zammını sadece son birkaç ay içinde değerlendirdiğimizde çok yüksek olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla bizim buradan talebimiz, elektriğin devletin bir ticaret kalemi olarak görülmemesi ve elektriğin bir kamu hizmeti olarak görülerek özellikle pandemi günlerinde elektriğin vatandaşlara ücretsiz bir şekilde ulaştırılması ve fatura toplama işine son verilmesi.

Yine, Doğu Akdeniz’deki hidrokarbon aramaları ve sondaj faaliyetleri üzerinde epey detaylı bir sunum yaptınız, sunumunuzda ifade ettiğiniz “Karşımıza hangi zorluklar çıkarsa çıksın doğru bildiğimiz yoldan yürümeye devam edeceğiz.” gibi bir ibare vardı. Şunu sormak isteriz: Uluslararası ilişkiler bağlamında ve Doğu Akdeniz ve kıyıdaş ülkelerle son zamanlarda yürütülmüş olan diplomatik ilişkilerden uzak bu siyasetten biz Türkiye olarak kazançlı mıyız, değil miyiz? Bunun değerlendirilmesi gerekiyor. Şu örneği vermek isterim: Libya’da Trablus merkezli Serrac Hükûmetiyle deniz yetki alanlarının sınırlandırılması, belirlenmesi üzerine anlaşmalar imzalandı. Libya’daki gelişmelere baktığımızda Türkiye’nin söz hakkının iyice azaldığı, Mısır merkezli, Fas merkezli çok ciddi gelişmeler olduğu... Dolayısıyla bu hidrokarbon aramayı merkezine almış olan bu anlaşmalar hükmünü kaybetmiş midir? Bize göre kaybediyor, onu ifade edeyim.

Bir diğer konu: Akkuyu Nükleer Santrali’nin inşaat çalışmaları uzmanların, ekolojistlerin itirazlarına rağmen devam ediyor. Akkuyu Nükleer çalışması Çernobil faciasını hafızalarımıza getiriyor. Ölüm getiren teknolojilerde neden ısrar ediyorsunuz?

Rüzgâr enerji santralleri yenilenebilir enerji olması hasebiyle elbette önemlidir. Ancak şirketlerin maliyetleri ucuz tutabilmek için özellik yaşam alanlarında ve tarım alanlarında RES’leri kurduğunu görüyoruz. Bunun en tipik örneği, Hatay’da Belen ve Samandağ’dadır. Burada da ciddi itirazlar var çünkü tarım alanlarındaki verim düştü ve o civarda yaşayan insanlar enerji nakil hatlarından dolayı da ciddi hastalıklar yaşamaktadır. Bununla ilgili Bakanlığınızın izleyeceği strateji şirketleri korumak mı, vatandaşları korumak mı, doğayı korumak mı? Bu konularda karar verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Ayrıca, madencilik sektöründen bahsettiniz. Bu sektör, maden işçileri olmazsa olmaz bir sektördür ve her sektörde olduğu gibi elbette emekçi çok önemlidir. Sektörlerin yürümesi için bel kemiğidir emekçiler. Fakat özellikle madencilere ülkemizde o kadar kötü davranılıyor ki Soma’da 301 madencinin yaşamlarını nasıl yitirdikleri daha dün gibi hafızalarımızda.

Madenciler patronlarından ücretlerini isterken polis şiddetine maruz kalıyorlar ve buna sizler de izleyici kalıyorsunuz. Madenci bedavaya mı çalışsın? İzmir depreminde kurtarma çalışmalarına katılan Maden Sendikası yöneticileri Ankara’nın girişinde, sokaklarında polis tarafından yerlerde süründürüldüler.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Hatimoğulları, tamamlayalım lütfen.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Tamamlıyorum.

Yine, sizin Bakanlığınıza benim iletmış olduğum bir soru önergesi vardı, henüz bunun yanıtını almadık. Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararlarına göre Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinin enerji nakil hatlarının yapımı amacıyla Ankara, Hatay, Gaziantep, Mersin ve Kilis’teki bazı taşınmazları alelacele kamulaştırma yetkisi Cumhurbaşkanının iznine tabi tutulmuş.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, tamamlayalım lütfen.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Bitiriyorum.

Bu konuda şunu sormak isteriz: Özellikle Adana, Mersin ve Hatay’da son iki üç ay içerisinde sıklıkla yangınlar çıkıyor ve Valilerin yaptığı açıklama elektrik kontağı şeklinde ama sabotaj olduğu çok açık. Burada enerji nakil şirketlerinin ihtiyaçları yerine getirilsin diye mi bu yangınlar çıkıyor? Bu konuyla ilgili çalışmalarınız var mıdır?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın Baha Ünlü...

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan resmî rakamlara göre, konutlarda 1 kilovatsaat elektrik için tüketicilerin 2020 yılı birinci döneminde ödediği tutar bir önceki döneme göre yüzde 7,2; bir önceki yılın aynı dönemine göre ise yüzde 32,3 artarak ortalama 71,2 kuruş olmuştur. Doğal gazda yaşanan artış ise elektrikten daha fazladır. Konutlarda 1 metreküp doğal gaz için tüketicilerin 2020 yılı birinci döneminde ödediği tutar bir önceki döneme göre yüzde 2,4; bir önceki yılın aynı dönemine göre ise yüzde 34,7 artarak ortalama 182,6 kuruş olmuştur.

Sanayi tarafında yaşanan artış konutlara göre daha sınırlı kalmıştır. Sanayide 2020 yılı birinci dönem elektrik fiyatlarına bakıldığında, tüketicilerin 1 kilovatsaat elektrik için ödediği tutar bir önceki döneme göre yüzde 7,1, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise yüzde 21,8 artarak ortalama 58,6 kuruş olmuştur. Sanayide 2020 yılı birinci dönem doğal gaz fiyatlarına bakıldığında ise tüketicilerin 1 metreküp doğal gaz için ödediği tutar bir önceki döneme göre yüzde 1,4 ve bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,2 artarak ortalama 189 kuruş olmuştur.

Peki, soruyorum size: Son bir yıl içerisinde esnafımızın, işçimizin, vatandaşlarımızın geliri bu kadar artmış mıdır? Değerli arkadaşlar, cevap tabii ki hayır. Elektrik borcunu ödeyemeyen yüzlerce ticarethane kepenk kapatmış, elektrik borcunu ödeyemeyen vatandaşlarımız âciz durumuna düşmüştür. Son artışlarla daha da pahalı hâle gelen elektrik fiyatları üzerindeki vergi ve kesintiler aynen devam etmektedir. Bu vergileri ayrı ayrı saymama gerek yok, biliyorsunuz. Diğerleri de yüzde 18 KDV şeklindedir.

Bahsetmek istediğim diğer bir konu da elektrik faturalarına da yansıtılan ve Türkiye ortalaması yüzde 11’in üzerinde bulunan kayıp kaçak oranıdır. Ülke çapında faaliyet gösteren 21 dağıtım şirketi yeterince yatırım yapmadığı için kayıp kaçak elektrik kullanımındaki oran bir türlü azalamamaktadır. Ayrıca, dağıtım şirketlerinin yatırımlarının artırılması dışında maliyet esaslı tarifeye geçilmesi ve çapraz sübvansiyonun sonlandırılması gerek kayıp kaçığın düşürülmesi ve gerekse şirketlerin veriminin ölçülmesi açısından önem arz etmektedir. Bu konuda nasıl bir hazırlık ve düşüncede olduğunuzu ve hedeflerinizin ne olduğunu burada sormak istiyorum.

Diğer bir konu da elektrik ve doğal gaz temelli enerji üretiminde iktidarın uyguladığı yanlış özelleştirme politikaları ve yanlış yapılan stratejik ve uzun vadeli planlardır. Bu iki piyasa, devletin yüksek düzeydeki destekleri sayesinde ayakta durmaktadır. Burada enerji piyasalarındaki yapısal sorunların çözülmediği, şirketlere imtiyazlar sağlandığı ve vatandaşımızın fatura yükünün sürekli artırıldığı görülmektedir.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Toparlayalım Sayın Vekilim.

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Bu nedenle, elektrik fiyatlarının tüm yönleriyle tekrar değerlendirilmesi, ulusal tarifenin uygulanmasının meydana getirdiği çapraz sübvansiyonun bir an önce sonlandırılması, elektrik kayıp kaçak oranlarının bölgeler bazında en uygun değerlere çekilmesi için uygulama ve denetleme mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir.

Sayın Bakandan Osmaniye'nin doğal gaz gelmeyen ilçelerine de bir an önce doğal gaz getirilmesini rica ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Olcay Kılavuz, buyurun lütfen.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlarımız ve basınımızın saygın temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Bugün, ülkemiz bulunduğu konum itibarıyla enerji koridorlarının kavşak noktasında yer almaktadır. Bu sebepten ötürü hem enerjinin hem de ülkemizin stratejik önemi açık bir biçimde anlaşılmaktadır. Birçok enerji üretim faaliyeti de ülkemizde bizzat yapılmaktadır. Enerji üretim faaliyetlerini artırmak, ülkemiz ve milletimiz adına oldukça önemlidir. Yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşmak, Türkiye'nin enerji politikalarında önemli ve ciddi bir adım olacaktır. Ülkemizin bölgesel ve küresel bir güç olmasının yolu, enerjide dışa bağımlılığı azaltmaktan geçmektedir. Bu kapsamda, Akdeniz ve Karadeniz'de yapılan sondaj çalışmaları ve bulunan doğal gaz rezervleri, devletimiz ve milletimiz adına büyük bir mutluluktur. Bu çalışmalarda yoğun bir gayret gösteren Sayın Bakanımıza ve Bakanlık çalışanlarımıza teşekkürlerimi ve tebriklerimi iletiyor, başarılarının devamını diliyorum.

Özellikle, Mersin Akkuyu'da yapımına başlanan nükleer enerji santrali, Türkiye adına gelecek yıllar ve yüzyıllar için çok büyük bir projedir. Mersinli hemşehrilerimizin nükleer enerji santralinden daha fazla yararlanmasını beklemekteyiz. Çevre dostu enerji politikalarının teşvik edilmesi de önemli bulunmakta. Türkiye, mevcut kömür, su, rüzgâr, güneş, jeotermal gibi yenilenebilir kaynaklarını en üst düzeyde değerlendirmelidir. Özellikle seçim bölgem Mersin gibi güneşli gün sayısının fazla olduğu bir şehirde, güneş enerjisinin yaygınlaştırılması ve yerel rüzgâr sanayisinin desteklenmesi Mersin'imize ve doğamıza önemli katkılar sunacaktır.

Ülkemizin sürdürülebilir bir su politikası oluşturması da stratejik öneme sahiptir. Elektrik üretiminde kullanılan hidroelektrik ve termik santrallerin çevresel etki değerlendirmeleri hassasiyetle yürütülmelidir. Mersin, ülkemizin önde gelen sanayi şehirlerinden biridir. Bu sebepten ötürü, Mersin'imizin sanayide kullanılacak enerji talebinin karşılanmasını şehrimiz, bölgemiz ve ülkemiz adına önemli bir konu olarak görmekteyiz.

Bununla birlikte, Mersin'in ekonomisi ve sanayisine canlılık getiren, hava ve çevre kirliliğinin önlenmesini sağlayan ısınma ve enerjide kullanımı kolaylaştıran doğal gaz kullanımının artırılması sağlanmalıdır. Mersin'imizin kentsel gaz ihtiyacının belirlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak ve Çamlıyayla, Erdemli, Silifke, Mut, Gülnar, Aydıncık, Bozyazı ve Anamur'a doğal gaz erişimi sağlamak beklentilerimiz arasındadır.

Mersin, akaryakıt ve gaz dolum tesislerinin de önemli merkezlerinden biri olmuştur. Bu konuda gerekli destek ve teşviklerin verilmesi sağlanmalıdır. Mersin ülkemizin en önemli tarım kentlerinden biridir. Tarımda elektrik ve mazot kullanımında vergi alınmaması ve üreticilerimizin kullandığı elektriğin uygun fiyatlarda verilmesinin sağlanması, Türk tarımına ve üreticilerimize büyük katkılar

sunacaktır. Mersin'imizin ihtiyaç duyulan bölgelerinde dağıtım tesislerinin ve elektrik şebekelerinin yenilenmesi, bakımlarının düzenli olarak yapılması ve yaşanan arızaların en aza indirilmesi de beklentiler arasındadır. Enerjinin verimli ve etkin kullanımına yönelik çalışmalar desteklenmeli, enerji tasarrufu bilinçli bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Kılavuz, lütfen tamamlar mısınız?

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Sayın Bakanım, bütçemizin devletimize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bedri Yaşar, buyurun lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) –Teşekkür ederim.

Değerli Başkanım, Komisyonun değerli üyeleri, kurumun kıymetli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, enerji üretimi derken öncelikle çevresel etkiler çok önemli. Ben seçim bölgem Samsun'dan örnekler verebilirim. Özellikle, Kavak bölgesi, Şahin Dağları'nda şu an altın madeni aramalarıyla ilgili sondaj çalışmaları devam ediyor. Yine, bunun paralelinde Çarşamba'da biyokütle tesisi şu günlerde devreye alındı alınacak. Sivil toplum kuruluşlarıyla aralarındaki mücadele devam edip gidiyor. Yani bu tarımsal arazilere özellikle bu tür -biyokütle de olsa ne tür amaçla olursa olsun- yatırımların yapılmasını ben şahsen doğru bulmuyorum. Düşünün, 1 santim yüksekliğindeki toprağın oluşması yaklaşık dört yüz beş yüz yıl sürüyor yani biyokütle tesisi çok daha... Çünkü bu, bulunduğu alanın üzerinde çıkmıyor, daha başka bir alanda da yapılabilir, sadece taşıma maliyeti çıkar diye düşünüyorum. Dolayısıyla yine bunları bol miktarda biz termik santrallerde de gördük, termik santrallerin bacalarıyla ilgili çalışmalarda da gördük. Yani tamam, Türkiye'nin enerji ihtiyacı var, bu salondaki hiç kimsenin buna karşı olduğunu sanmıyorum ama insan hayatının bundan daha değerli olduğunun da ben altını çizmek istiyorum.

Diğer taraftan, özellikle Türkiye'nin gaz konusundaki ihtiyacının yaklaşık yüzde 4'ünü, 5'ini Trakya'daki sahalardan karşılıyor, geri kalan kısmını da ithalat yoluyla karşılıyoruz. Maalesef, Türkiye Avrupa'ya nazaran gazı en pahalı kullanan ülkelerden biri. Bugün Avrupa'da aboneler yaklaşık 110 120 dolarlar mertebesinde bin metreküpünü kullanırken biz, 180 ve 250 dolar arasında gaz tüketiyoruz. Tabii, 2003 yılından beri de hep gaz bulundu müjdeleriyle toplum bilgilendiriliyor, siz de en son, bizi bu konuda Karadeniz'de bulunan gaz miktarıyla müjdelemiştiniz. Bunun yatırım maliyeti nedir? İşte, satın alıyoruz ama üretiyoruz da. İnşallah, ümit ediyoruz ki üretim maliyetlerimiz de uygun olur, bir an önce de bu üretimler başlar, bu müjdeli haberler fiile döner, gerçeğe döner çünkü çok ciddi rakamlar ödüyorum yurt dışına biz. O da bir muamma tabii. Yani bizim şu an 3-4 tane gaz kaynağımız var, mesela Rusya'dan 188 dolara, İran'dan 191 dolara, Azerbaycan'dan da bizdeki rakamlara göre 180 dolara bin metreküpünü alıyoruz. Bu da pahalı bir gaz tabii dolayısıyla kullan ya da kullanma ödemediğimiz bedeller var. Bu gaz, Karadeniz'deki gaz ümit ediyoruz ki bir an önce işleme girer, biz de bu paraları yurt dışına ödemeyiz.

Bunun paralelinde, tabii, özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının -biyokütle buna dâhil, bunun yanı sıra rüzgârı var, güneşi var- bunların bir an önce devreye alınması lazım. Bu konuyla ilgili, toplam enerjideki payı bunların her birinin yüzde 5'in altında. Bunların önü açılırsa en azından Türkiye... Daha az güneş alan bölgelerde, mesela Almanya'da, Türkiye'nin güneşlenme oranının yüzde 70 altında olmasına rağmen, ondan bile istifade edilerek üretilen güneş enerjisi var. Türkiye'nin güney

bölgelerinin önemli bir kısmında güneş enerjisi üretilebilir. Bunun birim maliyetleri de düşmeye başladı. Ama burada da siz yine 1 kişiye bunu verdiniz, işte bir Konya’da sadece 1 firmaya verdiniz bin megavatın üzerinde, o da muamma, ne zaman devreye girecek bilmiyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Yaşar, lütfen tamamlayınız.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Toparlıyorum Başkanım.

Tabii, süre çok sınırlı ama şunu söyleyeyim: Elektrik faturaları inanılmaz yüksek. Sizin bu dolaylı vergileriniz yüzünden, dolaylı tahsil ettiğiniz vergiler yüzünden hakikaten vatandaş çok ciddi sıkıntılar yaşıyor. Mesela elektrik faturasının üzerinde neler var? Aktif enerji tüketim vergisi var, dağıtım bedeli var...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Yaşar, teşekkür ediyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bitiriyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Enerji Fonu var, TRT payı var, elektrik tüketim vergisi var, KDV var, var oğlu var. Yani bunlardan kurtulamadığımız sürece, vatandaş rahatlatamadığımız sürece bu işlerin fazla da bir önemi yok.

Ben, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Başarılar dilerim.

Sağ olun, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, çok sayıda konuşmacı bekliyor, 30’un üzerinde konuşmacı var. Ek süre konusunda ne olur bize yardımcı olun. Hassasiyetiniz için şimdiden teşekkür ediyorum.

Sayın Salih Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Başkanım, çok değerli Bakanım, değerli Komisyon üyelerimiz, kıymetli milletvekillerimiz, bürokratlarımız, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce Komisyonumuzun Başkanı olarak atanan eski Bakanımız Cevdet Yılmaz Bey’e yeni görevinde başarılar diliyor, kendisini tebrik ediyorum.

Yine, Türkiye’nin yerli ve millî enerji hamlesini gerçekleştirme hususunda gücümüze güç katan, enerji katan çok kıymetli Enerji Bakanlığı çalışanlarının, enerji çalışanlarının Enerji Çalışanları Haftası’nı da tebrik ediyorum.

AK PARTİ döneminde, her alanda olduğu gibi, enerji alanında da çok büyük, dev adımlar attık, ilkleri ve “en”leri gerçekleştirdik. Tabiri caizse bu ülke için mucize olarak nitelendirilebilecek büyük rezervlere ulaştık, büyük hamleler gerçekleştirdik. Aynı zamanda, bu gerçekleştirdiğimiz hamlelerle enerji alanında kendi kendimize yeten bir ülke olmanın ötesinde küresel bir güç olma noktasında kararlılıkla ilerlediğimizi de ifade etmek istiyorum.

Ülkemiz sanayisi, ekonomisi ve nüfusuyla büyümekte, bununla birlikte enerji talebi de sürekli olarak artış göstermektedir. Biz de iktidar olarak daha çok yerli, daha çok yenilenebilir temiz bir enerji politikasıyla kaynaklarımızı azami ölçüde değerlendirmeye devam ediyoruz. Enerjideki büyük dönüşüm ve millî enerji hamlesi AK PARTİ iktidarı döneminde gerçekleşerek esasında enerjide dışa bağımlılığı en asgari düzeye çekmiş bulunmaktayız. Daha da iyi sonuçlar alacağımızı ümit etmekteyim.

Türkiye'nin enerji politikalarındaki temel amacı, enerjinin tüketiciye sürekli, kaliteli, güvenli, asgari maliyetlerle ulaşmasını ve enerji teminindeki kaynak çeşitliliğini artırmak, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını en üst düzeyde değerlendirmek, nükleer teknolojiyi elektrik üretiminde de kullanmak, enerji israfını ve enerjinin çevresel etkilerini asgariye indirmek, ülkemizin uluslararası enerji ticaretinde stratejik bir güç hâline getirmektir.

Enerji, tüm dünyanın en önemli ihtiyaçlarının başında gelmektedir. Tabiri caizse bir ulusal, millî bir güvenlik meselesidir. Enerji, arz güvenliği nedeniyle birçok yerde, coğrafyamızda da olmak üzere savaşların, çatışmaların sebebi olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada enerji arz güvenliğimizi en sağlıklı şekilde temin etmek noktasında kararlı bir siyasi irade ortaya koymaktayız. Enerji konusunda başarı, tam bağımsız, kendi kararlarını kendi alabilen, geri adım atmayan, hakkı olanı arayan bir iradeyi ortaya koymaktır. Bu konuda Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu güçlü iradeyle enerjide çok büyük hamleler gerçekleştirdik. Aslında, geniş pencereden bakacak olursak tarih yeniden aslına dönmektedir. Osmanlı'yı zirveye taşıyan ruh, bugün büyük ve güçlü Türkiye'nin yükselme dönemine de enerji alanında yaptığımız adımlarla damgasını vurmaktadır.

Tarihte Anadolu coğrafyasında Türk milletinin azmi, cesareti ve kararlılığıyla kesiştiği her dönem tarihin akışını da değiştirmiştir. Şükürler olsun, bu yüzyılda da AK PARTİ iktidarı olarak Türk milletini gururla temsil etmenin onurunu yaşıyoruz. Bu kapsamda her geçen gün büyümekte, gelişmekte ve enerji açığını kapatmak için dev adımlar atmaktayız. Türkiye'nin enerji arzında sürekli tehdit ve risk altında olduğunu biliyoruz ama eninde sonunda bu kararlılığımızı ortaya koyduğumuzdan enerjide bağımsızlığımızı tam manasıyla kazanmış olacağız. Enerjide özellikle son yıllarda attığımız adımlarla bir üst lige çıktığımızı ve bunun önemli adımlarını attığımızı düşünüyorum. Türk deniz sondajcılığında yepyeni bir dönem başladı. Bu süreçlerde özellikle önceki dönem Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Berat Albayrak Bey'in çok büyük adımları, iradesi ve kararlılığı olmuştur. Şimdi, yine, onun izinde, onun politikalarını takip eden kıymetli Bakanımız Fatih Dönmez ve ekibine özellikle teşekkür etmek istiyoruz. Bugün, eğer derin deniz sondaj gemilerimize ulaşamamış olsaydık, yerli millî sondaj gemilerimize ulaşamamış olsaydık doğal gaz rezervine ulaşmamız mümkün olmayacaktı. Bu bir cesarettir, bugün mavi vatan da eğer Barbaros Hayrettin Paşa gemisi, Oruç Reis gemisi, Yavuz gemisi sismik arama çalışmalarını yapıyorsa bu mavi vatan doktrinini enerji alanında da hayata geçirmek isteyen Berat Albayrak Bakanımızın katkılarını unutmak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, bu, esasında zihinsel bir devrimdir ve dönüşümdür. Bu zihinsel devrim ve dönüşümün gerçekleştirilmesinde kendisinin çok büyük katkıları olmuştur. Bugün, Doğu Akdeniz özelinde baktığımızda ülkemize karşı yapılan birtakım girişimler diplomatik anlamda, siyasi anlamda araştırma çalışmalarımıza engel olma anlamında dikkate aldığımızda, önemli bir stratejik hamle içerisinde olduğumuzu ifade etmek istiyorum. Ambargolar olacak, kışkırtmalar olacak, dayatmalar olacak, baskılar olacak ama tüm bunlara rağmen biz, eğer çalışmalarımızı aralıksız ortaya koyuyorsak gelecek nesillere karşı olan borcumuzun, sorumluluğumuzun, vazifemizin bir gereğini yapıyoruz.

Bu yıl hakikaten çok müjdeli bir haber aldık, tarihin altın sayfalarına yazılacak bir müjdeyi gerçekleştirdik, halkımıza duyurduk. Ben, bu manada, özellikle, Türkiye Uzun Mehmet'i nasıl unutmuyorsa, 1829 yılında Zonguldak'ta kömürtü ilk bulan kişi olarak tarihe yazmışsa doğal gaz rezervinin keşfini ortaya çıkaran, bunda mücadele ortaya koyan Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere Berat Albayrak Bakanımızı da yine Fatih Dönmez Bakanımızı da ve bunda emeği geçen bütün arkadaşlarımızı tarihe altın harflerle yazmıştır. O doğal gaz rezervinin keşfi çok önemli bir ana da denk gelmiştir. Ayasofya'nın yeniden ibadete açılmasının heyecanından kırk gün geçmeden doğal gaz kuyularına ulaşmamız da manen çok anlamlıdır diye düşünmekteyim. Bu manada, biz doğal gaz

rezervi keşfimizi, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesiyle bir çağın kapanıp yeni bir çağın açılması ne ise enerji alanında da Türkiye'de önemli bir gelişimin habercisi olarak değerlendiriyoruz, enerjide bölgesel ve küresel güç olma noktasında çok önemli bir mihenk taşı olduğunu düşünüyoruz. Cumhurbaşkanımız güzel ifade etti: "Her arayan bulamaz ama bulanlar hep arayanlardır." Sayın Bakanımız çok güzel ifade etti geçen yıl bütçe görüşmelerinde "Karadeniz'i karış karış tarayacağız, varsa bulacağız." ifadesi kararlılığı göstermektedir. Ve nihayetinde 20 Temmuzda Tuna-1 Kuyusu'nda 320 milyar metreküp rezerve ulaştık, ardından da yapılan tespitlerle bu rezerv 405 milyar metreküp'e ulaştı. Artık, Türkiye bunu ekonomisine kattığında cari açık veren bir ülke olmaktan çıkacak, cari fazla veren bir ülke olacak. Çıtayı yükselttik, alanı genişlettik, inşallah bundan sonra da bu kararlılığımızı ortaya koyacağız.

Bir taraftan "Gaz pahalı." diyeceksiniz, bir taraftan da gaz bulacağız ama buna sevinemeyeceksiniz, yatırım maliyetlerinden, üretim maliyetlerinden bahsedip milletimizin bu sevincini akim bırakmaya çalışacaksınız. Bunların hepsinin ne anlama geldiğini biliyoruz.

Sayın Başkanım, bir dakikalık daha bir ilave talebimiz vardır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cora, ilave veremeyeceğim, az önce ifade ettim, lütfen bağlar mısınız.

SALİH CORA (Trabzon) – Değerli arkadaşlar, o zaman, bağlamak adına söyleyeyim: Biz enerjide çeşitliliği artırdık, GES'e, JES'e, RES'E, NES'e, nükleer enerji santraline karşısınız. RES oluyor "Kuşların yuvası bozuluyor, uçuş güzergâhları bozuluyor." deniliyor. "HES" deniyor "Su kaynaklarımız azalıyor." deniyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yalan mı?

SALİH CORA (Trabzon) – NES'e "çevre kirliliği" diyorsunuz, jeotermalde ayrı karşı çıkıyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cora, teşekkür ediyorum.

SALİH CORA (Trabzon) – Bütün bu enerji hamlelerimizi CHP eylem yaparak engellemeye çalışıyor ama ne kadar engellerseniz engelleyin bu hamlelerimizi gerçekleştireceğiz. Türkiye enerjide dışa bağımlı ülke konumundan çıkacaktır.

Bize az önce söylediniz burada "2023'te nal toplayacaksınız." dediniz. Nal toplayanın kim olduğunu 2023 seçimlerinde göreceğiz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Kerestecioğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Bakan, değerli katılımcılar; bu bütçenin çerçevesini halkın ihtiyaçları, yüklü faturaları ve doğanın dengesi değil, maalesef, şirketler ve şirketlerin kârı çiziyor. "Şirketler yaşasın ki iktidarımız yaşasın." diyen ve şirketler kâr ederse ekonominin düzeleceğini varsayan neoliberal iktisat politikası enerji alanında da sürdürülüyor. Oysa borç bitmedikçe, yoksulların üzerindeki vergi yükü azalmadıkça, temel ihtiyaçlar –ki bunların içinde enerji ve iletişim çok büyük yer tutuyor- belli bir miktara kadar ücretsiz sağlanmadıkça adaletli bir ekonomik sistem kurmuş olamayız maalesef.

Dağıtım şirketlerine, yenilenebilir santral sahiplerine, elektrik üretim santrallerine ve madencilik şirketlerine imtiyazlar düşünülürken enerji ve maden üretiminin ekosisteme, halkın sağlığına etkileri de düşünülüyor.

Değerli arkadaşlar, küresel sermaye Avrupa’da ekolojik yıkımlara ve çevresel kirliliğe neden olacak yatırımlardan vazgeçti. Bu tip projeler geri kalmış, politik ve ekonomik olarak problemli ülkelerde yapılıyor. Demir, çelik, madencilik, gemi sökümü, tekstil, dericilik, petrokimya ve benzeri çok enerji ve su tüketen, ekolojik yıkım ve çevresel ağır sorunlara neden olan yatırımlar hep bizim gibi ülkelerde yapılıyor. Mesela, sadece Karadeniz Bölgesi’nde 38 adet HES var ve 7 tanesinin de yapımına devam ediliyor. Ülkemizde, HES’lere karşı yerelden çok ciddi bir tepki var ve yatırım vaatlerine rağmen hiçbir yerde HES’ler kabul görmüyor. Neden? Çünkü defalarca gördük ki ormanları tahrip ediyorlar, hafriyatlar dere yataklarına dökülüyor, ekolojik denge altüst ediliyor ancak bunlar karşısında şirketlere yaptırım uygulanmadığı gibi bir de yeni imtiyazlar da veriliyor. Yetmiyor, HES yapan şirketlere o bölgenin yol ihalesi, diğer altyapı ihaleleri de veriliyor. Mesela, Yusufeli Barajı’nı ve HES’i yapan üçlü konsorsiyumdaki Limak’a Artvin-Erzurum Otoyolu ihalesi tabiri caizse hediye ediyor.

Biliyorsunuz, her yıl özellikle Karadeniz Bölgesi’nde büyük sel ve heyelan felaketlerinde yurttaşlarımız hayatlarını kaybediyorlar ve milyonlarca liralık maddi zarar meydana geliyor. HES’lerin dere yataklarında yarattığı tahribatın sel ve heyelana yol açıp açmadığı konusunda bir tane ciddi araştırma yaptınız mı, gerçekten bunu bilmek isteriz.

Değerli arkadaşlar, temiz olmadığı gibi enerjiyi çok da pahalı kullanıyoruz. Dağıtım ve tedarik şirketlerine elektrik enerjisi toptan satış birim fiyatlarında 2020’de yapılan indirim yüzde 62’yi buldu ama bu indirim tüketici fiyatlarına bir türlü yansımıyor yani dağıtım şirketlerine ucuza verilen elektrik halka pahalıya satılıyor. Üstelik büyük sektörlere yapılan abonman indirimleri de halktan esirgeniyor.

Evet, biz, sürdürülebilir bir ekonomiye geçiş yapmak ve gerçek bir iklim politikası oluşturmak için enerji sistemimizi tamamen yenilebilir bir sisteme dönüştürebiliriz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Kerestecioğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Yerelin ihtiyacını esas alan küçük ölçekli enerji üretim yöntemlerine yönelmemiz gerekiyor. Vallahi, bizim hedefimiz hem enerji sistemimizi hem de ülke yönetimini bir an önce yenilemek.

Saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Özgür Ceylan, buyurun lütfen.

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sayın Bakan, Bakanlığınızın 2021 bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Gelişmiş ülkeler fosil yakıtlardan uzaklaşıp alternatif enerji kaynaklarına yöneliyor. Türkiye’ye hâlâ TES’lerle enerji arzını sağlamaya çalışıyor. Özelleştirilen kömürlü termik santrallere çevre yatırımlarını tamamlamaları için 2019 sonuna kadar süre tanınmıştı. Şu günlerde gerekli düzenlemeleri hâlâ yetiştirememiş olan santral var mı? Yenilenebilir, ucuz, güvenilir, çevre dostu enerji yatırımlarını konuşmamız gerekirken biz çevreyi katleden cehennem bacalarını konuşuyoruz. Yatağan’dan sonra en büyük riski yaşayan yerlerden biri de Çanakkale’dir. Bugün ülkemizdeki toplam sera gazı salınımının yaklaşık olarak beşte 1’i kömürlü termik santrallerden kaynaklanmaktadır.

Sayın Bakan, Türkiye’nin yakın gelecekteki en büyük sorunlarından biri, yenilenebilir enerji üretim teknolojilerine gerekli yatırımları yapmamış olmaktan ötürü bu alanda gelişmiş ülkelere bağımlılıktan kurtulamaması olacaktır. İkinci en büyük sorunsu fosil yakıttan enerji elde eden termik

santrallerimizin yarısının ithal kömüre dayanan üretim yapısıdır. Enerjide dışa bağımlılığımız her geçen gün büyümektedir. İthal kömüre dayalı enerji arzı ülkemiz açısından kurdaki dalgalanmalardan dolayı en son seçenek olmalıdır.

Enerji politikalarını sadece üretim sistemleri ölçeğinde değil, daha geniş bir perspektifte ele almaya ihtiyaç vardır. Türkiye'nin ivedilikle yerli ve yenilenebilir kaynaklarına dönmesi ve öz kaynaklarına dayanan bir stratejik planı ortaya koyması gerekmektedir. Bunu yaparken de asla gözden ırak tutulmaması gereken gerçeklikse su, çevre, enerji ve gıda güvenliği ilişkisidir. Enerji-su, su-enerji karşılıklı bağımlılığının bir diğer ayağı da gıda güvencesi ve yaşanılabilir çevredir. Kısaca, enerjide eylem planlarınızı ekosistemi koruyacak şekilde hazırlamalı ve ülkenin geleceğini ipoteklememelisiniz. Bu arada, sizin döneminizde doğayı katlederek yapımına müsaade edilen yüzlerce akarsu HES'inin kapasite kullanım faktörlerini hiç merak ettiniz mi? Ben söyleyeyim: Yüzde 25-30 arasında. Dünyadaki sulamada en verimsiz çalışan HES'ler sizin döneminizde yapılanlar; hem doğa katledildi hem de sermaye verimsiz projelere mahkûm edildi. Doğaya saygılı bir şekilde yapılabilecek HES potansiyelimizi de bu projelerle yarı yarıya azaltmış olduk, bunun geri dönüşü de yok. Bundan sonra bu projeleri daha yetkin bürokratlarınız denetlesin diyeceğim ama maalesef onları da tasfiye ettiniz.

Sulama yatırımlarına ciddi kaynak ayıran bir ülkeyiz ancak istenen verimi alabiliyor muyuz? Hâlihazırda bazı pompajlı sulama projeleri yüksek enerji maliyeti nedeniyle ya etkin olarak çalışmıyor ya da çalıştırılmıyor. Bunun sizin bütçenizle ilgili kısmı tarımsal sulamada suyun kullanımının enerjisiyle ilişkisidir. Tarımda sulamanın büyük kısmı pompaj sulamasıyla yapılmaktadır. Enerji yoksa su da yok ancak enerji fiyatlarının çok yüksek olmasından dolayı çiftçi, sulamadan kaynaklı enerji borçları altında ezilmektedir; bu çözülmelidir.

Sayın Bakan, Kaz Dağları'nda yaşanan orman katliamını durdurmak için dağ taş nöbet tuttuk. Atikhisar Alamos Gold Projesi'nde son durum nedir? Bayramiç'te açılmak istenen Halılağa bakır madeniyle ilgili süreç ve Lapseki'de Sone Enerji tarafından yapılan kaçak RES konusunda Bakanlığınızın tavrı nedir? Çanakkale'de maden ruhsatlarında, HES ve RES ruhsatlarında son durum nedir?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Süreniz bitmek üzere, lütfen tamamlayınız.

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Tamamlıyorum.

2021'de Çanakkale'nin hangi ilçelerinde doğal gaz yatırımı planlanmaktadır? Ayvacık ilçesi özellikle bu konuda önemli bir talep oluşturuyor; onun planlama içerisindeki yeri nedir?

Tekrar bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Erkan Aydın, buyurun.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, 2021 bütçesinin.

Şimdi, geldik, burada sabahtan beri dinliyoruz Sayın Bakanın sunumunu, yetkililerin sunumlarını da dinledik ancak bu sunumlar tabii ki hepimizi tatmin etmedi.

Yıllarca Enerji Bakanlığı koltuğunda da oturan ve en son da Hazine ve Maliye Bakanlığı da yapan Sayın Bakan devir teslim töreni bile yapmadan ve arkasına bakmadan gitti ve gitmeden önce de “Ben kura bakmıyorum, kurla ilgilenmiyorum.” dedi ancak enerji piyasası... Ülkede yaşayan herkesin en çok baktığı konu maalesef kur. Niye kur? Çünkü kur doğal gazdan elektriğe tükettiğimiz her şeyi de etkiliyor.

2020 yılının 1’inci dönem elektrik fiyatlarına baktığımızda, sanayide 1 kilovat elektrik tüketimi için ödenen tutar bir önceki yıla göre yüzde 21,8 artmış ve 58,6 kuruş olmuş; konutlarda bu rakam yüzde 32,3 artmış ve 71,2 kuruş olmuş. Sanayide 1 metreküp doğal gaz için ödenen tutar bir önceki yıla göre yüzde 13,2 artarak 189 kuruş olmuş; doğal gazın konutlardaki kullanımında ise 1 metreküp doğal gaz tüketimi için ödenen tutar yüzde 34,7 artarak ortalama 182,6 kuruş olmuş. Yani aslında hepsi kurla alakalı ve kurun verdiği yüklerle alakalı.

Bunlara baktığımızda, Sayın Bakan, kur yükseldikçe bunu tüketicinin sırtına yüklemeye devam edecek misiniz? Kimi zaman kurda düşüş olduğu zaman neden hiçbir indirim yapmıyorsunuz?

Yine, bu ekonomik krizde bir ailenin yüksek oranda elektrik ve doğal gaz faturası ödemesi çok zor görünüyor, önümüzün de kış olduğunu düşündüğümüzde. En azından TRT payı gibi çok gereksiz bir payı bunların üzerinden kaldırmayı düşünüyor musunuz? Zaten TRT de izlenmiyor, boşuna vatandaşa yük oluyor.

Bugünün şartlarında Türkiye’de kaç hanenin elektrik ve doğal gaz saati, borçlarından dolayı kapalı? Sayın Bakan, bunların da bilgisini verir çünkü sunumda daha çok hep iyi olan taraflarını göstermeye çalıştılar.

Yine, Sayıştay, konut ve iş yerlerinde elektrik satan 37 şirketin tüketicilerden tahsil ettikleri Elektrik Enerjisi Fonu’nu (EEF) devlete hiç yatırmadığını, 7 şirketin ise eksik yatırdığını tespit etti. “Özelleştirme” ve “serbestleştirme” adı altında şirketlere devredilen elektrik tahsilatlarında yaşanan sıkıntının uzun süredir devam ettiği belirtilirken devlete ödenmeyen EEF tutarlarının ne kadar olduğu ve ödemelerini yapmayan 44 şirketin kimlere ait olduğu konusunda da bilgi verilmedi. Umarım Sayın Bakan bu konuda da bilgi verir.

Son olarak vakti düzgün kullanmak açısından, özellikle kış aylarında, Bursa maalesef hava kirliliği konusunda Türkiye’nin en kötü illerinden birisi ve maalesef hâlâ doğal gaz kullanımına ulaşamamış bölgeler var, semtler var, mahalleler var. Bu konuda, yaygınlaştırmayı düşünüyor musunuz?

Son olarak da Bursa’da doğal gaz ve elektrik saati kapalı kaç abonenin olduğu, toplam borçlarının ne kadar olduğuyla ilgili eylül ayında Bakanlığa sorduğumuz soru önergesine bir cevap alamadık. Bunun da cevaplanması dileğiyle bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Gaydalı...

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Sayın Başkan, Sayın Bakan ve Komisyonun değerli üyeleri; bugün belki de en önemli bakanlıklardan biri olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçe görüşmeleri sürdürülüyor. Muhalefet olarak Bakanlığımızın enerji politikalarıyla ilgili eleştiri ve çözüm önerilerimizi sunacağız. Her şeyden önce enerji politikalarının, yenilenebilir, çevre dostu ve kendisine yetebilen bir enerji kültürünün geliştirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Yine, toplumlar tarihsel olarak nükleer enerji alanında yaşadıkları büyük yıkımlardan, trajedilerden hâlâ kurtulamamışken Türkiye tekerleği yeniden keşfedercesine nükleer enerji boyutunda adımlar atmaya devam ediyor. Fosil yakıtların kullanımının dünya üzerinde giderek azaldığı, yenilenebilir enerjinin giderek hayati bir boyut kazandığı bir dünya gerçeği önümüzde dururken bizler hâlâ alternatif yakıt yerine fosil yakıtların

kullanımı üzerine yeni politik tutumlar geliştiriyoruz. Türkiye sahip olduğu jeopolitik konumu gereği enerji bakımından oldukça verimli bir ülke olmasına rağmen hâlâ rüzgar ve güneş enerjileri yerine nükleer, HES ve JES popülasyonu giderek artmaktadır. Nükleer enerji boyutunda ortaya çıkabilecek olumsuz senaryoları sıralamanın bir faydası yok, bakıldığı zaman Çernobil ve Fukushima gibi tarihsel örnekleri gözler önünde durmaktadır fakat JES için birkaç şey eklemek gerekir. JES'in saldırdığı zehirli maddeler arasında bor, arsenik ve hidrojen sülfür gazı en tehlikelileridir. Bir kuyudan çıkan hidrojen sülfür gazı geniş bir alanı etkilemekte, bu zehirli gaz konsantrasyonu 10 ppm'in üzerine çıktığı zaman canlıları on saniyede öldürmektedir ve zehirli akışkanların deşarjı da toprağı kirletmektedir. Çevreci toplumlarda bu gazların atmosfere serbest salımı yasaklanmıştır.

Sayın Bakan, Türkiye'de enerji politikası ile sermaye gruplarının çıkarları birbirleriyle örtüşmektedir. Şimdi burada asıl soru şu: Bakanlığınız toplum için mi politika üretiyor, yoksa topluma rağmen mi politika üretiyor? Size birkaç örnek sunmak istiyorum: Aydın'ın Köşk ilçesinde jeotermal enerji santraline karşı direnen köylülerden 35'ine sosyal mesafe kurallarına uymadıkları gerekçesiyle 3.150 liralık para cezası kesildi. İzmir Seferihisar ilçesine bağlı Orhanlı köyünde dere üzerinde yapılmak istenen jeotermal santrale karşı yürüyüş yapmak isteyen yurttaşlara jandarma engel oldu. Manisa'nın Salihli ilçesi Hacıbektaşlı Mahallesi'nde yapılmak istenen JES'e karşı direndikleri için gözaltına alınan 33 yurttaş dava açıldı.

Bir de Sayın Bakana sorum şu: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hiçbir ilde rüzgar enerji santrali ne için kurulmamıştır veya ne zaman kurulması planlanmaktadır?

Bir de enerji verimliliğiyle ilgili konulara değinmek istiyorum. Enerji verimliliği yok sayılmaya devam ediliyor. 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu'nun 2007 yılında yayımlanmasına rağmen enerji verimliliği bugüne kadar hiçbir zaman siyasi iktidarın önceliği olmadı. Bakanlığın 2021 bütçe teklifi de bu geleneğin devam edeceğini gösteriyor. Termik ve hidrolik santrallerin rehabilite edilerek verim değerlerinin artırılmasına ilişkin özellikle 20 megavatsaat ve üzeri olan termik santrallerini atık ısılarını merkezî ısıtma, soğutma gibi proseslerde kullanılmasına ilişkin sayısal hedefler belirtilmemiş. Kamu binaları için etüt yaptırılmasıyla ilgili sayısal hedefler yok.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Gaydalı, lütfen tamamlar mısınız.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Tamamlıyorum efendim.

Saray formatında inşa edilen kamu binalarının enerji etütlerinden bahsedilmemiş; izleme, değerlendirme kapsamında izlenecek enerji tesisi ve OSB'ler için sayısal hedefler yok. Verimlilik artırıcı proje desteklerini ve KOSGEB desteklerini yetersiz görüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

Ömer Fethi Gürer Bey, buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, halkımız yüksek elektrik faturaları nedeniyle ciddi mağduriyet yaşamaktadır; kullanmadığı, almadığı hizmetlerden dolayı bedel ödemektedir. Kayıp kaçak bedeli, Enerji Fonu, TRT katkı payı bu bağlamda faturalardan kaldırılmalıdır, KDV düşürülmelidir; kanun teklifleri de bu konularda verdik. Özelleştirmeye önemli gelir elde eden şirketler kadar vatandaşın da lehine düzenlemeler yapılmalıdır. Enflasyonun çok üzerinde elektrik zamları vatandaş elektrik lambalarını dahi kullanamaz duruma düşürmüştür.

Sayın Bakan, Niğde Bor Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi için 2015 yılında Bakanlar Kurulu kararı alındı. Aynı dönem başlayan Karaman ilindeki yatırım bitti, beş yıldır Niğde’de yapılan bir şey yok. Niğde’de 2018 yılında 2.553 hektarlık enerji alanı ilan edildi, 2018 yılı Nisan ayında seçim öncesi siz de Bor’a gelip altı ayda biteceği açıklanan güneş enerjisi panellerinin temelini attınız, hâlihazırda tesis, temel olarak duruyor. 1.500 kişi çalışacaktı. Bu yatırım ne oldu, ne zaman başlayacak?

2007 yılından beri Niğde’de seçim önceleri petrol bulunur. MTA araştırmaları ve Türkiye Petrollerinin değerlendirmesine göre işlenebilecek vasıf ve miktarda petrol olmadığı açıklanmıştı. Ancak siz soruma verdiğiniz yanıtta, Bakanlık olarak 2007-2010 yılları arasında kazılan kuyularda petrol ve gaz emaresine rastlandığını, ekonomik bir keşif yapılmadığını, ekonomik bir keşfin yapılacağını söylediniz; Türkiye Petrollerinin değerlendirmesine rağmen sanki burada bir sonuca gidilecekmiş gibi yanıt verdiniz. 3 boyutlu sismik veri toplandığını, bu verilerin yorumlanmasıyla çalışmaların devam ettiğini, bir arama kuyusu sondajının daha yapılacağını ifade ettiniz. Bir yıl geçti, sonuç nedir? Ortada bir şey yok.

Sayın Bakan, özelleştirme için kurumlarınızı önemli ölçüde sattınız. Bir kere, Türkiye Kömür İşletmelerinde kömür yan ürünü, kozmetik ve kişisel bakım ürünü elde etmeye kalktınız. Özel sektör bu işi beceremiyor mu? Hani özelleştirmeden yanasınız! Kömür işletmesinde kozmetik üretimine yöeldiniz, tüy dökücü krem gibi ürünleri üretmeye başladınız. Ancak 2016’da başlayan bu çalışma sürdürülüyor mu? Kurumun satış ve tanıtım amaçlı olarak ürettiği çok miktarda kozmetik ürünün bulunduğu, bu ürünlerin yüzde 40’ının kullanım süresinin dolduğu, yüzde 60’ının da üretim süresinin 2019 Nisan ayında dolduğu, Kandıra’da da üretim tesisi stoklarında bulunan ve kozmetik üretimi için bekletilen ham maddelerin -gliserin, etil alkol, parafin- raf ömürlerinin bitmekte olduğu Sayıştay raporlarında yer almıştı; durum nedir? Bu konuda ne kadar zarar edildi? Proje ne aşamadır? Ne kadar ürün elde edilmiştir; ne kadar satılmıştır, ne kadarı bozulmuştur? Kar-zarar değerlendirmesi nedir? Bu işin aslını bir anlatırsanız memnun oluruz.

Ayrıca, bu konuda bir marka yaratıp da bu markayı satmayı mı düşündünüz? Eti Madenin ilk ürettiği deterjan ürünü toplatılmıştı. Aslında Eti Madenin doğru değerlendirilmesi çok önemli. İkinci kez pazara çıkıldı, hâlihazırda yapılan yatırıma göre hedeflenen noktaya erişildi mi? Çünkü son dönemlerde gidiyorum, Bormatik’i bulmak zor. Bor çok yönlü işlenerek mamul ürüne dönüştürülmeli ve ülkemiz bu konuda gelir elde edecek yatırımlara yönelmeli. Çalışmalar doğru ama AR-GE çalışmaları sonucunda yapılan ve piyasaya verilen bu ürünler neden istenilen sonucu vermiyor? Neden bu konuda pazar istenildiği biçimde dönüştürülmüyor?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Gürer, lütfen tamamlar mısınız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakanım, son olarak da sulama suyuyla ilgili, bölgede yer altından çıkarılan su elektrik enerjisiyle çıkarılıyor ve çiftçiler sulama suyundan dolayı büyük bir mağduriyet yaşıyor. Bunlara yönelik bir düzenleme düşünülüyor mu? Çoğu borçlarından dolayı ekim yapamaz duruma geldi, kimisi de çiftçilikten uzaklaşıyor. Gerek hane halkı gerekse çiftçilerimiz için elektrikte bir indirim düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Gürer.

Sayın Koçyiğit, buyurun lütfen.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben ilk eleştirimi Bakanlık bürokratlarının hepsinin erkek olması üzerine yapayım, gerçekten bir erkek Bakanlığı. Sanırım “Enerjiden kadın anlamaz.” diyen bir yaklaşım var çünkü üst düzeyde hiçbir kadın arkadaş yok en azından; bunu eleştirerek başlamak istiyorum.

Sayın Bakan, şimdi, Türkiye en pahalı enerji kullanan ülkelerden biri. Neden? Çok söylendi: “Enerjide dışa bağımlı değiliz.” Tam aksine, Türkiye enerjide dışa bağımlı ve bu enerjideki dışa bağımlılık, kur artışlarıyla beraber, yaşanan ekonomik darboğazla beraber, pandemiyle beraber gerçekten her gün yurttaşımızı daha da zorluyor. Artık insanlar en temel, 21’inci yüzyılda en insani ihtiyaç olan enerjiye yani doğal gazı elektriğe ulaşamıyorlar. Bunlar için para ödemek zorundalar ama ödeyecek paraları yok. Bu sefer ne oluyor? Elektrikleri kesiliyor, doğal gazları kesiliyor ya da evlerinde doğal gaz kombileri dururken insanlar, battaniyeyle oturmak zorunda kalıyorlar. Şimdi, bu konuda Bakanlığınızın, özellikle alt gelir grubunda olanlar için, gerçekten kalıcı bir düzenleme yapması gerekiyor ve kotalar getirmesi gerekiyor. Asgari 4 kişilik bir hanenin kullanacağı enerji miktarını hesaplayıp gelir oranına göre bu konuda destek sunması gerekiyor. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

İkincisi, bu enerji meselesinin piyasanın insafına terk edilmiş olması da anlaşılabilir bir durum değil. Örneğin, bölge için söyleyeyim; bir tane DEDAŞ var. Gerçekten yani bütün yaz biz DEDAŞ’la oturup kalktık. Yani Urfa’da, Şırnak’ta ve Mardin’de halkımızın ürününün yanmasına sebep oldu DEDAŞ’ın kendisi. Üstelik bu öyle bir DEDAŞ ki normalde çiftçilere ödenen doğrudan gelir desteğine haciz konulamazken DEDAŞ, doğrudan gelir desteklerine haciz koydurabiliyor. Yani düşünün, siz tarımsal üretim için destek alıyorsunuz ama elektrik borcunuz var diye doğrudan gelir desteğinize haciz konuluyor ve direkt o kaynağından kesiliyor. Bunun kabul edilemez olduğunu ifade etmemiz gerekiyor.

Sayın Bakan, diğer bir şey de, gerçekten, şimdi burada bir resim var, göstermek istiyorum. Halkımız ne diyor? “Kaz Dağları’nın üstü altından değerlidir.” Bu, genel bir motto aslında. Bizim ülkemizin yer üstü kaynakları, eğer gerçekten yenilenebilir enerjiye kaynak aktarılsa iyi bir planlama yapılırsa Türkiye’ye yeter de artar. Ama siz ne hikmetse nerede bir dağ görüyorsanız, nerede bir ormanlık alan görüyorsanız hepsini maden şirketlerine veriyorsunuz, hepsini maden şirketlerine tahsis ediyorsunuz; Kaz Dağları böyle, Munzur böyle, Yeşil Yol Projesi böyle, Karadeniz’de yapılan HES’ler böyle. Bununla beraber hem tarihi güzellikleri hem kültürel zenginlikleri hem de tarım alanlarını ve doğayı katlediyorsunuz Sayın Bakan. Bu, doğru değil. Bu, kabul edilebilir değil. Şimdi, bu güzelim ormanları biz kaç yılda elde ediyoruz? Şu görüntü sizin içinizi sınıyor mu Sayın Bakanım? Bu görüntü sınıyor mu gerçekten içinize? Hayır, sinmemeli. Çünkü bu bizim ülkemiz ve bu maden alanlarının her birisi bizim geleceğimiz.

İkinci bir şey, 30 Ekim 2020 tarihinde Enerji Komisyonuna bir torba kanun tasarısı geldi ve orada bir 6’ncı madde var. Ne diyor bu 6’ncı madde? Diyor ki: “Maden şirketleri, kendi sahalarının dışındaki yerlere tesis yapabilirler.” Tesis dediğimiz bir müstemilat falan değil. “Atık su havuzu yapabilir.” diyor ya da “Altın arıtma yeri yapabilir.” diyor ve buna dair bir düzenleme var Sayın Bakan. Bu ne demek?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Koçyiğit, lütfen tamamlar mısınız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Tamamlıyorum.

Yani, eğer bin metrekairelik alanda işletme varsa bu, onu 2 bin metrekaireye fiili olarak genişletecek demek ve bu aslında doğanın talanıdır, geleceğimizin çalınmasıdır, ormanlarımızın yok edilmesidir; hiç kimsenin buna hakkı yok. Bu ülke, yaşayan herkesindir. Bugün yaptığınız düzenlemeler bütün çocuklarımızın, torunlarımızın geleceğini etkiliyor. Bu kabul edilemez bir yaklaşım. Bunu düzeltmenizi ve bu akıldan dönüp gerçekten iklim krizine....

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tarhan, buyurun lütfen.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, 2021 bütçesi hayırlı olsun.

Sayın Bakan, size sorularım olacak. Elektrik Piyasası Kanunu Komisyon çalışmalarında BOTAŞ Genel Müdürü “BOTAŞ’ın neden tüm ihalelerinin Kamu İhale Kanunu dışına çıkarılması isteniyor?” sorusuna “Türkiye’nin uzun süreli doğal gaz sözleşmelerinin sona ermek üzere olduğu, bu nedenle kurumun daha esnek bir alım politikasına geçmesi gerektiği” şeklinde yanıt vermişti. Bu ifadelere siz de katılıyor musunuz Sayın Bakanım? Türkiye’nin uzun süreli doğal gaz sözleşmeleri sona mı erdi? Gerçek durum böyleyse yeni ve alternatif sözleşmeler neden yapılmadı? BOTAŞ çok yüksek kâr ederken BOTAŞ’ın son iki yılda zarar etmesi ile bu kurumun Varlık Fonuna devredilmesi arasında bir bağlantı var mı?

Sayın Bakan, lastik yakma, hangi bilimsel gerekçeyle yenilenebilir enerji içinde yer alıyor? Lastik yakmak, biyokütle içinde tanımlanınca yenilenebilir enerji hâline geliyor. Lastik yakmaya dolar üzerinden yenilenebilir enerji desteği vermek Türkiye’yi Avrupa’nın lastik çöplüğü hâline getirmez mi?

Sayın Bakan, YEKDEM için neden kurala “kapasite sınırı” konulmuyor? YEKDEM, büyük şirketlere yüksek düzeyde kaynak aktarmanın bir yolu mu? Elektrik ve doğal gazda sayaçlar için özel muayene ve bu muayeneye dayalı ücret alınacak mı? Kayıp kaçak oranlarında bölgeler arasında eşitsizlik var. Oranları yüksek olan şirketlerin sözleşmelerini feshetmeyi düşünüyor musunuz?

Sayın Bakan, Maden Holding bünyesinde kaç tane maden sözleşmesi var? Bu sözleşmeler hangi alanlarda yoğunlaşmış durumda? MTA’nın elindeki tüm ruhsatların Maden Holdinge aktarılması gibi bir projeniz var mı?

Yurt dışındaki enerji şirketlerini neden Türkiye’ye getirdiniz? Türkiye’ye getirilen enerji şirketlerine tanınan muafiyetlere neden ihtiyaç duyuyorsunuz? Redevans sözleşmesiyle çalışan şirketlerin ÇED ve iş yeri açma ruhsatını kaldırdınız. 1993’ten önceki işletmelerde ÇED yok. Bu alanlarda faaliyet gösteren taşeron şirketler yeni ÇED almayacak mı?

Karadeniz’de her derece HES yapma ısrarının ekosisteme verdiği zarar hakkında ne düşünüyorsunuz?

24 Ağustosta başlayan ve eylül sonuna kadar devam 68 ilde 766 maden sahası ihaleleri hakkında bilgi verir misiniz? Kaç ihale sonuçlandı? Firmalarla sözleşme imzalandı mı? Geçmişte olduğu üzere, bugün de altın arama siyanür kullanılacak mı?

Akkuyu Nükleer Santrali’ni yapan ortak gruptaki Rus Inter RAO çekildi. Rusya’nın elektrik ihracat ve ithalatında lider konumda olan Inter RAO’nun çekilmesi siyasi bir karar mıdır? Bu son durumda Akkuyu’nun teslim süresi daha da uzayacak mı?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Altıntaş, buyurun lütfen.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, Komisyonumuzun Başkanı ve üyeleri, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji, evrenin yapı taşıdır; Einstein'a göre maddenin de temelidir. Dolayısıyla evren enerjidir denilebilir. Termodinamiğin ikinci yasası olan entropi yani kaos artışını dengeleyebilmek, düzenli üretim yapabilmek ancak enerji kullanımıyla olur. Günümüzde büyük devletler de büyük enerji kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Bu yüzden, enerji kaynaklarına sahip olmak veya yakınlık bir jeostratejik güçtür.

Elimde Bakanlığın 2021 Performans Programı'nda 7 adet stratejik amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar içinde 31 hedef tanımlanmıştır. Maalesef bu hedefler arasında çevrenin korunması, sera gazının azaltılması, yeşil enerji gibi hedefler bulunmamaktadır. Yani biz kalkınmayı düşünüyoruz ama sürdürülebilir kalkınmayı şimdilik düşünmüyoruz. Hedefler arasındaki yenilenebilir enerjinin payının artırılmasıyla çevreye duyarlılığın da gerçekleştiği düşünülmüş olsa gerek ama biliyoruz ki yenilenebilir enerji elde edeceğimiz diye çevreye ve doğaya çok zarar verildi. Jeotermal enerji santralleriyle, özellikle nehir tipi santrallerin yapımıyla çevre ve orman varlığımızın, doğal güzelliğimizin çok zarar gördüğünü, tarımın darbe aldığını biliyoruz. Bakanlığın maalesef geleceğe nesillere karşı duyarsızlığından ötürü hem yasal hem de ahlaki sorumluluğunu yeterince yerine getirmediğini söyleyebiliriz.

Burada bir konuya daha dikkat çekmek istiyorum. Değerli arkadaşlar, yenilenebilir enerji kaynakları, doğanın kendi evrimi içinde bir sonraki gün aynen mevcut olabilen enerji kaynağı demektir. Yenilenebilir enerji kaynakları, diğer yakıtlara nazaran çevreye daha az zarar vermektedir. Bu nedenle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ülkemizde de teşvik edilmektedir. Burada belirtmekte fayda görüyorum: Çöp ya da lastik yakarak elde edilen enerji yenilenebilir enerji olarak değerlendirilmemeli. Yakma işleminden sonra ortaya çıkan gazların doğaya zarar verdiği de aşikâr.

Ülkemizde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelime bakacak olursak, 2018 yılı itibarıyla toplam kurulu güç içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payı yüzde 44'ten yüzde 45,23'e yükselmiştir. Yine, YEKDEM kapsamında, kurulu gücü toplam 20.900 megavat olan 777 kişiye destek sağlanmıştır. Bu kapsamda verilen destekler 2019 yılında, 2018 yılına göre yüzde 22,5 bir artış demektir. Biz de devletimizin yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesini destekliyoruz; teşvikler, destekler ve araştırmalar artarak devam etmelidir. Bu, yalnızca şimdi daha az maliyet için gerekli değil, geleceğimiz için de gereklidir. Fakat burada bir sorun var: Alım garantileri. Güneş enerji santralleri için devletin verdiği alım garantisi kilovat saat için 13 sent yani kilovat saat için 1 lira civarında para veriliyor. Bu fahiş fiyat devletin zararına olsa bir dert, vatandaşa yansıtılsa bir dert. Ayrıca hidroelektrik, rüzgar, jeotermal, biyokütle, bunlar için de dolarla teşvikler var. Hani yerli parayla iş yapacaktık? Neden dolar üzerinden garanti verildi? Türk lirasını neden kullanmıyoruz Sayın Bakan?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Altıntaş, lütfen tamamlar mısınız.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) - Biz kendi paramızı kullanmazken değerlendirilmesini nasıl bekleyeceğiz? Bunun gerekçesi üretim araçlarının dolarla ithal edilmesiyle, başka alanlardaki üreticiler de dolarla araç satın alıyorlar. Onlar dolar riskini alırken bu desteğin ayrıcalığı nedendir?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Altıntaş, teşekkür ediyorum.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Tamamlıyorum Sayın Başkan, son cümle.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Buyurun, tamamlayın.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) - Bakın, doların yükselmesi sizi neden ilgilendirmiyor? “Dolar borcunuz var mı?” diye sormuştu eski Bakan, varmış işte, hem de ülke içinde dolarla borcumuz var. Verdiğimiz garanti dolarla, biz de dolarla ödeme yapıyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Bir sonraki konuşmacımız, Halkların Demokratik Partisinden Ömer Bey, buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, değerli komisyon üyeleri; hepinizi selamlıyorum.

Birçok arkadaşımız ayrıntılı bir şekilde enerjiden bahsetti, ben birkaç örnek vererek tanımlayacağım. Tabii ki enerji 21'inci yüzyılın temel maddesidir, tüketim maddesidir, olmazsa olmazdır; bu noktada biz de katılıyoruz ama bu enerjiyi üretiminden, yalıtımından, tüketimine kadar nasıl organize ve koordine edeceğimiz çok önemlidir. Bakınız, benim bölgemde de -Urfa, Mardin, Şırnak, Batman, Diyarbakır- 21 dağıtım şirketinden biri olan DEDAŞ'ın yaptığı faaliyetleri acaba denetliyor musunuz Sayın Bakan? Mardin DEDAŞ İl Müdürü Mehmet Bulut bu yaz ayında tutuklanmış. Kamuyu milyonlarca lira zarara uğratmış. Geçen ay, eylül ayında 1 milyon 700 bin kefalet vererek serbest bırakılmış arkadaşlar. Kurumları, kamuyu milyonlarca lira dolandırmakta ve sonra pişmanlık yasasından yararlanıp 1 milyon 700 bin TL para karşılığında serbest. Bu parayı nereden getiriyor? Bu kurumlar ne kadar denetleniyor? Ve yerine yeni gelen -bu kişi tutuklandı, bir-bir buçuk ay önce serbest bırakıldı- bir DEDAŞ Müdürü var: Halil Homan. Çiftçinin 1 milyar 4 milyon borcunun olduğundan, bu borcun bir an önce ödenmesi gerektiğinden, eğer çiftçiler bu borcu ödemezse enerjinin kesileceğinden bahsediyor, daha yeni. Siz ne kadar denetliyorsunuz Sayın Bakan? Bakınız, benim şehrim Urfa tarım arazisinin yüzde 5'ine sahiptir. Aslında tüm bakanlıkların birbirleriyle koordine hâlinde çalışması gerekiyor. Bir tarım şehridir. Tabii ki Enerji Bakanlığı ile Tarım Bakanlığı birbiriyle koordineli bir şekilde çalışacak. Enerji bağlamında GAP yüzde 80 tamamlanmış ama sulama kanalları yüzde 20 civarında; yüzde 80'lik bir sulama kanalına ihtiyaç vardır. İnsanlar arazilerini sulayabilmek için 600-700 metre sondaj vurarak sudan faydalanıyorlar, bu suyu çıkarmak için de elektrik enerjisinden faydalanıyorlar ve milyonlarca lira fatura yazılıyor; buna bir çözüm getirmek lazım.

Doğrudur, kafa-kol ilişkisi, rantın merkezi, enerji için birçok devlet savaşmaktadır. Orta Doğu savaşın merkezi hâline gelmiş, temelinde de enerji faktörü vardır; önemli bir durumdur ama biz politikalarımıza kendi ülkemiz için yenilenebilir, doğaya zarar vermeyen, insana zarar vermeyen bir perspektiften bakmak durumundayız. Maalesef bu koordinasyonu sağlamıyoruz. Ülkenin yüzde 1,14'ü maden alanlarına açılmış. Bundan beş altı yıl önce Soma'da 301 maden işçisi öldü. Kömür madenleri ne kadar denetlenmektedir? Her gün de kimi madenlerde insanlar ölmektedir, haber bile olmamaktadırlar. Kimisi kaçak. Şırnak'ta da kaçak kömür madenleri var, devlet kurumlarıyla ilişkileri vardır ve bu şekilde insanların ölmesine sebebiyet vermektedirler.

Enerji Bakanlığının diğer bakanlıklarla koordineli bir şekilde çalışması gerekiyor ve doğa, insan merkezli olması gerekiyor; sadece sermayeyi önceleyen, sermaye şirketlerinin çıkarlarını düşünen perspektiften vazgeçmesi gerekiyor; insanı ve doğayı merkeze alması gerekiyor.

Tüm arkadaşları selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Utku Çakırözer, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarım; ben de Bakanlığımızın bütçesinin şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Sabahki sunumunuzda, madencilik faaliyetlerine değindiğiniz bölümde “Çevreye uyumu önemseyeceğinizi, bu amaçla düzenli denetimler yapıldığını, şehirleşme ve çevresel etkiler dikkate alınarak madencilik faaliyetlerinde çevre ve insan sağlığına zarar verildiğinin tespiti hâlinde gerekli önlemler alınincaya kadar madencilik faaliyetlerinin kısıtlanmakta ve faaliyetlerin durdurulmakta olduğunu” ifade ettiniz Sayın Bakan. Ancak biz Türkiye'nin dört bir yanında –burada değerli

milletvekili arkadaşlarımız var, her biri kendi seçim bölgeleri için konuşurlar- Eskişehir’de bu ilkelere riayet edildiğini görememekteyiz. Bakanlığınıza bağlı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün Eskişehir’de 70 bin hektarlık alanda maden arama ve işletme ruhsatı için açtığı ihaleye baktığımızda, bu alanlara baktığımızda maalesef bu alanların neredeyse tamamının az önce “Çevre ve insan sağlığına zarar veriyorsa yapmayız.” dediğiniz bölgelerde olduğunu görüyoruz. Sivil toplum örgütlerimizin, belediyelerimizin yaptığı çalışmalarda bu alanlar içinde mera, orman, tarım arazisi ve bunların yanı sıra köy kahvesi, fidanlık, su havzası, mezarlık gibi alanların bulunduğu ortaya çıktı. Eskişehir Büyükşehir Belediyemiz bu ihalelerin iptali için hukuki süreç başlatmış durumda. Şimdi, tarım alanlarını ve meraları yok etmenize Türkiye alıştı ama köy kahvesinin, mezarlığın bulunduğu arazilerin ihaleye açılmasına ilişkin görüşünüzü doğrusu merak ediyoruz.

Yine, Eskişehir’imizin Sivrihisar ilçesindeki Kaymaz beldesinde bir altın madeni ve faaliyette bulunan bir şirket var; devletin kendi şirketi durumundaki Koza Altın İşletmeleri Sivrihisar Kaymaz’da şu anda mahallenin dibine denilecek yere devasa bir siyanürlü atık barajı inşa etmekte; ilk atık barajı dolduğu için ikincisi -dediğim gibi- tamamen yerleşim alanının dibine inşa edilmekte. Covid salgınının başında –herhâlde kimse itiraz edemesin diye-ihalenin ÇED raporu gizli saklı çıktı, yayınlandı; Eskişehirli evlerinden çıkamadıkları için apar topar bu rapor geçirildi. Kaymazlılar ile Eskişehirli siyanür havuzuna birlikte karşı çıktık ama dinlenmedi. Yine, Büyükşehir Belediyemiz ve sivil toplum örgütlerimiz bu konuda hukuk yoluna gittiler. Ancak şunu söylemek istiyorum: Devlet, böyle yaptıktan sonra verdiği izinlerle, ruhsatlarla çalışan diğer firmalar da doğal olarak bunun daha vahimini Eskişehir’de, Türkiye’nin dört bir yanında yapmaktadır, yapacaktır. Öyle bir yerde ki bu siyanürlü havuz Sayın Bakan, yapıldığında hem Kaymaz’ın merasını yok ediyor hem uçan kuşunu zehirliyor, toprağını zehirliyor, havasını zehirliyor ama bütün uyarılarımıza rağmen “Gelin bundan vazgeçin, vazgeçemiyorsanız yerini değiştirelim, daha çorak bir yere alalım.” şeklindeki taleplerimize maalesef hiçbir şekilde duyarlılık gösterilmemekte.

Az önce bahsettiğim Eskişehir’deki 70 bin hektarlık alandaki maden arama ruhsatları konusunda da Eskişehirli bir kez daha buna karşı olduğunu; Sivrihisar’da, Alpu’da, Beylikova’da, Mihalıççık’ta, Sarıcakaya’da... Bakın, Sarıcakaya Orta Anadolu’nun Akdeniz’i, Antalya’sı.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Çakırözer, lütfen tamamlar mısınız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Orada, nar üretilen, çilek üretilen, Türkiye’nin roka bahçesi olan Sarıcakaya’da şimdi madencilik yapılacak ve yaşanmaz hâle gelecek o bölge, daha doğrusu üretemez hâle gelecek. Bunun mutlaka önüne geçilmesi gerekir.

Son olarak da Sayın Bakanım, çiftçilerimizin bir talebi var, her gittiğimiz yerde, bu bütçede de önünüze getirmek isterim. Çiftçi tarımda kullandığı elektrik faturalarından Enerji Fonu, TRT payı ve KDV’nin kaldırılmasını istiyor. Çiftçiye, tarımda kullandığı elektrikte mutlaka indirimli tarife uygulanması konusunda mutlak surette sizin yapacaklarınız olmalıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Jale Nur Süllü, buyurun lütfen.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bütçesini görüştüğümüz Bakanlığın adını aldığı enerji ve tabii kaynaklar günümüzde büyük ekonomik öneme sahiptir. Her geçen gün ihtiyaç duyduğumuz enerji kaynakları tükendiğinden yerine yenilerini koymak girişimleri sürdürülürken sadece enerji kaynağının sağlanması ve enerji üretimini esas alan politikaların yerine günümüzde enerji, ekonomi, ekoloji dengesini özenle gözetilen bir planlama anlayışının gözetilmesi gerekmektedir. Doğal kaynaklar

açısından çok şanslı olduğumuz coğrafyamızda bunu başarabilecek politikalar var mı diye bakacak olursak evet demeyi çok isterdim ancak diyemiyorum. Sayın Bakanın sunuşu aslında bir anlamda bunun itirafıdır. Sunuşun büyük bölümünün enerji üretimine ve doğal kaynakların çıkarılmasına dönük olduğunu görmekteyiz. Sadece 1 sayfa enerji verimliliği ve sürdürülebilir çevreye ayrılarak geçirilmiş. Sayın Bakanın şu cümlesi bunu açıkça ortaya koyuyor: “Maden ve hidrokarbon aramacılığıyla ilgili her zaman söylediğimiz bir şey var: Varsa bulacağız. Bilinsin isterim ki enerjide bağımsızlık için karşımıza hangi zorluk çıkarsa çıksın doğru bildiğimiz yolda yürümeye devam edeceğiz.” Bu, dışa bağımlılık için bir salvo ise ülkemizin enerji bağımsızlığına bir itirazımız yok. Ama sürekli yabancı şirketlere verilen ihaleler, yabancı ortaklıkların maden arama izinleri düşünüldüğünde bunun başarılıydı söylenemez. Ancak, çevre ve doğa talanıyla ilgili duyarlı vatandaşlara, sivil toplum örgütlerine ve muhalefete yönelik ise orada “Sayın Bakan, dur.” demek zorundayız.

Küresel salgının en ağır sonuçlarını yaşadığımız şu günlerde gözle görülmeyen bir virüs bize doğa ve çevrenin önemini öğretmedi mi? Yaşanan doğal afetler, madencilerin ölümleri ama en çok da bunu şehrim Eskişehir’den biliyorum. Eskişehir’de 2017 yılında Sayın Erdoğan’ın da altında imzası bulunan, büyük ova olarak verimli tarım arazisi ilan edilen Alpu Ovarına bir termik santral projesi gündeme getirildi. Yıllardır direniyoruz. 7 kez ihaleye çıkıldı, ertelendi. Danıştay kararları iptal etti ama sondajlar hâlâ devam ediyordu. Bakanlığınıza sorduğumda sondajların uluslararası standartlarda kaynak ve ön fizibilite raporunun hazırlanması için, rezervlerin belirlenmesi için gerçekleştiği cevabı gelince bir kez daha Eskişehirli olarak termik santral yapılmasından korkuyoruz. MAPEK tarafından 766 bölgede gerçekleştirilen maden arama işletme ihalelerinin içinde Eskişehir’de 47 bin hektar büyüklüğünde 3 ilçemizi kapsayan, linyit taş kömürü olan 39 farklı alan var. Bu aramaların termik santralle ilgisinin olup olmadığını bilmek istiyoruz Sayın Bakan.

Yine, 3 ilçemizde, Dumluc, Adahisar, Kızılcaören, Yalın, Karaçam Mahalleleri arasında Krom-Manyezit Ocağı Kapasite Artışı, Demir-Nikel Ocağı Kırmı Eleme Tesisi Projesi var. Kızıl geyiklerin yaşam alanı olan bölgede 391.593 ağaç kesilecek, her gün 8 bin ton maden kamyonlarla taşınacak, 20 bin kilogram dinamitin patlatılacağı söyleniyor; biyoçeşitlilik zarar görecektir, bölgedeki tarihî Yalın Hamamı etkilenecek ama projeler için olumlu ÇED raporu veriliyor. Gıda ve tarımın öneminin açıkça görüldüğü günümüzde, 25 bin ailenin bu topraklarda tarım yaparak geçimini sağladığı çiftçiye toprak koruma projesi yapılması öneriliyor. Madencilik faaliyetinin tarıma ne tür zararlarının olabileceği, ne tür önlemler alınacağı ÇED raporunda yer almadığı gibi, küresel iklim değişikliğine etkilerinden de hiç söz edilmiyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, lütfen tamamlar mısınız.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Ayrıca 9 adet jeotermal kaynak arama sahası için ruhsat verileceği söylenen Eskişehir’de JES ihaleleriyle ilgili son durumu da öğrenmek istiyorum.

Eskişehir, Türkiye’nin En Temiz Hava Platformu Araştırması’nda sürekli olarak ilk 3’te yer alan bir şehir. Bakın, Dünya Bankası Dünya Kaynakları Enstitüsü tarafından binalarda enerji verimliliği konusunda birlikte proje gerçekleştirilen tek şehir. Binalarda enerji verimliliğiyle ilgili çalışmalarınızı da bu sunuşunuzda görmek isterdik. Paris Anlaşması’na atıf yapmışsınız ama dünya karbon emisyonlarının azalmasını konuşurken yeşil çatı uygulamalarıyla ilgili hiçbir sunumunuzda yok.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bitiriyorum, son cümlelerim...

Biz maden aramalarına, doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesine karşı değiliz ama “Doğru bildiğimiz yolda yürümeye devam ediyoruz.” derken bu yolun doğa ve çevre talanı yönünden doğru olduğunu söylemek de bizim görevimiz. Maden aramalarının çevreye, doğaya zarar vermeden, tekniğine uygun ve ülke ekonomimize katkı sağlayacak şekilde yapılmasından yanayız. Buna özen gösterilmesini sizden rica ediyoruz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Nur Süllü, teşekkür ederim.

Evet, değerli Komisyon üyelerimiz, görüşmelere yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.17

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.45****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Komisyon üyelerimiz, 14’üncü Birleşim Dördüncü Oturumu açıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçe görüşmelerine devam ediyoruz. Söz taleplerini karşılamaya devam edeceğim.

Sayın Tutdere, buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bütçenin geneli üzerinde benden önceki konuşmacılar, tüm arkadaşlarımız genel değerlendirmelerini yaptılar, tekrara girmek adına ben de sadece seçim bölgemle ilgili birkaç hususu Sayın Bakana iletmek istiyorum.

Sayın Bakanım, özellikle tarımsal sulamada kullanılan elektrik konusunda Anadolu’da, özellikle Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin gibi illerde çok ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bizler, birkaç ay önce özellikle Mardin’de yapmış olduğumuz saha çalışmasında oradaki özel elektrik şirketlerinin halka nasıl zulüm ettiklerini, içme sularının sağlandığı trafoları bile sökerek götördüklerini ve insanları mağdur ettiklerini bizzat kendimiz gördük. Bu konuda bölgede özellikle DEDAŞ başta olmak üzere diğer özel firmaların halka uyguladıkları bu zulmün mutlaka durdurulması gerekiyor. Temel insan hakkı olan temiz suya erişim hakkını bile engelleyen çalışmalar var, faaliyetler var. Bu konuda mutlaka Bakanlığınızın gerekli denetimleri yapması gerekiyor.

Bunun dışında Adıyaman, özellikle Atatürk Barajı’na ev sahipliği yapan bir ilimiz. Gerçekten Atatürk Barajı’na büyük bir fedakârlık yapan bir il; bir ilçesini, yüzlerce köyünü feda etti, yüz binlerce dekar arazisini baraja feda etti. Ancak, şu an Adıyaman’da tarımsal sulamada kullanılan elektrik konusunda destek alamıyoruz. Komşu illerimiz Şanlıurfa ve bizden sonraki tüm iller faydalıyor, Atatürk Barajı’na ev sahipliği yapan Adıyaman tarımsal sulamadaki desteklerden faydalanamıyor. Sayın Bakan, bu ayrımcılık neden? Adıyamanlılar, çiftçiler merak ediyor. Komşu ile uygulanan destek neden Adıyaman’a uygulanmıyor? Adıyaman’da Hükûmetiniz, iktidarınız zaten sulama projelerini hayata geçiremedi. İnsanlar barajın kenarında, kuru tarım yapmak zorunda kalıyorlar ve bu kuru tarımda trafolar aracılığıyla arazilerini sularken de çok ciddi elektrik faturalarıyla karşı karşıya kalıyorlar, bu destekten faydalanamıyorlar. Adıyamanlılar bu konuda sizlerden artık Adıyaman’ın hakkının teslim edilmesini ve adaletin gerçekleşmesini bekliyorlar.

Sayın Bakanım, yine, Adıyaman’ımızda 3 ilçemizde doğal gaz yok; Tut, Sincik ve Gerger ilçelerimizdeki yurttaşlarımız henüz doğal gazla tanışmadılar, bu hususta da Bakanlığımızca çalışma yapılmasını bekliyoruz.

Bunu dışında yine seçim bölgem olan Adıyaman’da bakır madeni konusunda Cengiz Holdinge ait bir işletme var, bir de mermer ocakları konusunda çok ciddi çalışmalar var. Mermer anlamında Türkiye’nin en önemli rezervlerinin bulunduğu bir il. Bu konuda da özellikle mermer ocakları ve ilgili

şirketlerin, firmaların denetimi konusunda birtakım aksaklıklar var, bu aksaklıkların da giderilmesi gerekiyor. Özellikle mermer ocakları saha ıslahları konusunda çalışmalarını tam olarak yerine getiremiyorlar, tahrip ettikleri arazileri düzeltemiyorlar. Bunun dışında Eti Bakır, özellikle Adıyaman'ın bütün doğasını, çevresini, havasını kirleten bir tesis kurdu, işletme kurdu; orada arıtma havuzları var ve bu havuzlarda biriken kirli sular orada doğaya karışıyor. Bu konuda da, vatandaşlarımızın sağlığı ve çevrenin korunması için de gerekli denetimlerin yapılmasını bizler bekliyoruz.

Bunun dışında, özellikle Adıyaman'da 10 bine yakın kişi abonelik almak istiyor ama elektrik aboneliği alamıyorlar.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Tutdere, lütfen tamamlar mısınız.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Özellikle 5784 sayılı Kanun ve 3194 sayılı Kanun'un geçici 11'inci maddelerindeki düzenlemeler vatandaşlarımızı mağdur ediyor. Bu konuda Bakanlık olarak yeni bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz? Halkımızın bu konuda beklentileri var.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Abdullah Koç, buyurun.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli vekiller ve değerli misafirler; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ben de seçim bölgem olan Ağrı'nın bazı sorunlarını burada dile getirmek istiyorum. Özellikle kış aylarında, kullanılan yakıt nedeniyle, yaşlılarda ve çocuklarda üst solunum hastalıklarının baş gösterdiğini ben burada belirtmek istiyorum. Alım gücü olmayan yoksul kesimlerin kullandığı düşük kalitedeki kömürlerin satışının kısıtlanmasını ve ihtiyaç sahibi ailelerin kışlık kömür ihtiyaçlarının karşılanmasını biz talep ediyoruz.

Öte taraftan, ayrıca, hava kirliliğinin önlenmesi açısından doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması için yeniden bir proje üretilmesini ve bu yönde de çalışma yapılmasını biz talep ediyoruz.

Aksa Doğalgaz Ağrı'da 2017'den beri hizmet veriyor. Abone sayısı hâlâ 11 bin civarında ve ülkenin en pahalı doğal gazı burada satılıyor. Devlet kurumlarının da doğal gaz kullanım oranı yüzde 25 civarında. Hava kirliliğinin düşmesinde büyük etkileri olan doğal gaz kullanımının yaygınlaşması için altyapının tamamlanmasını ve fiyat istikrarının sağlanmasını biz talep ediyoruz. Aksa Doğalgaz 1 Ocak 2020 tarihi itibarıyla hizmet verdiği bölgelerde doğal gaz fiyatlarını güncelledi ve ne yazık ki KDV dâhil olmak üzere Ağrı'da 2,31 TL oranında bir fiyat var. Bunun düşürülmesi gerekiyor, bu yönde bir çalışmanız var mı?

Ağrı merkezde doğal gaz kullanımı yaygın değil. Elektrik desteğini sağlayan devlet, ihtiyaç sahibi ailelere 120 TL destek veriyor. Bu desteğin yaygınlaşmasını ve ihtiyaç sahibi ailelere ücretsiz yakıt desteğinin verilmesini biz özellikle talep ediyoruz. “Yardım” adı altında verilen kömürler çok kalitesiz ve şehirde yoğun bir hava kirliliğine yol açıyor, buna ilişkin bir önleminiz var mı?

Tutak ilçemizde doğal gaz altyapısı yok, bir an önce altyapının sağlanması gerekiyor. Kömür fiyatları çok ciddi oranda yükseldi, tonu 1.600 TL civarındadır, buna ilişkin bir tedbir alınmasını istiyoruz.

Taşlıçay ilçemizde yine doğal gaz altyapısı yok, bir an önce altyapının sağlanması gerekiyor. Elektrik faturaları her ay çok yüksek oranda geliyor. Kalitesiz kömür nedeniyle hava kirliliği var ve tonu 1.400 TL ile 1.600 TL civarındadır. Bu konuda da bir önlem alınmasını talep ediyoruz.

Eleşkirt ilçemizde doğal gaz altyapısı yok, bir an önce altyapının sağlanması gerekiyor. Odunun tonu neredeyse bin TL civarındadır. Kalorifer kömürü 1.600 TL civarındadır ve soba kömürü ise bin TL civarında sağlanıyor. Yeşil kartı olan ailelere kömür yardımı yapılıyor fakat kömürler çok kalitesiz ve hava kirliliğine neden olmaktadır.

Patnos ilçemizde yine doğal gaz altyapısı yok, bir an önce altyapının sağlanması gerekiyor. Patnos'ta elektrik saatleri maalesef direklerle asılmış durumda. Parasını ödemeyen vatandaşların elektrikleri hemen kesiliyor, 30 TL açma kapama parası ödemek zorunda bırakılıyor. Her sene yapılan kömür yardımları bu sene henüz yapılmadı. Yeşil kartı olan ailelere bile bu pandemi döneminde kömür yardımı henüz yapılmamış, bu konuda da bir önlem alınmasını talep ediyoruz.

Diyardin ilçemizde doğal gaz altyapısı yok, bir an önce altyapının sağlanmasını talep ediyoruz. Jeotermal kullanımı yetersiz, şehrin ihtiyacını karşılamıyor, bir pompa istasyonunun daha kurulması gerektiğini biz burada belirtmek istiyoruz.

Doğubeyazıt ilçemizde yine şehrin yüzde 15'i doğal gaz kullanıyor, altyapı şehrin merkeziyle sınırlı tutulmuş. Doğal gaz fiyatları yüksek. Hayvancılıkla uğraşan yoksul aileler hâlâ tezek kullanmaktadır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Koç, lütfen tamamlar mısınız.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Tamamlayacağım efendim.

Kömürün tonu 1.650 TL civarındadır. Kömür yardımı bu sene henüz başlamadı, her sene yapılan kömür yardımları belli kesimlere veriliyor. İhtiyaç sahibi bütün aileleri kapsaması gerektiğini söylüyoruz.

Hamur ilçemizde doğal gaz altyapısı yine yok, bir an önce altyapının sağlanmasını gerekiyor. Yaklaşık 15 köyde elektrik kesintileri hâlâ devam etmektedir. Bu konuda da önlem alınmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederiz.

Sayın Ünal Demirtaş, buyurun lütfen.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Enerji Bakanlığının değerli bürokratları; sözlerime başlarken herkese saygılarımı sunuyorum.

Türkiye'nin kalkınması ve ilerlemesi için hayati öneme sahip bir Bakanlığın yani Enerji Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz. Bu anlamda, Bakanlığınızın 2021 bütçesinin tüm vatandaşlarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakan, enerji konusunda ülkemiz açısından ortaya çıkan sorunların başında, uygulanan yanlış politikalar sonucunda giderek artan dışa bağımlılık gelmektedir. Şu an enerji girdilerinin yüzde 80'i oranında dışa bağımlıyız. Ülkemiz 1970 yılında toplam enerji talebinin yüzde 77'sini kendi kaynaklarından karşılarken 80'li yılların sonunda bu oran yüzde 50'ye düşmüş, 2017 yılında ise ihtiyacının ancak yüzde 20'sini kendi kaynaklarıyla karşılayabilecek bir duruma düşürülmüştür. Bu durum ülkemiz ekonomisini ve dış ticaret açığını da son derece olumsuz olarak etkilemektedir. Bu sebeple, enerji planlaması ve üretiminde yeni bir politikaya ve anlayışa ihtiyaç vardır.

Enerjide dışa bağımlılıktan kurtulmanın en önemli araçlarından biri yerli kaynakların kullanımının artırılmasıdır. Bu anlamda, kömür üretimi de yerli kaynaklar arasında özel bir öneme sahiptir. Sayın Bakan, şu anda Türkiye'nin ortalama taş kömürü tüketimi yıllık 36-37 milyon ton civarındadır. Bu

tüketimin yıllık 6-7 milyon tonunu ağır sanayi ve demir çelik sektöründe kullanılan, koklaşabilme özelliğine sahip taş kömürü tüketimi oluşturmaktadır, geriye kalan yaklaşık 30 milyon tonluk tüketim de termik santrallerde ve evlerde yakacak olarak kullanılmaktadır.

Sayın Bakan, taş kömürü üretimi hem ülkemiz için hem de Zonguldak için son derece önemlidir çünkü yüz yetmiş yıldır Zonguldak'ın psikolojisi, geçimi, ekonomisi, her şeyi taş kömürü üzerine kuruludur. Bu anlamda da Türkiye Taşkömürü Kurumu son derece önemli ve stratejik bir kurumdur ancak uygulanan yanlış politikalarla Türkiye Taşkömürü Kurumu üretimi ve işçi sayısı günden güne azalmıştır. İşçi sayısı ile üretim arasında doğrudan bir orantı vardır yani işçi sayısı azaldıkça üretim de azalmıştır.

Sayın Bakan, 2002 yılında Kurumda 18 bin işçi çalışırken bugün itibarıyla işçi sayısı 7.727'ye gerilemiştir, oysa Kurumun norm kadrosu 14 bindir. Bugün itibarıyla Kurumun 5.159 yer altı üretim işçisine ihtiyacı vardır. 2002 yılında 2,7 milyon ton satılabilir taş kömürü üreten Kurumun, 2018 yılında üretimi 686 bine gerilemiş, 2019 yılında 734.316'ya gerilemiş, 2020 yılında ise bugüne kadar 556.185 tona kadar ancak satılabilir taş kömürü üretimi yapabilmektedir. Yani Türkiye'nin ağır sanayisinin yıllık 6-7 milyon ton koklaşabilme özelliğine sahip taş kömürüne ihtiyacı olduğu da düşünülürse bunun şu anda on ikide 1'ini ancak üretebilmekteyiz. Kabul edilebilir bir durum değildir bu. Taş kömürü üretimindeki bu dramatik düşüşün birçok sebebi vardır. Bu sebeplerden biri, AK PARTİ kadrolarının özelleştirme yanlısı yanlış politikaları ve liyakatsiz bürokratik kadrolar iken bir başka sebebi de Kurumun üretim işçisi açıklarının kasten giderilmemesidir. Zonguldak'taki muhalefet partililerin, sendika ve Maden Mühendisleri Odasının bütün çağrılarına rağmen Kurumun üretim işçisi açıkları kasten giderilmemektedir. Üstelik, işçi açıklarının bu boyuta ulaşması iş güvenliğini de tehdit etmekte ve büyük iş kazalarına davetiye çıkarmaktadır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Demirtaş, lütfen tamamlar mısınız.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tamamlamak üzereyim.

Sayın Bakan, bu sebeplerle Kurumun yıllık en az 6 milyon ton taş kömürü üretecek şekilde yeniden yapılandırılması ve acil olarak bu 5 binin üzerindeki üretim işçisi açıklarının giderilmesi gerekir.

Sayın Bakan, bu anlamda, TTK'ye de ait olan atıl sahalarda binlerce işçiye istihdam olanağı sağlayarak taş kömürü üretimi yapan ve atıl rezervleri ekonomiye kazandıran redevans şirketlerinin de önemli sorunları vardır. Üretim artışı için bu şirketlerin sorunlarının da çözülerek bu şirketlere daha fazla destek ve teşviklerin verilmesi gerekir.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Demirtaş.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tamamlıyorum efendim. Bir saniye...

Taş kömürü üretimini ancak bu şekilde artırarak dışa bağımlılıktan kurtulabiliriz.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, enerji piyasası yasa teklifi üzerine eleştirilerimi söylemek isterim. Milletvekili olduğum Kocaeli, bu yasa teklifinden çok olumsuz bir şekilde etkilenecek. Malum, zaten Kocaeli'nde hava kirliliği had safhada. Büyükşehir Belediyesi, fabrikaların filtre uygulamalarını yeterli denetlemiyor ve her 3 ölümden 1'inin kanser olduğu Dilovası ilçemiz ve ilimizin diğer il ve ilçeleriyle oldukça önemli sağlık sorunları yaşıyoruz.

Bütün bunların üstüne, bir de yasa teklifinde getirilen lastikten elektrik üretimi düşüncesi üzerinde konuşmak isterim. Sanırım, böylesine inanılmaz bir şekilde havayı kirletecek, insanları kanser edecek bir düşünce şundan hasıl oldu: Ekonominin iyice kötüye gittiği, berbat olduğu ve Maliye Bakanının bırakıp gittiği bir ortamda, iktidar ve şirketler kafa kafaya vererek “Hem siz hem biz nasıl kazanabiliriz?” hesabı yaparak halkın kanser olmasına yol açan bir yasa teklifine imza atmış oldular. Aslında 2016 yılında getirilen yasayla lastikten elektrik üretildiğini, elde edildiğini biliyoruz, 2016 sonrasında bu var ama yeni getirilen yasayla orman atıkları ve çöpten de elektrik üretimi mevzubahis olacak. Şimdi, Kocaeli, Düzce ve Erzincan’da bu konuda fabrikalar var ve çöpten, lastikten elektrik üretimi korkunç bir hava kirliliği oluşturacak. Fabrikalar hava kirliliği oluşturacak, bizi kanser edecek, bir de üstüne kilovat başına 13,3 sent para kazanacaklar. Şimdi, orman döngüsünü kırarak bir şey orman atığından elektrik üretmek, doğanın tabii döngüsünü maalesef kötüleştirecek bir teknoloji.

Yine, biyokütle tanımı içine alınıyor, biyokütle tanımı içine alınması gerçekten kabul edilemez bir tanımlama. Biyokütle tanımı içine alınamaz, bu bir cinayettir işin doğrusu. Bu fabrikaların, Kartepe’de lastikten dönüşüm yaparak elektrik elde eden bu fabrikaların 2016’dan beri üretim yaptığını ve bu yasayla işlerinin kolaylaştırılmak istendiğini, üzerine de orman atıkları ve çöp yakılması suretiyle kentimizin daha da kirlenmesi düşüncesini görüyoruz ve buna karşı çıkacağız.

Yine, aynı zamanda, ÇED raporlarını aslında kümülatif bir şekilde değerlendirmek lazım. Sadece bir fabrikanın durumu değil, çevre fabrikaların saçtığı zararları da değerlendirerek kümülatif bir değerlendirmeye aslında karar verilmeliydi. Ben bu yasayı teklif edenlerin gelip Kocaeli’deki hava kirliliğini görmeleri gerektiğini düşünüyorum. Gerçekten, eğer görselerdi bu yasadan vazgeçerlerdi; daha da korkunç sağlık sorunlarına yol açacak bir yasa teklifi getirilmiş. Komisyonunda bazı maddeleri değiştirildi ama bahsettiğimiz madde değiştirilmedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Gergerlioğlu tamamlar mısınız lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Biz bunun değiştirilmesi için, iptal edilmesi için sonuna kadar da mücadele edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Bakırlioğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Başkanım, değerli milletvekilleri; her birinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, yapmış olduğunuz sunumda sıklıkla yerli kömürden bahsettiniz. Yerli kömür, ekonomimiz, enerji üretimi ve istihdam için önemlidir; doğrudur. Ancak bir de, bir avuç kömür için bir ömür veren insanlar var; madencilerimiz var. Soma faciası sonrası kıdem tazminatlarını alamadan kapının önüne konulan SOMA AŞ mağdurlarının ve devlete ait ruhsatlı sahaları işleten Uyar Madencilik mağdurlarının isyanını bu Meclis çatısı altında geçmişte sıklıkla dile getirmiştik. Vaatlerle uzun süre oyalanan işçiler sonunda seslerini duyurmak için Soma’dan yürüyüşe geçmişler ancak bu anayasal hakları anlamsızca engellenmişti; hep birlikte hatırlıyoruz. Madencilerin onurlu duruşu, siyaset kurumunun devreye girmesi ve Bakanlığın çalışmaları sonucunda gerekli yasal düzenlemeler de yapılarak SOMA AŞ mağduru 2 bin 800 işçinin sorunu çözülmüştü. Evet, Soma AŞ’nin mağdur ettiği işçilerin sorunları çözüldü, bunu önemsemek gerekir ancak Soma’daki, Türkiye’deki madencilerin benzer mağduriyetleri, sıkıntıları hâlen devam etmekte.

Değerli milletvekilleri, Soma’da Uyar Madencilik’in maaşlarını, kıdem tazminatlarını, sakatlık ve ölüm tazminatlarını vermeden sekiz yıl önce kapının önüne koyduğu 700 işçi var. Uzun yıllar mahkeme kapılarında hukuk mücadelesi veren ve sonunda alacakları mahkemeler tarafından tescil edilen madencilerimizin elinde mahkeme kararı var ancak haklarını alamıyorlar. Aralarında kazalarda ayaklarını kaybeden, gözlerini kaybeden insanlar var; birçoğu yeraltında çalışmaktan sağlığını kaybetmiş, malulen emekli olmak zorunda kalmış, şu anda 1.700-1.800 lira maaşla geçinmek zorunda. Mağdurlar arasında kazalarda babasını kaybetmiş çocuklar, kocalarını kaybetmiş eşler, evlatlarını kaybetmiş analar babalar var. İşin kötüsü, bunca mağduriyete sebep olan patronların bugün bile bu ülkede hâlâ madencilik yaptığı iddia edilmekte. Uyar mağdurlarına yıllarca “Sorununuzu çözeceğiz.” diye sözler verildi, hem de yetkili ağızlardan verildi bu sözler; Başbakan’dan, Cumhurbaşkanından, bakanlardan, milletvekillerinden, ancak aradan yıllar geçti, sorun çözülmedi, sabır taşı çatladı ve madenciler seslerini duyurmak için Ermenek’teki yoldaşlarıyla birlikte tekrardan harekete geçtiler. Benzer manzaraları tekrar tekrar yaşadık; durduruldular, tehdit edildiler, gözaltına alındılar. Şu an Manisa Gölarmara’dalar ve bekliyorlar. Soma’dan yola çıkarken “Ölmek var, dönmek yok.” diye çıktılar ve haklarını alana kadar da yürümeye devam edecekler. Tuhaf olan, mahkemeler “haklısınız” diyor, yürüyüşü engelleyen vali, kaymakam “haklısınız” diyor, gözaltına alan jandarma komutanı “haklısınız” diyor, görüştükleri milletvekilleri, Grup Başkan Vekilleri, bakanlar, herkes “haklısınız” diyor ama bu insanlar bir türlü haklarını alamıyorlar. Bu ülkede hakkını almak bu kadar zor mu? Neden çekiniyoruz ki biz? Emsal olmasından mı çekiniyoruz? Eğer emsal olacaksa olsun arkadaşlar. Varsa mağdur edilmiş bir madenci, hakkını alsın; varsa işçisini mağdur eden şirket, cezasız kalmasın. Bu Meclisin, bakanlıkların görevi bu mağduriyetleri ortadan kaldıracak düzenlemeleri yapmak değil mi? Bu soğukta günlerdir çadıra eylem yapan, İzmir depreminde kendi dertlerini unutup arama kurtarma çalışmalarına katılacak kadar koca yürekli bu insanlara, bu işçilere geçmişte olduğu gibi bugün de sözler veriliyor, ümit veriliyor, sorunu çözmek için çalışıldığı söyleniyor,

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Bakırlıoğlu, lütfen tamamlayınız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlıyorum efendim.

Çaba gösterildiğine herhangi bir şüphem yok ancak bu defa da ümitleri yıkılırsa bu işçiler için sonuç ağır olur.

Kangrene dönmüş mağduriyetin bir an önce kaldırılmasını ve Bakanlığın bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Gaytancıoğlu, buyurun lütfen.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Enerji Bakanından akla ve bilime aykırı, doğayı yok edecek Saros FSRU Projesi’nde neden bu kadar ısrarcı olduklarını öğrenmek istiyorum. Hiç Saros’u gördünüz mü? Saros Körfezi, dünyada kendi kendini yenileyebilen nadir körfezlerden bir tanesi. Hiç hayatınız boyunca Saros Körfezi’ne gittiniz mi, oranın doğasını, denizini gördünüz mü? Bu denizin dünyanın en özel denizlerinden biri olduğunu biliyor musunuz? Deprem bölgesinde fay hattının 7 kilometre yanına yapılacak bu liman ve boru hattı Türkiye için yaşamsal önemde midir? Bir proje hazırlanırken çevresel veya başka nedenlerle alternatifi de düşünülemez mi? Enerji Bakanlığının Saros Körfezi’nde yapmayı planladığı FSRU limanına alternatif olarak bir proje hazırlanmamış mıdır? Hazırladıysa nerededir? Saros Körfezi’ne girecek tankerlerin yaratacağı tehlike düşünülmüş müdür? 14 farklı alandan bilim insanının verdiği

raporla “ÇED Olumlu” kararı daha önce iptal edilen bir projede yasalar hiçe sayılarak ısrar edilmesinin nedeni nedir? Son olarak şunu söylüyorum: Bu projenin arkasında Katar olmasa aynı ısrar devam edecek miydi acaba?

Bir diğer konu, dağıtım şirketlerinin hizmetlerini götürmede yaşanan yetersizliklerdir. Sağ olsun, AKP, elektrik dağıtım şirketlerini düşünmekten vatandaşların dertlerini çözmeye vakit bulamıyor. Kesintilere hızlı bir şekilde müdahale edilmiyor çünkü tasarruf gerekçeleriyle ekipler bir iki merkezde toplanmış durumda. Bu durum özellikle köylerde yaşayan vatandaşlarımızı mağdur ediyor. Edirne’de bunu çok yaşıyoruz. Saatlerce onarım ekiplerini bekliyorlar, bu durumu düzeltmek için bir önlem almayı düşünüyor musunuz diye Sayın Bakana sormak isterim ama vereceği yanıtın “Elektrik dağıtım şirketlerini düşünüyoruz.” olmasından korkuyorum.

Bir diğer konu, elektrik fiyatları. Elektrik fiyatları neden bu kadar pahalı? Yoksul aileler var, önumüz kış, yoksul ailelerin tüketimleri dikkate alınarak düşük miktarda elektrik enerjisi tüketilen konutlarda bir indirim çalışmanız var mı ya da olacak mı?

Türkiye tarımsal üretimde ciddi potansiyele sahip ama net ithalatçı bir konuma getirildi. Pandemiden sonra bütün dünya tarımın önemini anladı, dolayısıyla üretmek zorundayız. Tarımsal sulamalarda elektrik kullanan çiftçilerimiz çok yüksek faturalarla karşılaşılıyor. Tarımsal üretim az önce de dediğim gibi Covid salgını nedeniyle daha da önemli olduğu için herhangi bir indirim yapmayı planlıyor musunuz? Daha önceki yıllarda hasat zamanı tek fatura ödüyordu çiftçimiz. Neden? Çünkü çiftçinin ürünü ekildikten sonra uzun bir süre geçer, sekiz, dokuz ay sonra hasat başlar, o süre içerisinde başka bir geliri olmaz ama siz elektrik faturalarını her ay tahsil ediyorsunuz. Çiftçimiz bu faturaları ödemekte zorlanıyor. Yine, tek faturaya geçme yönünde bir çalışmanız var mıdır, bu konuda bir tedbiriniz, bir önleminiz olacak mıdır? Hiçbir şey yapamıyorsanız tarımsal sulamalarda TRT payını, açma kapama ücretlerini, KDV’yi düşürmenizi öneriyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim Sayın Gaytancıoğlu.

Sayın Fikret Şahin, buyurun lütfen.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar; 2021 yılı Enerji Bakanlığının bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanım, kendi seçim bölgem Balıkesir, Kaz Dağları devamlı madencilik faaliyetlerinin sebep olduğu çevre felaketleriyle gündeme geliyor. Yıllardır bu konuda konuşuyoruz ve Bakanlığınızda şöyle bir algı var: Daima bu maden şirketlerinin yanında yer alan bir Bakanlık gibi. Yani bu algıyı yıkmak için, çevreyle daha dost bir madencilik faaliyeti yaptığınızı gösterebilmek adına ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Bunu öğrenmek istiyorum.

Yine geçen yıl size bir soru önergesi sorduğum zaman Kaz Dağları’nda kaç tane maden arama ve işletme ruhsatı verdiğinizi; toplam 279 adet- geçen yılki tarih itibarıyla söyleyeceğim- işletme ve arama ruhsatı verdiğinizi söylemiştiniz. Bu sayının çok fazla olduğuna inanıyoruz çünkü genel kanaat 30-35 civarında bir ruhsat olduğuydu ama herkes bu rakamı görünce açıkçası bölgede çok büyük bir şaşkınlığa uğradı. Sizden talebim bundan sonra Kaz Dağları bölgesine kesinlikle bir maden ruhsatı vermemeniz hem arama hem işletme açısından ve mevcut verilmiş olan ruhsatları da tekrar ele almanızda büyük fayda olduğuna inanıyorum. Keza, artık bizim bölgemizde bu maden ruhsatları nedeniyle çevre felaketleri bir hayli üst düzeye ulaşmış noktada.

Diğer bir konu, yine kendi bölgem, bor madenleriyle ilgili, sunumunuzda bor madenlerinin yüzde 73'ünün ülkemizde olduğunu söylediniz. Tabii ki her ülkenin belli bir doğal kaynağı, bir zenginliği var. Hani, kimileri petrol olarak zengin, kimileri elmas, altın madeni... Bu açıdan değerlendirecek olursak bizim asıl zenginliğimiz bor madenleridir, yani bir bor denizinin üzerindeyiz âdeta ve bunu yeteri kadar değerlendiremediğimize ben inanıyorum. Keza biz boru daha çok ham madde olarak ihraç ediyoruz ama katma değeri yüksek bor uç ürünleri elde edecek tesislerimiz maalesef yok. Bunun için de acaba böyle borla ilgili bir master planınız var mıdır Bakanlık olarak? Bor organize sanayi bölgesi gibi. Efendim, katma değeri yüksek bor ürünlerini elde edecek sanayi tesislerini Balıkesir gibi bir bölgede yapabilirsiniz, fabrikalar zinciri kurabiliriz ve boru ham madde olarak değil, işlenmiş ve katma değeri yüksek ürün olarak ihraç edebiliriz ki bunun bizim ülkemizin geleceği açısından da çok değerli olduğuna inanıyorum.

Yine diğer bir konu, Doğu Akdeniz'de hidrokarbon yatakları konusunda sondaj faaliyetlerinin ülkemizin geleceği ve enerji güvenliği açısından çok önemli olduğuna inanıyorum. Bu konuda Türkiye'nin hak ve menfaatlerini sonuna kadar savunacak şekilde, tereddüt etmeden çalışmalarınıza devam etmeniz gerektiğini vurgulamak istiyorum ve tekrar bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkürler Sayın Şahin.

Sayın Bülül, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

20 Temmuz 2020 tarihli Resmî Gazete'de Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ihale edilecek maden sahalarını ilan etmişti. Sahaların toplam sayısı 766 adet, yaklaşık 892.894 hektar, 300 bin futbol sahası büyüklüğünde alanı kapsayan maden arama ve işletme ihaleleri 28 Eylülde sona erdi. Listeye göre Aydın'da 12 ayrı ruhsat sahası, endüstriyel ham madde, linyit, taş kömürü, altın, gümüş, bakır, demir, alüminyum gibi madenler için ihale edilecek. Ruhsat sahaları İncirliova, Bozdoğan, Çine, Buharkent, Söke, Karacasu ilçelerinde olmak üzere toplamda 9.961 hektar alanı kaplıyor. AKP her zamanki gibi bu konuda meraları talana devam ediyor ancak bu kez gerçekleştirilen ihaleler bir rekor niteliğinde. Hiçbir plan, değerlendirme yapılmaksızın ülkemizin her yerine madenler, santraller açılıyor, bir bölgeye hangi yatırım iyi gelecek, hangisi gelmeyecek sorgulanmıyor bile. Ruhsat alanının yakınında değil bir yerleşim yeri başka bir proje olup olmadığı bile dikkate alınmıyor. Baştan savma verilen ruhsatlar, iktidar tarafından yıllardır şirketlere verilen tavizler doğa talanının bir aracıdır. Plansız, denetimsiz verilen ruhsatlarla işlettiğiniz madenlerse cabası. AKP'nin teşvikleri ve denetimsizliği yurttaşların yaşam alanlarını katlediyor.

Aydın ilinde gerçekleştirilen bu talan yüzünden tarım durma noktasında, hayvancılık durma noktasında ama iktidar, yurttaş değil, tabii ki şirketleri düşünüyor. Bu madenlerin, AKP'nin teşvikleri ve denetimsizliği yüzünden ülkemize kazancından çok zararı bulunmaktadır. Bize yaşatılan bu talan ve hukuksuzluk bir ilk değil. İzinlerin, “ÇED Olumlu” kararlarının, ruhsatların yurttaşın yararına olup olmadığı AKP iktidarını ilgilendirmiyor. Yerleşim yerleri, meralar, tarım alanları, kültür varlıkları talan ediliyor. Peki, bunlar ne için? Şirketlerin kâr etmesi için. İhalelerin derhâl iptal edilmesi ve maden sahaları içinde sadece Aydın değil, tüm ülke genelinde planlama yapılması mutlaka gerekiyor.

Aydın'ın Karpuzlu ilçesine bağlı Ömerler köyünde 1.200 hektarlık mera arazisinde maden arama çalışmaları başlatıldı. Karpuzlu ilçesine bağlı Ömerler köyünde 1.200 dönümlük mera alanında maden arama faaliyetlerinin başlamasıyla bölgede hem hayvancılıkla geçinen köylüler zor durumda hem de

endemik bitki olan gargan otunun nesli tehlikede, gargan balı da bitme tehlikesinde. 10 bin arı kovanı burada devamlı her yıl kurulduğu için gargan balı burada üretiliyor, onların da nesli tehlikede. Yaklaşık bin yurttaş bu meradan geçimini karşılıyor. Meralar, Mera Kanunu'na göre hayvancılık faaliyetine özgü olduğu hâlde, başka faaliyet gerçekleştirilmediği hâlde burada “Yandaş cebini dolduracak, şirket cebini dolduracak.” diye yurttaşın aç bırakılması kesinlikle kabul edilemeyecek bir durum.

Mera alanı ve çevresinde 10 bin arı kovanı bulunduğunu söylemişim. Bu gargan balı en ünlü ballardan biridir, bu alanlarda üretildiğini belirtmişim. Burada hayvancılık biterse, gargan balı artık üretilemezse, madencilik faaliyetleri endemik bitki olan “karabaş otu” olarak bilinen gargan otunun neslini bitirecekse kısaca, yapılan bu faaliyetlerin ekolojik kıyımına neden olacağı belirtilse de bu konuda Bakan olarak ne düşünüyorsunuz, merak ediyorum. Ömerler köyünün vatandaşları bu soruları sormamı istedi.

Yine, söylediğim gibi, Bakanlığın bütçesi hayırlı olsun.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Sayın Erbay, buyurun lütfen.

BURAK ERBAY (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli vekil arkadaşlarım, değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sabahtan beri konuşmalar yapılıyor, onları izlerken gerçekten bir üzüntü duydum, onu da belirtmek istiyorum öncelikle. Bizler cumhuriyeti kuran ve ilelebet yaşaması için mücadele eden bir partinin mensuplarıyız ve Mustafa Kemal Atatürk'ün mirası olan bu cumhuriyetin ilelebet yaşaması için mücadele ediyoruz. Burada söylenenler, arkadaşlarımızın emek vererek burada vatandaşların sorunlarını, bölgelerin sorunlarını iletmeleri ülkenin gelişmesine, enerji kaynaklarının kullanılmasına sanki karşıymış gibi gösteriliyor. Bizim bunu kabul etmemiz mümkün değil, bunu reddediyoruz. Bizlerin burada anlatmak istediğimiz o bölgenin gerçekten kaynaklarının doğru kullanılıp kullanılmadığı, orada atasından, dedesinden miras kalan yerlerin gelecek kuşaklara doğru aktarılıp aktarılmamasıyla ilgili bir doğru tespitin yapılmasıyla ilgili bir mücadele veriyoruz. Özellikle de bu yaşanan doğa talanlarında şunu görüyoruz: Kısa vadede bir zengin olma, birilerinin zengin olması doğrultusunda yapılan projelerle karşılaşılıyor, bu yüzden mücadele veriyoruz. Hâlbuki orası kendi doğal akışına bırakılsa belki yüzyıllar boyunca atalarından, dedelerinden aldıkları mirasın gelecek kuşaklarda da devam edeceğinin örneklerini birçok defa gördük, bunun onlarca örneğini ülkenin her yerinde yaşadık. Ben Muğla'dan, kendi ilimden birkaç örnek vermek istiyorum: Bundan daha on beş, yirmi gün önce bir gün sabah bir uyandık, Resmi Gazete'de 28 tane sahanın jeotermal arama sahası ilan edildiğini gördük. Bu alanları incelediğimizde dünyanın göz bebeği olan Bodrum Türkbükü; Marmaris Turunç, Bozburun; Datça Emecik; Seydikemer, Fethiye, Dalyan, Milas, Ören gibi dünyanın gıptayla baktığı bölgelerin ihaleye çıkarıldığını gördük Sayın Bakanım. Şimdi, bu bölgelerimiz dediğim gibi gerçekten doğa harikası bölgelerdi. Biz bu konuda “Bu nedir, ne değildir?” diye sorduğumuzda, açıklama talep ettiğimizde Valilikten, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı tarafından bunun sadece kaplıca amaçlı yapılacak birtakım ihaleler olduğu söylendi. Az önce söylediğim gibi buralar doğa harikası yerlerdi, sit bölgeleriydi, göz bebeğimiz gibi baktığımız, koruduğumuz yerlerdi. Buralarda jeotermal amaçlı kaplıcaların yapılması bile mümkün değil. Şu anda Muğla'da hem yaşayan insanları hem de gelen misafirleri ağırlamakla ilgili ciddi kanalizasyon sorunları var, içme su sorunumuz var, su kaynaklarıyla ilgili sıkıntılar var. Bu tarz yapılacak projeler o bölgelerin tahrip edilmesi, yeni imara açılması, yeni inşaat alanlarının oluşması demek. Bunu kabul etmemiz mümkün değildi. Daha sonra bu konuda ses

çıkarınca şöyle bir karar çıktı Sayın Bakanım, deniliyor ki: “Bu bölgelerdeki yatırımcının hak kaybına uğramaması için Turizm Bakanlığına bir görüş soralım.” Şimdi, burada da bir ciddiyetsizlik görüyoruz. “Eğer sen yatırımcıyla ilgili zarar görmemesi için Bakanlığa böyle görüş soracaksan, bunun önceden planlanması gerekirdi.” diye düşünüyoruz. O yüzden bu projenin tarafınızdan tamamen iptal edilmesi gerektiğini ve bu konuda bir karar verileceğini umut ediyoruz.

Şimdi, aynı şekilde bir çok bölge de gerçekten doğa harikası bölge. Muğla her ne kadar turizm kenti olsa da çam balından, fıstık çamından, portakalı, mandalinası, limonu, domatesi, bademi, alabalığından zeytinyağına kadar birçok farklı ürünü kazandırıyoruz. Turizm anlamında da biz bu ülkeye gerçekten büyük katma değer sağlıyoruz. Ama bakın elimde bir harita var, yüzde 60’ına yakınının maden arama sahası ilan edildiği, bunun da doğru olup olmadığını sormak istiyorum. Zaten Muğla’nın, bakın, dağlarının son durumu bu. Yatağan’ın, Milas’ın bütün dağları bu durumda ama ısrarla bu konuda maden aramasına izin verildiğini görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Erbay, lütfen tamamlar mısınız.

BURAK ERBAY (Muğla) – Bunlardan vazgeçilmesini istiyoruz. Bizler hem tarımımızla hem de turizmimizle bu doğaya verilen tahribattan çok daha fazlasını gelir olarak ülkeye katma değer sunabiliriz. O yüzden bunların, bölge halkını yok saymadan, beraberce oturarak planlanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda hassasiyet bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Aydoğan, buyurun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli hazırun; hoş geldiniz. Bu topraklarda egemen inancımıza göre “İşçinin hakkı, alın teri kurumadan verilmesi gerekir.” deriz biz. 12 Ekimden bu yana Somalı işçiler haklarından dolayı direnişler, çok uzun bir süreden beri vermiş oldukları bir hukuksal mücadele sonucunda elde ettikleri haklarını istiyorlar. Bakanlığımızın bu konudaki tavrı şimdiye kadar bu olayı çoktan sonlandırma şeklinde olmalıydı ama işçiler şu anda sanıyorum Gölarmara ilçesinde bu hafta da Bakanlığımızın bu konudaki aktif tavrını bekliyorlar. Sayın Bakanım, bu bizim yüreğimizi yaralıyor, eminim sizin de yüreğinizi yaralıyordur ve bir parlamenter olarak sizden istirhamım bu konuyu bir an önce devlet bitirsin çünkü bu işçiler sosyal devletin aynı zamanda kucağına emanet edilmiş durumdadırlar. Devletin işvereni koruduğu iddiası daha fazla yaygınlaşırsa sosyal devlet iddiamız iyice zayıflamış olacak.

Yine sosyal devlet iddiasıyla alakalı bir konuyu daha dile getireceğim: Bundan on-on beş gün önce Bayburt ve Gümüşhane’de yapmış olduğumuz KOBİ’lerle ilgili seyahatte doğal gazın Bayburt ve Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi’nin önüne kadar getirildiği ama orada Bakanlıkla ya da kurumla sözleşme imzalamış olan özel sektörün teminat ve boru parası olarak taleplerinin 100 bin lirayı geçtiği ve Bayburt ve Gümüşhane’de her 2 ilde sadece 1 işletmecinin doğal gaz bağlatabildiği ve işletmelerinin maliyetlerinin çok yüksek olduğu... Bakanlığınızdan bu konuya da aktif olarak müdahale edilmesini talep ediyorum ve ayrıca özel sektörle yapmış olduğunuz sözleşmelerde üreticiyi ve zayıf tüketiciyi, özellikle korunması gereken kesimleri koruyacak önlemlerin alınması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuyu da takibinize sunuyorum.

Türkiye yoksul bir ülke, artık birbirimize bu konuda rakamlarla beraber caka satacak durumda değiliz. Özellikle gelir dağılımı dengesiz ve yoksul; Covid döneminde bunun da iyice açığa çıktığını görmüş vaziyeteyiz. Covid döneminde dükkânları kapalı kalan esnafların, işinden olanların, istihdam

edilen kesimdeki daralma nedeniyle yoksullaşan kesimlerin korunması gerektiği kesindir ama Bakanlığınızın bu konuda şu ana kadar atmış olduğu tek bir adım yoktur. Dükkânı kapalı kalanların elektrik faturaları dâhil her türlü enerjiye ilişkin paraları yoksul dönemde ve yoksun dönemde de tahsil edilmektedir; bu konuda da Bakanlığınızı daha duyarlı olmaya çağırıyorum çünkü önümüzdeki dönem kış dönemi, aynı sorunları çok daha yoğun yaşayacağımızı çok da iyi biliyoruz.

Yine yoksulluk ve yoksunluğun bir safhası da Türkiye’de enerji fiyatlarının asgari ücrete ve Türkiye’deki enflasyon oranına göre kat kat fazla artmış olmasıdır. Yine “sosyal devlet” çatısı altında enerji fiyatlarının bu kadar arttığı, alımın güçleştiği ve bu gelir dağılımındaki dengesizlik nedeniyle çoğu zaman enerjiden faydalanmanın neredeyse imkânsız hâle geldiği bu dönemde Bakanlığınızın aktif müdahalede bulunması gerektiğini düşünüyorum. Bir sosyal devlet bu kadar özel sektörün, bu kadar dışa bağımlı bir piyasanın saldırgan ve vahşi alanına vatandaşlarını ve üreticilerini terk edemez diye düşünüyorum.

“Nerede bunların kaynağı?” dersiniz Sayıştay raporlarında var. Tüketiciden alınan fonun, Elektrik Enerjisi Fonu’nun devlete aktarılmadığı Sayıştay raporlarında var. Sanıyorum 37 şirket son dönemde bu fonu almış ve bunları devlete aktarmamış. Daha önce de 83 şirketin bu fonu aldığı, tahsil ettiği, devlete aktarmadığı yönünde rakamlar söz konusu. Bu konuda da açıklama getirmenizi talep ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilimize.

Şimdi sırada Ali Şeker Vekilimiz var.

Süreniz dört dakikadır.

Buyurun Sayın Vekilim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Bakanım, Ermenek ve Soma’da direnen madencilerin sorununun çözümü konusunda sözler verildi ama bu sözler tutulmadı. Bu sözlerin tutulması için bir çabanız olacak mı?

Elektrik ve doğal gaz zamlarıyla her yıl gittikçe yükselen fiyatlarla sanayide yüzde 21 arttı elektrik fiyatları, konutta da yüzde 32,3 arttı. Doğal gaz, aynı şekilde, sanayide yüzde 13, konutlarda da yüzde 34 arttı bir yılda. Bu kadar yüksek artışlar karşısında artık elektrik, doğal gaz bir vergilendirme aracı hâline geldi; bu şekilde, insanların ödeyemeyeceği, bütçelerinde çok ağır yük olan bir hâle geldi. Geçmişte elektrik parasını hiç kimse göz önüne almazdı bir aile bütçesi içerisinde ama bugün başlı başına bir vergi. Burada sadece elektrik değil, TRT’ye giden paylar da var. 1 milyar lira enerji payı aktarıldı TRT’ye ve TRT bir alt yazı dahi yazamıyor, böyle bir durumda; bunu kabul etmek mümkün değil. Bunun dışında da, 1,8 milyar bandrol ücreti almış durumda TRT ama bunların hiçbirinin hakkını vermiyor ve ailelere hane başına 40 lira yük bindiriyor TRT’ye verilen bu ücretler. TRT’ye verilen bu payın kesilip ailelerdeki bu yükün de kaldırılması gerekiyor.

Enerji politikaları dışında maden alanında da çok ciddi tahribatlar yapılıyor, özellikle Kaz Dağları’nda 195 bin ağacın kesilmesi sonucu çok büyük bir tahribat yapıldı. Burada, Kaz Dağları’nda devletin kasasına girecek pay 50-60 milyon dolar kadar, bütün yıllar boyunca devletin kasasına girecek para. 50 milyon dolar için bu kadar ağacı katletmeye değer miydi?

Yine Erzincan İliç’te bir maden var ve bu maden Çöpler köyünde. Genişletmeye, yüzde 50 kapasite artırımına gidiyor. Burada devletin kasasına girecek para 117 milyon dolar; 15 milyar dolarlık altın çıkacak ve bunun karşılığında devletin kasasına pay olarak 117 milyon dolar girecek. Yani, altın bulduğumuza mı sevinelim yoksa firmalar mı sevinir? Biz doğal gaz bulduğumuza seviniyoruz, işte, doğal gazımız var. Altında bile bu kadar çok düşük bir pay devletin kasasına giriyorken doğal

gazda acaba ne kadar bir pay devletin kasasında kalacak? Burada denetimler düzgün yapılıyor mu, bu oranlar tespit edilirken gerekli özen gösteriliyor mu? Ayrıca buradaki siyanür havuzlarının yaratacağı tehlike Türkiye'nin sırtında bir yük olarak kalacak. Daha öncesinde birçok tehlike yaşanmıştı siyanür havuzlarıyla ilgili, biliyorsunuz, Kütahya'da da ciddi bir tehlike yaşamıştık. Küresel iklim değişiminin bu kadar değişken bir döneminde her an iklim felaketleri yaşanabilir. Bu konuda çok daha dikkatli olmak gerektiğini düşünüyorum.

Bu arada Erzincan İliç'teki bu madene devletin elde edeceği gelirden yüzde 40 indirim yapılmış durumda, 198 milyondan 117 milyona düşmüş durumda. Yani bu kadar büyük doğa tahribatlarının karşılığında devletin kasasına bu kadar az paranın girmesi, ki hiçbir şekilde bu tahribatları kabul etmek mümkün değil ama bu kadar düşük meblağlar karşısında doğa tahribine son vermek gerek diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Şimdi de Neslihan Hancıoğlu'na söz vereceğim.

Dört dakikadır süreniz Sayın Vekilim.

Buyurun lütfen.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, Türkiye'nin elektrik alanındaki kurulu güç kapasitesi 93 bin megavatın üzerinde ve son üç yıldır bu kapasitenin en fazla yarısı kullanılabilir. Hâl böyleyken lastik ve çöp yakmaya evrilebilecek yeni biyokütle enerji santralleri YEKDEM kapsamında pahalı alım garantileriyle âdeta ödüllendiriliyor. Sorum şudur Sayın Bakan: Bilimsel bütün veriler, seçim bölgem Samsun'da Çarşamba Ovası'nın orta yerinde yapılan biyokütle enerji santralinin bu eşsiz ovada, ovayı besleyen su kaynaklarında ve havasında yaratacağı kirliliği doğruluyor. Bakanlığınız Türkiye'nin enerji üretim kapasitesinin yarısı atıl durumdayken bu ovanın orta yerine bir santral kurulmasını, bu santralin üreteceği elektriğe gereğinden fazla para ödenmesini nasıl izah ediyor.

Sayın Bakan, az önce bu Komisyonda bazı vekil arkadaşlarımız şöyle söz söylediler: “Sizler her şeye zaten muhalefet ediyorsunuz, bunu istemiyorsunuz.” Şunu belirtmek isterim ki biz enerji üretimine tabii ki karşı değiliz ama Türkiye'nin en değerli ovası Çarşamba Ovası'nın kalbinde böyle bir santralin kurulmasına karşıyız.

Teşekkür ediyorum, 2021 yılı bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun Sayın Vekilim.

Şimdi de Sayın İlhami Özcan'a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Vekilim, süreniz dört dakikadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakan ve bürokratları, değerli arkadaşlar; hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Enerji ve gıda -yakın zamandaki savaşıardan olacakları görünen tablo bu- savaşlarıyla karşı karşıya kalacağımız aşikâr. Bu bağlamda da en önemli konulardan bir tanesi olan enerjideyiz şu anda. Geçtiğimiz hafta gıdayla ilgili Tarım Bakanlığının bütçesini görüşmüştük, bugün de Enerji Bakanlığının bütçesindeyiz.

Değerli Bakan ve bürokratlar, öncelikle şunu söylemek istiyorum: Maden Kanunu’nu devamlı değiştiriyoruz, gene geldi torba kanun içerisinde, düzenli geliyor. Ben yeni dönem vekilim, valla 3 mü 4 mü ne oldu, her torba kanun içerisinde madenle ilgili bir şey var. Şimdi merak ediyorum, biz kanunları çıkarıyoruz da Sayın Bakanım, sizin kontrolünüzdeki MAPEG geliyor Tekirdağ’a, Malkara’daki maden ocaklarının orada yolda kayma var. Maden Kanunu 7’nci maddesi der ki: “Karayoluna 60 metre yaklaşamazsın ve yan parsel 20 metre yaklaşamazsın.” Ben merak ediyorum, o gücü nereden alıyor. İşte sizin MAPEG gelmiş geçenlerde, 20 Ağustosta, rapor tutuyor ve bu firma ODAŞ firması kimdir? Ben merak ediyorum, nedir bu firma? Kim var bunun arkasında? Merak ediyorum bu firmayı. Bu firma acaba fona kaç milyon ton ihalesiz kömür vermiştir? Bu firma Çorum Dodurga’daki kömür ocaklarını nasıl almıştır? Bu firma yine Soma’da kömür ocaklarını nasıl aldı? Bu gizemli firmayı çok merak ediyorum. Şimdi gelmiş Malkara’daki kömür ocaklarını eline alıyor, orada işlemleri yürütüyor ve tamamen orman kanunlarıyla kara yolunun dibine kadar gelmiş. Ondan sonra da MAPEG’ten de geliyor yetkililer tutanak tutuyor, diyor ki: “Büyükşehir ve TESKİ suçlu burada.” Kazıyı yapacaksın gelişi güzel, ondan sonra sen TESKİ ve Büyükşehir suçlayacaksın.

Değerli Bakan, bir an evvel bu tutanağın tekrar gözden geçirilmesini, oradaki bu ODAŞ’ın arkasında kim var, bunun da açıklanmasını talep ediyorum.

Yine bakınız, bu firmanın yapmış olduğu uygulamaları ben anlayamadım, ihalesiz nasıl fona kömür verebiliyor? 2 milyon tonu aşkın kömür vermiş. Kimdir bu ODAŞ? Güçlü firma demek ki, kimse dokunamıyor bu firmaya.

Yine bakınız, geldiğimiz noktada “tarımsal sulamalar” diyoruz; tarım, can damarımız bizim. Covid’le beraber tarımın ön plana çıktığını hep beraber yaşıyoruz ama Güneydoğu’da, İç Anadolu’da, her tarafta tarımda sulama suyu faturaları kalın geliyor. Sizin o özelleştirdiğiniz firmalar çiftçinin tarımsal desteklerine ipotek koyuyor. Yazıktır günahdır bu ülkeye, yazıktır günahdır o insanlara. O insanlar, tarımsal sulama yapan insanlar sizin ekmeğinizi yetiştiriyor, sizin sebzeyi yetiştiriyor, bu kadar acımasız olmayın. O dağıtım şirketlerinin arkasında durmak size hiçbir zaman bir şey kazandırmaz. Arkasında durmanız gereken, o mağdur olan çiftçilerdir diye düşünüyorum.

Yine bakınız, geldiğimiz noktada doğal gaz –evet, kışa geldik- faturaları kabarık. Ya pandemi döneminde esnafa dahi elektrik faturası gönderdiniz, esnafa elektrik faturası gönderdik. “Gönderilmeyecek.” dendi ama özel firmalarınız gönderdi, sonra “Yanlış yapmışız.” Ben Trakya’dan konuşuyorum, sorabilirsiniz, Trakya’daki dağıtım şirketi diyor ki: “Bana dilekçeyle başvurun.” Ya ne demek “Dilekçeyle başvurun!” Genel Müdürlük veya Bakanlık yazı yazar, gönderir, uygulama yapılır. Vatandaş, esnaf tekrar gidecek, dilekçeyle başvuracak. Ya böyle bir mantık olabilir mi? Burası muz cumhuriyeti mi? Hangi ülkede yaşıyoruz, kabile cumhuriyeti mi burası? Bakanlık açıklamasını yapar, firmalar da uygular. Yani bir pandemide dahi esnafın elektrik faturasını, doğal gaz faturasını tahsil etmek için ne varsa yaptınız, sonuna kadar koşunuz. Yazıktır, insanlar orada kazanç için uğraşırken siz orada birilerini zengin etmek için mücadele ediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, dört dakika süreniz dolmuştur, toparlarsanız memnun olurum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Elektrik faturalarını, doğal gaz faturalarını gözden geçirmenizi talep ediyorum.

Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyoruz ama güneş balçıkla sıvanmaz biliyorsunuz, gerçekler acıdır. (AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu Sayın Vekilim, toparlarsanız memnun olurum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tarımsal sulama faturalarına bakarsanız ondan sonra gerçekleri görürsünüz. Kral çıplak diyoruz. Esnafın, çiftçinin o elektrik faturalarını gelin indirin artık. Tarımsal sulamada kullanılan elektrik faturalarını sanayidekilere kullanmayın diyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Burcu Köksal Hanımefendi salonda mı acaba? Yok galiba.

Şimdi de Deniz Yavuzılmaz Vekilimize söz vereceğim.

Evet, buyurun Sayın Vekilim, süreniz dört dakikadır.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan, değerli bürokratlar; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının yaptığı bazı ihalelerden ve uygulamalardan rüşvet ve komisyon kokuları geliyor yani pis kokular geliyor. Örnek mi? Sayıştayın Eti Maden raporlarına göre Kırka Boraks Pentahidrat Tesisi yapım işi bir şirkete ihale ediliyor. Sözleşmesi 2012 yılında imzalanıyor, işin teslim tarihi 2015. Şirket işi süresinde tamamlayamıyor, teslim edemiyor. Önce üç yüz iki gün cezasız süre uzatımı veriliyor, yine şirket işi teslim edemiyor; sonra altı yüz elli gün cezalı süre uzatımı veriliyor, yine teslim edemiyor; bir daha cezalı süre uzatımı veriliyor, yine teslim edilemiyor. Sonuç: Toplam yedi yüz altmış gün cezalı süre uzatımı veriliyor. Yani şirketin 200 milyon TL ceza ödemesi gerekiyor. Kim söylüyor bunu? Sayıştay söylüyor. Bu konuda bilirkişilerden görüşler alındı. Mahkeme iki yıl önce firmanın aleyhine karar verdi ama bu cezaların affedilmesi, yok edilmesi için siyasi bir baskı var. Dediğim gibi, rüşvet ve komisyon kokuları geliyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Mahkeme kararı...

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Yedi yüz altmış günlük gecikme cezasını doksan güne indirmek ve bu cezayı da altmışa bölmek için gizli bir protokolün yapıldığı iddiaları var. Sayıştaya baskı yapılıyor, bu önemli bulgu, 2019 yılı Eti Maden'in raporundan çıkarılmaya çalışılıyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayıştaya baskı yapıldığını nereden çıkarıyorsun?

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Aynı zamanda bugün Cumhurbaşkanı kararıyla da -muhtemelen mütalaa vermediği için- 1. hukuk müşaviri görevden alınıyor. Her türlü baskı uygulanıyor; yazıktır, ayıptır, günahıdır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Senin yaptığın yazık. Mahvettin yine her şeyi.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Şimdi, ikinci konu şu: TEDAŞ ve EPDK Sayıştay raporlarına göre, sözleşmede olmadığı hâlde dağıtım şirketleri TEDAŞ mülklerinden kira ve reklam geliri elde ediyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Huzuru bozma.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – EPDK ise aldığı kararla 2016 yılı öncesi ve sonrası TEDAŞ'ın bu gelirlerinin üzerine çökmüştür.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Rüşvet nerede, rüşvet?

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – 103 milyon 426 bin TL'lik TEDAŞ'ın gelirleri, resmen, dağıtım şirketlerine peşkeş çekilmektedir. EPDK Başkanı karşımda, gözlerinin içine bakarak sesleniyorum: Siz, kimin parasını kime veriyorsunuz? Bunun hesabını bu Komisyonunda verin.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ederiz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Sayıştaya baskı yapıldığını nereden çıkarıyorsun? Kamuoyunu aydınlat.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İstersen isim de veririm, istiyor musun? Kibarlığımdan isim vermiyorum, tutanaklara geçmesin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ezbere konuşma.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı tartışmayalım lütfen.

Gerekli itirazlar tutanaklara geçti. Mutlaka ilgili kurumlarımız da gerekli cevabı vereceklerdir.

Ben, son olarak İbrahim Aydemir Bey’e söz veriyorum.

Sayın Vekilim, buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda ben de bütün heyete saygı sunuyorum.

Şimdi, Güzel Başkanım, vazife döneminiz hayır, uğur getirsin size. Allah’ın izniyle tarzınızla buraya daha özel bir şekil vereceksiniz, ben ondan eminim. Hele böyle, buraya gelip buradaki nefaseti bozmaya çalışan yapıya asla müsaade etmeyeceksiniz, ondan eminim. (Gürültüler)

Arkadaşlar, özellikle bugün başlarken bir not düşmek istiyordum ben, başlarken özellikle bir vurguda bulunmak istiyordum. Sabahleyin Garo Paylan konuşurken birtakım tespitler yaptı. Kendisine iştirak ettiğimi, kendisine teşekkür ettiğimi ifade ederek başlayacaktım. Çünkü biz, hakkı teslimde gani gönül sahibi bir ekibiz. Eğer karşı tarafta doğrular ifade ediliyorsa biz onu kabul ederiz, onu onore etmek için de elimizden geleni yaparız. Sabahleyin özellikle enerji bilincine dönük yaptığı tespite yüzde yüz iştirak ediyorum. Hele özellikle yurt dışına çıktığını ve orada yaşadıklarını aktarması çok daha kalıcı ve öğreticiydi. Bu konuda Değerli Bakanım, hakikaten bu bilinci oluşturma adına yapılması gerekenlerin behemehâl yapılması lazım ve özellikle, altı çizilerek yapılması lazım. Bir şey daha söyledi: Kamu spotları. Çok komik kaçıyor, hakikaten öyle. Yani gece yarısı spot yayınlanıyor. Resmen dalga geçiyor televizyonlar. Bu da büyük bir yanlışır.

Bir başka hak teslimi: Sayın Şener konuşmasında çok güzel; enerjiyi tarif eden, enerjinin serencamını aktaran, o güzergâhı başından alıp bugüne kadar getiren bir tespit yaptı. Ona da teşekkür ediyoruz. Teşekkür, arkadaşlar, hep söylüyoruz biz; kullara teşekkür, Cenab-ı Hakk’a şükür anlamındadır ve şükür de nimeti artırır. Bizim burada beklediğimiz nimet şudur: Hep beraber bir bütçe yapıyoruz: Hakikatler üzerine tespitlerimiz olursa Cenab-ı Hakk’ın bereketi de buraya yansır, vurgumuz hep bunadır. Mesela, bir tenkit yapayım, arkadaşımız gitti, Turan Bey -bizim de hemşehrimiz, kardeşimiz- bir taraftan enerji fiyatlarının hakikaten yüksek olduğunun altını çiziyor, öbür taraftan yapılan yatırımlara birtakım kayıtlar koyuyor “Yapılmaması gerekir.” diye notlar düşüyor. Bu bir tenakuz arkadaşlar, bunu yapmamak lazım. Tabii ki Enerji Bakanlığı bütçesi çok böyle teknik ifadelerle, teknik terimlerle izah edilecek bir bütçedir. Benim bu noktada nakıs bir hâlim var, dolayısıyla çok ayrıntıya girmeyeceğim ama bir şey biliyorum ben: Her sahada olduğu gibi, bu sahada da eskiden yönlendirilen hâlimizi tam tersi bir hâle çevirdik, evirdik; yöneten, yönlendiren bir pozisyon aldık. Özellikle son yıllarda enerji sahasındaki yaklaşımımız, tarzımız bütün dünya sahasında şapka çıkarılır, gıptaıyla yaklaşılabir hâl aldı. Bundan dolayı da Enerji Bakanlığımıza, başta Bakan Bey olmak üzere, bütün ekibine minnettarız, teşekkür ediyoruz.

Şunu hususen söylemek lazım arkadaşlar: Enerji, hayatın bütün zeminini tanzim ediyor, enerjinin olmadığı yerde hayatın çok dört başı mamur yürümeyeceği aşikâr, hepimiz biliyoruz, görüyoruz. Şu anda bir enerji açığa çıkmamış olsa ben burada bu konuşmayı yapıyor olamam, en azından bu kadar

lezzetle insanlara ulaştıramam ben. Öyleyse, hakikaten, çok mübarek diye tarif edebileceğimiz –yani mübarekten kasıt şudur, bereket yayan anlamındadır- bir sahayla ilgili konuşuyoruz. O yüzden de dikkat etmek lazım.

Özellikle, arkadaşlar, ben milletleşme sürecine farklı vesilelerle atıfta bulunmuş ve milletleşmenin yani millet olabilme kıvamının neye bağlı olduğunu hep vurgulamıştım. Burada Plan ve Bütçe Komisyonumuzun üyeleri mutlaka hatırlarlar -mükerreren söyleyeceğim ben- eğer hüznünde ve huzurda yürekleriniz bir atıyorsa siz aynı millete mensubiyet duygusuyla kuşanmışsınız demektir. Bakın, bir şeye çok üzüldüm, bu millet zemininde yok ama siyasi kulvarda yazık ki var: Karadeniz’de 400 küsur milyar metreküp bir doğal gazı ulaşılmış, elhamdülillah, Cenab-ı Hakk bir nimeti bahşetmiş, aramışız, bulmuşuz, arayana bulana minnettarlığımızın olması lazım, millet olmanın gereğidir bu. Bir huzur, bir mutluluk enjekte ediyor bu. Oysa görüyorum ki “Siyaseten bu cenah faydalanır.” düşüncesiyle -bu bir alil düşünce, bir düşük düşünce, onu da söyleyeyim- bu sebepten dolayı orayı küçük görme, oraya bir nakıs hâl yükleme gibi gayretler var; buna hiç gerek yok arkadaşlar. Biz buna teşekkür edersek... Benim bu hâli açığa çıkaran Değerli Bakanımızın o geminin üzerinde yaptığı konuşmayı izlerken gözlerim doldu, yüreğim kabardı. Millet adına, elhamdülillah, böyle bir nimet var ve bu nimeti açığa çıkarıyor Hükümetimiz, ilgilerimiz. Biz de bu hâli tespit babında yapar isek bize de milletin yönelmesi o nispette çok daha fazla olur.

Ara ara ben söylüyorum arkadaşlar, Değerli Bakanım; konuşmalarında hep özellikle vurgu yapıyorum, diyorum ki: Güzel olanı taklit edelim. Ben “On sekiz yıllık iktidar niye?” diye bir sual açıyorum. Bunu herkesin, özellikle muhalefette olanların zihinlerinde açması lazım. Niye? Buna sebep koyuyorum. Arkadaşlar, hasbi olmak, samimi olmak, içten olmak, milletten yana olmak Cenab-ı Hakk’ın bereketini yansıtıyor da ondan diyorum. İnsanların kalbini, kalpleri evirip çeviren Allah’tır; kalplerini yumuşatan ve yönlendiren Cenab-ı Hak oluyor, inayeti, nusreti yansıyor. Öyleyse bunu taklit edin. Bu tenkitlerle bir yere varmak mümkün değil arkadaşlar. O yüzden, başlarken teşekkür ederek başladım.

Efendim, noksanlarımız var, elbette var, her zaman söylüyorum ben. Buradan bütçe yapılırken işte o noksanlar giderilsin diye yapılıyor.

Bakın, ben bir şey söyleyeyim: 2001 yılında Erzurum’da Doğu Linyitleri İşletmesi vardı; Başbakanlığın, Başbakanlık Teftiş Kurulunun o gün ceffelkalem tuttuğu bir raporla pat diye kapatıldı o. Şimdi ben Değerli Bakanımıza -müsteşarken de ben söylemiştim, hatırlar kuvvetle muhtemel- diyorum ki: Ya, burada, İspir’de, Aşkale’de, efendim, Oltu’da bizim kömür ocaklarımız var ve bu kömür ocakları -belki kalite olarak elbette erbabı olanlar daha iyi bilir ama- uzun yıllar orada işletildi ve bir verim ifade ediyordu; buraya yönelmek lazım, bu bir noksan, ben burada not düşünüyorum.

Bir başkası: Değerli Bakanım, bizim Erzurum’da, Erzurum zemininde -Cenab-ı Hakk’ın nimetidir, çok şükrediyoruz; havası güzel, suyu güzel, hudaıınabit nimetler, rüzgâr ve güneş bahşetmiş Cenab-ı Hak elhamdülillah- güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi çok velut, çok üretken olur; buna dönük yatırımların behemehâl yapılması lazım ve ihalelerin de bir an önce yapılması lazım. Bakın, noksanı koyuyorum ve talepte bulunuyorum. Hâl böyle olursa, tarz böyle olursa biliyorum ki yönelme de müspet olacak, pozitif olacak. Şimdi, Sevgili Bakanımızın bu anlamda hemen bürokratlarıyla birlikte bir alesta hâl, bir hazır hâl aldığını biliyorum, kendisine teşekkür ediyorum.

Ve arkadaşlar, şunu vurgulayarak sözlerimi bitireyim: Yeşil ekonomiden bahsedildi, onu da Garo Bey söyledi, başkaları da söyledi. Yeşil, bir defa, renklerle düşünen zihinler için çok özel bir renk. Yeşil, bizim irfanımızda cenneti tedai ettiriyor; dolayısıyla, enerji, çevre...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir de dolar.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bak, aklına dolar geliyor adamın, adamın aklına dolar geliyor. Benim aklıma cennet geliyor, onun aklına dolar geliyor ağabeyciğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Vekilim, normal süreniz bitmiştir, bir dakikada toparlayabilirsiniz...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, görüyorsunuz değil mi? Zihinleri böyle açığa vuruyoruz. Akılları fikirleri orada.

Güzel Bakanım, yönetiminizin, hakikaten sadece bizde değil yani siyaset yapan ekipte değil, ben, vatandaş nezdinde de çok muteber bir hâlinizin olduğunu görüyorum, bununla da iftihar ediyoruz, gurur duyuyoruz; inşallah bu hâl ilanihaye devam edecek. Size de ekibinize de minnettarlığımı özellikle kayda geçiyorum. Bütçemiz de Cenab-ı Hakk'ın bereketiyle kuşansın inşallah; hayır, uğur getirsin.

Herkese saygı sunuyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Şimdi de HDP Grubu Komisyon üyelerimizden Sayın Necdet İpekyüz konuşacaktır.

Buyurun Sayın Vekilim.

Süreniz on dakikadır.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, öncelikle tekrar size hayırlı olsun. Umarım bütçe sonuna kadar gayet başarılı bir şekilde bu süreci devam ettiririz, bundan sonra da hep beraber Türkiye'ye katkılarımızı sunmuş oluruz.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli vekil arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Arkadaşlarımızın birçoğu aslında sabahtan beri değindi, dile getirdi. Biz burada aslında birçok konuyu gündeme getirdiğimizde, eleştirdiğimizde mutlaka bütçenin daha sağlıklı harcanması, ülkenin geleceği için kurgulanması ve hepimizi ilgilendiren konularda karşı çıktığımız başlıklar varsa iletmek, doğru bulduklarımızı söylemek... Ama az bir dönemde karşılaştığımız için, daha çok eleştirdiğimiz konular öne çıkıyor. Mutlaka -Sayın Aydemir de söyledi- yapılan şeyler var, doğru şeyler de var, desteklenmesi gerekenler de var. Bizim burada yapmamız gereken: Gerçekten “enerji” dediğimizde çok önemli bir konu. Bugün insanlar yeryüzünde yaşamak için enerjiye ihtiyaç duyuyorlar, bir taraftan da gelecekle ilgili problemleri çözmeye çalışıyorlar, enerji anlamında. Ama sizin işiniz gerçekten çok zor. Yani, ben düşünüyorum, neden çok zor? Bir taraftan nüfus artıyor, ihtiyaçlar artıyor, enerjinin aranması lazım, üretilmesi lazım, dağıtılması lazım ve bunu uygun bir maliyetle hem üretmek hem de vermek gerekiyor. Türkiye Cumhuriyeti'ne baktığımızda ilk yokluk dönemlerinde de bu konuda epey bir çaba harcanmış; Etibank diye bir kurum kurulmuş –Erol Hocayla biraz önce konuştum- birçok kısmı özelleştirilmiş, yanılmıyorsa sadece bor kısmıyla ilgileniliyor. Bugün geldiğimiz aşamada sizin Bakanlıkta eminim her gün telefonlarla gerek sizi gerek Bakan Yardımcılarımızı gerek bürokratları özel şirketler arıyorlar veya özel şirketlerle ilişkili birileri arıyor çünkü şu anda Türkiye’de -nasıl ki bu müteahhitlik konusu gündeme gelince- artık enerji denilince para akla geliyor, enerji şirketleri akla geliyor ve birçok kurum, burada çok ciddi paralar kazanabilme umuduyla, bu “müteahhit” dediğimiz kesim, “müteahhitler” dediğimiz kısım yavaş yavaş enerjiye yöneldiler. Yani siz rüzgâr enerjisine de baktığınızda, güneş enerjisine de baktığınızda, diğer yer altındaki kaynaklara da baktığınızda bizim -genellikle muhalif partilerin söylediği- “5 yandaş şirket” dediğimiz aynı isimlerle karşı karşıya kalıyoruz. Yani medya da var, müteahhitlik de var ve şimdi enerji de. Bu dolar mevzusu çok konuşuluyor; hepsine döviz üzerinden para ödeniyor yani nasıl ki havaalanlarında, köprülerde, bir kısım işlerde garantili sayı veriliyorsa enerjide de döviz üzerinden para veriliyor. O yüzden aramalar çok önemli, bunların verilmesi çok önemli.

Bir diğerk önemli konu, pandemiyle beraber dünyada bir konu tartışılıyor: Doğayı nasıl koruyacağız, doğaya nasıl sahip çıkacağız? Çünkü enerji elde etmek için biz doğayı çok hor kullandığımızda kuraklıklar, seller ve bir yığın felaketlerle karşı karşıya kalabiliyoruz ve beraberinde şimdi dünya şunu tartışıyor: Gelecekte biz gıdayla ilgili ne yapabiliriz, tarımla ilgili ne yapabiliriz? Çünkü doğaya çok vahşice ve hunharca yaklaşmak, tahrip etmek aslında bizim gelecek mirasımızın tümünü yok etmekte. Enerjiye ihtiyaç var ama doğal olması lazım; “yenilenebilir” dedikleri, “doğayı koruyan” denilen bir tarza tümüyle dönüşmesi lazım. O yüzden Bakanlığın işi gerçekten çok zor.

Biz baktığımızda gerçekten şirketlere birçok konuda çok büyük kolaylıklar sağlıyor -yani bu, sadece sizin Bakanlığınız için değil- vergide, SGK primlerinde, kredilerde, bankaların teminatlarında, özendirmelerde, birçok şeyde... Vatandaş aslında enerjiye çok ihtiyaç duyduğunda pahalıya satın alıyor ve sorgulayamıyor, birazdan onlara da değineceğim.

Bir diğerk konu: ÇED raporlarından söz ediyoruz, ÇED raporları çok konuşuluyor. Aslında en güzel şey bir yerde, bir işlem yapılıyorsa orada yaşayanlarla beraber konuşmak lazım -yani ben sağlık çalışanıym, nasıl ki bir kişiye ameliyat edilmeden önce ameliyat konusunda bilgi verilmesi lazım, imza alınması lazım, onay alınması lazım- eğer Rize’nin bir köyünde, Erzurum’da, diyelim ki Diyarbakır’da, Batman’da bir şey yapılıyorsa oradaki köylülerle, insanlarla konuşmak lazım; konuşulmadığında, onlar ile Jandarma karşı karşıya olduğunda birbirlerine kimsenin itham yapmasına gerek yok ve şirket sahipleri orada olduğunda bunu izah etmeye gerek yok, bu doğru bir şey değil. Şirketlere ne deniliyor? Az önce Sayın Aydemir de “Cennet, cehennem” dedi; şirketler için, özellikle atıkları atmak için, nükleer atıklar için Türkiye bir cennet ama biz Türkiye’de yaşayan yurttaşlar için bir cehennem sağlıyoruz gelecek açısından. Yani herkes nerede, nasıl saklar, nasıl atar, ne yapar diye kimse sorgulamıyor, doğru dürüst denetlemiyor ve şirketler bunu böyle tanımlıyor. Az önce arkadaşlarımız söylediler, torba yasada konuşulan 6’ncı maddeyle ilgili sanki onlara imtiyazlar sağlıyor, geçici alanlar tahsis ediliyor. Biz, Türkiye’de her “geçici” denilen şeyin aslında birilerine kapı açmak olduğunu anlıyoruz; kapı açılıyor, birileri zorlanıyor ve o kapı açıldıktan sonra içeriye başka şekilde girilmeye çalışılıyor.

HES’ler konusunda çok konuşuldu, bir şey yapıldı ama Sayın Bakan, inanın, biz çocukluğumuzda, okuduğumuzda işte “Türkiye’deki nehirler” dediğimizde, “Dicle, Fırat” dediğimizde, arasında kalan “Mezopotamya” dediğimizde gerek Dicle ve Fırat olsun gerek Türkiye’deki birçok yer olsun nehirlerin kolları kesiliyor, yani bir beden gibi düşünürseniz kolları, ayakları kesiliyor; irili ufaklı, her yere HES yapılıyor ve siz Türkiye’deki enerji üretimine baktığınızda, arkadaşlar, bu konuda çalışan sivil toplum örgütleri “Evet, ihtiyaç var ama belli bir oranın üzerinde çok çok üretilen şeyler var.” Bir HES yapılırken bazı şeyleri de korumak lazım. “Anadolu” dediğinizde, “Türkiye” dediğinizde, “nehirleri” dediğinizde, “yer altı” dediğinizde “coğrafyası” dediğinizde, “tarihi, turizmi, kültürü” dediğinizde, bir HES adına, enerji adına kollarımızla, ayaklarımızla kimse uğraşmasın. Kolu ayağı alınan Dicle,Fırat olsun, Kızılırmak olsun, Karadeniz’deki birçok şey olsun, tarımı yok oluyor, doğal örtüsü yok oluyor, hayvancılığı yok oluyor, köylüleri göç etmek zorunda kalıyor ve bu süreçte aslında tercihimizin de nereden nereye geldiğini görüyoruz.

“Elektriğe ihtiyaç var, diğerk konulara ihtiyaç var...” DEDAŞ konusu -bütün arkadaşlarımız da dedi- gerçekten bir felakete dönüşmüş. Nasıl ki birçok problem şirketler tarafından size aktarılıyorsa, eminim birçok yurttaş da DEDAŞ’la ilgili sizi veya bürokratları arıyorlar. Birçok yerde problem var. Ben geçtiğimiz hafta sonu Haymana’ya gitmiştim. Haymana’da yonca ekenler şunu diyordu: “Biz, artık, elektrikten dolayı su parasını ödeyemiyoruz. Yoncayı her suladığımda 5 bin lira para ödemek zorunda kalıyorum. Artık ben yoncayı sürmek zorundayım çünkü giderek hayvanlarımı satmaya başladım.” Buna bir düzenleme getirmek lazım. Düzenleme yapmadığımızda, ürettiğimiz enerji

çiftçinin, köylünün hanesinde yaşayanların aleyhine dönuşürse içinden çıkamayız. DEDAŞ'a neden değiniyorum? Arkadaşlarımız çok değindiler, bir kâbusa dönuşmüş ve birçok kolaylığı da oraya sağlıyorlar. Bakın, Sayın Bakan, normalde EPDK'nin onları denetlemesi lazım. Yüzde 40'dan fazla bir problem çıktığında muaf tutuluyor, DEDAŞ birçok konuda muaf tutuluyor. Orada muaf tutulması gereken birileri varsa oradaki yoksul halktır, çiftçilerdir, onlara kolaylık sağlamak lazım; bu yapılmıyor.

GAP konusunda biz zaten konuşacağız ama enerji kısmı bitmiş, sulama konusunda hiçbir şey yapılmıyor. Enerjinin yüzde 80'i bitmiş, yüzde 20'si sulama konusunda kalmış. Bunu niçin söylüyorum? Sayın Bakan, ben Batman Milletvekiliyim. Batman-Diyarbakır bölgesinde Ilısu Barajı nedeniyle bu yıl su tutuldu ve sonra bırakıldı ve bırakıldıktan sonra, biz, Tarım Bakanı Pakdemirli'yi aradık, dedik ki: Bu pandemi döneminde iki ay veya üç ay üreticiyi koruyun. Buğday eken var, mısır eken var, pamuk eken var, seracılık yapanlar var. Evet, Su İşleri istimlak etmiş ama demişler ki: “Bu yaz su gelmesin, iki ay.” Su verildi. Size ulaştılar. Devlet Su İşleriyle konuştuk -Tarım Bakanlığı tarafından bize aktarılan- Ilısu Barajı yetkilileri dediler ki: “Biz yapmayacağız.” Bütün topraklar su altında kaldı, bütün ürünler gitti ve şu anda su çekildi, her şey güllük gülistanlık.

Şimdi, eğer Enerji Bakanlığı Tarım Bakanlığıyla koordinasyon yapmazsa o topraklar bu yıl da ya ekilecek tekrar gidecek ya da çiftçiye yön vermemiz lazım, köylüye “Biz, şu mevsimde vereceğiz, vermeyeceğiz.” diye. Bir taraftan da bunu yapmak lazım. Bunu da size söylemek istiyorum.

Hasankeyf konusunda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Vekilim, normal süreniz dolmuştur. Bir dakikada toparlayabilirsiniz...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Hasankeyf dışında -Sayın Bakan da bilir Bingöl'den- Muş, Diyarbakır ve Batman'ı ilgilendiren bir vadi var “Geliye Goyan” diye. Bakın, ben fotoğrafları göstereyim, arkadaşlarım da izlesin. Bakın, Kurşunlu Şelalesi diyoruz. Şu anda, burada da HES yapılması için çalışma yürütülüyor. Adalet ve Kalkınma Partisinin il genel meclis üyeleri özel idarede karşı çıktılar, Valilikte. Birçok siyasi parti, muhtarlar karşı çıkıyor, hâlâ HES yapılmaya çalışılıyor. Ya, tarihi, kültürel birçok çalışma yürütülebilir. Bunları biz yürütmezsek, önlemezsek gerçekten toplumu tümüyle germiş oluyoruz.

Enerji ise... Mesela, biz bu dönemde pandemiyle ilgili konuşuyoruz. Doğal gaz konusunda bir fiyat düzenlemesi yapalım insanların daha fazla doğal gaz alması için. Biz, insanlara “Evinizde kalın, izolasyona önem verin, temizliğe dikkat edin, her zaman ellerinizi yıkayın, etrafı temizleyin.” diyoruz. Şimdi, bunlar nasıl ısınacaklar, elektriği nasıl kullanacaklar? Bununla ilgili bir düzenleme yapmazsak... Ama evde kal, hayatı pahalı yaşa. Evde kal, istediğin çileyi çek; bu olmaz. Evde kalana -biz nasıl ki kısa çalışma ödeneğinin yetersiz olduğunu söylüyoruz, birçok düzenlemenin de- onlara doğal gaz, elektrik ve diğer enerjiler konusunda destek olunması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Vekilim, toparlayabilirsiniz lütfen...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Yani enerjiyle ilgili birçok konuya değinmek lazım. Bunlar başlı başına problemler. Özellikle yurttaşların dikkate alınıp şirketlerden daha çok yurttaşın terciğini dikkate almak lazım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederiz.

Sayın Bülent Kuşoğlu'nun söz talebi vardır; Komisyon üyemiz, şimdi de kendisine söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır Sayın Kuşoğlu.

Buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aslında ben konuşmayacaktım, kısa konuşacağım yine de.

Sayın Bakanın bugün sunumuna katılamadım bir toplantımız dolayısıyla. Kusura bakmayın Sayın Bakan ama sonradan okuduğumda özellikle kesin hesaplara ilgili olarak, Sayıştay Başkanlığı tarafından düzenlenen raporlarla ilgili olarak “Düzenlilik denetimi raporu ve performans denetimi raporu bölümünde herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.” ifadesine yer vermişsiniz. Performans denetimi raporunda hakikaten herhangi bir eleştiri yok ama düzenlilik raporunda 3 konuyla ilgili olarak eleştiriler var, önemli eleştiriler bunlar da. 3 bulgu var, önemli bulgular ve geçen yıl Sayıştay raporunda tespit edilen bazı hususlar var. Onlarla ilgili olarak da 1 konuyu tam olarak yerine getirmişsiniz Bakanlık olarak, 5 konu kısmen yerine getirilmiş. Yani sadece 1 konuyu tam olarak yerine getirmişsiniz. Bu konularla ilgili olarak titiz olduğunuzu biliyorum ama daha fazla titizlik göstermek gerekir.

Sayın Başkanım, size de arkadaşlarıma da hitap etmek istiyorum, Komisyon üyelerine. Şimdi, bu bütçe 17 Ekimde geldi yanlış hatırlamıyorsam. 16 Ekimde de bir kanun değişikliği yaptık, fonksiyonel sınıflandırmayı 5018’den çıkardık, program esaslı performans bütçe diye bir şeye geçtik. Şimdi, bu bütçeler de ona göre hazırlanmış vaziyette.

Şimdi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2021 yılı bütçe teklifine bakarsanız, burada bütçe teklif gerekçesinde birçok performans göstergesi sayıyor, anlatıyor bunları metin olarak da. Mesela performans göstergesi olarak, alt program performans göstergesi, doğal gaz depolama tesisleri geri üretim kapasitesi; 2020’de planlanan 85 milyon, gerçekleşen 45 olmuş, 2021’de de 65 hedefleniyor. Bunlar detaylı olarak gösterilmiş ancak alt programlar şurada özet olarak şöyle: Enerji arz güvenliği verimliliği ve enerji piyasası programı, sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği, tabii kaynaklar, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, yönetim ve destek programı olarak başlıklar hâlinde gösterilmiş bunlar ama bunların alt programlarına girdiğimiz zaman, alt programlarıyla ilgili açıklamalara baktığınız zaman hiçbir ödenek konmadığını, para konmadığını görüyorsunuz; eksik kalmış oluyor bunlar. Bunların ne olduğuyla ilgili bilgileri, o çapraz diğer sınıflandırmalara bakarak bazılarını görebilmek lazım. Onlara bakıyorsunuz, mesela tabii kaynaklarla ilgili olarak 2020’de sıfır ödenek konmuş Sayın Bakan. Tabii kaynaklarla ilgili 300 bin lira harcanmış, 300.539 lira haziran sonuna kadar. 2021 bütçe teklifi de 1 milyon 341 bin liraymış. Enerji arz güvenliği verimliliği ve enerji piyasası, mesela bu çok anlatılmış. Bununla ilgili olarak da 250 milyon lira konmuş. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesiyle ilgili bir program var. Şimdi, orada şöyle bir husus var: Yeni yapılacak genel aydınlatma tesislerinde kullanılacak led armatür sayısı 20 bin planlanmış bu sene için, sıfır gerçekleşmesi söz konusu ama 2021 hedefi 80 bin olmuş. 80 bin hedefi iyi de 20 bini sıfır gerçekleştirmişsiniz yani gerçekleştirememişsiniz, hangi gerekçeyle gerçekleştirilemedi bu 20 bin hedefi? 80 bin neden kondu? Bunları görmek mümkün değil. Şimdi, bir de bununla ilgili olarak ne kadar para konduğu da belli değil değerli arkadaşlar, işte bunların ayrı ayrı gösterilmesi lazım, onun için fonksiyonel bütçe önemliydi. Şimdi, burada bakıyorsunuz, asıl bütçeden belediyelere ayrılması gerek pay sadece konmuş, diğer harcamalar için ne kadar para ayrıldığı belli değil. Aslında, genel aydınlatma için 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’na göre yüzde 10 büyükşehir belediyelerine yüzde 5 de belediyeler için bir pay ayrılıyor. Bunları net olarak görmek mümkün olmamış. Yani, bu Bakanlıktan ziyade yeni sistemin kabahati, sıkıntısı. Ve enerji alanında yerleşik başlığıyla bir alt program var mesela Sayın Başkanım, bu alt programa hiç para ayrılmamış, hiç ödenek konmamış görünüyor, sıfır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Aslında, performans esaslı bütçede... Bunlar tabii görsel, arkadaşlar belki ayarlayamamışlardır. Performans esaslı program bütçede hepsi...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Şimdi, bunların tabii konuşulması lazım. Değerli Başkanım, bu konularla ilgili olarak bir çalışma yapmamız lazım. Bu konuyla ilgili Sayıştay da hazır değildi, birdenbire bu konuya geçildi, sistem değiştirildi, Sayıştay da hazır olmadı, bizler de hazır değiliz, Bakanlıklar da hazır değildir muhtemelen, bu tür hatalar eksikler söz konusu oldu. Özellikle, Sağlık Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı bütçelerinde KÖİ ödemelerinin nasıl sistem gereği gizlenmiş olduğunu da anlatacağım ayrıca.

Sayın Başkan, teşekkür ederim, sadece bunları belirtmek için söz almıştım.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, Bakanlık bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Özellikle, bu hususu Cumhurbaşkan Yardımcımızın bütçesini ele alırken Strateji Bütçe Başkanlığıyla birlikte bir değerlendirebilirsek faydalı olur diye düşünüyorum. Tabii, yeni başlayan birtakım usullerde zaman zaman bir geçiş süreci yaşanabiliyor bu mudur başka bir konu mudur bunu bir isterseniz o çerçevede ele alalım.

Çok teşekkür ediyorum, böylece bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır. Söz alan, katkıda bulunan sayın milletvekillerine çok teşekkür ediyorum.

Şimdi de soru-cevap bölümüne geçiyoruz. Sayın Bakanımıza soru sormak isteyen değerli milletvekillerinin sisteme giriş yapmaları gerekmektedir. Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağız. Şu anda talepleri karşılamaya başlayalım.

Sayın Garo Paylan’dan başlayalım, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Karadeniz’de bulunan gazın metreküpünü ve değerini açıklamıştınız. Bu gazın çıkarma maliyeti nedir? Bunu açıkça lütfen Komisyonumuza açıklayın. Çıkaracak şirketin payını da çıkarsak, bize kalacak katma değer nedir? Romanya’nın aynı bölgede, benzer miktarda gaz bulmasına rağmen, yapılan fizibilite çalışması sonucunda bu gazı çıkarmaktan vazgeçtiğini bilmiyor olamazsınız. Bu anlamda Romanya’nın yaptığı fizibilite ile bizim yaptığımız fizibilitenin farkı ne olacak ki bizim bu gazı çıkarmamız “feasible” olacak? Bu konuda açıklama yaparsanız sevinirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erhan Usta...

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakana, ben sorularımı konuşma içerisinde sormuştum, genel konulara ilişkin sorularımı. Şimdi, bir yerel konuyu gündeme getirmek istiyorum. Biliyorsunuz, Samsun’un Çarşamba ilçesinde bir biyokütle santrali kuruluyor. Çarşamba halkı, bölge halkı bunu bir zehir santrali olarak adlandırıyor. O da şundan: Çünkü burası su kaynaklarının hemen dibi, nüfusun çok yoğun olduğu bir yer ve birinci sınıf tarım arazisi. Birinci sınıf tarım arazisinde böyle bir santral kuruluyor ve 200 kilometre yarıçapında bir alandan da çöpler toplanıp burada yakılacak. Maalesef tabii bu, Çevre Bakanlığı tarafından, Tarım Bakanlığı tarafından bir şekilde hassasiyet gösterilmedi geçti, olumsuz mahkeme kararları var, buna rağmen santral inşaatı devam ediyor, mahkeme kararları da dinlenmiyor.

Benim sorum şu: Tabii, Enerji Bakanlığı üretimi arttırmak isteyecektir elbette. Ancak siz herhâlde şunu demezsiniz değil mi? Yani “Ne olursa olsun, neye mal olursa olsun, santral yapılsın.” diye bir düşünceniz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekrem Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, gerçi herkes soru soruyor ama ben de teşekkür etmek için mikrofonu aldım.

Özellikle bizim Taşlıçay, Diyadin, Patnos, Eleşkirt ilçelerimiz bu sene programda olmamasına rağmen 2021 Yılı Programına aldığınızdan dolayı ben hem size hem de BOTAS Genel Müdürümüze çok teşekkür ediyorum.

Bütçenizin tekrar hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Necdet İpekyüz, buyurun.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Daha önce yapılan sondaj faaliyetleriyle ilgili arkadaşlarımız sizlere soru sormuşlardı; Alanya-1, Kuzey Erdemli-1, Kuzupınarı-1 sondajlarıyla ilgili. Burada herhangi bir hidrokarbon emaresine rastlanmış mıdır? Sondaj maliyeti nedir? Karadeniz sondajı kapasitesini nasıl belirlediniz? 2023’e kadar çıkan gazın proses edilerek tüketime sunulması gerçekçi bir periyot mudur, değil midir? Bir de sondaj biliminde şöyle bir bilimsel çalışma var: Rezerv hakkında erkenden yorum yapmak doğru değil, gerçekten en az bir aylık üretim gerçekleştirildikten sonra bir yorum yapılabilir. Şu anda yapılan yorumlar neye dayanılarak yapıldı? Onlar konusunda yanıt verirsiniz sevinirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Cavit Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, biraz önceki konuşmamda da dile getirmiştir Antalya ili, Korkuteli ilçesi, Dereköy Mahalle sınırları içerisinde 1.972 dönümlük alana Bakanlığınız tarafından on yıl süreyle kömür işletme ruhsatı verilmiş. Bu alan Korkuteli ilçesinin içme suyu kaynakları üzerinde ve ayrıca 17 köyün sulama suyu kaynaklarının bulunduğu bir bölge ve çevre köyleriyle beraber geniş bir tarım alanını ihtiva etmektedir. Böyle bir yere gerekli araştırma, inceleme, değerlendirme yapmadan on yıllık işletme ruhsatının verilmesini doğru buluyor musunuz? Bu yerle ilgili Antalya Tarım Toprakları Koruma Kurulu belki ilk defa bir ret kararı verdi ancak ne acıdır ki yaklaşık 11 bin dönümlük bu tarım alanına maalesef siyasi baskılar nedeniyle trajikomik bir şekilde Tarım İl Müdürünün “evet” oyu verdiğini öğrendik. Şimdi bu karar, arkası dolanılarak alan küçültmeyle yeniden aşılımaya çalışılmakta, böyle bir konuya yeniden çekmek istiyorum.

Ayrıca HES’lerle ilgili de bu can suyu uygulaması mecburiyeti var. Bu konuda gerekli hassasiyetin gösterilmediği, doğaya yüzde 10’luk can suyunun salınmadığına dair de çok sayıda şikâyet var. Bu konularda da gerekli hassasiyetin gösterilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, ben de konuşmamda söylemiştim ama tekrar hatırlatmak istiyorum... Uşak Eşme ilçemize doğal gaz getirilmesi, Uşak-Denizli hattının bağlanması, bir de Eşme ilçemize 154 binden 34 bine indirici trafo merkezi kurulması.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yasin Öztürk...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının özellikle Fatih Bey'in biraz önceki sunumunda, Asya ve Afrika'da 3.500 metrekare alana sahip 8 maden sahası alınarak yurt dışında da ilk defa maden sahası sahibi olduğumuzu ifade etmişler ve 2 bin kilometrekarelik alanda da tarama ve jeofizik veriler yapılmış. Şimdi bu ülkelerden hangileri olduğunu da hem merak ediyoruz, ayrıca basına çıktığı kadarıyla, Sudan'daki yerle ilgili, hükümet değişikliği sonrasında, bu ülkedeki maden sahalarıyla ilgili, ülkemizin anlaşmalarının durumunu merak etmekteyiz. Ayrıca -yurt dışında, özellikle altın madeni üzerine maden sahası sahibi olurken- ülke içindeki altın madeni sahalarının neden yabancılara verilmekte olduğunu da merak etmekteyiz.

İkinci sorum da şu: Kurumunuza bağlı, Bakanlığınıza bağlı MAPEG'de PTT'ye bağlı kuruluş üzerine hizmet alımı yapılmakta mıdır? Bu hizmet alımı yapılan, PTT'ye bağlı kuruluş üzerindeki alınan personelin, kurumun üst düzey yöneticilerinin akraba ve yakınlarına görev verildiği doğru mudur? Bunu merak ediyorum .

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Tuna-1 kuyusu ve depolama alanlarıyla ilgili sorularımı konuşmam esnasında sormuştum cevaplanacağını düşünerek.

Faturalardaki TRT payını ne zaman kaldıracaksınız? Enerji dağıtımında şirketler zarar ediyor. Zarar eden şirketlere ne kadar kaynak takviyesi yapıyorsunuz? Bu desteklerin vatandaşa yansımaları ne olacak? Sürekli yerli ve millilikten söz ederken neden ithal kömür kullanıldığını, artışı açıklar mısınız? İthal kömür kullanımının nasıl bir faydası, getirisi var? Filtre takmayan santrallerin kaçına, ne kadar ceza kesildi? Son olarak, elektrik ve doğal gaz fiyatlarıyla ilgili indirim yönünde yeni bir düzenleme yapacak mısınız, yoksa yeni zamlar mı gelecek?

Başkanım, son olarak, MAPEG kurumunun, 2019 yılı bütçe kanununda başlangıç ödeneğine yıl içinde yaklaşık yüzde 50'lik bir ek ödenek koyulmasının gerekçesi nedir? Yıl sonunda düşülen 188 milyon 272 bin TL'lik ödenegi hesapladığımızda, kurumun ek ödenek almasına karşın başlangıç ödeneğinden çok daha az, yüzde 50'den de az miktarda harcama gerçekleştirmesinin sebebi nedir? Hangi planlanan yatırım harcamaları ertelenmiştir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kamil Okyay Sındır...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle, EPDK tarafından 2020 yılı Ekim ayı itibarıyla kesilen cezaların toplam büyüklüğü nedir? Tahakkuk, tahsilat oranı ne olmuştur? Bu cezaların ne kadar mahkeme aşamasındadır? Tahsilatı sağlayabilmek için ne gibi önlemler alınmıştır?

İkinci sorum: 2020 yılında yerel yönetimleri güçlendirme programınız kapsamında ne yaptınız? 2021 bütçesine koyulan 2 milyar 720 milyon TL'yle ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Doğal gaz yurt dışından kaç paraya alınıyor, kaç dolara alınıyor? Açıklamamadaki ticari sır nedir? Bu sırrın ekonomik ve siyasi etkileri nelerdir?

2019 yılında devlete, Elektrik Enerjisi Fonu'na ödeme yapmayan veya eksik ödeme yapan 44 şirketin toplam borcu ne kadardır, ne zaman tahsil edeceksiniz?

Bir de yerelde Manisa Salihli Çapaklı'da Ege Biyogaz enerji santrali yapım işinin, aynı zamanda Mersin Gülnar Kayrak'ta Mersin rüzgâr enerji santrali işinin, aynı zamanda Van Erciş Ağaçören'de Zilan regülatörü ve hidroelektrik santralinin yapım işinin ve son olarak Şırnak İdil Toklu'da Silopi güneş enerjisi santrali yapım işlerinin ÇED raporları var mıdır? Acele kamulaştırma kararı alınmış olan bu yerlerde bu şirketlere yer teslimi yapılmış mıdır? Ruhsat verilmiş midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, şu elimde görmüş olduğunuz ekim ayına ait bir elektrik faturası. 82 lira tüketim bedeli var, sistem kullanımı 45 lira, vergi ve fonlar 30 lira, toplamda 158 lira yani vatandaş tüketim bedelinin neredeyse 2 katı fatura bedeli ödemek zorunda kalıyor. Dağıtım şirketlerinin sorumluluğu altında olan, kayıp kaçak tüketimlerden kaynaklı maliyetlerin ve sayaç okuma bedellerinin tüketici faturalarına yansıtılmasına son vermeyi düşünüyor musunuz? TRT payının sanayi abone grubunda olduğu gibi tüm abone gruplarından kaldırılmasını düşünüyor musunuz? KDV oranını mesken abone gruplarından kaldırmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Az bir süremiz kaldı.

Şimdi de Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Arzu Erdem, buyurun Sayın Vekilim.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakan, Sayın Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlarımız, kıymetli milletvekillerimiz; öncelikle hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Maden ve mermer işletmeleri, özellikle kırsal alanlarda tamamen büyükşehir belediyeleri yapım ve bakım sorumluluğunda yer alan mahalle yollarını kullanmak suretiyle sürekli bakım ve onarım gerektiren maliyetler oluşturmaktadır ve bu maliyetler tamamen büyükşehir belediyelerine kalmaktadır ve çoğu zamanda yol onarımları bu sebeple yapılmamaktadır. 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 14'üncü maddesi gereği alınan devlet hakkı ve özel idare payı kısmında özel idarelerine verilen yüzde 4 devlet hakkının bir kısmının belediyelere verilmesi bir çözüm olabilir mi?

Yine, maden faaliyeti gösteren firmalara Bakanlık tarafından mahalle yolları haricinde başka güzergâhlar açılması, belediyelerin mahalle yolları kullanılacak ise maden firmalarının kullanacağı mahalle yollarındaki altyapı ve kaplama çeşitlerinin ağır tonaja uygun dizayn edilmesi hususunda önümüzdeki günlerde bir çalışma yapılacaktır mıdır?

İkincisi ise şehir içinden geçen yüksek gerilim hatlarının yer altına alınması hususunda bir çalışmanız var mı, özellikle İstanbul’la ilgili de bilmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Baki Şimşek...

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, ben özellikle abone işlemlerinde yaşanan sorunlardan bahsetmek istiyorum. Bizim için bir vatandaşın evinin ışığının yanması belki bir ticari faaliyet değildir ama sosyal devlet için önemli bir olaydır. Bir vatandaş elektrik abonesi olmak istediği zaman, köyüne bir gecekondu yapmış veya imar affından bir ruhsat almış, belki otuz, kırk yıldır, elli yıldır yol olarak kullanılan bir yer, tapuda yol değil veya tapuda başka bir problem var. Vatandaş herkesten imza toplayamıyor, muvafakat toplayamıyor ama evine elektrik alacak. Burada birçok sıkıntıyla karşılaşılıyor. Aynı şekilde, tarımsal sulamada da herkesten muvafakat isteniyor. Yani bir arazi, maalesef Türkiye’de tapu sorunu tam çözülmüş değil. Bütün herkesin tapularında neredeyse birçok ortak var yani abone olurken adam herkesin imzasını toplayamıyor, muvafakatini toplayamıyor ya da konut abonesi oluyorsa işte, buradan sonrasını yer altından getirin diyor. Yani adam köyde 30-40 liraya bir ev yapmış, bu adam 20-30 lira harcayıp da evine nasıl bir elektrik abonesi olabilsin? Bunun TEDAŞ tarafından veya enerji dağıtım şirketleri tarafından -sosyal devlette insan hakkıdır, elektrik ve suyun izahı yoktur- bu abone işlemlerinde biraz kolaylık getirilmesini... Yani vatandaşın bu konuda çok şikâyet alıyoruz ve çok problemle karşı karşıya geliyoruz. Belki ticari olarak çok önemli bir şey değil ama bir insanın evinin ışığının yanması veya oraya elektrik alabilmesi bizim için çok önemli bir problem. Aynı şekilde tarımsal sulama da Sayın Bakanım, bu konuda biraz mevzuatta kolaylaştırma yapmanızı bekliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Şimdi, İbrahim Aydın Bey buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, bugün Plan ve Bütçe Komisyonunda Bakanlığımızın olduğunu öğrenen Korkutelili hemşhçerilerimizin özellikle selamları var, teşekkür ediyorlar. Aynı şekilde, “mega proje” dediğimiz -siz de geldiniz, söz de vermiştiniz- Manavgat, Alanya, Gazipaşa, Anamur ilçelerinin doğal gaz projesi ihale edildi. “O ne zaman bitecek?” diye soruyor hemşhçerilerimiz.

Bir de bizim Antalya’nın yayla bölgesi Konya sınırlarında, oradaki MEDAŞ’ın elektrik ihalesini bekliyorlar hemşhçerilerimiz, onların da güzel haberlerini bekliyorlar.

2021 yılı bütçemizin hayırlı uğurlu olması dilekçerimi iletiyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Komisyon üyemiz Sayın Salih Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Başkanım teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, biz Giresun Milletvekilimiz Cemal Öztürk’le birlikte aynı soruyu, aynı talebi iletmek istiyoruz. Karadeniz yaylalarında yaylacılık vardır. İmar barışıyla beraber yaylalarda bulunan hemşhçerilerimizin, vatandaşlarımızın evlerine imar barışı kapsamında Yapı Kayıt Belgesi verilmiştir. Yapı Kayıt Belgesi almış olmalarına rağmen hâlen toplu abonelikten yararlanarak bir şekilde elektrik abonesi olabilmektedirler. Ancak bunun bireysel aboneliğe dönüştürülmesi noktasında bizim bir talebimiz vardır. Bu, vatandaşlar arasında huzursuzluğa yol açmaktadır. Bireysel abonelik noktasında bir genelge hazırlanması gerekiyor; desteğinizi bekliyoruz Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Ünal Demirtaş buyurun efendim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Bakan, Türkiye Taşkömürü Kurumunun 5.159 yer altı üretim işçisi açığını gidermek için işçi alımı yapacak mısınız? İşçi alırsanız ne zaman alacaksınız? Akçakoca açıklarında ilk kez 2004 yılında bulunduğu açıklanan ve 2007’den itibaren üretimine başlanan doğal gaz yataklarında kaç kuyu açılmıştır? Bugüne kadar burada ne kadar metre küp doğal gaz üretimi yapılmıştır? Burada şu anda kaç kuyu açıktır?

Karadeniz Ereğli’nin 175 kilometre açığında bulunduğunu açıkladığınız Sakarya doğal gaz havzasında bugüne kadar kaç sondaj yapılmıştır? Kaç metre derinlikte doğal gaz bulunmuştur? Bu doğal gazın nereden karaya çıkarılması planlanmaktadır? Ayrıca, bölgede ilk gaz 2004 yılında bulunmuştur. Bu kadar büyük bir rezervi bulmak için neden 2020 yılına kadar beklenmiştir?

Ayrıca, bir sorum daha olacak Sayın Bakanım, son sorum bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok kısıtlı bir zaman dilimimiz var. Lütfen çok kısa...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bitiriyorum efendim.

Bu rezerv “Sakarya” diye adlandırılıyor ama sizin açıklamanızdan da görüldüğü kadarıyla Ereğli açıklarında olduğu ifade ediliyor. Niye ismini “Karadeniz Ereğli” veya “Zonguldak” diye belirtmediniz? Bu, Zonguldak kamuoyunda çok tartışılan bir konu, bunu da açıklığa kavuşturursak...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi Ali Fazıl Kasap Bey, lütfen buyurun Sayın Vekilim.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bor Karbür Fabrikasının daha önce, Berat Albayrak Enerji Bakanlığıken söz verilmişti Kütahya’ya açılacağına yönelik. Bakan değişti, sonra Maliyenin başına geçti, sonra ne olduğu belirsiz bir konumda şu anda. O sözü siz yerine getirecek misiniz?

Kütahya’da ön ödemeli sayaçlardan dolayı mağdur olanlar için bir tedbiriniz var mı?

Borel, Boron, Bortam gibi ürünler neden Kütahya’da değil de başka yerlerde üretilir?

Kütahya merkez ve ilçelerinde sık sık yaşanan elektrik kesintilerinin sebebi nedir?

Kütahya’da uluslararası bor sempozyumu düzenlemeyi düşünüyor musunuz?

Bu pandemi ortamında ekonomik olarak katkı olsun diye doğal gaz ve elektrikte KDV’yi yüzde 1’e indirme gibi bir planınız var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Bundan sonra bir dakika dolduğunda hemen kapatacak arkadaşlarımız usulümüz gereği.

Sayın Deniz Yavuzılmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan, size dünyanın en basit sorusunu soruyorum: Sermayesi devlet kurumlarına veya kuruluşlarına ait olan EUAŞ ICC, BOTAŞ International ve Eti Madenin yurt dışı şirketlerinin genel müdürlerinin net ve brüt maaşlarını soruyorum.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Varlık Fonuna devredilecek mi? Maden Holding bünyesine alınacak mı?

Rosatom, Akkuyu Nükleer Santrali için uçakla terör saldırısı senaryosunu ihaleye çıkarmıştı, bu konu kendisinin resmî internet sitesinde var. Sizin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak bu doğrultuda bir çalışmanız var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdullah Koç, buyurun lütfen.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, benim size 2 sorum olacak.

Birincisi: Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesindeki yerleşim yerleri içerisinde geçen yüksek gerilim hattı var ve bundan dolayı her yıl kazalar meydana gelmekte ve ölümler ortaya çıkmaktadır. Buna karşı bir önlem alıp başka bir alandan geçirmeyi düşünüyor musunuz?

İkincisi: Ağrı ve ilçelerinde sık sık elektrik kesintisi oluyor. Bunu önleyecek tarzda bir önleminiz olacak mı?

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ali Kenanoğlu, buyurun lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Bakan, elektrik dağıtım şirketlerinin, Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında internet sitelerinde yayımladıkları elektrik tüketimine ilişkin veriler ile kuruma bildirilen veriler arasında neden fark bulunmaktadır? İnternet kayıtları ile kuruma bildirilen veriler arasında fark bulunan 15 dağıtım şirketine uyarıda bulunulmuş mudur ya da bunlarla ilgili ne tür yaptırımlar uygulanıyor?

Ayrıca, Sayıştay raporlarında Bakanlığınıza 171 şirketten 37'sinin fon ödemesi yapmadığı söyleniyor. Bunu nasıl açıklıyorsunuz?

Şimdilik bunları sormak istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sait Kirazoğlu, buyurun lütfen.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Sayın Başkan, teşekkürler.

Ben bir dönem beraber çalışma şansı bulduğum Sayın Bakanımız ve ekibini öncelikle tebrik etmek istiyorum. Hakikaten üç noktada önemini ifade etmek istediğim doğal gaz keşfinden bahsedeceğim.

Öncelikle, bu, tamamıyla yerli yani Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının sahibi olduğu bir gemiyle ve bir ekiple gerçekleştirildi. Bu çok önemli; bu yetkinliğe sahip olmak gerçekten çok kıymetli.

Bir başka boyutu, bu, yılın, belki de son yılların en büyük derin deniz doğal gaz keşfine şahit olduk.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kapanmak üzere efendim, soruyu alabilirsek.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Bu çerçevede ben bu ekipte bulunan herkese; işçisinden, mühendisinden, yöneticisinden Bakanına tebriklerimi sunuyor, çalışmalarında kolaylıklar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Böylece sorular bitmiştir.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Fatih Dönmez'e söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

Buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle bütçe sunuşumuza dönük sayın vekillerimizin getirdiği teklifler, öneriler ve görüşler için ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.

Bazı tenkitler ve eleştiriler aslında bizim sunuşta bize tanınan sürenin kısıtlılığından kaynaklanıyor, fazla detaylara girme imkânı olmadı ama en azından bu soru-cevap bölümünde bu konulara biraz daha detaylıca girme ve size daha fazla bilgi ve belge sunma imkânına da kavuşmuş olacağız.

Tabii, aslında enerji konusundan -özellikle Sayın Abdüllatif Şener Hocamızın da girişinde bahsettiği- insanlık tarihinin özellikle de son yıllarda âdeta hava, su kadar önem arz eden, onsuz yapamadığımız son derece önemli, stratejik bir konudan bahsediyoruz. Yani insanlık tarihini böyle elli bin yıl öncesine kadar filan götürenler var ama hani en azından bildik tarihte de baktığımızda, bir beş on bin yıllık geçmiş tarihi itibarıyla da baktığımızda, son iki asırda aslında enerji kaynaklarına erişim, onları insanın hayatını kolaylaştırmaya, yaşam standardını artırmaya, kalitesini artırmaya dönük buluşlar yaptığımızı ve bundan dolayı da bu enerji kaynaklarına sahip olmak ya da sahip değilseniz ekonomik olarak bunlara erişmenin son derece hayati önem arz ettiğini ifade etmek istiyorum.

Türkiye, aslında baktığımızda belki birçok ülkeye göre şanslı. Özellikle hidrokarbonlar açısından belki o kadar şanslı olduğumuzu iddia edemeyiz çünkü petrol kaynakları açısından baktığımızda bugün ülke ihtiyacımızın yüzde 7-8'i civarında bir petrol üretimimiz olduğunu, doğal gaz açısından maalesef daha zayıf durumda olduğumuzu, neredeyse yüzde 1'ler mertebesinde bir talebi karşılayabilecek potansiyelimizin olduğunu, kömür açısından görece çok daha şanslı olduğumuzu ama hâlâ kömürü de ithal ettiğimizi, özellikle kaliteli taş kömürü ve koklaşabilen taş kömürü ithal ettiğimizi de söylemem lazım. Son on yılın ortalamasına baktığımızda da ortalama 40-45 milyar dolar arasında yıllar itibarıyla değişen bir enerji ürünleri ithalatımız var. Yani cari açığı da aşağı yukarı bu masanın etrafında oturan herkes de biliyor. Neredeyse yıllar itibarıyla bunun belki bazen yarısı kadar, bazen bu kadar olmakla birlikte cari açığımız var. Evet, cari açığın temel sebebi belki enerji ithalatı değil ama biz, en azından bize düşen sorumluluk açısından, cephesinden baktığımızda buradaki iyileştirmenin doğrudan cari açığa pozitif katkısı olacağını rahatlıkla söyleyebiliriz. Onun içinde zaten AK PARTİ hükümetleri 2003'ten bu tarafa; bir, enerjinin kesintisiz olması; iki, bunu azami ölçüde yerli kaynaklardan sağlanması ve kaliteli olması konusuna son derece önem verdi. Baktığımızda gerek muhalefet grubunda yer alan değerli milletvekillerimizin gerekse hükümetimize destek veren değerli milletvekillerimizin büyük oranda temel parametrelerde ve temalarda aslında uyduğu fakat daha tali konularda farklılaştığını ifade etmek istiyorum. Burada herhâlde bu salonda oturan herkes karanlık bir Türkiye'yi arzu etmiyor yani biz prize cihazımızı taktığımızda ihtiyacımızı karşılamalıyız; anahtara, düğmeye bastığımızda her taraf aydınlık olmalı. Burada şunu anlıyoruz ki yeterli enerjiye ihtiyaç olmalı.

İkincisi, bunun ekonomik olması konusunda yani makul, katlanabilir bir fiyatla müşteriye, son tüketiciye yansıtılması konusunda da herhâlde mutabıkız.

Kaliteli olması... Hatta bir üyemiz de ifade etti "Kaliteden ne anlaşılıyor?" diye. Aslında kaliteli şu: Evet, Türkiye genelinde standart işte, 220 voltluk bir gerilim, 50 hertzlik bir frekanstan bahsediyoruz. Bu gerilim oynaması, frekans oynaması olmayacak şekilde -biz görmüyoruz ama- bunu tutturmamız lazım ve kesintisiz bir enerjiden bahsediyoruz.

Bir de tabii, özellikle son yıllarda, biraz da bizim bu Komisyon toplantılarında sıkça tartıştığımız, bunları üretirken o zaman çevreye saygılılık konusunda yaklaşımlar. Aslında, farklılaşmalar belki biraz da buradan kaynaklanıyor. Aslında, herkes “Çevreye saygılı olalım.” diyor ama bir taraf mutlak korumacı, âdeta işte ormana, bir ağaç varsa adımızı bile atmayalım, piknik bile yapmayalım; bir taraf da yani evet, zorunluysa ve zaruriyse bu ağaçlar kesilebilir ama yerine, yakınına veya iş bittikten sonra tekrar ihya etmek, rehabilite etmek şartıyla yaklaşımı var. Paranız çok olabilir “Ben enerjiyi de ithal edeceğim, hiçbir şekilde bir fidan, ağaç bile kesmeden bu işleri yapacağım.” diyebilirsiniz veya madencilik faaliyeti açısından baktığımızda da yine, kaynağınız çoktur, başka yerlerden para kazanıyorsanız, o zaman “Bir fidana bile zarar vermeden bu işleri yapacağım.” diyebilirsiniz ama şu soruların cevabını vermek kaydıyla: Türkiye’de birincil enerji kaynağı açısından baktığımızda hâlâ dışa bağımlıyız. Birincil enerji kaynakları açısından yani ulaştırmayı da dâhil ettiğimizde yüzde 70-72 oranında bir dışa bağımlılığımız söz konusu. Elektrik enerjisi olarak baktığımızda, bunu özellikle son yıllarda yerli ve yenilenebilir kaynaklara verdiğimiz ağırlıktan dolayı tersine çevirdik. İşte, son yıllarda, geçen sene -bu sene de öyle devam ediyor- yaklaşık yüzde 60 civarında yerli ve yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi kapasitesine ulaşmış durumdayız.

Madencilik tarafı da ilginç. Aslında, maden çeşitliliği ve zenginliği açısından ülkemiz birçok ülkeye göre çok daha iyi pozisyonda olmasına rağmen, hâlâ bizde olmayan ya da olsa bile üretmediğimiz ya da ekonomik veya çevresel nedenlerle işletemediğimiz madenlerden dolayı biz her yıl ortalama 15 ila 20 milyar dolar civarında ham madde tedariki ya da yarı mamul... TÜİK verileri de yanıtlanabilir. Baktığımızda, normalde tabii, bir maden işletmesinden ham madde elde ediyoruz ama bu yarı mamul şeklinde de ithal edilebiliyor. Bunun sebebi şu: Eğer, ham maddeyi siz üretemezseniz “Ham maddeyi alıp burada işlemek yerine mamul alayım.” diyebilirsiniz. Mesela, hurda demiri ne göreceksiniz? Türkiye aslında ciddi anlamda hurda demir ithal ediyor. Bu bir madensel ürün müdür, ham madde midir, atık ürün müdür? Baktığımızda, aslında, demir cevherine ihtiyacımız var, yeteri kadar üretemiyoruz ya o cevheri ithal ediyoruz ya da atık ürünü geri kazanmak maksadıyla ithal ediyoruz demektir ve bunun bir kısmını da biz ihraç ediyoruz ayrıca. Yani bu ithalatı kötülemek için, küçümsemek için de söylemiyorum.

Bir de altın konusu var. Yani altını hep dışarıda tutarak aslında bu değerlendirmeleri yaptım. Geçmiş yıllar itibarıyla baktığımızda, neredeyse her yıl 10-12 milyar dolar civarında bir altın ithalatımız var; buna karşılık, aslında, baktığımızda, bir 5-6 milyar dolarlık da ihracatımız var. Bu nasıl oluyor? Bir kısım ham altını alıyoruz -kuyum sektörümüz hakikaten oldukça gelişmiş- işleyip biraz katma değer oluşturarak satabiliyoruz. Bir kısmını özellikle son dönemde merkez bankaları bir rezerv para gibi yani döviz cinsinden bir banknot saklama yerine altını da artık bir miktar saklar duruma geldiler. Bir de tabii, milletçe düğün derneği, takıyı seviyoruz, hediyeleşmeyi seviyoruz, o açıdan da baktığımızda altın ithalatımızın temel nedenlerinden biri bu. 160 ton civarında bir ithalatımız var. Yerli üretime bakınca, 2000’li yıllara kadar âdeta kilolar mertebesinde, o da sadece bakır ve gümüş madenciliği yapan Eti Bakır ve Eti Gümüşte yan ürün olarak altın çıkmış ama 2000 yılından sonra altın sektörü, altın madenciliği gelişmiş. Geçtiğimiz yıl aslında Türkiye üretim rekorunu kırdık 38 tonla ama hâlâ yetersiz, bu sene inşallah, 44-45 tonlara çıkacağız. Dediğim gibi, 150-160 ton ithalatımız var yani toplamda 200 tonluk bir ihtiyaçtan bahsediyoruz, bunun yüzde 25’ini üretir durumdayız. Potansiyelimiz var mı? Evet var. Üretilbilir potansiyelimiz altında 1.500 ton civarında ekonomik olarak. Altın madenciliği uzun yıllar araştırmayı ve yatırımı gerektiren bir iş. Yani burada “Altını buldum, işte bir sene yatırım yapayım ve üreteyim.” deme şansı yok. İşte çokça tartıştığımız, gerek İzmir’deki gerek Kütahya’daki gerekse Çanakkale’deki madenciliğin geçmişi bundan on yıl öncesine gidiyor. Yani on yıl önce arama ruhsatıyla başlayıp işte bu çevre izinleri, kamulaştırma, imar planları, yatırım için finansman ayarlayacaksınız,

kredi bulacaksınız, on yıl sonra üretime başlıyorsunuz ve bu rakamlar minimum 100 milyon dolar ile 1 milyar dolar arasında değişen yatırım gerektiriyor. Sonunda da tabii bu faaliyeti yapacaksınız. Tabii ki devlet buralardan -devlet payı- vergisini alıyor. Bazı üyelerimiz yani sanki “Bu paranın tamamı yurtdışına çıkarılıyormuş.” gibi bir şey söyledi ama altını yurtdışına çıkarmıyor, Merkez Bankası ya da altın borsası üzerinden üretilen tüm altını alıyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Devlet kendi yapabilir mi?

ERHAN USTA (Samsun) – Geçen sene Albayrak Bey’in bir açıklaması oldu. Standart dışı altın...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Yok, bizim 2 tane rafinerimiz var uluslararası standartlarda. Bunlar, yüzde 99,99 saflıkta test ediyor, onaylıyor ve akredite kurumlarımız. Dolayısıyla, standart dışı bir altın yok.

ERHAN USTA (Samsun) – Berat Albayrak da böyle bir şey söyledi “İthalata dahil değildir.” diye.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani doğrusu öyle bir şey duymadım. En azından ithal edilen kısım bizim Bakanlığımızdan biraz daha farklı bir alan tabii ama kendi ürettiğimle ilgili olarak konuştuğumuzda bunlar bloklar hâlinde saf hâle getiriliyor, ölçülüyor, değerlendiriliyor ve iç piyasada bunları Merkez Bankası alıyor ya da satılıyor.

Madencilikle alakalı -birazdan belki yeniden döneceğim ama- burada şunu söylüyordum, yani şu başlıkla ilerlemeye çalışırken buraya girdik: Politik yaklaşımlarda aslında çok büyük farklılık olmamakla birlikte tali unsurlarda yaklaşımlardan dolayı bir farklılık söz konusu fakat şu da ilginç tabii, mesela, bizim madenciliğin öteden beri yapıldığı illerimizdeki milletvekillerimiz -bu hangi partiye mensup olursa olsun- o sektörün bir şekilde ekmeğini yemişe ya da konu komşusu, hemşehrisi ondan yararlanmışsa o iş kolunun o şehir için ne kadar önemli olduğunun farkında. Nitekim işte Zonguldak’ta bunu görüyoruz. Ünal kardeşimiz orada, her defasında sağ olsun “Taşkömürü Kurumuna elaman alalım, biraz daha orada üretim artsın.” Hatta redevansla yapılanlarda da var, verdiği rakamlar doğru. Biz de memnun değiliz yani üretimin artırılması lazım. Çünkü ithalatın... Ama yine aynı partinin -kusura bakmayın- CHP milletvekilleri Eskişehir’de kömür ararken de karşımıza dikiliyorlar. Mesela yine Soma’da, Ahmet Bey burada değil, sağ olsun, bir madenci şehrinin milletvekili olduğu için o da sürekli destek oldu. Nitekim burada Soma’da çalışan madenci kardeşlerimizin sorunları da gündeme getirildi. Bu şunu getiriyor: Aslında maden şehrinde bu bir sorun değil, iyi yönetilebilirse ama maden faaliyetlerinin ilk defa girdiği bir şehirde birtakım tepkilerin olduğunu, bunun aslında yersiz olduğunu ifade ediyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Termik santraller...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani termik santralle ilgili de bakın, Çan’a biz Trakya’dan birçok arkadaşımızı götürdük, Çan’da EÜAŞ’ın bir santrali var, ben de onlarla birlikte gittim. Şimdi işte “Bir termik santralin yanında hiçbir faaliyet yapılmaz.” gibi bir algı var, dibinde elma ağacı var. Köylülerle de konuştuk, eğer ilgili fennî standartlara uygun olarak baca gazını artırıyorsanız, atıklarınızı uygun standartlara göre depoluyorsanız bir sorun yok. Nükleerle ilgili de burada benzer sorunlar var. Paris’in 50 kilometre yanında üzüm bağları var, bir sıkıntı yok -buradan biz bazı medya mensuplarını da oraya götürdük- ve bugün Fransa elektriğinin yüzde 70’ini oradan üretiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Çernobil...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Tarihte geçmiş bir iki kazadan dolayı bunu yapacaksak uçağa binmemeniz lazım Garo Bey.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yapmayın...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani Çernobil var ama dünyada 2 veya 3 tane öyle ciddi kaza var ama eskilerin deyimiyle hani “Demirden korkan trene binmez.” Burada ilgili kurallara uyduktan sonra... Tabii ki kaza, bela olsun istemiyoruz. Çernobil zaten birinci nesil santral, şu anda üzerinde çalıştığımız santraller 3, 4 “plus”. 3 “plus” santrallerden bahsediyoruz ki bir arkadaşımız “Rosatom... Uçak çarpması hâlinde ne olur?” dedi. Aslında 3 “plus”ın getirdiği yeniliklerden biri, bir şekilde kazara ya da başka bir nedenle uçak çarpacak olsa bile o santralin güvenli bir şekilde operasyonuna devam etmesiyle ilgili standartların belirlenmesinden kaynaklanıyor. Tabii, nükleer alanda teknoloji gelişimine paralel olarak, yeni yaşanmış birtakım kazalardan çıkartılan derslerle birlikte sürekli güvenlik bariyerleri de artırılıyor.

Enerji piyasasındaki gelişmeler... Tabii, burada yine bazı partilerin özellikle özelleştirmeye olan mesafelerinden dolayı mesafeli duruşlarını görüyoruz; burada çünkü eleştiriler arasında özel sektörün bu işi yeterince iyi yapmadığı şeklinde bazı eleştiriler vardı. Ama unutmayalım ki aslında devletin elinde işletilirken de bu işleri yine devlet -hangi hükümet olursa olsun- ihale ediyordu. Yani bir baraj yapımında da ihale yapıyorduk, bir özel yüklenici gelip bunu yüklenip zamanında bitiriyordu; aynı şekilde, dağıtım şebekelerinde yapıyorduk. Şimdi, şöyle oldu: “Yani, sizin yapabildiğiniz -yapımı açısından söylüyorum- bu tesisleri, eğer işletmek istiyorsanız gelin, biz devlet olarak özelleştiriyoruz.” dedik, süreç ondan ibarettir. TEDAŞ’ın 21 tane dağıtım bölgesi bu süreç içerisinde özelleştirilmiştir. Belki Kayseri’yi dışarıda tutmak lazım; onun önceden gelen bir imtiyazı var, Büyükşehir Belediyesinin iştirakidir. Onun dışında, AKEDAŞ ve AYDEM’de farklı bir süreç yaşandı ama bu üç bölgenin dışındakilerin hepsi özellikle son dönemde ihalesi yapılan özelleştirmeler sonunda özel sektöre devredildi.

Tabii, aslında yapılan hizmetin türünde, niteliğinde bir değişiklik yok; sahibi değişti ama kamu hizmeti niteliği değişmedi. Yani, elektrik dün nasıl vatandaşa gitmesi gerekiyorsa gidecek. O elektrik dağıtım şirketinin sahibi, efendim, beyaz eşya satan bir esnaf gibi davranamaz. Yani “Ben Ahmet Bey’i beğenmedim. Kardeşim, ben sana mal satmıyorum.” diyebilir belki ama elektrik dağıtım şirketi kanlı bıçaklı bile olsa herhangi bir vatandaşa, tüketiciye “Ben sana elektrik vermiyorum; istediğin parayı da ver, vermeyeceğim.” deme hakkı, lüksü yok. Mevzuatta, kurallarda hangi şartlarda elektriğin ya da doğal gazın kesileceği, verileceği belli; onun için bu piyasa, evet, serbest piyasa ama tipik bir serbest piyasa değil. Kurallı bir serbest piyasadan bahsediyoruz; âdeta attığı her adımın, yaptığı her işin tarifinin yapıldığı bir piyasadan bahsediyoruz. Onun için, işte, EPDK var yani politik etkilerin de daha az olması, hatta hiç olmaması -idari, mali açıdan özerk bir kurum- için var. Orası hem yatırımcının hem de tüketicinin hukukunu korumak için var, denetimler onun için var. Şimdi, mevzuat buraya... Tabii, Sayın Başkan getirmedi. Herhâlde belki yüzlerce mevzuattan bahsediyoruz.

Zaman zaman sektör temsilcileriyle de toplantı yapıyoruz -yani, keşke sizler de olsanız- onlar da -denetimden ve mevzuattan o kadar bunalmışlar ki-diyor ki: “Biz iş yapamaz hâle geldik. Hatta sırf bu regülasyonu ve denetimleri yapabilmek için yani yerine getirebilmek için ayrı departmanlar kurmak zorunda kalıyoruz.” Yani, aslında onlar da sizin burada söylediğinizin tam tersine, hani “Denetim yapılmıyor, bunlar çok boş bırakıldı.” ifadesinin tam tersine olduğunu o toplantılarda bize de söylüyorlar.

Biz benzer şekilde tüketicilerle de son üç yıldır sempozyum ve seminerler yapmaya başladık, hatta Ticaret Bakanlığımızı da aldık. Yani, tüketici haklarını alıyoruz masaya, sektör temsilcilerini çıkartıyoruz. Tüketici temsilcileri veya bireysel -bunlar küçük olabilir, büyük olabilir- aynı şekilde “İşte, benim şöyle hakkım yendi, burada problem var.” dediğinde üzerine gidiyoruz. Onun dışında

zaten hukuk sistemi açık yani yargı yolu açık. Hak arama kanalları açısından bir sıkıntı olmamakla birlikte müşterisi ile bu hizmeti sunan zaman zaman bir araya getirip problemleri yerinde çözmenin daha faydalı olacağını düşünüyoruz.

Tabii, eskiden TEK vardı, Türkiye Elektrik Kurumu; o yapılar artık 2000’li yılların öncesinde kaldı ve bugün hemen hemen -Rusya dâhil bu söylediğime- bu yeni serbestleşmeyle birlikte bazı faaliyet alanları -yani üretimden perakende satışa kadar- ayrıştırıldı. Şimdi, işte, elektrik tarafına baktığımızda, üretim piyasası lisansları ayrı veriliyor; iletim tarafı kamuda. Baktığımızda, Avrupa’da da ağırlıklı kamuda olduğunu göreceksiniz. Dağıtım özelleştirilmiş durumda, perakende satış da yine özelleştirilmiş durumda. Üretim tarafının yaklaşık yüzde 20-22’si civarında EÜAŞ’ın bir payı var. Muhtemelen bu payı belki yine koruyacağız çünkü bunların büyük bir kısmı sınır aşan sular hükmünde. Kömüre dayalı bazı yerli üretim kaynaklarımız var. İletim kamuda kalmaya devam edecek, dediğim gibi dağıtım tamamen özelleştirildi ama aslında bir mülkiyet satışı değil, işletme hakkı devrinden bahsediyoruz. Perakende satışta, zaten orada hemen hemen konutların da yarısı serbest tüketici statüsüne geçmek suretiyle tedarikçisini seçebilir hâle gelecekler. Tabii, profesyonel, daha büyük tüketiciler buna adaptasyonu biraz daha kolay yaptılar ama küçük tüketiciler açısından... Tabii, burayı biraz daha anlatmamız lazım. Biraz TELEKOM, haberleşme, elektronik haberleşme enerjiye göre hep bir adım önde gidiyor çünkü onların şebekeye bağımlılıkları bizim kadar değil yani özellikle GSM teknolojisinden dolayı. Baktığımızda, hemen, bir müracaatla tedarikçisini, GSM şirketini değiştirebiliyor vesaire. Biz “Siz de elektrik tedarik şirketini değiştirebilirsiniz.” deyince öyle bir şey duymamış, kapısına kadar elektrik şebekesi geldiği için “Ben kimi değiştireceğim? Şebeke burada zaten, oradaki elektrik dağıtım şirketi işletiyor. O değişmiyor ki hep standart.” diyor. Ama aslında o aracılık yapıyor yani başka bir ifadeyle, yol yapmış yolu işleten bir şirketten bahsediyorsunuz. Kabaca söylersek bir lojistik şirketi veya bir nakliyeciyi şirket yani aldığı yükü, elektriği müşteriye iletmek üzere ama elektriğin sahibi değil. Böyle anlattıkça da aslında tüketici yani küçük aboneler ve evsel aboneler de dâhil olmak üzere 100’ün üzerinde, bugün neredeyse 170-180 tane tedarikçi var. Bunların herhangi birisinden elektriğini alma imkânına sahip. Bunu biraz daha anlatmamız lazım. Orada rekabeti oluşturdukça da aslında bu rekabetin tüketiciye yansıtacağını göreceğiz. Çünkü sanayiciler başta biraz direnç göstermişti “Biz alıştık hep TEDAŞ’tan, TEK’ten elektrik almaya, şimdi siz diyorsunuz ki: ‘Bu işi yapın.’ Bizim bununla alakalı bir departmanımız yok, bir şey yok.” Ama son dönemde onlar da bu işle alakalı... Fabrikanız, örneğin tekstil firması eğer iplik alıyorsa, ham madde tedariki ne kadar stratejik ve kritikse artık bu tedarik bölümlerinizi, satın alma bölümlerinizi enerjiyi de aynı mantıkla farklı kaynaklardan, rekabete dayalı temin etme imkânına sahip. Nitekim sonradan bize gelip teşekkür ettiler. “Ya biz bilmiyorduk, yüzde 10-15 civarı bir maliyet avantajı elde etmeye başladık.” dediler.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmamda da ifade ettim, bu arz güvenliği konusunda aslında herhangi bir sorun kalmadı ülkede, sadece bir dışa bağımlılık var ama bunu da süratle iyileştirdiğimizi söylemişim. Burada, tabii, yerlileştirme konusu sadece kaynağın yerlileştirilmesi değil, teknolojinin de yerlileştirilmesini içeriyor. Yani sizin örneğin rüzgâr kapasiteniz var ama rüzgârı enerjiye, elektrik enerjisine çeviren türbinin üretimi yoksa aslında teknolojiye dışa bağımlılığınız devam ediyor demektir. Nitekim biz, son on beş yirmi yılda aşağı yukarı üretim tarafında 90 milyar dolar, iletim, dağıtım tarafında 20 milyar dolar yaptık. Dağıtım, iletim tarafında yerlilik oranı oldukça yüksek ama üretim tarafında neredeyse yarısını ekipman tedarikinde ithalat yapmak suretiyle kullandık yani diğer inşaat maliyetleri.

Özellikle YEKA modelini buradan ifade etmek istiyorum: Sen hakikaten rüzgâr türbinini, rüzgâr santralini kurmak istiyorsan, güneş santralini kurmak istiyorsan biraz modeli değiştireceğiz dedik. Yerli üretim yapacaksın ya da yerli malı kullanacaksın. Nitekim bizim 1.000 megavat güneşte, 1.000

megavat rüzgârda yapmış olduğumuz YEKA modellerinden de olumlu neticeler aldık. Biliyorsunuz, Orta Doğu ve Avrupa'nın ilk tam entegre güneş paneli üretim tesisini de geçtiğimiz aylarda, ağustos ayında hizmete aldık. Şimdi orada üretilen güneş panelleri inşallah Karapınar'da -1.000 megavat-önümüzdeki iki üç yıl içerisinde artık faaliyete geçecek. Hatta dün yeni bir anlaşma daha yapıldı, orada şu anda yıllık 500 megavatlık yıllık üretim kapasitesi vardı, 1.000 megavata çıkıyor. Rüzgârda yine benzer bir süreci yaşıyoruz, orada da yerlilik oranlarımız yüzde 60-65'lere çıkacak. Bu iki örneğin bile aslında Türkiye'yi bölgesinde yani Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde yenilenebilir teknolojilerin üretim üssü yapma konusunda iki önemli unsur olduğunu söylemek istiyorum. Artık bundan sonra güneş paneli ihraç imkânları nitekim var ama yerlilik oranı biraz daha düşüktü onlarda. İnşallah şimdi yerlilik oranı yüzde 60-65'lere çıkan bir seviyede ihracatımız da olacak.

Bir diğer husus da biraz eleştiri aldığımız enerji verimliliği ve çevreyle ilgili. Çevreyi biraz önce de ifade ettim. Şimdi, biz ilk Millî Enerji ve Maden Strateji Belgesi'nde 3 ana tema üzerinde yürümüştük: O günkü şartlarda, arz güvenliği, yerleştirme ve öngörülebilir piyasalar. Enerji verimliliği ve sürdürülebilir bir çevre konusu bu 3 ana temanın içerisinde yer almaktaydı ama bunu biz oturduk, karar verdik, 4'üncü tema olarak enerji verimliliği ve sürdürülebilir çevre konusunu millî enerji ve maden politikamızın 4 unsurundan biri hâline getirmeye karar verdik. Bununla alakalı gerekli çalışmalar sürüyor, belki yıl başı itibarıyla bu temayı, bu hedefi de biz artık diğerleri kadar eş ve önemde götüreceğiz.

Bir de tabii katılımcılık konusu, finansal sürdürülebilirlik, politik sürdürülebilirlik; bunlarla alakalı da bize birtakım eleştiriler geldi ama katılımcılık konusunda şunu söyleyeyim: Biz sık sık hem arz tarafındakilerle hem de tüketim tarafındakilerle bir araya gelmek suretiyle onların dilek ve temennilerini alıyoruz. Nitekim işte bugün bizim bütçemiz konuşulurken de hani bütçemizde zikretmediğimiz ama gene ana faaliyet, politika, amaç ve hedeflere dönük burada birçok katkı aldık. Bunlar da yine üzerinde çalışacağımız hususlar diye söyleyebilirim.

Bazı özel sektörün zor durumda olduğu ve kredilerinin ödenmesine ilişkin “Bunlar acaba kamunun üzerine mi kalacak?” sorusu vardı. Şunu açıklıkla söyleyeyim: Böyle bir durum söz konusu değil ama zaman zaman projenin bir tanesi, bir proje müellifi, sahibi, yatırımcı zora girebilir. Artık o kredi sözleşmesine göre banka ile kendi arasında çözüm bulması gereken bir konudur. Diğer iş alanlarında olduğu gibi bizde de zaman zaman bu tip sorunlu krediler olabilir ama bunların bizim açımızdan kritik olan tarafı şu: Bu kredi sorunu o tesisin işletmesine mani bir durum değil yani o tesis işletmesine devam ediyor, bunların oranı da oldukça düşük.

Tarifeler ve fiyatlanmaya ilişkin de yine bazı milletvekillerimiz bunların pahalılığını da ifade etti. Girişte de söylediğim bir husus var, özellikle fiyatlandırma ve tarifeler konusunda aslında neredeyse yüzde 80'inin özel sektörün olduğu bir alanda eğer siz rekabet için gerekli şartları oluşturmuşsanız endişelenmenize gerek yok. Nitekim geçtiğimiz yıl da buna benzer bir ifadeyi kullanmışım. O zaman “Rekabet için şartlar oluştu mu?” sorusu ister istemez gündeme geliyor. Şunu ifade edeyim: Eğer arz tarafı talepten fazlaysa yani bir malın bolluğu varsa -çok klasik olarak- eğer aralarında bir uyumlu eylem yani bu piyasada haksız kazancı temin edecek bir eylem yoksa burada bir rekabet oluşuyor çatır çatır, bir sorun yok demektir. Nitekim burada hem EPDK hem de Rekabet Kurumu bununla alakalı olarak da sürekli izlemeye olan kurumlarımız. Bazı ihlaller olmadı mı? Evet, oldu. O ihlallere ilişkin olarak da zaten hem EPDK hem de Rekabet Kurumu ciddi yaptırımlarla sektörün üzerine de gitti.

Şimdi, burada tabii, şöyle talepler geliyor, özellikle bazı abone grupları için “Mesken, tarımsal sulama, kırsaldaki abonelerimiz, zaman zaman da sanayicimize dönük acaba destekler olamaz mı?” diye. Bu sistem hem yasa hem de diğer mevzuatla birlikte baktığımızda aslında sübvansiyonu yasaklıyor yani diyor ki: Eğer rekabet şartlarında maliyeti oluşan bir mal varsa... Ki burada işte elektrik veya

gazdan bahsediyoruz, doğal olarak bu hizmeti yapanlar özel sektör, bunlardan biz şunu istiyoruz: Yani zararına sat. Örneğin semtinizde bir fırın var, ekmeğin maliyeti 100 kuruş, adama diyorsun ki: “Ya bir desteğiniz olsun, 80 kuruşa satmaz mısınız?” Adam belki bir ay, iki ay hayrına bunu yapabilir ama yani sürekli zararına sattığı zaman bir müddet sonra o işçisine para ödeyemez hâle gelir, unu tedarik ettiği yere parasını ödeyemez hâle gelir, hem kendisi iflasa gider hem de o ürün ve hizmetleri tedarik ettiği alt tedarikçileri sıkıntıya girer. Bu açıdan baktığımızda, bu tip zararına sübvansiyonlu satışları sektörden beklemek doğru ve hakkaniyetli bir yöntem değil. Peki, sosyal devlet ilkesi gereği hani devlet burada bir şey yapamaz mı? Evet, yapabilir, yapıyor da. Şimdi, biz özellikle ihtiyaç sahibi ailelere elektrik tarafında 150 kilovatsaate kadar aylık elektrik tüketim desteği veriyoruz. Şu anda sayı milyonu geçti mi ona bir baksınlar yani benim aklımda yanlış kalmadıysa Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kapsamında 1 milyon civarında bir elektrik abonesinin aylık 150 kilovatsaate kadar faturalarına destek veriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz dolmuştur. Daha fazla soruya sözlü cevap verebilmeniz bakımından on dakika ek süre veriyorum. Ayrıca, tabii yazılı olarak da bazı soruları cevaplamanız mümkün.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Olur, ben de toparlayayım.

Kömür de mesela... Kömür yardımı yapıyoruz, biliyorsunuz. Yine, Tarım Bakanlığı üzerinden eğer tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi isteniyorsa oradan olabilir, nitekim bazı bölgelerde yapıyoruz. Yani işte, orada mazot desteği var, gübre desteği var, sulama desteği olabilir. Diyelim ki yani çıktı yarın. Turizm tesislerinin de desteklenmeye ihtiyacı var. Turizm Bakanlığı bütçesine böyle bir destek konulursa yine olur. Yani özü itibarıyla destekler, ilgili kamu kurumlarının bütçeleri üzerinden yapılabilir, elektrik sistemi üzerinden onu yapma imkânı yok. Aksi takdirde şöyle olacak, tabii, gene mümkün: İşte biz, 1 milyon aboneye elektriği bedava verdiğimizde -bizim aşağı yukarı 28-30 milyon civarında bir abonemiz var- kalan 29 milyon onu desteklesin gibi bir şey olabilir. Çünkü sistem kendi içerisinde dengede olmak zorunda mali açıdan.

Denetimler konusuna gelince, hem enerjide hem madencilikte arkadaşlar şunu söyleyeyim: Bir rutin denetimlerimiz var; şikâyetle bağlı, ihbara bağlı denetimlerimiz var. Her iki tarafta da denetimlerimiz devam ediyor, müeyyidelerimiz fazla. Biz, özellikle madencilik tarafında kurumsal gelişimin sağlanabilmesi için de yeni mevzuatlarla -eskiden biraz da böyle kara düzen yürüyen bir alan burası- burada yetkilendirilmiş tüzel kişiler kanalıyla da bu hizmetlerin denetiminde yeni bir sistem kuruyoruz.

Denizlerdeki arama, üretime gelince, biz tabii, kendi imkânlarımızla yani son üç yılda aslında 8 tane Akdeniz’de 1’i de Karadeniz’de olmak üzere sondajımız var. Evet, Akdeniz’de somut bir bulgu olmadı ama Karadeniz’de ilk derin deniz araması hamdolsun, bu keşifle sonuçlandı. Bazı arkadaşlarımız miktara ilişkin bazı eleştiriler söyledi. Dünyada petrol endüstrisi, açıklamalarını hangi kriterle uygun yapıyorsa inanın, Türkiye Petrolleri de bu keşifle ilgili bilgileri ve bulguları aynı kriterlere göre yaptı, hesapladı ve paylaşımı da ondan sonra yaptık. Bundan sonra orada evet, 30 ila 40 arasında kuyu açacağız ama saha yaklaşık 250 kilometrekarelik bir alan. Tek kuyudan bunu üretemezsiniz, bir planlaması var, 30 ila 40 kuyu açacağız. Orada elde edilen gazı da aradaki kolektörler, manifoldlarla toplayıp karaya getireceğiz.

Yine, bir milletvekilimiz “Bu Zonguldak’a mı çıkacak yoksa Sakarya’ya mı?” dedi. O çalışmalar da devam ediyor. Yani şu anda en kısa hat Filyos gözüküyor, bizim lojistik merkezimiz de orası. Biliyorsunuz Filyos, orada özellikle liman hizmetleri ve yanındaki özel endüstri bölgesinden dolayı ileride yıldızı parlayacak bir köşemiz. Yani Zonguldak bundan sonra sadece bir kömür madencilik

şehri değil yine yerin altından çıkan bir başka kaynakla da yıldızı bir kez daha parlayacak bir şehrimiz. Filyos da bizim için önemli bir lojistik merkezi, orayı kullanıyoruz, yıllar yılı sürecek. Yani oradaki işletmemiz... Belki bizim yirmi beş ila otuz yıl sürecek bir işletmeden bahsediyoruz. O açıdan oradaki yatırımlar ve insan kaynağı istihdamı açısından bölgeye önemli bir fırsat getirmiş olacak.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Romanya niye çıkarmıyor?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – “Romanya’da çıkmıyor.” diye bir şey yok. Romanya’da o yatırımı yapan firma ile, devlet düzenleme kurumu arasında bir müzakere var benim bildiğim kadarıyla. O müzakerenin neticelenmesine göre şekillenecek. Yoksa, orada aşağı yukarı 30-40 milyar metreküplük bir rezerv buldular ve bizim sahamıza da yakın bildiğimiz kadarıyla.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet ama fizibil değil.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani o, onların bileceği bir şey. Yani ben şimdi, fizibil buldu, bulmadı... Bizimki fizibil, ha, onu söylüyorsanız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Aynı yer, aynı şirket.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Ne alakası var? “Aynı yer, aynı şirket.” Arada ciddi bir fark var: Onların fizibil olmadığını siz söylüyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Öyle rapor çıktı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bende ki bulgu farklı. Biz çıkaracağız, çıkarınca da görürsünüz. Yani siz şunu mu temenni ediyorsunuz: “İnşallah çıkaramazsınız.” mı diyorsunuz?

Bakın, daha önce dediler ki: “Arayamazsınız.” aradık. Arayınca dediler ki: “Bulamazsınız.” bulduk. Şimdi de diyorlar ki: “Buldunuz ama çıkaramazsınız.” Biz diyoruz ki: Nasıl bulduysak çıkarmasını da biliriz Allah’ın izniyle.

Arkadaşlar, bize komşu Karadeniz’deki ve Akdeniz’deki bazı ülkelerden “Gelin, bizde de arayın, çıkarın.” diye talepler var ama önceliğimiz Akdeniz ve Karadeniz’de bunu yapmak.

Akdeniz’le ilgili de yine bazı vekillerimizin özellikle takdir mahiyetinde sözleri oldu, genellikle gayet olumlu yönde takdireler aldık. Tabii, bu bizi motive ediyor. Durmaksızın yine orada hak ve menfaatlerimiz çerçevesinde aramalarımıza devam edeceğiz. 1 sondaj gemimiz, 2 tane de sismik araştırma gemimiz var. Uluslararası hukuka göre de son derece haklı olduğumuz bir konu olduğuna inanıyor, hem masada hem de sahada bunun mücadelesini veriyoruz. Sık sık söylediğimiz bir şey var: Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade ettiği gibi, bizim başkasının malında mülkünde, hakkında gözümüz yok ama kusura bakmayın, kendi hukukumuzu, hakkımızı da kimseye yedirmeyiz. O açıdan, oradaki faaliyetlerimiz de süratle devam edecek.

Tabii, Sayın Başkanım –soruların bir kısmı- biz notlarımızı aldık. Ben özellikle burada geneli itibarıyla hemen hemen değinilen tüm konulara başlıklar itibarıyla değinmiş oldum.

Bu kayıp kaçağın yansıtılması, TRT payı, KDV’nin kaldırılması gibi... Bunların bir kısmı zaten doğrudan bizim Bakanlığımızla ilgili değil. TRT Kanunu’ndan gelen bir TRT payı var, vergi mevzuatına göre KDV’yle, Maliyeyle ilgili bir husus var.

Bir de “Bu belediyelere acaba bir miktar pay aktarılamaz mı?” dendi. Aslında madencilikten elde edilen paylardan yerel yönetimlere veriyoruz, köylere hizmet götürme birliklerine aktarıyoruz, özel idarelere aktarıyoruz. Fakat bu Büyükşehir Belediyesi Yasası’yla birlikte... Bizim yasamız, tabii, eski

yerel yönetimler mantığıyla özel iradelerin olduğu döneme göre yapılmıştı. Belki -buna bir formül bulunabilir mi- İçişleri Bakanlığımızla da görüşerek “Büyükşehir belediyelerine de bir aktarım olabilir mi?” diye görüşürüz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan, TTK’nin Varlık Fonuna devri gibi bir husus var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, TTK’nin Varlık Fonuna devriyle ilgili bir husus söz konusu değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, soruları sormuştuk, lütfen, Sayın Bakanım...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sadece şu anda TPAO ve BOTAŞ var.

O zaman şunu söyleyeyim: Borla alakalı “Sadece cevher ihraç ediyorsunuz.” dediler. Hayır, şu anda sadece cevher ihraç etmiyoruz ham madde olarak, işlenmiş rafine ürün ihracatımız da söz konusu. Biz de bunun farkındayız. Sadece borda değil, diğer alanlarda da mesela, çinko, kurşunda da aslında izabe tesisimiz yoktu. Yakınlarda Güneydoğu’da bir ilimizde bunun temelini attık, orada ciddi bir fabrika yapacağız. Eti Maden, bor karbür tesisinin temelini attı, inşallah önümüzdeki bir-bir buçuk yıl içerisinde artık özellikle savunma sanayisinin ihtiyaç duyduğu alanlarda zırhlama için kullanacağımız bor karbürü üretmiş olacağız.

Yine, bu yıl içerisinde, ilk pilot lityum ham maddesi ki özellikle bataryada kullanılan lityumun üretilmesi açısından son derece önemli. 10 ton küçük belki ama o bize çok şey öğretecek. İnşallah, akabinde daha büyük miktarda ki 600-650 ton bizim yıllık orada lityumu geri kazanma imkânımız var, onu da yapmış olacağız. Türkiye, özellikle elektrikli otomobil ve “mobilite” kavramı ve projeleri Türkiye’de yaygınlaştıkça bugün sahip olduğumuz birçok mobil cihazda pile ihtiyacımız var, son derece kritik bir husus.

Bir de özellikle madencilikle alakalı, tabii “madencilik” deyince taş toprak algılandığı için kamuoyunda “Bu olmasa mı daha iyi olur.” deniyor ama şu anda bizim evimizde, iş yerimizde kullandığımız araç gereçlerin ham maddelerinin tamamı yerin altından çıkıyor. Yani kullandığımız cep telefonunun içerisindeki akıllı çipler aslında silis madeninden yapılıyor; camına dokunuyorsunuz soda veya diğer adıyla trona madeninden; plastik ağırlıklı olarak petrol türevlerinden elde ediliyor. Evinizdeki betonun içerisindeki demir çeliğe, şu anda salonda bulunduğumuz yerdeki mermerlere ve cama varıncaya kadar aslında her gün dokunuyoruz, bizim hayatımızı kolaylaştırıyor ama ham madde üretimine gelince “Yapmayalım.” veya “Benden uzak olsun.” deniyor, böyle bir şey yok. Yani bu tip teknolojik alet ve gelişmeler insanlığın hayatını kolaylaştırmak için var. Bizim bir de özellikle 2023’de dünyanın en gelişmiş ekonomileri arasında yer almak için önemli bir vizyon ve hedefimiz var. Onun için, evet, çevreye saygılı olalım, koruyalım ama madenciliği de ötelemeyelim çünkü orada şu anda 130 bin işçimiz doğrudan çalışıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, süremiz tamamlanmıştır Sayın Bakanım, toparlayabilirsek...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Efendim, son söz olarak, sayın milletvekillerimize vermiş oldukları görüş, eleştirilerden dolayı tekrar teşekkür ediyor ve bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ederek hepinize saygılar sunuyorum.

Yetiştiremediklerimize cevabı yazılı olarak vereceğiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, bir hafta içerisinde yazılı cevapları bekliyoruz, Komisyonumuz aracılığıyla ilgili vekillerimize iletilecektir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum...

1 adet önerge vardır, okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Kurum: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Yıl: 2021

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
98	17.4	01	05.04	40.000.000.000 TL

Necdet İpekyüz

Garı Paylan

Erol Katırcıoğlu

Batman

Diyarbakır

İstanbul

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; vatandaşlarımız elektrik ve doğal gaz faturaları altında eziliyor. Elektrik ve doğal gazın sosyal hak temelinde her haneye ihtiyaç sınırında ücretsiz olarak sağlanmasını öneriyoruz Sayın Bakan. Enerji Bakanlığı bütçesinin 40 milyar TL artırılmasıyla her haneye ihtiyaç sınırına kadar doğal gaz ve elektriği ücretsiz olarak sağlayabiliriz. Bu önergenin kabul edilmesiyle hem vatandaşlarımız ücretsiz elektrik ve doğal gaza kavuşacaklar hem de vatandaşlarımız bu ihtiyaç sınırını aşmamak için gayret göstereceği için tasarruf da sağlanacaktır. Siz “Kaynak yok.” diyebilirsiniz iktidar olarak ama kaynak var. Bütçeden yalnızca yandaş 5 müteahhide giden kaynakları keserek tüm vatandaşlarımıza elektrik ve doğal gazı ücretsiz sağlayabiliriz.

Sayın Başkan, eminim ki Sayın Bakan da bu önergemize destek verecektir, böylece bütün vatandaşlarımız ücretsiz doğal gaz ve elektriğe kavuşacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nükleer Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nükleer Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün kesin hesabını okutuyorum:

(Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün kesin hesabını okutuyorum:

(Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizdeki kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir; memleketimiz için, milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlarımıza ve bütün katılımcılara katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 12 Kasım Perşembe günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.24